

"
"
"

Qeg^a pgo 'pc "'m g"'rgf qx²

"
"
"
"
"
"

Jules Verne

"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"

Už v³ p⁴pcmf cvgnvx⁴f vnř "mpkj { "

PRAHA 1958

PRVNÍ ČÁST

I

ÚSPORY

„Nikdo mi už nemůže dát žádné peníze? Prohlédněte si kapsy, děti!“

„Tady, tatínku!“ ozvalo se malé děvčátko a vytáhlo z kapsy zmačkaný a umouněný zelenavý papírek. Na papírku byla vytištěna v kruhu kolem úctyhodné hlavy pána v černém kabátě téměř už nečitelná slova: United States Fractional Currency (Drobné oběživo Spojených států.) . Pak tam byla šestkrát opakovaná číslice 10 – což znamenalo hodnotu deseti centů, to jest deseti francouzských sous. (Cent je setina dolaru, sou je dvacetina franku čili pět centimů; sto centimů čili dvacet sous je jeden frank.)

„Kdes ty peníze sebrala?“ ptala se matka.

„Zbyly mi z posledního kapesného,“ odpověděla Napoleona.

„Co ty, Sandře? Ty nemáš nic?“

„Ne, tatínku!“

„Ani ty, Jene?“

„Já taky ne.“

„Kolik ještě schází, Césare?“ zeptala se Kornelie svého muže.

„Chceme-li mít částku zaokrouhlenou, pak nám chybějí ještě dva centy,“ odpověděl pan Cascabel.

„Tady jsou, patrone (Patron je označení vedoucího pracovní skupiny, v našem případě skupiny kočujících artistů.) ,“ ozval se Hřebíček a začal pohazovat měděnou mincí, kterou právě vytáhl z kapsičky na hodinky.

„Výborně, Hřebíčku!“ zvolalo děvčátko.

„Tak... a máme to!“ řekl otec Cascabel.

A „měli to“, máme-li mluvit jazykem tohoto počestného kejklíře. Celá částka znamenala dva tisíce dolarů neboli deset tisíc franků.

Není snad deset tisíc franků značné jmění pro toho, kdo je získal jen tím, že uměl tahat peníze ze šlechetné veřejnosti?

Kornelie svého muže objala a po ní se otci vrhly na krk i jeho děti.

„A teď si musíme koupit pokladnu,“ prohlásil pan Cascabel. „Pěknou pokladnu se zámekem na heslo, do které si peníze uložíme.“

„Je to tak nutné?“ ptala se paní Cascabelová, kterou vydaje za pokladnu trochu děsily.

„Je to nezbytné, Kornelie!“

„Možná že by stačila skříňka...“

„Vida, tyhle ženy!“ zvolal pan Cascabel. „Skříňka je dobrá tak na šperky. Ale na peníze musíme mít pokladnu, nebo aspoň kovovou skříňku, a protože s našimi deseti tisíci máme vykonat dlouhou cestu...“

„Jdi si tedy tu svou pokladnu koupit, ale kup dobře!“ odpověděla Kornelie.

Otec rodiny otevřel dveře svého „nádherného a pohodlného“ vozu, který mu sloužil jako pojízdné obydlí, sestoupil po železných schůdkách, zaklesnutých do dvou závěsů, a pustil se ulicemi vedoucími do středu města Sacramento.

V únoru je v Kalifornii ještě chladno, ačkoli tento stát leží na stejné zeměpisné šířce jako Španělsko. Ale pan Cascabel se zahalil do svého pláště, podšitého nepravou kunou, narazil si kožištinovou čapku až na uši, a nestaraje se o počasí, kráčel vesele vpřed. Pokladna! Bude majitelem pokladny! Celý život o tom snil. A jeho sen se měl konečně uskutečnit!

Bylo to na počátku roku 1867.

Devatenáct let před touto událostí bylo dnešní území města Sacramento jen rozlehlou pustou plání. Uprostřed pláně se tyčila pevnůstka, jakýsi srub, který si postavili první obchodníci na ochranu svého tábora před nájezdy západoamerických Indiánů. Avšak od té doby, kdy Spojené státy odňaly Kalifornii Mexiku, které nebylo schopno ji bránit, vzhled kraje se podstatně změnil. Na místě, kde stála pevnůstka, vyrostlo město, dnes jedno z nejdůležitějších ve Spojených státech, ačkoli bylo za svého růstu několikrát zničeno požáry a záplavami.

Ale roku 1867 se César Cascabel už nemusel bát nájezdů indiánských kmenů ani přepadení tlupou mezinárodních banditů, kteří roku 1849 zaplavili celý tento kraj. Tehdy byly totiž v severovýchodní části planiny Grass Valley objeveny zlaté doly a slavná naleziště u Allison Rauchu, kde každý kilogram rudy dával frank (Frankem je zde míněna stará jednotka váhy zlata, která měla hodnotu 65,5 miligramu) ryzího zlata.

Tyto doby neslýchaných bohatství, strašných úpadků a nepopsatelných běd už minuly. Hledači zlata zmizeli i z části anglické Kolumbie zvané Karibu, severně od státu Washingtonu, kam se roku 1863 nahrnuly tisíce zlatokopů. Pan Cascabel se už nemusel bát, že mu jeho malé jmění, získané doslova v potu tváří, cestou někdo ukradne z kapsy kabátu. Koupě pokladny nebyla tedy pro ochranu peněz tak nezbytná, jak to pan Cascabel předstíral. Trval na ní však proto, že se chystal na dlouhou cestu přes území Divokého západu, které nebylo tak bezpečné jako kraje kalifornské, na cestu zpět do Evropy.

Pan Cascabel kráčel klidně širokými a čistými ulicemi města. Míjel nádherná náměstí, stíněná dosud bezlistými stromy, hotely a různé stavby, stavěné stejně elegantně jako pohodlně, veřejné budovy v anglosaském slohu a četné honosné kostely, které kalifornskému hlavnímu městu dodávaly velkoměstský ráz. Ulice se hemžily spěchajícími lidmi, obchodníky, loďaři a továrníky. Někteří čekali na příjezd parníků plujících po proudu i proti proudu řeky, jejíž vody se vlévají do Tichého oceánu, jiní obléhali nádraží Folsionovy železnice, která vysílá své koleje do vnitrozemí Spojených států.

Pan Cascabel namířil na High Street, pískaje si při tom francouzský popěvek. V této ulici si už předtím všiml obchodu s nedobytnými pokladnami. Prodával je tam William J. Morlan a prodával je poměrně lacino, uvážíme-li přemrštěné ceny všeho zboží ve Spojených státech. Když pan Cascabel vešel do prodejny, byl pan William J. Morlan přítomen.

„Pane Morlane,“ začal César Cascabel, „mám čest... chtěl bych si koupit nedobytnou pokladnu.“

William J. Morlan Césara Cascabela znal; a kdo v Sacramentu by ho neznal? Vždyť už tři týdny bavil obecnost tohoto města. Proto ctihodný výrobce pokladen odpověděl:

„Nedobytnou pokladnu, pane Cascabele? Dovolte, abych vám blahopřál...“

„Proč?“

„Kupuje-li někdo nedobytnou pokladnu, znamená to, že si do ní chce uložit několik pytlů dolarů.“

„Správně, pane Morlane!“

„Vezměte si tuhle,“ nabízel obchodník a ukázal na obrovskou skříň, vhodnou tak do kanceláře bankéřů Rothschildů nebo jiných, stejně zámožných lidí.

„Ach... to ne!“ usmál se pan Cascabel. „Do té bych mohl uložit celou rodinu! To je sice opravdový poklad, ale ten si teď pod zámek dávat nechci... Kolik se do té pokladny vejde, pane Morlane?“

„Několik milionů ve zlatě.“

„Několik milionů...? Pro tu si tedy přijdu později, až ty miliony budu mít.“

„Ne, já potřebuji jen velmi pevnou skříňku, kterou bych si mohl odnést pod paží a uložit při jízdě ve svém voze.“

„Mám pro vás něco, pane Cascabele,“ prohlásil výrobce pokladen a ukázal na skříňku s bezpečnostním zámekem. Nevážila víc než deset kilogramů a uvnitř byla vybavena stejně jako pokladny na peníze a na cenné papíry v peněžních ústavech.

„Je také ohnivzdorná!“ dodal William J. Morlan. „K účtu dostanete i záruční list.“

„Výborně...! Výborně...!“ odpověděl pan Cascabel. „Ta by se mi líbila, zaručíte-li se mi i za její zámek.“

„Je to kombinační zámek,“ vysvětloval výrobce. „Vyberete si čtyři písmena... slovo o čtyřech písmenech ze čtyř abeced, což vám dává skoro čtyři sta tisíc kombinací. Dříve než by zloděj přišel na vaše heslo, máte dost času dát ho milionkrát pověsit.“

„Milionkrát! To je úžasné, pane Morlane...! Ale co cena? Jistě chápete, že nedobytná pokladna je příliš drahá, stojí-li víc, než je v ní uloženo!“

„To je velmi správné, pane Cascabele! Proto vám ji dám jen za šest a půl dolaru.“

„Šest a půl dolaru?“ zvolal pan Cascabel. „Nemám rád číslo šest a půl! Hled'te, pane Morlane, v obchodě se musí zaokrouhlovat. Sejděme se na pěti dolarech!“

„Že jste to vy, pane Cascabele, buďsi!“

Když byla koupě uzavřena a skříňka zaplácena, nabídl William J. Morlan kejklíři, že mu dodá pokladnu až do jeho pojízdného obydlí, aby se s ní pan Cascabel nemusil tahat.

„Ale jděte, pane Morlane! Co to znamená pro člověka, který si hraje se čtyřicetikilogramovými činkami?“

„Ach tak! Ale co ty vaše činky váží doopravdy?“ ptal se se smíchem Morlan.

„Přesně sedm a půl kilogramu! Ale nikomu to neříkejte!“ odpověděl pan Cascabel.

A oba muži, nadšení jeden druhým, se rozloučili.

Po půlhodině dorazil šťastný majitel pokladny na cirkusové prostranství, kde stál jeho vůz, a tam s uspokojenou ješitností uložil ve voze „pokladnu Cascabelovy rodiny“.

Ach, jak se celá rodina té pokladně obdivovala! Jak byli všichni hrdí a šťastní! Každý musel pokladnu otevřít a zavřít. Malý Sander by byl chtěl pro zábavu do pokladny vlézt. Nebylo to však možné, protože i pro něho byla příliš těsná.

Co se Hřebíčka týče, ten nikdy ani ve snu neviděl nic krásnějšího.

„A jistě je těžké ji otevřít,“ mínil, „ledaže se odmyká příliš snadno, je-li špatný zámek.“

„Nikdy jsi neřekl nic správnějšího,“ souhlasil pan Cascabel.

Pak rozkazovacím tónem, který nepřipouštěl námitek, a s významným gestem, vylučujícím jakékoli váhání, zvolal:

„Rychle, děti! Běžte koupit něco k snídani...! Ke královské snídani! Tady vám dávám celý dolar...! Dnes vás častuji já!“

Chudák! Jako by tak „nečastoval“ denně! Miloval však takové žerty, které doprovázel dobráckým řehotem.

Jan, Sander a Napoleona v okamžiku přeběhli náměstí. Utíkal s nimi i Hřebíček, který nesl na předloktí slaměný koš na nákupy.

„A teď, když jsme sami, Kornelie, pohovoříme si trochu,“ řekl vážně pan Cascabel.

„O čem, Césare?“

„O čem? No přece o slově, které si vybereme pro zámek naší pokladny. Ne snad, že bych dětem nedůvěřoval. Dobrý bože, vždyť to jsou andělé! I ten hloupý Hřebíček je vtělená poctivost... Ale to slovo musí zůstat tajemstvím!“

„Vyber si slovo, jaké chceš,“ prohlásila Kornelie. „Nechám to na tobě.“

„Nemáš nějaký návrh?“

„Ne.“

„Nuže, chtěl bych, aby to bylo křestní jméno.“

„Ano, správně. Tvé vlastní jméno, Césare!“

„To nejde... Je příliš dlouhé... Slovo nesmí mít víc než čtyři písmena.“

„Tak si jedno uber! Můžeš napsat César bez r ! Máš přece právo dělat si, co chceš, ne?“

„Výborně, Kornelie! To je nápad...! Jeden z těch, kterých máš tolik! Ale rozhodneme-li se vynechat z nějakého jména jedno písmeno, pak bych raději vynechal čtyři, ale z tvého jména!“

„Z mého jména?“

„Ano. A zvolíme-li jeho konec »elie«, bude to vypadat mnohem vznešeněji.“

„Ach Césare!“

„A nebudeš ráda, když bude na zámku naší pokladny tvé jméno?“

„Ano. Už je stejně v tvém srdci!“ řekla Kornelie vznešeně a něžně zároveň. A celá rozradostněná objala dobráckého muže.

A tak díky této kombinaci nebude moci nikdo otevřít pokladnu Cascabelovy rodiny, když nebude znát slovo Elie.

Za půl hodiny se vrátily děti s nákupem: se šunkou, s nasoleným hovězím, nakrájeným na chutné plátky, a s několika druhy výborné kalifornské zeleniny, se zelím, s brambory velkými jako melouny a s půlmetrovými mrkvemi, o kterých pan Cascabel říkal, že se mohou sklízet, aniž se kdo staral o jejich pěstování. Co se nápojů týče, byly děti na rozpacích před velkým výběrem druhů, které příroda a lidská dovednost nabízejí americkým hrdlům. Rozhodly se nakonec pro džbán pěnivého piva a pro hezkou lahvičku desertního vína sherry.

Kornelie ihned připravila jídlo. Pomáhal jí při tom jako obvykle její pomocník Hřebíček. Stůl byl prostřen v druhé části vozu, kterou celá rodina nazývala honosně salonem a kde byla udržována příjemná teplota kuchyňskými kamny ze sousedního oddělení. Jestliže toho dne otec, matka i děti jedli s pozoruhodnou chutí – jako ostatně vždycky – bylo to odůvodněno zvláštními okolnostmi.

Po jídle se ujal slova pan Cascabel; mluvil slavnostním tónem jako při proslovech, kterými lákal obecnstvo.

„Zítra, děti, odjedeme ze Sacramenta. Je to krásné město a bydlí v něm dobří lidé, které můžeme jen chválit, ať jsou barvy rudé, černé nebo bílé. Ale Sacramento je v Kalifornii, Kalifornie je v Americe a Amerika není v Evropě. A vlast je vlast a Evropa, to je Francie; je už nejvyšší čas, aby nás Francie po tolikaleté nepřítomnosti uvítala »ve svých zdech«. Vydělali jsme si nějaké jmění? Přesně řečeno ne. Přesto však máme několik dolarů, které se budou v naší pokladně náramně vyjímat, až je vyměníme za francouzské zlato nebo stříbro. Část těch peněz budeme potřebovat, abychom se dostali přes Atlantický oceán – pojedeme na jedné z rychlých lodí pod naší třibarevnou vlajkou, kterou nosil kdysi Napoleon od města k městu...! Na tvé zdraví, Kornelie!“

Paní Cascabelová se při tomto přátelském projevu uklonila. Manžel jí dával častokrát najevo svou úctu, jako by jí chtěl poděkovat, že mu ve svých dětech dala Alcidy a Herkuly (Herkules je silák z řeckého bájesloví; po svém předku Alceovi byl také nazýván Alcides.)

Pan Cascabel pokračoval:

„Připíjím i na zdar naší cesty! Nechť do našich plachet duje jen příznivý vítr!“

Odmíchl se, aby každému nalil poslední sklenku výtečného sherry.

„Ty mi snad namítneš, Hřebíčku, že až zaplatíme cestu, nic nám v pokladně nezůstane...“ pokračoval.

„Ne, patrone... ledaže cena za dopravu po železnici a za dopravu lodí...“

„Za dopravu po železnici?“ zvolal pan Cascabel. „Železnice přece nepoužijeme, ty naivní nerozumo! Chci ušetřit jízdné ze Sacramenta do New Yorku, proto pojedeme v našem voze. Několik tisíc kilometrů nemůže přece odstrašit Cascabelovu rodinu, která je zvyklá potloukat se světem!“

„Samozřejmě!“ zvolal Jan.

„Jaká to bude radost, až zase spatříme Francii!“ vzdychla si paní Cascabelová.

„Naši Francii, kterou vy ani neznáte, děti,“ pokračoval pan Cascabel, „protože jste se narodily v Americe. Teď konečně poznáte krásnou Francii! Ach Kornelie, jaké to bude štěstí pro tebe, Provensalku, i pro mne, Normand'ana (Provensalci jsou obyvatelé jižní Francie; Normand'ané obývají Normandii v severní Francii.) , vrátit se po dvaceti letech do vlasti!“

„Jistě, Césare, jistě!“

„Víš, Kornelie, že kdybych teď dostal nabídku z Barnumova divadla, že bych ji odmítl? Odkládat náš odjezd? Nikdy! Raději bych šel domů po ruce... Trápí nás stesk po domově a ten můžeme vyléčit jen návratem domů... Jiný lék neznám.“

César Cascabel měl pravdu. On i jeho žena mysleli stále na totéž: na návrat do Francie. A

ted' mohli s velkou radostí svou touhu uskutečnit, protože měli peníze.

„Zítřka tedy odjíždíme,“ řekl pan Cascabel.

„Snad to bude naše poslední cesta!“ dodala paní Cascabelová.

„Kornelie,“ řekl důstojně pan Cascabel, „znám jen jednu poslední cestu, a to tu, na kterou bůh nevydává zpáteční lístek.“

„Dobrá, Césare, ale neodpočineme si trochu před touto cestou, až si uspoříme nějaké peníze?“

„Odpočívat, Kornelie? Nikdy! Nestojím o peníze, mají-li nás vést k nečinnosti! Myslíš, že máš právo nechat ležet ladem schopnosti, kterými tě příroda tak bohatě obdařila? Myslíš, že bych mohl žít se založenýma rukama a riskovat, že mé klouby ztratí ohebnost? Má snad Jan nechat svých ekvilibristických cvičení (Ekvilibristé jsou artisté, kteří předvádějí cviky rovnováhy.)? Má snad Napoleona přestat tančit na laně s tyčí i bez tyče? Nemá snad Sander nikdy stát na vrcholu »lidské pyramidy« a nemá snad Hřebíček dostávat svých půl tuctu pohlavků za minutu k nesmírnému obveselení obecenstva? Ne, Kornelie! Můžeš mi říkat, že déšť uhasí slunce a že ryby vypijí moře, ale neříkej mi, že rodině Cascabelová zazvoní někdy zvon k odpočinku!“

Nyní zbývalo jen dokončit přípravy k odjezdu, aby mohl vůz druhého dne ráno vyrazit, jakmile vyjde slunce nad obzor Sacramenta.

Během odpoledne bylo vše hotovo. Je zbytečné dodávat, že báječná pokladna byla uložena na bezpečném místě v zadní části vozu.

„Tady ji budeme mít dnem i nocí na očích!“ prohlásil pan Cascabel.

„Ano, Césare! Už věřím, že to byl dobrý nápad,“ odpověděla Kornelie, „a nelituji peněz, které jsi za ni dal.“

„Je snad trochu malá, Kornelie, ale později si koupíme větší... rozmnoží-li se naše jmění.“

II

CASCABELOVA RODINA

Cascabel...! Slavné a proslulé jméno ve všech pěti dílech světa „i jinde“, jak říkával hrdě ten, který to jméno tak počestně nosil.

César Cascabel, původem z Pontorsonu v Normandii, byl nadán vší mazaností, chytrostí a lstivostí Normand'anů. Ale přes své taškářství a mazanost zůstal počestným člověkem. Nebylo možné zaměňovat ho s členy podezřelých tlup kejklířů. Jako otec rodiny vyvažoval svými osobními ctnostmi skromný původ a neobvyklé zaměstnání.

V této době byl César Cascabel přesně tak starý, jak vypadal, to jest bylo mu ne více a ne méně než čtyřicet pět let. Za kolébku mu sloužila nůše, kterou nosil na zádech jeho otec,

když obíhal všechny trhy v normandských městech. Matka mu zemřela krátce po jeho narození. Když po několika letech ztratil i otce, ujala se ho tlupa komediantů. Mezi nimi strávil své mládí v samých kozelcích, v přemetech a v saltech s hlavou dolů a s nohama vzhůru. Pak se stal postupně šaškem, gymnastou, akrobatem a jarmarečním silákem – až do doby, kdy se jako otec tří dětí stal ředitelem rodiny, založené jím a paní Cascabelovou, rozenou Vadarassovou z Martiguesu v Provinci.

Byl velmi inteligentní a vynalézavý, a měl-li podivuhodnou sílu a neobyčejnou obratnost, jeho duševní vlastnosti úplně odpovídaly jeho vlastnostem tělesným. Kámen, který se valí, neobrustá mechem; tře se o nerovnosti cesty, vyhlazuje se, ztrácí hrany, kulatí se a leští. Tak i César Cascabel byl za čtyřicet pět let života dokonale „vyhlazen, vyleštěn a zakulacen“, znal ze života vše, co je možno poznat, ničemu se nedivil a nad ničím nežasl. Právě proto, že prošel všemi evropskými tržišti a zvykl si i na Ameriku, stejně jako na holandské a španělské kolonie, znal skoro všechny jazyky. Hovořil jimi více nebo méně dobře, dokonce i těmi, „které neznal“, jak říkával, protože mu totiž nedělalo potíže vyjadřovat se posunky, když mu došla slova.

César Cascabel byl trochu nadprůměrní silné postavy, měl ohebné údy, trochu vystouplou dolní čelist – což je známkou energie – a silnou hlavu s tvrdými vlasy, osmahlou sluncem a ošlehanou větry. Měl velmi živé a pronikavé modré oči s dobráckým pohledem, pod velkým nosem tupý knír a ústa, v nichž by bylo dosud dvaatřicet zubů, kdyby si byl nedal jeden vytrhnout. Před obecnstvem vystupoval podobně jako herec Frédéric Lemaître se vznešenými gesty, ve fantastických postojích a s mnohomluvnými projevy. Jinak však byl velmi prostý, velmi přirozený a zbožňoval svou rodinu.

Přes železné zdraví se už nemohl pro svůj věk věnovat akrobacii, ale byl stále velikým silákem ve výkonech, které vyžadují silné svaly. Měl obzvláštní schopnost v jednom odvětví kejklířské činnosti, v umění břichomluveckém, které je velmi staré, protože podle biskupa Eustacha už věštkyň z Endoru (Věštkyň z Endoru je biblická postava.) ovládala břichomluvectví. Chtěl-li, sestoupil mu hltan až do žaludku. Mohl zazpívat sám dueto? Ani toho by se byl nezalekl.

Aby byl jeho portrét úplný, uveďme ještě, že César Cascabel se obdivoval všem velkým dobyvatelům, především Napoleonovi. Ano, miloval hrdinu prvního císařství právě tak, jako nenáviděl jeho katy, syny Hudsona Lowea, odporné Johny Bully (Hudson Lowe byl anglický generál, Napoleonův žalářík na ostrově sv. Heleny. John Bull je potupné označení Angličana.) . Napoleon byl „jeho člověk“. Proto nechtěl nikdy vystoupit před anglickou královnou, „ačkoliv ho o to prosila prostřednictvím svého ministra“. To říkal tak dlouho, až tomu sám uvěřil.

Pan Cascabel však nebyl ani zdaleka ředitelem cirkusu, to jest ředitelem celé armády jezdců a jezdkyň, šašků a žonglérů. Ne! Byl to prostý kejklíř, který vystupoval na náměstích pod širým nebem, bylo-li hezky, a pod plachtou, když pršelo. Při tomto řemesle se honil za náhodným štěstím již čtvrt století a vyzískal, jak už víme, hezkou částku peněz, kterou měl nyní zavřenou v pokladně pod zámkem na heslo.

Kolik práce, únavy a často i bídy představovaly ty peníze! Dnes však měla Cascabelova rodina to nejhorší už za sebou a chystala se k návratu do Evropy. Až projede Spojenými státy, nalodí se na francouzský nebo americký parník – nikdy však na anglický!

Césara Cascabela nepřivedlo ostatně nic do rozpaků. Potíže a překážky pro něho neexistovaly. Věděl si v životě vždycky rady. Byl by mohl opakovat po vévodovi Gdanském, jednom z maršálů „jeho člověka“ – Napoleona:

„Ukažte mi díru a já tudy proklouznu!“

A César Cascabel už opravdu proklouzl nejednou dírou.

„Paní Cascabelová, rozená Kornelie Vadarassová, čistokrevná Provensalka, jedinečná věštkyň, královna elektrických žen, zdobená všemi půvaby svého pohlaví a obdařená všemi ctnostmi, které ctí matku rodiny, vítězka velkých ženských zápasů, na které sezvalo Chicago nejpřednější zápasnice světa.“

Těmito slovy představoval César Cascabel obvykle svou životní družku. Před dvaceti lety se s ní oženil v New Yorku. Poradil se snad o sňatku se svým otcem? Ne! Především proto, že jeho otec se s ním při svém sňatku také neradil, jak říkával pan Cascabel, a pak proto, že ten dobrý muž byl tehdy už dávno mrtev. K sňatku došlo velmi prostým způsobem, beze všech předběžných formalit, jež ve staré Evropě tak mrzutě oddalují spojení dvou bytostí, které jsou si určeny.

Jednoho večera v Barnumově cirkusu v New Yorku, kam se dostal jako divák, byl César Cascabel okouzlen půvabem, svižností a silou mladé francouzské akrobatky, která právě cvičila na hrazdě. Byla to slečna Kornelie Vadarassová. Spojit své nadání s nadáním této půvabné ženy, spojit obě existence v jednu, tušit už v budoucnu rodinu mladých Cascabelů, hodných otce i matky, to se zdálo poctivému kejklíři zcela přiměřené. Vyhoupł se proto o přestávce na jeviště, představil se Kornelii Vadarassové, udělal jí velmi slušnou nabídku k sňatku Francouze s Francouzkou, vyhledal v hledišti ctihodného kněze, vytáhl ho na chodbu a požádal ho, aby na místě požehnal sňatku tak vhodnému. To bylo ovšem možné jen ve Spojených státech amerických. A jsou snad tak rychle uzavřená manželství horší než ostatní? Sňatkem Césara Cascabela s Kornelii Vadarassovou bylo rozhodně založeno jedno z nejšťastnějších manželství na světě.

V době, kdy začíná tento příběh, bylo paní Cascabelové čtyřicet let. Měla krásnou, snad jen

trochu širokou postavu, černé vlasy, černé oči, úsměvná ústa a všechny zuby – právě tak jako její manžel. Její výjimečnou sílu možno posuzovat podle jejích úspěchů na památných zápasech v Chicagu, kde získala jako cenu „čestný cop“. Dodejme, že Kornelie milovala dosud svého muže jako v prvních dnech po svatbě, bezmezně mu důvěřovala a pevně věřila v genia tohoto neobyčejného muže, jednoho z nejznamenitějších lidí, jací se kdy v Normandii zrodili.

Prvorozenec z tohoto manželství dvou artistů byl hoch Jan, kterému teď bylo devatenáct let. Jestliže při své postavě neměl vlohy k siláckým, gymnastickým, šaškovským a akrobatickým kouskům, vynikal zato podivuhodně obratnými rukama a jistým okem, takže se stal půvabným a elegantním žonglérem. Svými úspěchy však nikdy nezpychl. Byl to jemný a přemýšlivý chlapec, snědý jako jeho matka, ale s modrými očima, snaživý a uzavřený, hledající poučení všude, kde jen mohl. Ačkoli se za povolání rodičů nijak nestyděl, chápal, že je mnoho lepších zaměstnání než vystupovat před obecností, a proto chtěl po návratu do Francie kejklářství zanechat. Jelikož však otce i matku zbožňoval, nezmiňoval se jim o tom. Sám ostatně ještě nevěděl, jakého jiného postavení by mohl na světě dosáhnout.

Druhý chlapec, druhorozenec, budoucí „muž bez kostí“, byl pravým synem svých rodičů. Bylo mu dvanáct let, byl hbitý jako kočka, obratný jako opice a rychlý jako úhoř. Byl to clown, cirkusový šašek, sto šest centimetrů vysoký, který přišel na svět saltem – možno-li věřit jeho otci – uličník a taškář, připravený vždycky odseknout, ale přitom dobrý chlapec, i když si někdy zasloužil pár pohlavků, které přijímal se smíchem – ostatně to ani pořádné pohlavky nebyly.

Řekli jsme již, že nejstarší syn Cascabelových se jmenoval Jan. Proč právě Jan? Navrhla to paní Cascabelová na památku svého prastrýce Jana Vadarasse, marseillského námořníka, kterého snědli Karibové (Karibové jsou obyvatelé Antill, ostrovů na východ od Střední Ameriky.) – jeho neteř byla na to nesmírně hrdá. Otec, jenž měl to štěstí, že se jmenoval César, byl by raději zvolil jiné, historičtější jméno, což by bylo lépe odpovídalo jeho tajnému obdivu všech velkých válečníků. Ale nechtěl se s ženou prít už při narození prvního dítěte, a proto souhlasil s Janem, umiňuje si však, že si to při příštím potomku vynahradí.

To se také stalo při narození druhého syna, nazvaného Alexander. Mohl se také jmenovat Hamilcar, Attila nebo Hannibal. (Alexander Veliký (356-323 před n. l.) byl starověký zakladatel velké říše, která sahala od Řecka až po Indii. Attila (žil v první polovině 5. století) byl vůdce Hunů a Hannibal (246-183 před n. l.) s Hamilcarem (264-241 před n. l.)

byli vojevůdci kartaginští.) Rodinnou zkratkou mu říkali Sander.

Když už měli tyto dva chlapce, vzrostla rodina ještě o děvčátko, kterému chtěla paní Cascabelová dát jméno Hersilla, ale které nakonec dostalo jméno Napoleona na počest mučedníka ze Sv. Heleny.

Napoleoně bylo teď osm let. Byla to roztomilá dívka a všechno nasvědčovalo tomu, že z ní bude krásná žena. Už teď byla velmi hezká. Plavá a růžová, živé a svěží tváře, velmi obratná a velmi půvabná, ovládala dokonale cviky na pevném laně. Její malé nožky klouzaly na kovovém laně tak hravě, jako by to malé děvčátko mělo k udržování rovnováhy křídla.

Je přirozené, že Napoleona byla miláčkem celé rodiny. Všichni ji zbožňovali a ona si toho skutečně zaslouhovala. Její matka snila o tom, že se Napoleona jednou výhodně provdá. To je obvyklá touha, která vyplývá z kočovného života kejklířů. Proč by se Napoleona, až dospěje, nemohla setkat s nějakým princem, který by se do ní zamiloval a oženil se s ní?

„Jako v pohádkách!“ dodával pan Cascabel, který byl prozaičtější než jeho žena.

„Ne, Césare! Jako ve skutečnosti!“

„Ach Kornelie, už nežijeme v dobách, kdy si princové brali pastýřky, a já si ostatně myslím, že by si dnes pastýřka prince ani nevzala.“

Taková tedy byla rodina Cascabelova, otec, matka a tři děti. Možná že by bylo bývalo lepší, kdyby byla vzrostla ještě o čtvrtou ratolest, už proto, aby mohli pro svá vystoupení nacvičit t. zv. „lidskou pyramidu“, v níž vyskakuje jeden na druhého vždy v páru. Ale čtvrté děcko už nepřišlo.

Na štěstí tu byl Hřebíček, připravený kdykoli pomoci ve zvláštních číslech programu.

Hřebíček Cascabelovy dokonale doplňoval* Kočující skupina se stala jeho rodinou. Zcela s ní splynul, ačkoli byl amerického původu. Byl to jeden z oněch ubožáků bez rodičů, kteří se rodí bůhvídkde – sami to ani dobře nevědí – které vychovává veřejné milosrdenství, kteří se živí, jak se dá, a s nimiž to dopadne dobře jen tehdy, mají-li zdravé jádro a vrozenou počestnost, která jim pomáhá vzdorovat špatným příkladům a neblahým radám, jež jim dává bída. A jak nelitovat podobné ubožáky, když jsou velmi často přivedeni k špatným činům nebo ke špatným koncům?

To ovšem nebyl případ Neda Harleyho, kterému paní Cascabelová začala říkat Hřebíček. Proč? Především proto, že byl tenký jako hřebík, a za druhé proto, že při svých výstupech musel na svou nebohou hlavičku schytat více ran než jakýkoli skutečný hřebík na světě.

Když se před dvěma lety pan Cascabel s Hřebíčkem setkal na své cestě po Spojených státech, Ned Harley takřka umíral hladem. Tlupa akrobatů, ke které patřil, se totiž po útěku

svého ředitele rozpadla. Ned v ní hrál roli šaška, ubohou roli, která však přesto může uživit toho, kdo ji hraje. Ale jaké to bylo společenské postavení, když si musel natírat tvář leštidlem na boty, aby vypadal jako černoš, oblékat se do černých kalhot a do bílé vesty s bílou kravatou, zpívat směšné písničky a skřípat při tom na komické housličky společně se čtyřmi nebo s pěti podobnými ubožáky! Nuže, této práce byl teď Ned Harley ušetřen. Blahořečil proto náhodě, která mu postavila do cesty pana Cascabela.

Pan Cascabel v té době právě vyhodil svého šaška, který vystupoval ve scénách před boudou v roli pierrota (Pierrot je šaškovská postava ze starých italských komedií.) . Představte si však, že se ten šašek vydával za Američana, ačkoli byl anglického původu! Kočující tlupa měla tedy mezi sebou Johna Bulla! Krajana těch katanů, kteří... Ostatní už víte. Pan Cascabel se jednoho dne dověděl náhodou o vetřelcově národnosti.

„Pane Waldurtone,“ řekl mu, „protože jste Angličan, okamžitě odtud zmizíte, nebo vás nakopnu, i kdybyste byl nejslavnějším pierrotem!“

A slavný pierrot Waldurton by byl býval dostal opravdu kopanec, kdyby si byl nepospíšil s odchodem.

V té době ho nahradil Hřebíček. Jako bývalý šašek se nabídl, že bude dělat cokoli. Byl ochoten vystupovat na jevišti a starat se o zvířata i o kuchyni, bude-li Kornelie potřebovat pomoc. Francouzsky mluvil dobře, ale s jasně cizím přízvukem.

Ačkoli mu bylo už třicet pět let, byl to zcela nezkažený chlapec, stejně veselý před obecenstvem, které bavil svými směšnými řečmi, jako melancholický ve svém soukromí. Každou věc viděl nejdříve z její špatné stránky, a to nebylo nic divného, protože se nemohl počítat mezi šťastné na tomto světě. Měl špičatou hlavu, dlouhou a vpadlou tvář, žlutavé vlasy, kulaté hloupé oči, nesmírně dlouhý nos – mohl na něm mít půl tuctu brýlí, což bylo nesmírně směšné – odstálé uši, čapí krk a hubené tělo na vyzáblých nohách. Zkrátka podivná bytost! Nestěžoval si však na to, ledaže... – tohoto slůvka výhrady používal v řeči velmi často – ledaže mu příčinu k stížnostem dodá jeho životní smůla, jak říkával. Od té doby, co se dostal do Cascabelovy rodiny, vše k ní přilnul a ona by se už bez svého Hřebíčka nebyla mohla ani obejít.

Teď už známe všechny členy kejklířské tlupy.

Ze zvířat patřili k tlupě především dva psi. Jeden křepelák, velmi dobře vycvičený v lovu a výborný hlídač pojízdného domu, a jeden pudlík, učenlivý, bystrý psík, který se mohl stát okamžitě členem Akademie, jakmile by byla taková Akademie pro psy založena.

Po obou psech nutno čtenáři představit malou opičku, která svými úšklebky mohla velmi úspěšně závodit se samotným Hřebíčkem. Obecenstvo bylo také mnohokrát na rozpacích,

komu z obou přiřknout první cenu. Dále tam byl jávský papoušek Žako, který mluvil, žvatlal, zpíval a klábosil deset hodin z dvanácti zásluhou svého učitele a přítele Sandra. A konečně dva koně, dva staří a dobří koně, kteří tahali pojízdný dům; bůh ví, zda se jim jejich nohy, věkem už trochu ztvrdlé, nekonečnými cestami neprodloužily!

Jak se ta výtečná zvířata jmenovala? Jeden z koní se jmenoval Vermout jako vítěz nad Delamarrem a druhý Gladiator jako vítěz nad knížetem Lagrangem; křepelák se jmenoval Wagram a pudlík Marengo (Wagram a Marengo jsou jména měst, u kterých Napoleon svedl vítězné bitvy.) . Opice dostala jméno John Bull – prostě pro svou ošklivost.

A co chcete? Musíme panu Cascabelovi odpustit jeho utkvělou myšlenku, která pramenila z omluvitelného vlastenectví, i když se na to v dnešní době díváme trochu jinak.

„Jak nemilovat člověka,“ říkával pan Cascabel, „který v dešti kulí volal: »Jděte za mým bílým chocholem! Najdete jej vždycky... atd.«,

Když mu někdo namítl, že tato slova pronesl král Jindřich IV., říkal:

„To je možné! Ale Napoleon by to byl mohl také říci!“

III

SIERRA NEVADA

Kolik lidí už někdy snilo o cestování obytným vozem, jakým cestují kejklíři! Nestarat se o hotely ani o hostince, o nejistá lůžka a ještě nejistější kuchyni a projíždět krajinou bez vesnic a měst! Jen málo lidí může dělat se zvláštním vozem to, co dělají bohatí milovníci cestování na svých zábavních jachtách, které mají také všechny výhody pohyblivého domova. A není takový vůz skutečně pohyblivý domov? A proč se z „plavby po pevné zemi“ mají těšit jen komedianti?

Kejklířův vůz je skutečně úplné obydlí s pokoji a s nábytkem, dům na kolech; a dům Césara Cascabela vyhovoval všem požadavkům kočovného života.

Vůz Césara Cascabela se jmenoval Kráska. Podobná jména mívají normandské lodice. Ale Cascabelův vůz si zasloužil tento pěkný název, poněvadž vykonal už mnoho dlouhých cest po Spojených státech. Byl zakoupen před třemi lety z prvních úspor a nahradil starý vůz, pokrytý jen plachtou, vůz bez per, který skýtal rodině útulek mnoho let. Protože César Cascabel se už přes dvacet let potloukal po tržištích Spojených států, byl jeho vůz přirozeně americkým výrobkem.

Kráska měla čtyři kola a dokonalá ocelová pera. Byl to lehký a pevný vůz. Dokonale udržovaný, vymydlený, vydrbaný, umytý, svítil pestře zbarvenými stěnami, na nichž se zlatá žluť mísila s tmavou červení, vystavujíc světu na obdiv slavné jméno Rodina Cascabelova. Svou délkou mohla Kráska soupeřit s vozy, které projížděly prériemi

Divokého západu v době, kdy Great Trunk, hlavní trať z New Yorku do San Francisca, neměla ještě žádné pobočky. Dva koně ji mohli ovšem táhnout jen krokem. Měla totiž značný náklad. Nemluvě o lidech, vezla Kráska na střeše stanové plachty a kůly s lany a pod vozem vpředu i vzadu mezi koly roztřesené košatiny s nejrůznějšími věcmi: s velkým tureckým bubnem, s bubínkem, s křídlovkou, s pozounem a s jinými potřebami a pomůckami, které tvoří výzbroj všech artistů. Nezapomeňme ani na kostýmy k velké němohře Loupežníci z Černého lesa, která byla důležitou součástí programu Cascabelových.

Vnitřek vozu byl velmi dobře vyřešen a udržován v dokonalé čistotě, v čistotě vpravdě vlámské. Starala se o to Kornelie a ta v této věci neznala žerty.

V přední části vozu byla první místnost, vytápěná kuchyňskými kamny a oddělená od druhé dveřmi s vysunovacím okénkem. Za ní byl salon čili jídelna, kde se konaly důležité porady. Pak byla první ložnice s lůžky nad sebou jako v lodních kajutách. V ní spali vpravo oba bratři a vlevo jejich sestřička. Její lůžko bylo odděleno záclonou. Konečně docela vzadu byla ložnice pana a paní Cascabelových, kde byla lůžka s vysokými žíněnkami a s barevnými pokrývkami. Tady byla uložena také ona báječná pokladna. Na všech stěnách, byly zavěšeny desky, které se mohly zdvíhat a spouštět a vytvářet tak stoly a stolky. V úzkých skříních visely oděvy a kostýmy, paruky a kníry, používané při různých němohrách. Vůz byl osvětlen dvěma petrolejovými lampami, které se při jízdě nerovným terénem kývaly jako lodní lampy. Denní světlo tam vnikalo šesti okénky s tabulkami zalitými olovem. Okénka ozdobená lehkými mušelinovými záclonami a barevnými rámy dodávala Krásce vzhled holandské lodice.

Málo náročný Hřebíček spal v první místnosti na žíněnce, kterou si večer mezi dvěma stěnami rozkládal a ráno zase skládal.

Musíme ještě dodat, že psi Wagram a Marengo spali jako noční hlídači oba v koši pod vozem, kde strpěli i opici Johna Bulla, která je věčně rušila svou divokostí a dovádivostí. Papoušek Žako měl klec v druhé místnosti.

Oba koně, Gladiator a Vermout, mohli se volně pást kolem Krásky ; nemusili být ani uvazováni. Když vypásli trávu na rozsáhlé prérii, kde měli stále prostřený stůl a připravené lože, nebo spíše stelivo, mohli se klidně natáhnout na místě, kde se napásli.

V noci chránili Krásku pušky a revolvery jejích majitelů a oba psi, takže ve voze bylo úplně bezpečno.

Tak vypadal pojízdný rodinný dům. Projel už mnoho a mnoho kilometrů, potloukaje se Spojenými státy od New Yorku do Albany, od Niagary do Buffala, od Saint Louis do Philadelphie, od Bostonu do Washingtonu, podél Mississippi až k New Orleansu, podél

pacifické dráhy až ke Skalistým horám do kraje Mormonů (Mormoni jsou příslušníci americké náboženské sekty.) a až do nejzazší Kalifornie. Bylo to zdravé cestování, neboť nikdo z rodiny nebyl nikdy nemocen, kromě Johna Bulla, který trpěl často žaludečními obtížemi, protože byl velmi mlsný a svou mlsnost uspokojoval zcela pudově.

Jaká to bude nádhera, až Kráska dorazí do Evropy a pojedje po silnicích staré pevniny! Jakou přátelskou zvědavost vyvolá ve Francii a především v normanském kraji! Ach, spatřit zas Francii, „spatřit zas svou Normandii“, jak to říká slavná píseň od Frédérica Bérata. Tímto směrem se nesly všechny myšlenky a všechny touhy Césara Cascabela.

Až dorazí do New Yorku, budou musit vůz rozebrat, zabalit a naložit na loď plující do le Havru. Tam postačí postavit vůz zase na kola a už se rozjedou k hlavnímu městu!

Pan Cascabel, jeho žena a děti pospíchali tedy s odjezdem stejně jako jejich společníci, pokud tak můžeme nazývat jejich čtyřnohé přátele. Proto ráno dne 15. února opustili Sacramento, někteří pěšky, jiní ve voze, jak kdo chtěl.

Bylo ještě dost chladno, ale krásně. Je přirozené, že rodina nevyjela na cestu bez zásob, to jest bez masových a zeleninových konzerv. Potraviny si mohli ostatně ve městech a na vesnicích dokupovat. A není snad při jejich cestě i dost zvěřiny? Bisonů, daňků, zajíců a koroptví? Nechá si snad Jan ujít příležitost, aby si vzal pušku a se zdarem si zalovil, když zde lov nebyl zakázán a povolení k lovu v lesích Divokého západu nikdo nepotřeboval? Jan byl velmi dobrý střelec a oba psi se vyznačovali nejlepšími vlastnostmi loveckých psů.

Ze Sacramenta zamířila Kráska k severovýchodu. Musela co nejdříve dosáhnout hranic a přejet Sierru Nevadu až do Sonory, vzdálené asi dvě stě kilometrů, která je bránou k nekonečným východním pláním.

Tady ještě nebyl pravý Divoký západ, kde jsou jednotlivé osady od sebe tak daleko vzdáleny. To nebyly ještě prémie s dalekými obzory a s rozsáhlými pustinami, s kočovnými Indiány, které civilizace zvolna zatlačuje do méně navštěvovaných částí Severní Ameriky.

Jakmile opustili Sacramento, začala už půda stoupat. Zde se už zvedala předhoří Sierry Nevady, která tak nádherně vroubí starou Kalifornii rámcem svých horských hřebenů s černými borovicemi, nad které tu a tam čnějí hory až pět tisíc metrů vysoké. Tuto zelenou hráz vytvořila příroda kolem kraje, do něhož uložila velké množství zlata, které už bylo hrabivými lidmi nyní vyčerpáno. Ve směru jízdy Krásky ležela důležitá města: Jackson, Mocquellenne a Placerville, slavné přední hlídky Eldorada a Calaverasu. César Cascabel se v nich však zastaví jen tehdy, bude-li potřebovat něco koupit nebo bude-li chtít strávit klidnější noc. Chtěl se dostat rychle přes Sierru Nevadu do kraje Velkého solného jezera k mohutnému masivu Skalistých hor, kde bude mít spřežení pernou práci. Odtud až do oblasti jezera Erie a Ontario pojedje vůz přes prémie cestou, kterou už mnohokrát tepala

kopyta koní a rozrývala kola vozů.

V těchto hornatých krajích pojedou ovšem pomalu. Cesta se prodlouží nezbytnými objížděkami. Ačkoli tento kraj leží na třicáté osmé rovnoběžce jako Sicílie a Španělsko, byla zde poslední zimní chladna ještě velmi citelná. Je to tím, že tento kraj je značně vzdálen od Golfského proudu, teplého mořského proudu, který vytéká z Mexického zálivu a míří obloukem k Evropě. Proto je podnebí severoamerických krajů mnohem studenější než podnebí stejně položených krajů Starého světa. Ale ještě několik týdnů a Kalifornie se stane opět nejplodnějším ze všech krajů, úrodnou kotlinou, kde obilná zrna dávají stonásobný výnos, kde se daří nejrůznějším plodinám tropického i mírného pásma, cukrové třtině, rýži, tabáku, pomerančům, olivám, citronům, ananasům a banánům. Bohatstvím Kalifornie už není zlato, nýbrž neobyčejné rostlinstvo, vzešlé z její půdy.

„Budeme na tento kraj vzpomínat!“ prohlásila Kornelie, která nebyla nijak lhostejná k dobrým jídlům.

„Ty labužnice!“ smál se jí pan Cascabel.

„Nechci to pro sebe, ale pro děti!“ bránila se Kornelie.

Uplynulo několik dní. Jeli stále na pokraji lesů a po zelených prériích. Ačkoli na nich žilo velmi mnoho býložravců, přece nestačili spást všechnu trávu, kterou příroda neustále obnovuje. Rostlinné bohatství kalifornských krajů se nedá s žádným jiným srovnávat. Je to obilnice tichomořského přímoří a obchodní lodi, které zdejší produkty vyvázejí, nemohou kraj nikdy vyčerpat. Kráska jela svým obvyklým tempem, průměrnou rychlostí nejvýše dvacet pět až třicet kilometrů za den. Touto rychlostí projela už se svou posádkou všemi státy Unie, kde Cascabelovo jméno bylo známo od ústí Mississippi až k Newfoundlandu. Je pravda, že se tehdy zastavovala v každém městě Unie, aby si rodina něco vydělala. Ale nyní při cestě ze západu na východ už Cascabelovým nešlo o pobavení obecenstva. Tentokrát to už nebyla vůbec umělecká cesta, nýbrž návrat do staré Evropy s normanskými statky na obzoru.

Cesta ubíhala vesele. Leckterá pevná stavba by byla mohla pohyblivému domu závidět štěstí, kterým byl naplněn. Všichni se smáli, zpívali, žertovali a křídlovka, na které se povíchoval Sander, mnohokrát zaplašila ptáky švitořící stejně jako tato veselá rodina.

Vše bylo v pořádku, ale cestovní dny nemohou být stále prázdninami.

„Děti,“ říkal pan Cascabel, „nesmíme přece zrezivět!“

Když někde zastavili, koně sice odpočívali, ale neodpočívala rodina. Častokrát přispěchali Indiáni podívat se na Janovy žonglérské kousky, na Napoleoniny půvabné kroky, na Sandra, který se prohýbal jako kaučukový panák, na paní Cascabelovou, předvádějící silácké výkony, a na pana Cascabela při břichomluveckém čísle; nezapomeňme také na

papouška Žaka, který žvatlal ve své kleci, na psy, kteří spolu vystupovali, a na Johna Bulla, který se překonával v úšklebcích.

Podotkněme ještě, že Jan ani za jízdy nezapomínal na učení. Četl a přečetl už několikrát všechny knihy z malé knihovny v Krásce, knihy zeměpisné i matematické a různé cestopisy. Psal také „palubní deník“, do něhož vtipným způsobem zapisoval cestovní příhody.

„Budeš moc učený,“ říkával mu často otec. „Ale když tě to baví...“

Pan Cascabel nechtěl nijak mařit snahy svého prvorozence. V hloubi duše byli oba, on i jeho žena, velmi hrdí na to, že mají v rodině „učence“.

27. února odpoledne dojela Kráska k úpatí soutěsky v pohoří Sierry Nevady. Namáhavý přejezd horského řetězu bude trvat čtyři až pět dní a bude jistě velmi únavný. Bude to těžké pro lidi i pro zvířata, protože budou muset vyjet po svahu až do výše středohor. Na úzkých zákrutech cesty, která se vine po svazích vysokých hor, budou se musit opřít do kol. Ačkoli se počasí s příchodem časného jara neustále lepšilo, nebude ve vyšších polohách ještě příjemně. A není nic horšího než prudké lijáky, strašné vánice a rozpoutané vichřice v zákrutech soutěsek, kde se vítr nálevkovitě propadá. Horní část přechodů stoupá až nad hranici věčného sněhu a cestující tam budou muset překonat výšku nejméně tři tisíce sedm set metrů, než vjedou do kraje Mormonů.

Pan Cascabel však chtěl udělat to, co při podobných příležitostech dělával: najmout ve vesnicích nebo v horských statcích koňskou příprěž a jako kočí buď Indiány, nebo Američany. Znamenalo to jistě větší výdaje, ale bylo to nezbytné, jestliže rodina nechtěla své spřežení vystavit nebezpečí.

Večer 27. února dorazili k Sonorskému průsmyku. Údolí, kterým až dosud jeli, mělo jen nepatrné výškové rozdíly. Vermout a Gladiator je také zdolali, aniž se příliš unavili. Ale odtud už dál nemohli, ačkoli jim pomáhali všichni členové rodiny.

Vůz se proto zastavil poblíž osady ztracené na dně sierrské soutěsky. Bylo to jen několik domů a na dvojí dostřel pušky od nich jakási farma, do které se chtěl pan Cascabel ještě v ten večer vydat. Hodlal najmout na druhý den dva koně, které by Vermout a Gladiator s povděkem přivítali.

Především se však musili připravit na přenocování v těchto místech.

Jakmile bylo tábořiště podle obvyklých pokynů upraveno, rodina navštívila obyvatele osady, kteří ochotně poskytli čerstvé jídlo lidem a píci zvířatům.

Večer nikdo ani nepomyslel na „opakování“ cviků. Všichni byli vyčerpaní. Byl to perný den, protože museli jít větší část cesty pěšky, aby svému spřežení ulehčili. Pan Cascabel

dopřál tedy všem odpočinek, který měl být dodržován po celou cestu Sierrou.

Když se pan Cascabel rozhlédl znaleckým okem po tábořišti, nechal Krásku pod dozorem své ženy a dětí a zamířil s Hřebíčkem ke statku, z jehož komínů se za stromy kouřilo.

Ve statku bydlila kalifornská rodina, která kejklíře vlídně přijala. Farmář slíbil, že jim půjčí tři koně a dva kočí. Ti mohli zavézt Krásku až na místo, kde začíná půda k východu klesat. Odtamtud se měli i s přípřeží vrátit. Bude to ovšem stát hodně peněz.

Pan Cascabel smlouval jako každý člověk, který nechce vyházovat peníze oknem, a na konec dojednal cenu, která nijak nepřesahovala náklad určený na tuto část cesty.

Nazítří v šest hodin ráno přišli dva muži a připřáhli své koně před Vermouta a Gladiatora. Kráska se rozjela vzhůru do úzké soutěsky, na jejíchž svazích byly husté lesy.

K osmé hodině přešli jeden ze zákrutů průsmyku a kouzelný kalifornský kraj, který celá rodina opouštěla jen nerada, zmizel za horským masivem Sierry.

Tři farmářovi koně byla silná zvířata, na něž se mohli cestující spolehnout. Mohli se však spolehnout i na vozky? To se zdálo při nejmenším pochybné.

Oba byli silní chlapi, nějací míšenci, napůl Indiáni a napůl Angličané. Ach, kdyby to tak byl pan Cascabel věděl! Ten by je byl hnal!

Kornelii se příliš nelíbili. Jan sdílel matčino mínění, které bylo i míněním Hřebíčkovým. Nezdálo se, že by byl pan Cascabel pochopil dobře. Ostatně ti chlapi byli jen dva, a kdyby chtěli něco provést, narazili by na přesilu.

Nebezpečných setkání se v sierrských průsmycích nemusili obávat. V té době byly cesty bezpečné. Minuly už časy, kdy se kalifornští zlatokopové, nazývaní „loafers“ nebo „rowdies“ (Přezdívky pro tuláky, pobudy a povaleče.) , sdružovali se zločinci, kteří se sem táhli ze všech koutů světa, aby s poctivými lidmi zle naložili. Soudce Lynch (Soudce Lynch je obrazné označení amerického popravování bez soudu. Původně se tak chránili první osadníci Dalekého západu před zločinci, ale později se „lynchování“ stalo nástrojem politické a rasové nenávisti (především proti černochům)) je na konec přivedl k rozumu.

Pan Cascabel však byl opatrný člověk a rozhodl se, že bude dávat dobrý pozor.

Muži najatí na farmě byli skutečně obratní vozkové. Tak uběhl celý den bez jediné nehody a všichni si mohli jen blahopřát. Kdyby se jim tak daleko od lidských obydlí rozbilo kolo nebo zlomila osa, neměli by obyvatelé Krásky žádné prostředky k opravě a octli by se v největších nesnázích.

Průsmyk měl teď mnohem divočejší vzhled. Rostly v něm pouze černé borovice a půdu pokrýval mech. Tu a tam musili cestující objíždět velké shluky skal, především podél jednoho z přítoků řeky Walkneru, která vytéká z jezera stejného jména a vrhá se bouřlivě do propasti. V dáli se ztrácel v oblacích vrchol hory Castle Peak, který převyšuje ostatní

vrcholky jako malebný výčnělek nevadského hřebenu.

K páté hodině večerní, když už z hloubky soutěsky stoupal stín, museli zdolat obtížný zákrut. Na tomto místě stoupala vozovka tak prudce, že museli část nákladu vyložit a nechat zatím vzadu košatinu a většinu věcí uložených dosud na střeše vozu.

Všichni se dali do práce a nutno doznat, že oba vozkové při této příležitosti dokázali, jak jsou pilní. Pan Cascabel i jeho rodina si trochu opravili svůj prvotní dojem o nich. Ostatně ještě dva dny a bude zdolán nejvyšší bod průsmyku; než začne vůz sjíždět, vrátí se přípřež na farmu.

Když bylo nalezeno místo k táboření, postarali se vozkové o své koně a pan Cascabel s oběma syny a s Hřebíčkem se vrátili zpět, aby přinesli věci, které pod svahem složili.

Den skončil vydatnou večeří a teď už každý pomýšlel jen na odpočinek.

Pan Cascabel nabídl oběma vozkům místo v jedné místnosti v Krásce ; ti však odmítli a ujistili ho, že jim postačí místo pod stromem. Zahaleni do hrubých pokrývek, mohli lépe hlídat spřežení svého pána.

Za několik minut bylo tábořiště pohrouženo do hlubokého spánku.

Nazítří byli všichni s prvním úsvitem na nohou.

Pan Cascabel, Jan a Hřebíček vyšli z Krásky první a zamířili k místu, kde včera přivázali Gladiatora a Vermouta.

Oba koně tam byli, ale tři koně farmářovi zmizeli.

Protože nemohli být daleko, šel Jan vozkům přikázat, aby je šli hledat. Oba muži však už v tábořišti nebyli.

„Kde jsou?“ ptal se Jan.

„Běželi asi za koňmi,“ odpověděl pan Cascabel.

„Hej...! Hej...!“ vykřikl Hřebíček pronikavým hlasem, který muselo být slyšet na velkou vzdálenost.

Nedostal žádnou odpověď.

Tu znovu vykřikl z plných plic pan Cascabel i Jan, kteří se zatím vrátili.

Ani teď se vozkové neobjevili.

„Že bychom se byli v jejich tvářích nemýlili?“ zvolal pan Cascabel.

„Proč by nás byli ti muži opustili?“ ptal se Jan.

„Jistě nám provedli něco špatného.“

„Ale co?“

„Co...? Počkej... Uvidíme...!“

A pan Cascabel, následován Janem a Hřebíčkem, rozběhl se ke Krásce, vyskočil na

stupátko, otevřel dveře, prošel všemi místnostmi a vpadl do zadní ložnice, kde byla uložena vzácná pokladna. Ihned však vyběhl ven se zoufalým výkřikem:

„Ukradena!“

„Pokladna?“ zvolala Kornelie.

„Ano! Ti ničemové ji ukradli!“

IV

VELKÉ ROZHODNUTÍ

Ničemové!

To bylo jediné správné pojmenování pro ty lotry. Ale okradené rodině se tím nepomohlo. Pan Cascabel měl ve zvyku přesvědčovat se každý večer, je-li pokladna na svém místě. Ale teď si uvědomil, že včera po celodenní velké námaze už padal únavou a obvyklou kontrolu neprovedl. Když odešel s Janem, se Sandrem a s Hřebíčkem pro věci vyložené pod silničním svahem, vnikli zřejmě oba vozkové nepozorovaně do poslední místnosti, zmocnili se pokladny a schovali si ji do křoví na pokraji tábořiště. Proto také odmítli strávit noc v Krásce. Pak čekali, až celá rodina usne, a utekli i s farmářovými koňmi.

Z úspor celé rodiny zbylo jen několik dolarů, které měl pan Cascabel v kapse. A to mohli být ještě rádi, že ti ničemové s sebou nevzali i Vermouta a Gladiatora!

Psi si během dne na přítomnost obou mužů už zvykli, a proto nezpůsobili poplach. Tak byl zločin proveden bez obtíží.

Ale kde teď najít zloděje, kteří se pustili přes Sierru? Kde ty peníze hledat? A jak bez těch peněz přeplout Atlantický oceán?

Zoufalství rodiny se projevilo u jedněch slzami a u druhých vztekem. Pan Cascabel byl nejdříve zachvácen takovou zuřivostí, že ho žena a děti jen stěží uklidnily. Ale když se vyzuřil, ovládl se jako člověk, který nesmí ztrácet čas marnými obžalobami.

„Prokletá pokladna!“ neodpustila si poznámku Kornelie, která měla oči plné slz.

„Je pravda,“ dodal Jan, „že kdybychom byli pokladnu neměli, peníze by...“

„Ano... Sám ďábel mi vnukl myšlenku koupit tu prokletou pokladnu!“ zvolal pan Cascabel. „Má-li někdo pokladnu, neměl by do ní z opatrnosti nic dávat! Co je mi platné, že byla ohnivzdorná, jak tvrdil její výrobce, když nebyla zajištěna proti zlodějům!“

Nutno doznat, že to byla pro rodinu krutá rána, a nikdo se nemůže divit, že byli všichni tak zdrceni. Ztratit dva tisíce dolarů získaných s takovou námahou!

„Co dělat?“ ptal se Jan.

„Co dělat?“ odpověděl pan Cascabel, který pevně sevřenými čelistmi slova jako by překusoval. „To je prosté... Dokonce neobyčejně prosté! Bez příprěže nemůžeme v cestě

průsmykem pokračovat. Proto navrhuji vrátit se k farmě... Možná že ti bídáci tam jsou...“

„Ledaže se tam neobjevili!“ namítl Hřebíček.

To bylo skutečně víc než pravděpodobné. Ale jak už uvedl pan Cascabel, nezbývalo nic jiného než se vrátit, protože dopředu jet nemohli.

Vermout a Gladiator byli zapřaženi a Kráska počala sjíždět sierrským průsmykem zpět.

Jeli teď bohužel velmi lehce. Sjíždí-li se po svahu, jde to rychle. Ale všichni kráčeli se skloněnými hlavami a tiše; jen z úst pana Cascabela vylétla občas salva nadávek.

V poledne se Kráska zastavila před farmou. Oba zloději se tam dosud nevrátili. Když se farmář dověděl, co se stalo, popadl ho strašný vztek. O rodinu kejklířů se nestaral. Nešlo mu o to, že jí byly ukradeny peníze, nýbrž o to, že on přišel o tři koně. Když oba lupiči utekli do hor, přešli jistě průsmykem na druhou stranu. A běžte si za nimi! Zuřivý farmář div že neobviňoval z krádeže zvířat pana Cascabela.

„To je trochu silné!“ namítl mu pan Cascabel. „Proč zaměstnáváte takové taškáře a proč je pronajímáte počestným lidem?“

„Copak jsem to věděl?“ odpověděl farmář. „Nemohl jsem si na ně nikdy stěžovat... Přišli z Britské Kolumbie (Britská Kolumbie je kanadská provincie.) ...“

„Byli to Angličani?“

„Jistě.“

„V tom případě jste nás měl varovat, pane, varovat!“ zvolal pan Cascabel.

Ale krádež už byla spáchána a situace se stala nesmírně vážnou.

Jestliže paní Cascabelová byla úplně zničena, její muž, kterému byla vlastní zvláštní kejklířská filosofie, nabyl brzy zase rozvahy.

Jakmile se celá rodina sešla v Krásce, zahájili všichni její členové poradu, na které měli „projednat závažné rozhodnutí“, jak prohlásil pan Cascabel, při čemž rozhrčel všechna r.

„Děti, v životě nás potkávají věci, při nichž se rázný člověk musí umět rozhodnout... Všiml jsem si, že to jsou okolnosti většinou velmi nepříjemné... Podobné, v jakých jsme se octli po činu těch lumpů... Angličani! Angličani!... Teď nemůžeme jet čtyřmi cestami, tím spíše, že ani čtyři nejsou. Je jen jediná cesta a tu musíme ihned nastoupit.“

„Jaká?“ zeptal se Sander.

„Hned vám řeknu plán, který mě napadl,“ odpověděl pan Cascabel. „Ale abychom zjistili, je-li proveditelný, musí Jan přinést tu velikou knihu, v které jsou mapy...“

„Atlas?“ zeptal se Jan.

„Ano, atlas! Jsi v zeměpise jistě dost zběhlý... Běž pro ten atlas!“

„Hned, tatínku!“

Když atlas ležel na stole, pan Cascabel pokračoval:

„Je přirozené, děti, že když nám ti ničemní Angličani ukradli pokladnu – jak jen jsem mohl pochybovat o tom, že to jsou Angličani... a jak mě mohlo napadnout, abych si koupil pokladnu? – je tedy přirozené, že se myšlenky na návrat do Evropy nevzdáme...“

„Vzdát se? Nikdy!“ zvolala paní Cascabelová.

„Správně, Kornelie! Chceme se vrátit do Evropy, a vrátíme se tam. Chceme zas spatřit Francii, a uvidíme ji. I když nás ti lotři oškubali... Především já sám potřebuji dýchat vzduch rodného kraje, nebo umřu...“

„Já nechci, abys umřel, Césare! Chtěli jsme jet do Evropy a navzdory všemu se tam dostaneme...“

„Ale jak?“ zeptal se naléhavě Jan. „Ano, jak?“

„Opravdu, jak?“ opakoval pan Cascabel, škrábaje se na čele. „Kdybychom pořádali cestou představení, mohli bychom ze dne na den vydělat tolik, že bychom s Kráskou dojeli až do New Yorku... Ale i když tam dorazíme, nebudeme mít peníze na lodní lístek a máme po parníku! A bez parníku se přes moře nedostaneme jinak, než když je přeplaveme. A to by bylo myslím dost obtížné.“

„Velmi obtížné, patrone,“ souhlasil Hřebíček. „Ledaže bychom měli ploutve...“

„Máš je ty?“

„Myslím, že ne...“

„Mlč tedy a poslouvej!“

Pak se obrátil k staršímu synovi:

„Jene, otevři svůj atlas a ukaž nám na mapě místo, kde teď jsme!“

Jan vyhledal mapu Severní Ameriky a ukázal ji otci. Všichni se zahleděli na místo, kde Janův prst ukazoval bod v pohoří Sierry Nevady východně od Sacramenta.

„Tady jsme,“ řekl Jan.

„Dobrá,“ odpověděl pan Cascabel. „Jakmile se dostaneme na druhou stranu, musíme projít Spojenými státy až do New Yorku?“

„Ano, tatínku!“

„Kolik je to kilometrů?“

„Asi pět tisíc sedm set.“

„Dobře. A pak se musíme dostat přes oceán.“

„Ano.“

„Kolik kilometrů má ten oceán?“

„Do Evropy skoro čtyři tisíce.“

„Jakmile však budeme ve Francii, můžeme už říci, že jsme v Normandii, ne?“

„To můžeme.“

„A kolik to dělá dohromady?“

„Devět tisíc sedm set kilometrů!“ zvolala Napoleona, neboť si to spočetla na prstech.

„Vidíte ji, uličnici!“ řekl pan Cascabel. „Už se vyzná v aritmetice. Řekněme tedy devět tisíc sedm set kilometrů.“

„Asi tolik, tatínku,“ potvrdil Jan, „a myslím, že vzdálenost odhaduji správně.“

„Nuže, děti, pro Krásku by tento nedozírný kus cesty nic neznamenal, kdyby mezi Amerikou a Evropou nebylo moře, to prokleté moře, které jí zahrazuje cestu. A přes moře se nedostaneme bez peněz, to znamená bez parníku.“

„Nebo bez ploutví!“ dodal Hřebíček.

„On nepřestane!“ vzdychl si pan Cascabel a pokrčil rameny.

„Je tedy jasné,“ pokračoval Jan, „že na východ jet nemůžeme.“

„To je nemožné, naprosto nemožné, jak správně říkáš, chlapče...! Ale co... na západ?“

„Na západ?“ zvolal Jan a pohlédl na otce.

„Ano...! Podívej se do mapy a ukaž mi, kudy bychom měli jet na západ!“

„Napřed bychom musili přejet Kalifornii, Oregon a území státu Washingtonu až k severním hranicím Spojených států.“

„A odtamtud?“

„Odtamtud...? Přes Britskou Kolumbii.“

„Fuj!“ odplivl si pan Cascabel. „Nemůžeme se té Kolumbii vyhnout?“

„Ne, tatínku!“

„Přejeďme ji tedy! A pak?“

„Jakmile dorazíme na severní hranice Kolumbie, octneme se na Aljašce.“

„A ta patří Anglii?“

„Ne, Rusku – aspoň dosud. Ale hovoří se o tom, že bude postoupena...“

„Anglii?“

„Ne! Spojeným státům!“

„Výborně! A co přijde po Aljašce?“

„Beringův průliv, který odděluje Ameriku od Asie.“

„Kolik kilometrů to je až k průlivu?“

„Čtyři tisíce devět set.“

„Dobře si to zapamatuj, Napoleono, a připočítávej další kilometry!“

„A co já?“ ozval se Sander.

„Ty také.“

„A teď ten průliv, Jene! Jak může být široký?“

„Devadesát kilometrů, tatínku!“

„Ach, jen devadesát kilometrů!“ zvolala paní Cascabelová.

„Je to jen potok, Kornelie! Pouhý potok!“

„Jakže? Potok?“

„Ano. A nezamrzá v zimě, ten tvůj Beringův průliv, Jene?“

„Zamrzá. Na čtyři až pět měsíců úplně.“

„Báječné! A je možné přejet jej po ledě?“

„Je... a dělá se to.“

„Ach, to je výborný průliv!“

„Ale co dál?“ ptala se Kornelie. „Pak už nemusíme přes žádné moře?“

„Ne, pak je asijská pevnina, která se táhne až k evropskému Rusku.“

„Ukaž nám to, Jene!“

Jan vyhledal v atlase mapu Asie a pan Cascabel si ji pozorně prohlédl.

„Všechno nám vychází podle přání,“ prohlásil. „Nejsou však v té tvé Asii příliš divoké kraje?“

„Moc ne, tatínku!“

„A kde je Evropa?“

„Tady,“ odpověděl Jan a ukázal prstem na uralskou hranici.

„A jak daleko je od průlivu... od toho Beringova potoka... až k evropskému Rusku?“

„Asi sedm tisíc kilometrů.“

„A pak do Francie?“

„Asi dva tisíce šest set.“

„A kolik je to ze Sacramenta?“

„Čtrnáct tisíc pět set devadesát kilometrů!“ vykřikli současně Sander i Napoleona.

„Oba mají po bodu!“ řekl pan Cascabel. „Tedy na východ to je devět tisíc sedm set kilometrů?“

„Ano, tatínku!“

„A na západ asi čtrnáct tisíc pět set kilometrů?“

„Ano. Rozdíl je asi pět tisíc kilometrů.“

„O pět tisíc kilometrů je to na západ dál,“ pokračoval pan Cascabel. „Ale nemáme v cestě moře! Když nemůžeme, děti, jednou stranou, musíme jít druhou. A já navrhuji, abychom to prostě udělali.“

„To bude cesta pozpátku!“ zvolal Sander.

„Pozpátku ne! Jen opačným směrem.“

„Dobrá, tatínku,“ řekl Jan. „Chtěl bych tě však upozornit, že cestou na západ se do Francie

letos už nedostaneme; je to příliš velká vzdálenost.“

„Proč?“

„Těch pět tisíc kilometrů navíc pro Krásku i pro koně něco znamená!“

„Nu, děti, nedorazíme-li do Evropy letos, dorazíme tam napřesrok. A protože pojedeme přes Rusko, zastavíme se na slavných trzích v Permi, v Kazani a v Nižním Novgorodě (Perm se dnes nazývá Molotov a Nižní Novgorod Gorkij. Tato města, především však Nižní Novgorod, proslula svými trhy.) , o kterých jsem už často slyšel. Slibuji vám, že slavná Cascabelova rodina tam udělá dobrý dojem a získá také hodně peněz!“

Co je možno namítat člověku, který má na vše odpověď?

Některé povahy jsou skutečně jako ze železa. Pod neustálými ranami osudu se jen zakalují, vykovávají a stávají odolnějšími. A tak tomu bylo i s našimi statečnými artisty. Za svého bědného kočovného a dobrodružného života podstoupili už mnoho zkoušek. Ale snad nikdy se neocitli v tak obtížné situaci. Tím, že přišli o všechny peníze, byl jim návrat do vlasti obvyklou cestou znemožněn. Poslední rána nešťastného osudu je však zasáhla tak tvrdě, že v sobě cítili nyní sílu, s níž mohou v budoucnosti všemu čelit.

Paní Cascabelová, její dva synové a dcera otcovu návrhu zatleskali. A přece to byl návrh opravdu nesmyslný a pan Cascabel musel být zaujat přímo utkvělou myšlenkou na návrat do Evropy, aby se rozhodl takový plán provést. Ale co znamená projet celou západní Amerikou a asijskou Sibiří, jde-li o cestu do Francie?

„Výborně...! Výborně...!“ zvolala Napoleona.

„Opakovat! Opakovat!“ křičel Sander, který nenašel výstižnějších slov pro vyjádření svého nadšení.

„A uvidíme i ruského cara, tatínku?“ ptala se Napoleona.

„Zajisté; chodí-li se ovšem Jeho Veličenstvo car bavit na trhy v Nižním Novgorodě!“

„A budeme před ním vystupovat?“

„Ano... bude-li mu to dělat radost.“

„Chtěla bych ho políbit na obě tváře!“

„Snad se budeš musit spokojit jen s jednou, dceruško,“ řekl pan Cascabel. „Ale budeš-li ho líbat, dávej pozor, abys mu nezničila korunu!“

A Hřebíček? Ten byl pln nadšení nad geniálním nápadem svého patrona a učitele.

Podle stanoveného cestovního programu zamíří Kráska napříč Kalifornií, Oregonem a státem Washingtonem ke kanadsko-americké hranici. Rodina měla ještě asi padesát dolarů – z kapesného, které na štěstí nebylo uloženo v pokladně. Protože tak nepatrná částka nemohla stačit na cestovní útraty, rozhodli se, že budou pořádat představení v městech i na vesnicích. Nemusili se ostatně znepokojovat nad zdržením, které by tyto zastávky

způsobily. Což nebudou muset stejně čekat, až průliv celý zamrzne a vůz bude moci přejet? A to se stane až za sedm až osm měsíců.

„To by v tom byl čert,“ zvolal konečně pan Cascabel, „abychom nevydělali hezkých pár dolarů, než dorazíme na konec Ameriky!“

Ve skutečnosti bude v severní části Aljašky výdělek mezi kočovnými indiánskými kmeny věcí jistě pochybnou. Bylo však jisté, že až k západní hranici Spojených států, tedy v oné části Nového světa, kterou Cascabelovi dosud nenavštívili, bude je obecenstvo přijímat tak, jak si toho zaslouhují. Zatím je znalo jen z doslechu.

Naproti tomu je zas pravda, že v Britské Kolumbii, ačkoli je tam plno měst, nesníží se pan Cascabel nikdy k tomu, aby vybíral anglické šilinky a pence. Krásce a její posádce bude stačit už to, že musí projet osm set kilometrů britskou kolonií.

V asijské Sibiři se v opuštěných stepích setkají jen se samojedskými a čukčskými kmeny, které skoro neopouštějí pobřeží. Ani tam nemohou počítat s velkými výdělky. Ale to vše se uvidí až na místě.

Když bylo všechno ujednáno, rozhodl se pan Cascabel, že Kráska vyrazí zítra za svítání. Zatím byl čas večeřet. Kornelie se pustila s obvyklou hbitostí do práce. Při přípravě jídla řekla Hřebíčkově, který jí pomáhal:

„Ten Cascabelův nápad je přece báječný!“

„Ano, patronko, báječný jako všechny, které vyjdou z jeho kastrolu... totiž z jeho mozku!“

„A představ si, Hřebíčku, že nepojedeme přes žádné moře a nedostaneme mořskou nemoc!“

„Ledaže by se kymácel led v tom průlivu!“

„Tak dost, Hřebíčku! Žádná zlá proroctví!“

Sander zatím cvičil k otcově radosti salta. Také Napoleona se pustila do půvabného tance a oba psi skákali kolem ní. Teď se museli všichni dostat do formy, protože na ně čekala nová představení.

Sander náhle zvolal:

„Vždyť jsme se o té cestě neporadili s našimi zvířaty!“

A rozběhl se k Vermoutovi:

„Tak co, koníčku, líbí se ti klus na čtrnáct tisíc kilometrů?“

Pak se zeptal Gladiatora:

„Co tomu řeknou tvé ubohé staré nohy?“

Oba koně zaržáli, jako by tím projevovali souhlas.

Sander se obrátil k psům:

„Co ty, Wagrame, a co ty, Marengo? To se proskáčete, co?“

Odpověděl mu veselý štěkot, doprovázený významnými skoky. Nikdo nemohl pochybovat o tom, že Wagram a Marengo by na pokyn svého pána vykonali cestu kolem světa.

Teď se měla vyjádřit opice.

„No, no, Johne Bulle,“ volal na ni Sander, „netvař se tak zaraženě! Uvidíš kus světa, chlapče! A bude-li ti moc zima, dáme ti teplý kabátek. A co tvé šklebení? Doufám, že ses nezapomněl šklebit!“

Ne! John Bull to nezapomněl a zašklebil se tak směšně, že vyvolal všeobecný smích.

Zbýval jen papoušek.

Sander ho pustil z klece. Papoušek se začal procházet, kýval hlavou a pohupoval se na nohou.

„No, Žako, ty neodpovídáš?“ ptal se ho Sander. „Ztratil jsi snad řeč? Vydáme se na krásnou cestu...! Jsi spokojen, Žako?“

Žako vydal z hloubi hrdla řadu článkovaných zvuků, v nichž se ozývalo stejné hrčivé r jako z mohutného hrtanu pana Cascabela.

„Výborně!“ zvolal Sander. „Žako je spokojen...! Žako souhlasí...! Řekl, že ano!“

A chlapec s rukama na zemi a s nohama vzhůru udělal řadu přemetů, které vyvolaly otcovu pochvalu.

Vtom se objevila Kornelie a zavolala:

„Ke stolu!“

Za chvíli seděli všichni v jídelně a snědli všechno do posledního drobečku.

Už se zdálo, že na své neštěstí zapomněli, když Hřebíček přivedl řeč na báječnou pokladnu:

„Myslím, patrone, že ti lupiči budou napáleni!“

„Proč?“ ptal se Jan.

„Protože neznají heslo a nebudou tedy moci pokladnu otevřít...“

„Ano. Nepochybují o tom, že nám ji přinesou zpět!“ smál se pan Cascabel.

Ten zvláštní člověk už pro svůj nový plán zapomněl na krádež i na zloděje!

V

NA CESTU

Ano, na cestu do Evropy, ale teď podle jiného cestovního plánu, který byl všeobecně schválen, ale který nelze doporučit cestovatelům, jestliže je tísní nedostatek času.

„Nás také tísní nedostatek,“ řekl pan Cascabel, „hlavně nedostatek peněz!“

Kráska vyjela ráno 2. března. Vermout a Gladiator byli zapřaženi hned za svítání. Paní Cascabelová a Napoleona zůstaly ve voze. Pan Cascabel s chlapci šel pěšky a Hřebíček

držel opratě. John Bull se usadil na střeše a oba psi běželi před vozem.

Bylo krásně. Jaro už vhánělo mízu do prvních pupenů na keřích. Projevovalo se v plné nádheře, kterou tak bohatě rozvíjí v kalifornské kotlině. Ptáci zpívali v zeleni stromů, jejichž listy vůbec neopadávají, v cesmínách a borovicích, jejichž štíhlé kmeny se tyčily nad vřesovišti. Tu a tam rostly nízké jedlé kaštiny a několik druhů jabloní, z jejichž ovoce, nazývaného mazanilla, vyrábějí si Indiáni mošt.

Když Jan kontroloval podle mapy smluvený cestovní plán, nezapomínal na to, že dostal na starost opatrování čerstvé potravy. Marengo mu to ostatně neustále připomínal. Dobrý lovec a dobrý pes si vždycky rozumějí. A nikde si nerozumějí tak dobře jako tam, kde je dost zvěřiny. A to bylo právě tady. Jen zřídka kdy nemohla paní Cascabelová připravit zajíce, koroptev, tetřeva nebo párek horských kurů s elegantní chocholkou, jejichž vonné maso je výtečné k jídlu. Bude-li cestou k Beringovu průlivu také na Aljašce lov tak dobrý jako tady, nebude každodenní jídlo rodinu mnoho stát. Bude však lov tak dobrý i na asijském území? To se ovšem uvidí teprve tehdy, až se Kráska rozjede po stepích na území Čukčů.

Vše šlo, jak si přáli. Pan Cascabel nebyl člověk, který by nedovedl využít všech výhod počasí a teploty, z kterých se dosud těšili. Jeli tak rychle, jak to koně dokázali, využívající cest, které za několik měsíců v období dešťů budou už nesjízdné. Ujeli denně průměrně třicet až pětaticet kilometrů. Zastavovali vždycky v poledne, aby poobědvali a odpočinuli si, a v šest hodin večer, aby se na noc utábořili. Kraj nebyl tak opuštěný, jak si mohli myslit. Polní práce již přivolávaly farmáře, jimž tato půda, bohatá a štědrá, poskytuje blahobyt, který by jim mohli závidět ve všech krajích na světě. Častokrát mýjela Kráska farmy, samoty, osady, vesnice nebo i města, především na pravém břehu řeky Sacramento v kraji, který byl kdysi tak bohatý na zlato a kterému zůstalo ono významné jméno Eldorado (Eldorado je španělské jméno, které značí „zlatý kraj“).

Rodina podle programu pana Cascabela pořádala představení všude, kde se jí naskytlá příležitost uplatnit své umění. V této části Kalifornie ji nikdo neznal, ale nejsou snad všude lidé, kteří touží po zábavě? V Placervillu, v Aubury, v Marysvillu, ve Tchamě a v jiných více nebo méně známých městech byli lidé už trochu znuděni stále stejným americkým cirkusem, který je občas navštěvoval, a proto neskrblili pochvalou ani penězi, takže tam rodina vydělala několik desítek dolarů. Půvab a odvaha slečny Napoleony, neobvyklá pružnost Sandrova, úžasná obratnost Janova při žongléřských cvicích, žerty a šprýmy Hřebíčkovy, to vše bylo přijímáno se znaleckým porozuměním. I oba psi dělali s Johnem Bullem pravé zázraky. Také pan a paní Cascabelovi dokazovali, že si svou pověst zasluhují. Jeden siláckými kousky, druhý zápasy, v nichž položil na lopatky každého, kdo

se odhodlal přihlásit.

Dne 12. března přijela Kráska do městečka Shasty, nad nímž se vypíná hora stejného jména do výše čtyř tisíc pěti set metrů. Na západ se táhl masiv pohoří Coast Ranges, přes které na štěstí cestou k hranici Oregonu nemuseli jet. Ale kraj tam byl velmi hornatý. Kráska musela projíždět rozmarnými údolími, která vybíhala z pohoří na východ. Po sotva znatelných cestách, určovaných podle mapy, nejela ovšem příliš rychle. Nadto tam bylo stále méně vesnic. Bylo by bývalo jistě lepší jet územím při pobřeží, kde nebylo tolik přírodních překážek. Ale to by se byli museli dostat přes pohoří Coast Ranges, jehož průsmyky jsou takřka nesjízdné. Proto se docela rozumně smířili s cestou na sever, při níž budou musit udělat jedinou objíždku kolem posledního výběžku hor na hranici Oregonu.

Tak jim radil zeměpisec skupiny Jan a všichni považovali jeho rozhodnutí za správné.

Dne 19. března minuli pevnost Jones a Kráska se zastavila u vesnice Yreky. Tam byla rodina dobře přijata a vydělala si několik dolarů. V tomto kraji to bylo první představení francouzské skupiny. A co chcete? V těchto vzdálených amerických končinách lidé mají rádi děti Francie. Všude je přijímají s otevřenou náručí a jistě mnohem vlídněji, než by je asi přijali leckteří jejich evropští sousedé.

V této vesnici si také najali za nízkou cenu několik koní, kteří pomohli Vermoutovi a Gladiatorovi. Kráska tak lehce zdolala pohoří při úpatí jeho severního výběžku a vozkové tentokrát rodinu neokradli.

„Pokud vím, nebyli to Angličani!“ řekl prostě pan Cascabel.

Ačkoli měli na této cestě různé obtíže i zdržení, nedošlo k žádné nehodě, protože byli velmi opatrní.

Konečně 27. března, když urazila čtyři sta kilometrů od Sierry Nevady, dojela Kráska na hranici státu Oregonu. Ve východní části planiny stála hora Pitt, čnějící vzhůru jako ručička na slunečních hodinách.

Zvířata i lidé pracovali velmi těžce. V Jacksonvillu si museli trochu odpočinout. Když pak přešli řeku Roques, vedla je cesta podél pobřežních zákrutů, které se táhly daleko k severu.

Byl to bohatý, ale ještě hornatý kraj, velmi výhodný pro zemědělství. Všude byly prerie a lesy. Bylo to vlastně pokračování kalifornského území. Tu a tam artisté potkávali tlupy Indiánů kmene Sastes nebo Umpaquas, kteří projížděli krajem. Bát se jich však nemuseli.

Tehdy Jan, který horlivě pročítal cestopisy z malé knihovny, hodlaje získaných poznatků využít, pokládal za nutné upozornit ostatní, na co by měli být opatrní.

Byli právě několik kilometrů severně od Jacksonvillu, v kraji pokrytém rozlehlými lesy a chráněném pevnůstkou Lane, která byla postavena na kopci šest set metrů vysokém.

„Musíme si tady dávat pozor!“ upozorňoval Jan. „V tomto kraji žije plno hadů!“

„Hadů!“ zvolala Napoleona s výkřikem hrůzy. „Hadů! Pojd'me pryč, tatínku!“

„Jen klid, děvče!“ odpověděl pan Cascabel. „Když budeme trochu opatrní, nic se nám nestane.“

„A jsou ta hnusná zvířata nebezpečná?“ ptala se Kornelie.

„Velmi nebezpečná, maminko,“ odvětil Jan. „Jsou to chřestýši, nejjedovatější ze všech hadů; Když se jim vyhnete, nebudou na vás útočit. Kdybyste se jich však dotkli, kdybyste na ně náhodou šlápli, vztyčí se, vrhnou se na vás a uštknou vás. A jejich uštknutí je skoro vždy smrtelné!“

„A kde se zdržují?“ zeptal se Sander.

„Pod suchým listím, kde je člověk snadno přehlédne,“ odpověděl Jan. „Poněvadž však pohybem ocasních kroužků vydávají chřestivý zvuk, budete se jim moci včas vyhnout.“

„Pozor tedy na nohy!“ řekl pan Cascabel. „A zbystrit sluch!“

Jan právem upozornil na toto nebezpečí. V západoamerických krajích je spousta hadů. Nejsou tam však jen chřestýši, ale i sklípkani, jedovatí pavouci, skoro stejně nebezpeční jako chřestýši.

Zbytečno dodávat, že si všichni dávali na každém kroku pozor. Museli hlídat i koně a ostatní zvířata, která byla vystavena útoku hadů i pavouků právě tak jako lidé.

Jan pokládal za svou povinnost dodat, že tito prokletí hadi a sklípkani mají neblahý zvyk lézt i do lidských obydlí a že se asi nevyhýbají ani vozům. Byly tedy zcela na místě obavy, že se jejich nepříjemné návštěvě nevyhne ani Kráska.

Proto se také každý večer dívali všichni pečlivě pod postele, pod nábytek a do všech koutů. Napoleona každou chvíli pronikavě vykřikla, když se jí zdálo, že vidí jedno z těch hrozných zvířat. Tak pokládala za chřestýše kus svinutého lana, ačkoli neměl trojhrannou hlavu. A jakou hrůzu zakoušela, když se jí v polospánku zdálo, že slyší v koutku místnosti chřestot! A musíme říci, že Kornelie byla vyděšena stejně jako její dcera.

„K čertu!“ zvolal jednoho dne dopálený pan Cascabel. „K čertu s hady, kteří nahánějí hrůzu ženám, a k čertu s ženami, které se bojí hadů! Naše pramáti Eva byla statečnější a s hady se dokonce ráda bavila!“

„Ale to bylo v ráji!“ odpověděla mu Napoleona.

„A nebylo to právě to nejmoudřejší, co udělala,“ dodala paní Cascabelová.

Za nočních zastávek měl co dělat i Hřebíček. Nejdříve ho napadlo rozdělat velký oheň; nezbytné palivo mu dávaly zdejší lesy. Jan mu však vysvětlil, že zář ohně může sice zahnat hady, ale také přilákat sklípkany.

Zkrátka rodina se cítila v bezpečí jen v několika vesnicích, kde Kráska přenocovala. Osady tu ostatně nebyly příliš daleko od sebe. V některých z nich, v Canonvillu, v Cow Creeku, v Roseburgu, v Rochestru a v Youcalle, vydělal pan Cascabel ještě trochu peněz. A protože stále ještě vydělával víc, než vydával, nestála ho cesta nic. Prérie mu poskytovaly trávu pro koně, les zvěřinu do kuchyně a řeky výtečné ryby k jídlu. Malé jmění Cascabelových vzrůstalo. Ale běda! Kolik stále ještě chybělo do oněch dvou tisíc dolarů, které jim byly ukradeny v průsmyku Sierry Nevady!

Jestliže však malá skupinka nakonec unikla kousnutí chřestýšů a sklípkanů, byla soužena jiným trápením. Stalo se to o několik dnů později. Štědrá příroda vynašla dost prostředků k tomu, aby ubozí smrtelníci měli na tomto světě co proklínat.

Vůz projížděl stále oregonskými kraji a dosáhl právě města Eugene. Toto jméno působilo na celou rodinu radostně svým zřejmě francouzským původem. Pan Cascabel by byl rád poznal svého krajana Eugena, který byl zřejmě jedním ze zakladatelů města. Musel to být odvážný chlapík, a jestliže se snad jeho jméno nikdy neoctlo mezi novověkými jmény francouzských králů – Karlů, Ludvíků, Františků, Jindřichů, Filipů a Napoleonů – není tím o nic méně francouzské; je to naopak jméno ryze francouzské.

Po zastávce v městě Harrisburgu, Albany a Jeffersonu spustila Kráska kotvy před Salemem, důležitým oregonským městem, které leží na jednom z břehů řeky Villametty.

Bylo to 3. dubna.

Tady se pan Cascabel rozhodl dopřát své rodině celodenní odpočinek – aspoň jako cestujícím, protože městské náměstí sloužilo artistům také jako jeviště; uspořádali tu představení a byli za svou námahu odměněni slušným výdělkem.

Jan a Sander se v městě dověděli, že zdejší řeka je velmi bohatá na ryby, a proto se k ní vydali za rybářskými radostmi.

Ale příští noci pocítili otec, matka i děti takové svědění na celém těle, že pojali podezření, zda se nestali terčem nějakého zlomyslného žertu, k jakým dochází při vesnických svatbách.

Jaké bylo jejich překvapení, když se ráno na sebe podívali!

„Já jsem rudá jako Indiánka z Divokého západu!“ zvolala Kornelie.

„A já jsem oteklá jako meloun!“ křičela Napoleona.

„Já jsem zas od hlavy k patě samý puchýř!“ nařikal Hřebíček.

„Co to znamená?“ divil se pan Cascabel. „Není snad v tomto kraji mor?“

„Myslím, že vím, co to je,“ ozval se Jan, prohlížeje si své rudě pruhované ruce.

„Co je to tedy?“

„Dostali jsme se do styku s yedrou, jak jí říkají Američané.“

„Aby tu tvou yedru vzal čert! No tak! Řekneš nám, co to znamená?“

„Yedra je rostlina, tatínku, a stačí se jí jen dotknout, čichnout si k ní, a dokonce jenom pohlédnout na ni, abys užil všech možných nepříjemností. Otráví tě i na dálku...“

„Cože...? Jsme tedy otráveni?“ zvolala paní Cascabelová. „Otráveni...!“

„Neboj se, maminko,“ pospíšil si s vysvětlením Jan. „Odneseme to jen nějakým tím svědčením a snad i slabou horečkou.“

Vysvětlení bylo zcela správné. Yedra je velmi jedovatá rostlina. Když vítr roznáší její téměř mikroskopická semena, stačí, aby se jen dotkla kůže, a tělo zrudne, pokryje se puchýři a vyrážkou. Když Kráska projížděla lesem kolem Salemu, byli asi všichni nakaženi yedrovými semeny. Na štěstí trvala tato vyrážka jen čtyřadvacet hodin. Ale po celou tu dobu se opravdu celá rodina neustále škrábala, což div nevyvolalo žárlivost Johna Bulla, který se této známé opičí činnosti oddával bez ustání.

Když 5. dubna opustila Kráska Salem, odváželi si Cascabelovi palčivou vzpomínku na hodiny strávené v lesích u řeky Villametty, jejíž hezké jméno přesto znělo příjemně francouzským uším.

Dne 7. dubna projela rodina již důležitými městy Fairfieldem, Canemahem, Oregonem a Portlandem a bez zvláštních příhod dosáhla břehů řeky Kolumbie na hranici státu Oregonu, kterým projeli pět set kilometrů.

Na severu se rozkládalo území státu Washingtonu. Na východ od cesty, po které jela Kráska k Beringovu průlivu, je to kraj hornatý. Rozvětňuje se tam horský hřeben známý pod jménem Kaskádové hory, jejichž nejvyšší vrcholky jsou hora sv. Heleny, vysoká skoro tři tisíce metrů, a hory Baker a Bainer, vysoké tři tisíce tři sta metrů. Zdá se, že příroda, která tak mnoho vydala na rozlehlých pláních vinoucích se od Atlantického oceánu, ponechala si všechny své sopečné síly na vyzdvižení těchto hor, které se tyčí v západní části nové pevniny. Kdybychom tuto pevninu pokládali za moře, mohli bychom říci, že je to moře na jedné straně klidné, tiché, jakoby spící, a na druhé straně rozbouřené a rozvlněné. A hřebeny vln jsou hřebeny těchto hor.

Toto přirovnání vyslovil Jan a panu Cascabelovi se hrozně líbilo.

„Ano, tak je to, tak je to,“ odpověděl. „Po pěkném počasí bouře! Ale naše Kráska je pevná. Neztroskotá! Nasedat, děti, nasedat!“

Jakmile nasedli, pokračovala loď „v plavbě“ touto rozvlněnou krajinou. Ale – abychom pokračovali v přirovnávání – moře se počalo uklidňovat a archa Cascabelovy rodiny zdolala s pomocí své posádky i nejobtížnější přechody. I když musela často zmirňovat rychlost, vyhnula se aspoň všem úskalím.

Rodina byla přijímána stále stejně vlídně ve všech městečkách, v Kalmeře, v Monticellu i v pevnůstkách, které jsou vlastně jen vojenskými stanicemi. Nemají žádné zděné hradby, nejvýše kolovou ohradu; ale malé posádky na těchto místech stačí držet na uzdě kočovné Indiány, kteří se na svých cestách dostanou do tohoto kraje.

A tak když se Kráska odvážila na území Walla Walla, nebyla obtěžována ani kmenem Chinoux, ani kmenem Nesquallys. Když se Indiáni sešli večer kolem tábora, neprojevovali žádné nepřátelské úmysly. Největším překvapením pro ně byl John Bull, jehož pošklebky vyvolávaly všeobecnou veselost. Indiáni opice nikdy neviděli a Johna Bulla pokládali zřejmě za člena rodiny.

„Ano... je to můj bratříček!“ říkal jim Sander, ale pohoršená paní Cascabelová proti tomu protestovala.

Konečně dorazili do Olympie, hlavního města státu Washingtonu, kde bylo „na všeobecnou žádost“ pořádáno poslední představení francouzské skupiny ve Spojených státech. Nedaleko odtud se už táhla severozápadní americká hranice.

Nyní měla cesta vést podél pacifického pobřeží kolem četných „soundů“, členitých a jakoby rozmarných pobřežních úžin mezi velkými ostrovy Vancouverem a ostrovem královny Charlotty.

Když minuli vesnici Steklakoom, museli objíždět Pagget Sounds, aby se dostali do pevnosti Bettinghamu u úžiny, která odděluje ostrovy od pevniny.

Pak přijeli do stanice Whatcome, kde leží hora Baker, jejíž vrchol ční na obzoru až do oblak, a hora Srimiahmoo u vchodu do průsmyku Georgia.

Konečně 27. dubna, když projela vzdálenost asi tisíc pět set kilometrů od Sacramenta, dorazila Kráska na hranici, která byla zajištěna smlouvou z roku 1847 a která je dodnes hranicí Britské Kolumbie.

VI

DALŠÍ CESTA

Pan Cascabel, pravý a nenapravitelný odpůrce Anglie, měl po prvé vkročit na anglickou půdu! Jeho boty se měly po prvé dotknout anglické země a pokrýt se anglosaským prachem. Ať nám čtenář promine toto trochu nadnesené vyjadřování! Ale v mozku kejklíře, který tak úporně trval na nesmyslné národnostní nenávisti, rodily se myšlenky opravdu směšné.

A Kolumbie přece nebyla v Evropě! Nepatřila k Anglii, Skotsku a Irsku, k zemím, které se jmenují Velká Britannie. Bylo to však stejně anglické území jako Indie, Austrálie a Nový Zéland (V době našeho příběhu nebyla anglická dominia samostatnými státy jako dnes,

nýbrž tvořila s Velkou Británií svazek mnohem užší) , a proto Césara Cascabela odpuzovalo.

Britská Kolumbie byla částí Velké Britannie, jednou z nejdůležitějších zámořských kolonií Spojených království. Skládala se z Nového Skotska, z území Dominionu, tvořeného Horní a Dolní Kanadou, a z rozlehlých území při Hudsonově zálivu (Všem těmto územím dohromady se dnes říká jednotně Kanada.) . Táhne se od oceánu k oceánu, od Pacifiku až k Atlantiku. Na jihu hraničí se Spojenými státy. Hranice se táhne od státu Washingtonu až k pobřeží státu Maine.

To je tedy anglické území, kterému se rodina podle cestovního plánu nemohla vyhnout. Aby přejeli Kanadu a dosáhli jižního cípu Aljašky, ruského území v západní Americe, museli přejet vzdálenost všeho všudy asi osm set devadesát kilometrů. Nicméně jet tolik set kilometrů nenáviděnou zemí – ačkoli to byla pro Krásku zvyklou na dlouhá putování jen procházka – znamenalo pro vůz mnohem a mnohem víc. A pan Cascabel si umiňoval, že se přes toto území dostane za dobu co možná nejkratší. Nepovolí teď žádné zastávky kromě zastávek k jídlu. Žádná cvičení rovnováhy, žádná gymnastika, žádné tance, žádné zápasy! Anglosaské obecnstvo se bude musit bez toho obejít! Cascabelova rodina opovrhuje penězi s obrazem anglické královny! Má raději papírový dolar než stříbrnou korunu nebo zlatou libru.

Za těchto podmínek se bude Kráska pochopitelně vyhýbat městům i vesnicím. Jestliže jim cestou postačí k výživě nalovená zvěř, nebudou aspoň muset kupovat výrobky u výrobců této ohavné země!

Nemyslete si, že takové chování pan Cascabel jen předstíral! Ne, myslil to doopravdy! Tento filosof, který byl tak přímo postižen posledním neštěstím a jehož dobrá nálada se od krádeže v průmysku Sierry Nevady už pozvedla, stal se po překročení anglické hranice smutným a zasmušilým člověkem. Kráčel se sklopenou hlavou, se zakaboněnou tváří a s kloboukem naraženým až na uši, vrhaje zuřivé pohledy po mírumilovných cestujících, které potkával. Nebylo mu teď do smíchu; projevil se to tím, že vyhuboval Sandrovi za jistý nevhodný žert.

Sander dostal totiž nápad jít před vozem asi půl kilometru pozpátku, kroutit se při tom a šklebit.

Když se ho otec ptal, proč to dělá, přimhouřil Sander oko a odpověděl:

„Vždyť přece jedeme domů pozpátku!“

Všichni se dali do smíchu – i Hřebíček, kterému se Sandrova odpověď moc líbila... ledaže byla dokonale hloupá.

„Sandře,“ řekl stroze pan Cascabel a zatvářil se vznešeně, „jestliže budeš ještě jednou dělat

takové vtipy ve chvíli, kdy nemáme na žerty náladu, vytáhnu ti uši až k patám!“

„Ale tatínku...“

„Ticho! V anglickém kraji je smích zakázán!“

Celá rodina pak v přítomnosti strašného otce držela jazyk za zuby, ač s ním nijak nesdílela jeho protianglickou nenávist.

Část Britské Kolumbie při Tichém oceánu je velmi hornatá. Na východě je ohraničena Skalistými horami, jejichž řetěz se táhne až k polární oblasti, a na západě přímořským pásmem, které je hluboce rozekláno zálivy podobně jako pobřeží Norska. Nad nimi se malebně tyčí pásmo vysokých hor. Tady jsou právě hory, jaké nenajdeme ani v Evropě v alpské oblasti, tady jsou ledovce širší a delší než největší ledovce švýcarské. Tyčí se tu hora Hocker, vysoká pět tisíc osm set metrů, o tisíc metrů vyšší než Montblank, a hora Brun, také vyšší než tento alpský velikán.

Je pravda, že ve směru jízdy Krásky se táhlo mezi západním a východním hřebenem široké a úrodné údolí, v němž se husté lesy střídaly s otevřenými pláněmi. Tímto údolím protékala důležitá řeka Fraser, která teče asi čtyři sta kilometrů od jihu k severu a vlévá se do úzkého průlivu mezi pobřežním pásmem, ostrovem Vancouverem a přilehlými ostrůvky.

Ostrov Vancouver je tisíc osm set padesát pět kilometrů dlouhý a pět set čtyřicet kilometrů široký. Koupili ho nejdříve Portugalci, ale roku 1789 ho převzali do vlastnictví Španělé. Když se ještě jmenoval Nutka, byl třikrát prozkoumáván Vancouverem a dostal pak dvě jména, jméno tohoto anglického plavce a jméno kapitána Quadry. Koncem osmnáctého století připadl Vancouver definitivně Velké Británii.

Hlavním městem ostrova je dnes Victoria. Druhým velkým městem je Nanaimo. Na ostrově jsou bohatá ložiska kamenného uhlí, v kterých od počátku těžili zaměstnanci Společnosti Hudsonova zálivu a která podmínila nejčilejší obchodní styky San Francisca s různými přístavy na západním pobřeží.

Trochu severněji od ostrova Vancouveru je u pobřeží ostrov královny Charlotty, nejdůležitější ze souostroví stejného jména, který doplňuje britské panství v těchto vodách Tichého oceánu.

Snadno uhodnete, že pan Cascabel vůbec netoužil po návštěvě hlavního města, jako by nezatoužil po návštěvě Melbourne nebo Adelaide v Australii nebo Madrasu či Kalkaty v Indii. Staral se jen o to, aby co nejrychleji – pokud mu to jeho spřežení dovolovalo – projel údolím Fraseru a cestou se stýkal jen s domorodým obyvatelstvem.

Když skupina stoupala údolím, nalézala v něm dost zvěřiny k jídlu. Bylo tam mnoho daňků, koroptví a zajíců a Jan je zasahoval jistou a rychlou kulí. Pan Cascabel říkal: „Tato zvěř živí teď aspoň počestná stvoření. A protože nemá v žilách anglosaskou krev,

mohou ji Francouzi jíst bez výčitek svědomí!“

Když minuli pevnůstku Langley, vnořil se vůz do hlubokého údolí Fraseru. V tomto téměř pustém kraji by byli marně hledali ujetou silnici. Podél pravého břehu řeky se táhly travnaté pláně, ohraničené na západě lesy a obklopené vysokými horami, jejichž vrcholky čnely k věčně šedavé obloze.

U New Westminsteru, důležitého města v pobřežním pásmu téměř při ústí Fraseru, postaral se Jan o převoz přes řeku. Použili převozní pramice, která spojovala oba břehy. Jan projevil opravdu správnou obezřetnost. Když se Kráska dostala podél řeky až k jejím pramenům, mohla je už jen obejít a zamířit k západu. Byla to nejkratší a nejsjízdnější cesta k výběžku Aljašky, který zabíhá do kolumbijského území.

Pan Cascabel se tu ostatně setkal náhodou s Indiánem, který se nabídl, že je dovede až k ruskému území. Potulný kejklíř nemusel litovat, že se tomuto poctivému domorodci svěřil. Bude to sice znamenat větší výdaje, ale bylo lepší nehledět na několik dolarů, když šlo o zajištění bezpečnosti cestujících a o urychlení jízdy.

Tento vůdce se jmenoval Ro No. Patřil k jednomu z kmenů, jejichž „tyhiové“, t. j. náčelníci, se často stýkají s Evropany. Tito Indiáni se podstatně liší od divokých Čilikutů, kteří jsou známí v celé severozápadní Americe.

Jan kdysi o těchto Indiánech četl a chtěl otce před nimi varovat. Přirozeně o tom nemluvil před ostatními členy rodiny, aby je zbytečně neděsil. Na štěstí byli rudoši poslední dobou klidní. Dosvědčil to i Ro No, který cestující ujistil, že během jízdy Britskou Kolumbií se nemají čeho bát.

Počasí teď bylo trvale pěkné. Mezi polednem a druhou hodinou už začínalo být citelné horko. Na větvích nalitých mízou se rozvíjely pupeny. Květy i listy se měly už co nevidět zaskvít v plné jarní nádheře.

Krajina měla typickou tvářnost severních zemí. Údolí Fraseru bylo lemováno lesy, v nichž převládaly severské druhy: cedry, smrky a Douglasovy jedle; některé z těchto jedlí měly při patě kmene v obvodu až patnáct metrů a zdvíhaly své koruny přes třicet metrů vysoko. V lesích i na pláních bylo hojně zvěře, takže Jan denně snadno zásoboval kuchyni masem; nemusel ani chodit daleko.

Kraj vůbec nevypadal jako pustina. Tu a tam ležely vesnice, jejichž indiánské obyvatelstvo žilo zdánlivě ve shodě s úředníky anglosaské správy. Po řece pluly skupiny cedrových kanoí buď dolů po proudu, nebo nahoru proti proudu s pomocí pádel a plachet.

Častokrát se Cascabelovi setkali s tlupou rudochů, kteří táhli k jihu. Indiáni, zabalení do pláštěů z bílé vlny, vyměnili občas pár slov s panem Cascabelem, který jim posléze jakž takž rozuměl, protože používali nářečí „činuk“, v němž se mísí francouzština a angličtina s

řečí domorodců.

„Výborně!“ pochvaloval si pan Cascabel. „Už umím činuk! Zas další jazyk, kterým mluvím, aniž jsem se mu učil!“

Ro No říkal, že tato západoamerická řeč se skutečně jmenuje činuk a že jí hovoří různé kmeny až po aljašské končiny.

Poněvadž nastalo předčasně teplé období, zmizel samozřejmě už všechn sních, ačkoli tu často zůstává až do konce dubna. Cesta teď ubíhala za příznivých podmínek. Pan Cascabel pobízel své spřežení – ovšem opatrně – protože pospíchal, aby se už dostal z kolumbijského území ven.

Teplota pravidelně stoupala. Projevilo se to především množstvím much, které se stávaly nesnesitelnou trýzní. Bylo velmi těžké zamezit jim přístup do Krásky, i když večer Cascabelovi z opatrnosti raději nesvítili.

„Prokleté bestie!“ zuřil pan Cascabel, marně bojuje proti útočnému hmyzu.

„Rád bych věděl, k čemu jsou vlastně ty mouchy dobré?“ ptal se Sander.

„Jenom k tomu, aby nás sežraly,“ mínil Hřebíček.

„Především k tomu, aby sežraly Angličany z Kolumbie!“ opravil ho pan Cascabel. „Proto, děti, přísně zakazují zabít jedinou mouchu! Pro pány Angličany jich tu nebude nikdy dost a to je to jediné, co mě tu utěšuje.“

Během cesty byl lov nesmírně bohatý. Zvěře tu bylo hodně, především daňků, kteří vycházeli z lesů až na louky, aby se napájeli svěží vodou Fraseru. Jan, doprovázený vždy Wagramem, mohl jich několik zastřelit a ani se nemusel vzdálit víc, než bylo opatrné – jinak by byl jistě znepokojil svou matku. Někdy s ním chodil i Sander, šťasten, že po prvé střílí pod bratrovým vedením. Bylo nsnadné určit, utíkal-li hbitěji a rychleji mladý lovec nebo křepelák.

Jan měl zatím na svém účtě jen několik daňků, když tu se mu poštěstilo složit bisona. Toho dne se však octl ve vážném nebezpečí, protože zvíře bylo prvním výstřelem jen poraněno, vzpamatovalo se a vrhlo se na něho. Teprve druhou ranou do hlavy se chlapci podařilo složit je ve chvíli, kdy už byl málem sám poražen a rozdupán. Jan doma o podrobnostech této události pochopitelně nemluvil. Protože k tomuto hrdinnému činu došlo několik set kroků od břehu Fraseru, museli vypřáhnout koně a přivléci s nimi obrovské zvíře, které se svou hustou hřívou podobalo lvu.

Je známo, jak užitečná jsou tato zvířata pro Indiány žijící na prériích, kteří si na ně troufají s kopím a se šípy. Z kůže bisonů si dělají podlahy ve svých vigvamech, pokrývky pro celou rodinu a oděvy, které se prodávají až za dvacet piastrů. Maso krájejí na dlouhé pruhy a suší

je na slunci; sušené maso je důležitou zásobou na dobu bídy.

I když Evropané jedí z bisona obyčejně jen jazyk, který je skutečně nejjemnějším kouskem, naši artisté nebyli tak vybíraví. Jejich mladé žaludky nepohrdly ničím. Ostatně Kornelie dovedla bisoní maso pečením, vařením a dušením upravit tak chutně, že je všichni prohlásili za výtečné jídlo. Vystačilo jim na mnoho a mnoho obědů. Z jazyka bisona mohl dostat každý jen kousek, ale všichni byli přesvědčeni, že nikdy nic lepšího nejedli.

V prvních čtrnácti dnech cesty Kolumbií se nestalo nic, co by stálo za zmínku. Počasí se však počalo měnit a nebyla daleko doba, kdy nastanou průtrže mračen, které, i když nezastaví, jistě zpomalí další cestu k severu.

Cestující musili také počítat s tím, že Fraser za prudkých lijáků vystoupí z břehů. A tato záplava by mohla pro Krásku znamenat největší svízele, ne-li největší nebezpečí.

Když přišly deště, stoupala řeka sice velmi rychle, ale na štěstí jen na pokraj břehů. Pláň tak unikla záplavě, jež by ji byla zatopila až k okraji lesů, které stupňovitě stoupaly k prvním údolním svahům. Vůz postupoval velmi obtížně, protože se bořil koly do rozmoklé půdy. Ale pod jeho pevnou a nepropustnou střechou našla Cascabelova rodina bezpečné útočiště, jaké jim vůz už mnohokrát poskytl při vichřicích a bouřích.

VII

CESTA KRAJEM KARIBU

Počestný Cascabele, měl jsi přijít o několik let dříve do kraje, který před tebou otvíral tuto část Britské Kolumbie. Proč tě sem tvůj náhodný kočovný život nepřivedl v dobách, kdy zde byla půda pokryta zlatem a kdy stačilo jen se sehnout a sbírat je!

Škoda, že příběhy z této mimořádné doby, které otci vyprávěl Jan, byly jen příběhy z minulosti, a ne z přítomnosti!

„Tady už je Karibu, tatínku,“ řekl toho dne Jan. „Ale ty možná ani nevíš, Co je to Karibu?“

„Jakpak by ne,“ odpověděl pan Cascabel. „Je to dvounohé nebo čtyřnohé zvíře?“

„Zvíře?“ zvolala Napoleona. „A je velké...? Je zlé...? Nekouše...?“

„Není to žádné zvíře,“ odpověděl Jan. „Je to prostě jméno kraje, zlatonosného kraje, kolumbijského Eldorada. Kolik bohatství zde bylo a kolik lidí tu zbohatlo...!“

„A kolik jich tu, myslím, udělalo zároveň úpadek!“

„To je pravda, tatínku! A dodal bych, že těch druhých bylo mnohem víc. A přece zde byla zlatokopecká družstva, která těžila až dva tisíce marek (Markou je zde myšlena stará váha, kterou se měřilo množství drahého kovu. Marka měla půl hřivny, to jest něco přes sto gramů.) zlata denně. V jednom údolí v Karibu, v údolí William Creek, sbírali zlato plnými rukama.

Ačkoli byl výnos zlata v tomto kraji tak pozoruhodný, přišlo je sem těžít příliš mnoho lidí. Octlo se tu tolik zlatokopů a tak mnoho lidí, kteří se za nimi táhli, že se tu život stal brzy nesnesitelným, nemluvě o hrozně drahotě všech věcí. Potraviny tu byly tak drahé, že kilogram chleba stál dva dolary. V nezdravém prostředí se rozšířily nakažlivé choroby. Nakonec většinu přistěhovalců čekala v Karibu bída a pak smrt. Totéž se odehrávalo před několika lety i v Australii a v Kalifornii.“

„Tatínku,“ vmísila se do řeči Napoleona, „to by bylo hezké, kdybychom tu na cestě našli kus zlata!“

„A co bys s tím zlatem dělala, maličká?“

„Co by s ním dělala?“ odpověděla Kornelie. „Dala by je matce, která by je už dovedla proměnit v krásné peníze.“

„Hledejme tedy!“ řekl Hřebíček. „Jistě nějaké najdeme, ledaže...“

„Ledaže je ovšem nenajdeme, chceš říci?“ smál se Jan. „A to se jistě stane, Hřebíčku, protože pokladna je prázdná... dokonale prázdná.“

„Dobrá, dobrá!“ bručel si Sander. „Však uvidíme!“

„Tak dost, děti!“ řekl velmi důrazně pan Cascabel. „Zakazuji vám obohacovat se takovým způsobem! Sbírat zlato na anglickém území! Fuj! Jeďme rychle a bez zastávky pryč! Nedovolím nikomu sebrat zlatý valoun, i kdyby byl velký jako Hřebíčková hlava! A i když na hranicích nebude tabulka s nápisem »Očist'te si obuv!«, očistíme si ji, aby na nás z kolumbijské hlíny nezůstalo vůbec nic!“

César Cascabel byl stále stejný. Ale mohl být klidný! Nikdo z rodiny nebude mít asi možnost najít třeba jen nejmenší valounek zlata!

Ale přes zákaz pana Cascabela byly za chůze slídivé zraky všech upřeny neustále k zemi. Napoleona a ještě více Sander viděli v každém křemínku ryzí zlato. A proč ne? Není snad bohatstvím zlata Severní Amerika na prvním místě na světě? Australie, Rusko, Venezuela a Čína jsou až za ní.

Zatím začalo období dešťů. Denně se snášely prudké lijavce a jízda se stávala stále obtížnější.

Indiánský vůdce poháněl spřežení k rychlejší jízdě. Báł se, že dosud vyschlé říčky a potoky, přítoky Fraseru, se náhlými lijáky rozvodní. A jak by se přes ně Kráska dostala, kdyby nenašla přebroditelná místa? Vůz byl teď v nebezpečí, že se tu v několikátýdenním období dešťů zničí. Proto si musili všichni pospíšet, aby se z údolí Fraseru dostali co nejdříve.

Řekli jsme už, že od té doby, co byl kmen Čilíkotů zahrán k severu, nebyli zdejší domorodci nijak nebezpeční. To byla sice pravda, ale v tomto kraji žila některá obávaná

zvířata – především medvědi – která mohou být při setkání s lidmi opravdu nebezpečná. Sander se dokonce o tom sám přesvědčil za okolností, v nichž málem draze zaplatil za to, že neposlechl svého otce.

Bylo to odpoledne 17. května. Rodina se zastavila asi padesát kroků od vyschlého potoka, který spřežení právě přejelo. Byl to hluboký potok, přes nějž by se jistě nedostali, kdyby se po náhlém lijáku změnil v bystrinu.

Protože měla zastávka trvat asi dvě hodiny, vyšel si Jan napřed na lov a Sander, ačkoli dostal příkaz tábor neopouštět, přešel nepozorovaně přes potok zpět; vzal si s sebou jen provaz tři a půl metru dlouhý, který si otočil kolem pasu.

Toho uličníka totiž něco napadlo. Spatřil nádherného ptáka s pestrým peřím a chtěl ho sledovat až k hnízdu, kde by se pomocí lana vyšplhal snadno na jakýkoli strom, aby se ptáka zmocnil.

Tím, že odešel, dopustil se Sander vážné neopatrnosti, protože se blížila nepohoda. Od obzoru k zenitu postupovala rychle bouře. Ale pokuste se zastavit uličníka, který utíká za ptákem!

Sander tak zmizel brzy v hustém lese, jehož první stromy začínaly na levém břehu potoka. Zdálo se, že pták, který poletoval z větve na větev, libuje si v tom, lákat chlapce za sebou.

Sander při pronásledování ptáka zapomněl, že Kráska má za dvě hodiny odjet, a za dvacet minut poté, co opustil tábořiště, byl už dobře na kilometr hluboko v lese. Tam však nebyly cesty, jen úzké stezky zarostlé křovím, které při zemi obrůstalo cedry a smrky.

Pták vesele křičel a přeletoval od stromu ke stromu, kdežto Sander za ním skákal jako mladá divoká kočka. Ale marně se namáhal – pták nakonec zmizel v houštinách.

„Co teď, k čertu?“ zvolal Sander a zastavil se, rozhořčen svým neúspěchem.

Tu zahlédl v korunách stromů nebe pokryté hustými mraky. Nad temnou zelení se už míhaly světelné zášlehy. Byly to první blesky, po nichž se brzy ozval táhlý rachot.

„Je čas, abych se vrátil,“ uvědomil si chlapec. „Co tomu řekne otec?“

V tom okamžiku byl jeho pohled upoután podivnou věcí, jakýmsi kamenem zvláštního tvaru, který byl velký jako borová šiška a posetý kousky kovu.

Uličníka okamžitě napadlo, že to je valoun, který tu v této části Karibu nechali zlatokopové. Vyrazil radostný výkřik, zvedl kámen, potěžkal jej v ruce a vložil pak do kapsy, umiňuje si, že o tom nikomu nic neřekne.

„Uvidíme, co budou říkat později, až jej vyměním za krásné zlaté peníze!“ bručel si.

Sotva vzácný kámen uložil, rozpoutala se bouře zuřivým hromobitím. Poslední ozvěny se ještě odrážely prostorem, když se ozvalo zařvání.

Dvacet kroků před Sandrem se z křovisk vztyčil obrovský medvěd grizzly (Grizzly je severoamerický šedý medvěd, silnější a nebezpečnější než medvědi evropští a asijské.) .

Ačkoli byl Sander odvážný chlapec, vzal nohy na ramena a rozběhl se k potoku. Medvěd se však pustil okamžitě za ním.

Kdyby se Sandrovi podařilo dosáhnout potoka, přeběhnout jej a skrýt se v táboře, byl by zachráněn. Cascabelovi by dokázali udržet medvěda v uctivé vzdálenosti na pravém břehu potoka, a dokonce jej i zastřelit a udělat si z jeho kůže předložku k posteli.

Ale zatím se spustil prudký liják, blesky stále houstly a nebe se otřásalo rachotem hromů. Sander byl až na kost promoklý a mokré oděv mu na útěku překážel: chlapec mohl při každém kroku upadnout. Ale pád by ho byl vydal na milost a nemilost medvědovi. Chlapci se však dařilo udržovat patřičnou vzdálenost a za malou čtvrt hodinku doběhl na břeh potoka.

Ale tam narazil na nepřekonatelnou překážku. Potok se změnil v bystřinu a jeho korytem se valily balvany, kmeny a pařezy, vyrvané silným proudem. Voda stoupla až k břehům. Vrhout se do těchto vírů znamenalo ztratit život bez naděje na záchranu.

Sander se ani neodvažoval otočit. Cítil v patách medvěda, jenž se ho chystal napadnout. A Krásce, kterou bylo mezi stromy sotva vidět, znamení dát nemohl.

A tu – skoro aniž o tom uvažoval – připadl instinktivně na myšlenku, která jediná ho mohla zachránit.

Pět kroků před ním stál cedr, jehož nízké větve se rozkládaly až nad potok.

Chlapec se svižně vymrštil na nepřítel silný kmen, objal jej a po drsné kůře se vyšplhal do prvních rozsoch a odtamtud se vysoukal do vyšších větví. Opice by to nedokázala obratněji a pružněji. Nebylo to nic divného u malého clowna, který se teď mohl cítit v bezpečí.

Na neštěstí však ne nadlouho. Medvěd, který se u paty stromu postavil, chystal se vylézt nahoru. I kdyby se byl chlapec uchýlil do nejvyšších větví, byl by mu stěží unikl.

Ale Sander neztratil rozvahu. Nebyl snad synem slavného Césara Cascabela, který se dostal živ a zdráv z nesnází mnohem horších?

Především musil opustit strom. Ale jak? Pak se musil dostat přes bystřinu. Ale jak? Po průtrži mračen voda náhle stoupla a potok už počal vytékat z břehů; jeho vody se na pravém břehu rozlévaly až k tábořišti.

Volat o pomoc...? To nebylo možné, protože křik by v zuřivé bouři nikdo neslyšel. A jestliže pan Cascabel, Jan a Hřebíček zmizelého chlapce už hledají, šli jistě kupředu, a ne dozadu za Krásku. Mohli předpokládat, že Sander přešel potok?

Medvěd zatím šplhal... pomalu sice, ale šplhal, a brzy se dostal k prvním rozsochám cedru,

zatím co Sander se pokoušel dostat až do vrcholu.

A tu chlapce cosi napadlo. Všiml se, že některé větve sahají nad potok asi tři metry daleko; rychle rozvinul svůj provaz, který měl kolem pasu, a udělal na něm smyčku, kterou se mu podařilo vrhnout až na konec jedné vodorovné větve. Tahem provazu k sobě větev zvedl a držel ji ve svislé poloze.

To vše udělal obratně, rychle a s neobyčejnou duchapřítomností.

Nemohl také ztrácet čas, protože medvěd se právě zachytil v rozsochách a snažil se vyšplhat do středu koruny.

V této chvíli se však Sander zavěsil na konec zdvižené větve, uvolnil ji a dal se jí jako pružným pérem vrhnout přes potok. Vylétl jako kámen z praku. Ve vzduchu udělal prudkým trhnutím trupu přemet a dopadl na pravý břeh potoka; medvěd zatím zaraženě hleděl za kořistí, která mu ulétla vzduchem.

„Tady je ten darebák!“

Touto poklonou uvítal pan Cascabel návrat malého nerozumu právě ve chvíli, kdy on sám, Jan a Hřebíček přiběhli na břeh potoka, poněvadž kolem tábora marně toho uličníka hledali.

„Darebáku,“ zvolal pan Cascabel, „víš, co strachu jsi nám nahnal?“

„Vytahej mě za uši, tatínku!“ odpověděl Sander. „Zasloužím si to!“

Ale pan Cascabel místo aby svého syna vytahal za uši, neubránil se touze políbit ho na obě tváře a říci mu:

„Jestli to uděláš ještě jednou, tak...“

„Tak mě zas políbíš!“ zvolal Sander a prudce otce objal.

Pak zvolal:

„To jsem svého medvídku napálil, co? Jak hloupě asi ten nepovedený huňáč vypadal!“

Jan měl chuť ustupujícího medvěda zastřelit, ale nemohl na pronásledování pomýšlet. Voda stále stoupala a bylo nutné co nejdříve před povodní ujet; proto se všichni čtyři vrátili ke Krásce.

VIII

VE VESNICI KOQUINSŮ

Za týden, 26. května, dosáhlo spřežení pramenů řeky Fraseru. Ačkoli dnem i nocí přelo, indiánský vůdce tvrdil, že nečas brzy skončí.

Když Kráska objela značně hornatým krajem prameny řeky, zamířila přímo na západ.

Ještě několik dní pochodu a pan Cascabel bude na aljašských hranicích.

V posledním týdnu je Ro No vedl cestou, kde nespátřili ani městečka, ani vesnice. Se

službami tohoto Indiána mohli být ostatně spokojeni, protože Ro No tento kraj dokonale znal.

Jednoho dne upozornil vůdce pana Cascabela, že by se mohli zastavit v nedaleké vesnici, kde by si čtyřicet hodin odpočinuli; schváceným koňům by takový odpočinek jenom prospěl.

„Co je to za vesnici?“ ptal se pan Cascabel, který kolumbijským obyvatelům stále nedůvěřoval.

„Vesnice Koquinsů,“ odpověděl Ro No.

„Ano,“ potvrdil Jan. „Její jméno je zaneseno i na mapě. Koquinsové je zřejmě jméno indiánského kmene...“

„Dobrá... dobrá... to stačí,“ odpověděl pan Cascabel.

Večer se Kráska zastavila na kraji vesnice. Nejvýš za tři dny dojede na zeměpisnou hranici mezi Kolumbií a Aljaškou.

Tam se vrátí panu Cascabelovi jeho obvyklá dobrá nálada, která na území Jejího britského Veličenstva tolik utrpěla.

Vesnice Koquinsů byla obývána Indiány, ale bylo tam právě i několik Angličanů, lovců z povolání nebo prostě milovníků lovů, kteří tam však pobývali jen v loveckém období.

Mezi nimi byl také důstojník z posádky ve městě Victorii, jakýsi baronet (Baronet je titul anglických šlechticů.) , sir Edward Turner, povýšený, krutý, drzý a na svou národnost velmi domýšlivý člověk – jeden z gentlemanů, kteří se domnívají, že je jim vše dovoleno už proto že jsou Angličané. Samozřejmě hluboce pohrdal všemi Francouzi aspoň tak, jako pan Cascabel pohrdal jeho krajany. Uvidíme, zda se ti dva muži mohli shodnout.

Večer po příjezdu, když Jan, Sander a Hřebíček šli nakupovat potraviny, příběhlo ke Krásce za Wagramem a Marengem několik baronetových psů, kteří zřejmě sdíleli národnostní nenávisť svého pána.

Z neshody mezi křepelákem a pudlíkem na jedné straně a baronetovými pointery na straně druhé došlo k povyku a ke rvačce. Na konec musili zakročit majitelé psů.

Sir Edward Turner ten povyk zaslechl, vyšel ze svého domu na kraji vesnice a rozpřáhl se bičem na psy pana Cascabela.

Artista se však vrhl proti baronetovi, aby se svých psů zastal.

Sir Edward Turner, který hovořil velmi správnou francouzštinou, poznal ihned, s kým má co jednat, a popouštěje uzdu své drzosti, chtěl se „po anglicku“ vypořádat především s kejklířem a pak se všemi jeho krajany.

Dovedete si snadno představit pocity, které při jeho projevu zakoušel pan Cascabel.

Poněvadž však nechtěl vyvolávat spor – zvláště na anglické půdě ne – a poněvadž se bál, že by se tu mohl zdržet, spokojil se jen s tím, že velmi zdvořile řekl:

„Začali to vaši psi, pane, tím, že napadli mé psy.“

„Vaše psy!“ odsekl baronet. „Psy komedianta...! Ti by zasloužili zakousnout nebo zbičovat!“

Ač se pan Cascabel rozhodl, že bude klidný, pokračoval trochu ostřeji:

„Upozorňuji vás, že takto se nechová gentleman, za kterého se pokládáte!“

„To je jediná odpověď, jakou si člověk vašeho druhu zaslouží.“

„Pane, jsem zdvořilý člověk... ale vy jste darebák...“

„Dejte si pozor! Odvažujete se vzdorovat baronetovi, siru Edwardu Turnerovi!“

Pana Cascabela popadl vztek. S bledou tváří, s plamenným zrakem a s hrozivě sevřenými pěstmi postoupil proti baronetovi, ale vtom přiběhla Napoleona:

„Tatínku, pojd' honem domů! Maminka tě volá!“

Kornelie poslala dcerku, aby přivedla pana Cascabela do Krásky.

„Hned,“ odpověděl kejklíř. „Řekni matce, aby počkala, až budu hotov s tímto gentlemanem, Napoleono!“

Po těchto slovech vypukl baronet v pohrdavý smích.

„Napoleono!“ opakoval. „Taková uličnice a Napoleona...! Má jméno té stvůry, která...“

To už bylo víc, než mohl pan Cascabel snést. Postoupil se založenýma rukama až k baronetovi.

„Urážíte mě!“ prohlásil.

„Že vás urážím? Vás?“

„Ano, mne! A urážíte i velkého muže, který by byl váš ostrůvek spolkl, kdyby byl u něho přistal!“

„Opravdu?“

„Byl by jej spolkl jako ústřici!“

„Ty bídný komediant!“ vykřikl baronet.

A trochu ustoupil v boxerském postoji, připraven k obraně.

„Ano, urážíte mě, pane baronete, a dáte mi za to zadostučinění!“

„Zadostučinění komediantovi?“

„Tím, že jste mě urazil, postavil jste se mu na roveň... Budeme se bít meči, pistolemi, šavlemi, nebo čím budete chtít... třeba i pěstmi!“

„A proč ne měchuřinou jako paňácové na vašich prknech?“ posmíval se baronet.

„Braňte se!“

„Mám se snad bít s jarmarečnickem?“

„Ano!“ vykřikl pan Cascabel, jehož zuřivost dostoupila vrcholu. „Ano! Budete se bít, nebo vás spráskám!“

A nemysle na to, že by ho protivník mohl v boxu předčit, poněvadž tito gentlemani se v boxu cvičí, chystal se na něho vrhnout, když tu zakročila sama Kornelie.

Současně s ní přiběhlo několik důstojníků z pluku sira Edwarda Turnera, jeho loveckých společníků. Ti se přidali k baronetovi, pevně rozhodnutí, že ho nenechají ponižovat se s takovým chlapem, a zahrnuli Cascabelovu rodinu nadávkami. Tyto nadávky nemohly důstojnou Kornelii nijak dojmout – aspoň se tak zdálo. Spokojila se jen s tím, že vrhla na sira Edwarda Turnera pohled, který nebyl protivníkovi jejího muže nijak příznivý.

Jan, Hřebíček a Sander přiběhli také a hádka se už mohla změnit ve rvačku, když tu paní Cascabelová vykřikla:

„Pojď, Césare! A vy, děti, také! Pojďte! Pojďte! Všichni do Krásky!“

Řekla to tónem tak rozhodným, že nikoho ani nenapadlo příkazu neuposlechnout.

Pan Cascabel pak strávil hrozný večer. Nevycházel ze vzteku... Byl uražen ve své cti, uražen v osobě svého hrdiny! Napaden Angličanem...! Chtěl jít za ním, chtěl se bít s ním a třeba i s jeho přáteli, se všemi ničemy z této vesnice! Jeho děti si přály jít s ním. I Hřebíček, který hovořil jen o tom, že ukousne tomu Angličanovi nos... ledaže by mu ukousl ucho!

Kornelie jen s námahou uklidnila rozezlené členy rodiny. V hloubi duše však byla sama přesvědčena, že všechna vina je na straně sira Edwarda Turnera. Nemohla popřít, že napřed s jejím manželem a pak s celou rodinou jednal tak, jak by mezi sebou nejednali ani nejhorší komedianti. Protože však nechtěla situaci zhoršovat, neustoupila, čelila všeobecnému pobouření a na poslední přání manžela, který chtěl jít Angličana zpráskat, odpověděla:

„Zakazuji ti to, Césare!“

A pan Cascabel, skřípaje zuby, musil se podřídít rozkazům své ženy.

Jak netrpělivě čekala Kornelie na ráno, aby už byli z prokleté vesnice venku! Nebude dříve klidná, dokud nebude s celou rodinou několik kilometrů severněji. Aby si byla jista, že v noci nikdo nevyjde, zamkla pečlivě Krásku a sama zůstala na hlídce venku.

Nazítří, 27. května, vzbudila celou rodinu už ve tři hodiny. Pro větší bezpečnost chtěla odjet ještě před svítáním, dokud Indiáni i Angličané ještě spali. To byl nejlepší prostředek, jak zabránit nové a ještě horší rvačce. A i teď se zdálo, že ta dobrá žena s odjezdem velmi spěchá. Pobíhala sem tam, dívala se neklidně vpravo i vlevo a s planoucíma očima pobízela, kárala a peskovala muže, děti i Hřebíčka, kteří nespíchlali tak, jak to vyžadovala její netrpělivost.

„Za kolik dní dorazíme k hranicím?“ ptala se vůdce.

„Za tři dny,“ odpověděl Ro No, „jestliže se cestou nezdržíme.“

„Kupředu!“ zvolala Kornelie. „A ať nás nikdo nevidí odjíždět!“

Nemyslete si však, že pan Cascabel včerejší urážky spolkl! Odejít z vesnice a nevyrovnat se s tím baronetem, to bylo velmi kruté pro Normand'ana tak francouzského a tak vlasteneckého.

„Tady se ukázalo, co to znamená vkročit na území Johna Bulla!“ opakoval.

Ale i když měl hroznou chuť obejít vesnici a podívat se někde po Edwardu Turnerovi, i když mnohokrát vrhl pohled na zavřené okenice na domě onoho gentlemana, neodvážil se vzdálit od Kornelie, která ho ani na okamžik neopouštěla.

„Kam jdeš, Césare? Zůstaň tu, Césare! Ani krok, Césare!“

Nic jiného pan Cascabel neslyšel. Nikdy ho jeho výtečná a přísná žena nedržela tak zkrátka jako dnes.

Na štěstí byly přípravy za těchto neustálých příkazů rychle skončeny a koně zaujali svá místa u oje. Ve čtyři hodiny ráno byli psi, papoušek, opice, muž i děti v místnostech Krásky, na jejíž přední plošině se usadila Kornelie. Jakmile se vůdce s Hřebíčkem postavili k hlavám koní, dala povel k odjezdu.

Po čtvrthodince zmizela vesnice Koquinsů za zelenou clonou velkých stromů, které ji obklopovaly. Začínalo sotva svítat. Všude bylo ticho. Na dlouhé pláni, která se táhla daleko k severu, nebylo živé bytosti.

Když už bylo jasné, že jejich odjezdu si ve vesnici nikdo nevšiml, když měla naprostou jistotu, že ani Indiáni, ani Angličané se jim už nepostaví do cesty, Kornelie hluboce vzdychla uspokojením. Svého muže tím trochu podráždila.

„Ty ses těch lidí bála, Kornelie?“ zeptal se jí.

„Moc,“ odpověděla prostě.

Uplynuly tři dny bez zvláštních příhod a cestující se podle vůdcova slibu dostali konečně na konec Kolumbie. Kráska přešla šťastně aljašskou hranici a mohla se už zastavit.

Když tam dojeli, nezbývalo jim nic jiného než vyrovnat se s Indiánem, který projevil velkou přičinlivost i věrnost, a poděkovat mu za jeho služby. Než se Ro No s rodinou rozloučil, ukázal jim ještě směr, kterým se měli ubírat do Sitky, hlavního města ruské državy.

Když už teď pan Cascabel nebyl na anglickém území, mohl zas volně dýchat. Ale ukázalo se, že ani tři dny od odchodu z vesnice Koquinsů nestačily k tomu, aby se uklidnil. Stále na to myslel. Nemohl se také udržet, aby Kornelii neřekl:

„Měla jsi mě pustit zpátky, abych si s tím mylordem vyřídil svůj účet!“

„Už je vyřízen, Césare!“ odpověděla prostě paní Cascabelová.

Ano... a dobře vyřízen!

Když v noci v tábořišti všechno spalo, obcházela Kornelie baronetův dům, a když zjistila, že Angličan odchází na čekanou, pustila se asi sto kroků za ním. Když oba zmizeli v lese, ušetřila „přebornice chicagské soutěže“ Turnerovi takový výprask, že zůstal ležet na zemi. Potlučený sir Edward Turner se vzpamatoval až ráno a ještě potom asi dlouho nesl na sobě známky setkání s touto příjemnou ženou.

„Ach Kornelie...! Kornelie...!“ zvolal pan Cascabel, svíraje ženu v náručí. „Pomstila jsi mou čest...! Zasloužíš si plně Cascabelovo jméno!“

IX

NEPROJDOU!

Aljaška je území v severozápadní části Severní Ameriky mezi padesátou druhou a sedmdesátou druhou rovnoběžkou. Po délce ji protíná severní polární kruh, na němž leží i Beringův průliv.

Podíváte-li se pozorněji na mapu, uvidíte dost zřetelně, že pobřeží Aljašky má tvar lidského obličeje. Čelo se táhne od mysu Lisburnova k mysu Barrowovu; oční oblouk tvoří Kotzebuova zátoka; nos je mys prince Waleského; ústa jsou záliv Nortonův a vous na bradě je poloostrov Aljaška, jehož pokračováním jsou v Tichém oceánu ostrovy Aleuty. Celá hlava je zakončena pohořím Edincott Ranges, jehož poslední svahy končí v Severním ledovém oceánu.

Napříč tímto územím měla teď Kráska projet cestu dva tisíce šest set kilometrů dlouhou.

Jan velmi pozorně studoval na mapě horstva, vodní toky, tvar pobřeží a konečně i celou cestu, po které měli jet. Udělal o tom i malou přednášku, kterou celá rodina vyslechla s největší pozorností.

Od Jana se všichni – i Hřebíček – dověděli, že toto území na severozápadním konci americké pevniny bylo nejdříve navštíveno Rusy, pak Francouzem Lapérousem, Angličanem Vancouverem a konečně Angličanem Mac Clurem, který se sem vypravil, aby našel sira Johna Franklina (John Franklin (1786-1847) byl anglický polární badatel, který se z druhé své výpravy už nevrátil. Výprava, které se zúčastnil Mac Clure, našla už jen hroby Franklina a jeho druhů.) .

Byl to kraj jen částečně prozkoumaný Fredericem Whimperem a plukovníkem Bulxleym roku 1865, v době, kdy měl být položen v Beringově průlivu mezi Starým a Novým světem podmořský kabel. Až do té doby procházeli aljašským vnitrozemím jen jednatele obchodních společností a nakupovali tam kůže a kožišiny.

V té době se objevila v mezinárodní politice známá Monroeova doktrína (James Monroe

(1758-1831) byl prezident Spojených států amerických, který razil heslo „Amerika Američanům“. Toto heslo sloužilo Američanům z USA za záminku k hospodářskému a politickému pronikání do všech amerických států, především do latinských států v Jižní Americe.) , podle níž měla celá Amerika náležet Američanům. Protože anglických kolonií Kolumbie a Dominionu (Britská Kolumbie a Dominion jsou dnes součástí Kanady.) se budou moci zmocnit až někdy v budoucnosti, pokoušeli se Američané přimět Rusko, aby jim postoupilo Aljašku, území o rozloze osmi set devadesáti tisíc čtverečních kilometrů. V tomto smyslu byla s ruskou vládou zahájena vážná jednání.

Ve Spojených státech se zprvu trochu posmívali státnímu tajemníkovi Stewardovi, když vyhlásil svůj úmysl získat tuto „zemi tuleňů“; vždyť se zdálo, že si s ní stát nebude vědět rady. Ale pan Steward na tom s pravou yankeeskou (Yankee je přezdívka Američanů z USA.) tvrdohlavostí trval a roku 1867 se jednání značně urychlilo. Jestliže úmluva mezi Ruskem a Spojenými státy nebyla dosud podepsána, mohlo se tak stát každým dnem.

Večer 31. května se Cascabelova rodina zastavila na hranicích pod skupinou velkých stromů. Tady stála Kráska na území Aljašky, na ruské půdě, a nikoliv už na půdě Britské Kolumbie! Teď už mohl být pan Cascabel klidný.

Zde se mu také vrátila dobrá nálada, která byla tak nakažlivá, že ji s ním sdílela celá rodina. Teď už neopustí na své cestě k evropským hranicím ruské území. Nebyla snad rozlehlá Aljaška stejně jako ještě rozsáhlejší asijská Sibiř pod vládou cara?

Všichni zasedli radostně k večeři. Jan zastřelil velkého a tučného zajíce, kterého Wagram vyplašil z houštin. Byl to pravý ruský zajíc, prosím!

„A vypijeme si láhev dobrého vína!“ prohlásil pan Cascabel. „Pane bože, vždyť se mi zdá, že se tu za hranicí i lépe dýchá! Je tu americký vzduch smíšený se vzduchem ruským! Dýchejte z plných plic, děti...! Neostýchejte se! Je tu vzduchu pro všechny dost! I pro Hřebíčka, ačkoli má nos na loket dlouhý. Uf! Vždyť jsem se při jízdě tou prokletou Kolumbií pět týdnů dusil!“

Když se navečeřeli a vypili dobré víno do poslední kapky, odešel každý do své místnosti, aby se uložil ke spánku. Noc uplynula velmi klidně. Nevyrušila je ani nebezpečná zvěř, ani příchod kočovných Indiánů. Do rána spadla z koní i ze psů všechna únava.

Tábor byl zrušen za svítání a noví hosté pohostinného Ruska, této „sestry Francie“, jak říkal pan Cascabel, připravovali se k odjezdu. Netrvalo jim to dlouho. Krátce před šestou hodinou vyjela Kráska k severozápadu, aby dosáhla řeky Simpson Riveru, přes kterou se dá snadno převézt pramici.

Výběžek, který Aljaška vysílá k jihu, je úzký pruh země, známý všeobecně pod jménem Thlinkity. Na západě k němu přiléhá množství ostrovů, jako jsou ostrovy prince

Waleského, ostrovy Croozerovy, Kuju, Baranovovy, Sitka atd. Na posledním z uvedených ostrovů leží i hlavní město ruské Ameriky, nazývané také Nový Archangelsk. Pan Cascabel počítal s tím, že až přijede do Sitky, několik dní se tam zdrží, aby si odpočinul a připravil se pak na první část své aljašské cesty, která ho měla dovést k Beringovu průlivu.

Podle cestovního plánu musili projet územími, která byla jakoby rozmarně rozhozena podél přímořského horského pásma.

Pan Cascabel vyjel, ale už při prvním kroku na aljašské půdě narazil na překážku; zdálo se, že to bude překážka neodstranitelná.

Pohostinné Rusko, sestra Francie, nezdálo se být právě ochotno přijmout vlídně své francouzské bratry z Cascabelovy rodiny.

Ruská správa zde byla zastoupena třemi pohraničníky, silnými chlapíky s dlouhými vousy, s velkými hlavami a s ohrnutými nosy. Vypadali jako příslušníci mongolského národa Kalmyků a byli oblečeni v carskou uniformu s plochou čapkou, která vzbuzuje plnou úctu milionů lidí.

Na znamení velitele pohraničnicků se Kráska zastavila a Hřebíček, který vedl koně, zavolal svého patrona.

Pan Cascabel se objevil ve dveřích první místnosti spolu se svými syny a se svou ženou. Všichni sestoupili dolů; uniformy pohraničnicků je trochu znepokojily.

„Vaše pasy?“ ptal se úředník rusky, tedy jazykem, kterému pan Cascabel za těchto okolností rozuměl velmi dobře.

„Pasy?“ odpověděl.

„Ano. Na carské území se bez pasů nesmí.“

„Ale my je nemáme, draží pánové,“ odpověděl zdvořile pan Cascabel.

„Pak tedy nemůžete dál!“

Bylo to tak jasné a významné, jako když někdo práskne dveřmi nepřijemné návštěvě před nosem.

Pan Cascabel se ušklíbl. Věděl, jak přísné jsou ruské zákony, a pochyboval, že by se mu podařilo je obejít. Byla to opravdu nešťastná náhoda, že se Kráska setkala s pohraničními úředníky právě tam, kde přejela hranice.

Kornelie a Jan čekali s úzkostí na výsledek rozmluvy, na níž záviselo dokončení cesty.

„Draží pánové,“ začal pan Cascabel, používaje hlasu i rukou k tomu, aby zdůraznil svůj odvážný jazykový projev, „jsme Francouzi, kteří cestují pro svou – a odvažují se tvrdit – i pro cizí zábavu, především pro zábavu vznešené šlechty, chce-li nás poctít svou návštěvou! Mysleli jsme, že doklady mít nemusíme, když jde o cestu přes území Jeho Veličenstva cara, vladaře celého Ruska.“

„Vstoupit na jeho území bez zvláštního povolení?“ odpověděl úředník. „Kdo to jakživ slyšel?“

„A nemohlo by se to stát? Aspoň jedenkrát?“ ozval se zvlášť lichotivě pan Cascabel.

„Ne!“ odsekl ostře a suše celník. „Tak hezky bez řečí zpátky!“

„Ale kde ty pasy dostaneme?“ ptal se pan Cascabel.

„To je vaše věc!“

„Nechte nás tedy jet do Sitky a my si to tam vyjednáme s francouzským konsulem...“

„V Sitce žádný francouzský konsul není. A vůbec – odkud jedete?“

„Ze Sacramenta.“

„Pak jste si měli opatřit pasy v Sacramentu! Zbytečné řeči!“

„Nejsou zbytečné, pánové, naopak,“ odporoval pan Cascabel. „Jsme totiž na cestě do Evropy.“

„Do Evropy? A tímto směrem?“

Pan Cascabel pochopil, že jeho odpověď musí být velmi podezřelá, protože vracet se do Evropy touto cestou je přece trochu divné.

„Ano,“ dodal. „Byli jsme k této zajížděce přinuceni zvláštními okolnostmi...“

„Na tom nezáleží!“ odpověděl úředník. „Přes ruské území bez pasu nemůžete.“

„A co když si to právo vykoupím?“ pokračoval pan Cascabel. „Možná že, bychom se dohodli.“

A zamhouřil při tom velmi významně jedno oko.

Nezdálo se však, že by za těchto podmínek mohlo dojít k dohodě.

„Drazí pánové,“ naléhal pan Cascabel zoufale, „bylo by možné, že jste nikdy neslyšeli o Cascabelově rodině?“

A řekl to tak, jako by se rod Cascabelův plně vyrovnal rodu Romanovců (Z rodu Romanovců pocházeli poslední ruští carové.) .

Ani to nepomohlo. Bylo nutné otočit koně a vrátit se. Celníci šli dokonce se svým přísným a neoblomným příkazem tak daleko, že doprovodili hosty až na hranici a tam jim důrazně zakázali překročit znovu hranice. Tak se zahanbený pan Cascabel octl znovu na kolumbijském území.

Byla to pochopitelně situace velmi nepříjemná a zároveň znepokojivá. Všechny jejich úmysly byly teď zhceny. Musili se zřít cestovního plánu, který přijali s takovým nadšením. Cesta na západ a návrat do Evropy přes asijskou Sibiř se staly bez pasu nemožnou věcí. Mohli se sice vydat za obvyklých podmínek přes Divoký západ do New Yorku, ale jak se dostanou přes Atlantický oceán na palubě parníku, když nemají peníze na

lodní lístek?

A nebylo by rozumné, kdyby se spoléhali, že si cestou vydělají částku nezbytnou na takové výlohy. Jak dlouho by jim to také trvalo? A Cascabelova rodina – proč si to nepřiznat? – byla už ve Spojených státech příliš okoukaná. Podél Great Trunku nebylo města ani vesnice, kde by nebyla v posledních dvaceti letech vystupovala. Teď by nevydělala ani tolik centů, co kdysi dolarů. Ne! Cesta na východ by znamenala nekonečné zdržování. Trvalo by to snad léta, než by mohli nasednout na loď plující do Evropy. Budou muset stůj co stůj najít možnost, jak se dostat s Kráskou do Sitky. To si mysleli a to říkali všichni členové této zajímavé rodiny, když je ruští úředníci zanechali trudným myšlenkám.

„Teď jsme pěkně v úzkých!“ povzdychla si Kornelie a potrásla hlavou.

„Kdyby jen v úzkých!“ odpověděl pan Cascabel. „Jsme přímo v koncích!“

Cože, starý zápasníku, zápasníku z veřejných arén, že bys nepřišel na prostředek, jak překonat nepřízeň osudu? Že by ses dal zdolat takovou smůlou? Že bys jako kejklíř kovaný ve všech taškářstvích a tricích nedokázal se z toho stůj co stůj dostat? Což je tvůj kapsář s taškářstvím už prázdný? Že by tvá plodná vynalézavost, s kterou sis uměl vždycky pomoci, nenabyla zas vrchu?

„Césare,“ řekla mu Kornelie, „když už si ti proklatci usmyslili nepustit nás přes hranice, pokusme se jednat s jejich náčelníkem!“

„S jejich náčelníkem?“ zvolal pan Cascabel. „Jejich náčelník je guvernér Aljašky, nějaký ruský plukovník, který je stejně neoblomný jako jeho lidé a který nás pošle k čertu!“

„Jeho sídlo je jistě v Sitce,“ upozornil Jan. „A právě do Sitky nás nechtějí pustit.“

„Možná, že by ti policisté neodmítli jít s jedním z nás ke guvernérovi,“ mínil celkem uvážlivě Hřebíček.

„Hřebíček má pravdu,“ odpověděl pan Cascabel. „To je výborný nápad.“

„Ledaže by byl špatný,“ dodal Hřebíček svůj obvyklý závěr.

„Dříve než se vrátíme, měli bychom se o to pokusit,“ navrhl Jan. „Chceš-li, otče, půjdu...“

„Bude lepší, když půjdu já,“ řekl pan Cascabel. „Jak daleko je to od hranic do Sitky?“

„Čtyři sta kilometrů,“ odpověděl Jan.

„Nuže, za dvanáct dní mohu být zpátky v táboře. Počkejme do zítřka a pokusíme se o to!“

Ráno za svítání se vydal pan Cascabel za úředníky. Nemusil je dlouho hledat, protože byli na stráži nedaleko Krásky.

„To jste zase vy?“ zvolali výhruzně.

„Ano, zase já!“ potvrdil pan Cascabel se svým nejpříjemnějším úsměvem.

A s největší roztomilostí vůči carské vládě jim přednesl žádost, že by chtěl být předveden k Jeho Excelenci guvernérovi Aljašky. Nabídl jim, že zaplatí „ctihodným úředníkům“

cestovní výlohy, uvolí-li se tam s ním jít, a naznačil jim, že by šlechetné a spolehlivé muže slušně odměnil běžnými penězi, kdyby...

Návrh nebyl přijat. Ani vyhlídka na slušnou odměnu neměla úspěch. Možná že tito úředníci, paličatí jako všichni celníci a umínění jako všichni dozorcí, shledali, že toto naléhavé vymáhání přejezdu hranic je krajně podezřelé. Jeden z nich panu Cascabelovi nařídil, aby se okamžitě vrátil, a dodal:

„Jestliže vás ještě jednou najdeme na ruském území, neodvedeme vás do Sitky, nýbrž do nejbližšího vězení. A kdo tam vstoupí, nikdy neví, jak a kdy se dostane ven!“

Pan Cascabel dostal několik štulců do zad a byl okamžitě doveden zpět ke Krásce, kde už svou zaraženou tvář prozradil neúspěch jednání.

Má se snad pojízdné obydlí Cascabelových změnit v obydlí stálé? Má snad loď, která veze kejklíře a jeho majetek, ztroskotat na kolumbijsko-aljašských hranicích jako loď, kterou klesající moře nechalo mezi skalisky na suchu? Toho se musili opravdu obávat.

Tak uplynul smutný den a stejně i několik dalších a rodina stále nemohla najít žádné východisko.

Ještě štěstí, že měli dost jídla; zbývala jim dostatečná zásoba konzerv, kterou si chtěli doplnit v Sitce. V okolních lesích bylo ostatně hojně zvěře. Jan a Wagram si však dávali pozor, aby nepřekročili kolumbijské hranice. Chlapec nechtěl přijít o pušku a nechtělo se mu platit pokutu ve prospěch carské vlády.

Pana Cascabela i jeho rodiny se zmocnilo opravdové zoufalství. Zdálo se dokonce, že je sdílejí i zvířata. Žako už nežvatlal tak jako jindy. Psi se spuštěnými ohony táhle a úzkostlivě vyli. John Bull se přestal šklebit a skákat. Jedině Gladiator a Vermout přijímali tuto situaci zřejmě s povděkem; vždyť neměli nic jiného na práci než se pást ve šťavnaté čerstvé trávě, kterou jim poskytovaly okolní louky.

„Něco přece musíme podniknout!“ opakoval často pan Cascabel se založenýma rukama.

Jistě... Ale co? Co jenom? Proč byl vlastně pan Cascabel na rozpacích? Nezbyvalo mu opravdu nic jiného než vrátit se zpět, protože kupředu jít nesměl. Měl skončit s cestou na západ, kterou tak odvážně podnikli? Vrátit se na prokleté území Britské Kolumbie a pustit se prériemi Divokého západu k Atlantickému oceánu? Ale co bude dělat, až přijedou do New Yorku? Najdou se tam milosrdné duše, které provedou veřejnou sbírku, aby rodině umožnily návrat do vlasti? Jaké by to však bylo pokoření pro tyto statečné lidi, kteří žili jen z vlastní práce a nikdy neklesli tak, aby vztáhli ruce po almužně! Ach, ti bídní ničemové, kteří jim ukradli jejich malé jmění v průmyslu Sierry Nevady!

„Nebudou-li pověšeni v Americe, uškrceni ve Španělsku, s'ati ve Francii nebo nabodnuti na kůl v Turecku,“ opakoval pan Cascabel, „pak není na světě žádná spravedlnost!“

Konečně se rozhodl.

„Zítra odjedeme!“ prohlásil večer 4. června. „Vrátíme se do Sacramento a pak...“

Nedokončil. V Sacramento se uvidí. K odjezdu byli ostatně připraveni. Stačilo jen zapřáhnout, otočit se zpět a zamířit k jihu.

Tento poslední večer na aljašské hranici byl ještě smutnější. Každý seděl mlčky ve svém koutku. Venku byla hluboká tma. Po nebi pluly rozervané mraky podobné plujícím krám, které žene mořský vítr k východu. Nikdo nemohl zahlédnout jedinou hvězdu a srpek přibývajícího měsíce zmizel právě za vysokými horami na obzoru.

Bylo asi devět hodin, když pan Cascabel vydal rozkaz, aby se šlo spát. Zítra za svítání odjedou. Kráska projede znova cestu, po které jela ze Sacramento; tentokrát se snadno obejdou bez vůdce. Až dosáhnou pramenů Fraseru, sjedou jeho údolím až na hranici státu Washingtonu.

Hřebíček dal psům dobrou noc a chystal se právě zavřít dveře prvního oddělení, když se nedaleko Krásky ozvala rána.

„Řekl bych, že to je výstřel!“ zvolal pan Cascabel.

„Ano... někdo vystřelil,“ odpověděl Jan.

„Snad nějaký lovec...“ mínila Kornelie.

„Lovec? V tak tmavé noci?“ divil se Jan. „To není možné.“

Vtom zazněl druhý výstřel a po něm se ozvaly výkřiky.

X

KAYETTA

Když uslyšel tyto výkřiky, vyběhl pan Cascabel se Sandrem, s Janem a s Hřebíčkem z vozu.

„Tamhle to je!“ ukazoval Jan ke kraji lesa, který se táhl podél hranice.

„Poslouchejme ještě!“ nabádal pan Cascabel.

Vše marné. Neozval se už žádný výkřik a po prvních dvou výstřelech už další nezazněl.

„Nestalo se nějaké neštěstí?“ ptal se Sander.

„Bylo to rozhodně volání o pomoc,“ mínil Jan. „Někdo je tam v nebezpečí.“

„Musíme mu pomoci,“ řekla Kornelie.

„Ano, děti, pojďme!“ odpověděl pan Cascabel. „Vezměme si zbraně!“

Bylo totiž možné, že tu nejde jen o nehodu. Třeba se stal na aljašské hranici nějaký cestující obětí přepadení. Opatrnost tedy velela, aby byli připraveni k obraně sebe i druhých.

Jan a pan Cascabel si vzali pušky, Sander a Hřebíček revolvery a všichni vyšli ihned z

Krásky. Kornelie se psy měla Krásku střežit až do jejich návratu.

Tak šli asi pět nebo šest minut po kraji lesa. Občas se zastavovali a naslouchali; lesní ticho však nebylo ničím rušeno. Přesto bylo jisté, že výkřiky vycházely odtud a z nevelké vzdálenosti.

„Nestali jsme se snad obětí přeludu?“ ptal se pan Cascabel.

„Ne, otče,“ odpověděl Jan, „to není možné. Ach... slyšíš?“

Tentokrát to bylo zřetelné volání – nikoli však volání muže jako předtím, nýbrž volání ženy nebo dítěte.

Noc byla velmi tmavá a ve stínu stromů bylo vidět sotva na několik metrů. Hřebíček chtěl přinést z vozu pohodně, ale pan Cascabel to z opatrnosti odmítl. Bude lepší, když je za postupu nikdo neuvidí.

Volání se opakovalo. Bylo teď mnohem zřetelnější, takže se mohli lépe řídit směrem, odkud vycházelo. Zdálo se, že se ani nebudou muset pouštět hluboko do lesa.

Po několika minutách dorazil pan Cascabel s Janem, se Sandrem a s Hřebíčkem skutečně na kraj malé paseky... Tam spatřili dvě ležící lidská těla. Jakási žena klečela u jednoho z nich a držela jeho hlavu na klíně.

Tato žena, jejíž výkřik předtím zaslechli, promluvila nářečím činuk, kterému pan Cascabel trochu rozuměl. Volala:

„Pojďte...! Pojďte...! Zabili je!“

Jan přistoupil k poděšené ženě, potřísněné krví z prsou nešťastníka, kterého se pokoušela vzkřísit.

„Ještě dýchá!“ řekl Jan.

„A co druhý?“ ptal se pan Cascabel.

„Druhý...? Nevím...“ odpověděl Sander.

Pan Cascabel se přišel přesvědčit, bije-li mu srdce a dýchá-li ještě.

„Je mrtev!“ řekl.

Muž byl opravdu mrtev. Spánek měl proražen kulkou, která ho zabila.

Co to však bylo za ženu, jejíž řeč prozrazovala indiánský původ? Byla stará či mladá? V temnu a pod kápí, která jí halila hlavu, to nebylo vidět. To se však zjistí později, až řekne, odkud je a za jakých okolností tu došlo k dvojí vraždě. Zatím bylo velmi nutné odnést co nejrychleji do tábora muže, který ještě dýchal, a věnovat mu okamžitě všechnu péči, která by ho snad mohla ještě zachránit. K mrtvole jeho společníka se vrátí všichni ráno, aby jí prokázali poslední službu.

Pan Cascabel s Janovou pomocí vzal raněného pod pažemi a Sander s Hřebíčkem se chopili jeho nohou. Pak se obrátili k ženě se slovy:

„Pojďte s námi!“

Ta se bez váhání vydala na cestu vedle raněného, zastavujíc mu kusem látky krev, která se mu stále řinula z prsou.

Nemohli jít příliš rychle. Muž byl těžký a nosiči museli dávat pozor, aby ho chránili před otřesy. Pan Cascabel ho nechtěl dopravit ke Krásce mrtvého.

Po dvaceti minutách tam konečně dorazili, aniž koho potkali.

Kornelie a malá Napoleona myslely, že se jejich drazí stali sami oběťmi útoku, a čekaly už v hrozné úzkosti.

„Rychle, Kornelie!“ zvolal pan Cascabel. „Vodu, plátno a všechno, čeho je třeba k zastavení krvácení, nebo nám ten nešťastník zemře!“

„Dobře, dobře,“ prohlásila Kornelie. „Víš přece, že se v tom vyznám, Césare! Nemluv tolik a nech mě jednat!“

Kornelie se v tom skutečně vyznala. Ve svém zaměstnání musela už ošetřit mnoho ran.

Hřebíček natáhl v prvním oddělení zínětku, na kterou muže uložili. Pod hlavu mu dali podušku. Ve světle stropní lampy spatřili tvář, která úzkostí z blízké smrti už zbledla. Zároveň zahlédli i obličej Indiánky, která si k muži klekla.

Byla to dívka ne starší než patnáct nebo šestnáct let.

„Co je to za dítě?“ ptala se Kornelie.

„To ona volala,“ odpověděl Jan. „Našli jsme ji u zraněného.“

Zraněný byl asi pětáctýřicetiletý muž s prošedivělými vlasy a vousy, silné postavy, nadprůměrné výšky a příjemné tváře, která prozrazovala značnou energii, ačkoli byla bledá a ačkoli za zavřenými víčky nebylo vidět oči. Občas se mužovi vydral z úst sten. Neřekl však dosud jediné slovo, které by prozradilo jeho národnost.

Když mu Kornelie obnažila hrud', zjistila, že je bodnut dýkou mezi třetím a čtvrtým žebrem. Je to rána smrtelná? To by mohl posoudit jen lékař. Nedalo se ovšem pochybovat o tom, že poranění je nesmírně vážné.

Poněvadž na lékařský zákrok nemohli v této situaci pomýšlet, museli se omezit jen na Korneliino ošetření a na léky z cestovní lékárničky.

To také udělali, aby zastavili krvácení, které mohlo přivodit rychlou smrt. Později se uvidí, budou-li moci zraněného v hlubokém bezvědomí dopravit do nejbližší osady. Tentokrát pan Cascabel neuvažoval, je-li to osada kolumbijská nebo ne.

Kornelie ránu pečlivě vymyla čerstvou vodou a přiložila na ni obvazek napuštěný arnikou (Arnika je starý domácí léčivý prostředek, který se připravoval z lihu a z horské rostliny prhy chlumní, která se latinsky nazývá *Arnica montana*.) . Toto ošetření stačilo k zastavení krve, které zraněný už tolik ztratil od chvíle přepadení až do příchodu na tábořiště.

„A co teď, Kornelie?“ ptal se pan Cascabel. „Co budeme dělat?“

„Položíme toho ubožáka na naše lůžko,“ odpověděla Kornelie. „Budu u něho bdít a vyměňovat mu obklady, jak to bude třeba.“

„Budeme bdít všichni,“ prohlásil Jan. „Což budeme moci spát? A pak – musíme hlídat! Ve zdejších okolí jsou vrahové!“

Pan Cascabel, Jan a Hřebíček muže zdvihli a přenesli ho na lůžko v posledním oddělení. Kornelie zůstala u lože, číhající na každé slovo zraněného, a mladá Indiánka, jejíž slova pan Cascabel překládal, vypravovala nářečím činuk celý příběh.

Pocházela skutečně z domorodé rasy, z kmene původních obyvatelů Aljašky. V této krajině, severně a jižně od velké řeky Yukonu, která teče od východu k západu, kočují i trvale bydlí četné kmeny, mezi nimi i kmen Ko-Yukonů, nejčetnější a snad i nejdivočejší. Dále tam žijí Newikargutové, Tananasové, Kočo-a-Kučinové a mnoho dalších. Při ústí řeky sídlí Pastolikové, Haveakové, Primskové, Melomutové a Indgeletové.

K poslednímu z uvedených kmenů patřila i mladá Indiánka, která se jmenovala Kayetta. Kayetta už neměla otce ani matku, ani žádné příbuzné. V oněch krajích nevymřely jen rodiny, ale celé kmeny, po nichž nezbylo na Aljašce ani stopy.

Tak tomu bylo i s kmenem, který si říkal lid Středu a který sídlil severně od Yukonu.

Kayetta zůstala sama bez rodičů a pustila se k jihu do krajin, které znala ze svých četných cest s kočujícími Indiány. Chtěla dojít do hlavního města Sitky, aby vstoupila do služby u nějakého ruského úředníka. A službu by byla jistě dostala už pro svou poctivou, jemnou a příjemnou tvář.

Byla velmi hezká, měla lehce snědou pleť, černé oči s dlouhými řasami a husté hnědé vlasy, schované pod kožešinovou kápi, která jí kryla celou hlavu.

Byla prostřední postavy a vypadala půvabně a pružně i pod kožešinovým kabátem.

Je známo, že chlapani i děvčata severoamerických Indiánů jsou živí i veselí a velmi rychle dospívají. V deseti letech vládnou už chlapani obratně puškou i sekerou. Děvčata se v patnácti letech vdávají a přes své mládí jsou vzornými matkami. Kayetta byla na svůj věk velmi rázná a vážná a dlouhá cesta, na kterou se vydala, dokazovala pevnost její povahy. Už měsíc byla na cestě a za pochodu k jihozápadní části Aljašky dosáhla už úzkého pobřežního pásma podél ostrovů, na nichž leží hlavní město Sitka. Když kráčela podél okraje lesa, zaslechla dva výstřely a pak na vzdálenost několika set kroků zoufalé volání.

To byly ony výkřiky, které zalétly až ke Krásce.

Kayetta se odvázně vrhla do lesa.

Její příchod vrahy zřejmě vyplašil, protože mohla jen letmo zahlédnout dva muže, kteří prchali houštinami pryč. Ale ti bídáci jistě brzy zjistili, že se dali zastrašit dítětem. A také

se skutečně zase vrátili na paseku, aby své oběti okradli. Teprve příchod pana Cascabela a jeho rodiny je zahnal – tentokrát nadobro.

Kayetta volala o pomoc z místa, kde leželi dva muži, z nichž jeden už byl mrtev, ale druhému ještě tlouklo srdce. Víme už, co bylo dál. První výkřik, který Cascabelovi slyšeli, byl výkřik vražděných cestujících. Druhý byl výkřik mladé Indiánky.

Uplynula noc. Obyvatelé Krásky nemuseli odrážet útoky vrahů, kteří zřejmě z místa zločinu rychle utekli.

Ráno Kornelie nezjistila, že by se byl stav zraněného nějak změnil; byl stále stejně vážný. Teď se ukázala velmi užitečnou i Kayetta. Odešla do lesa natrhat jisté rostliny, jejichž léčivou moc dobře znala. Rozmačkala je, do jejich šťávy namočila obkladek a přiložila jej na ránu, z níž pak už neunikla ani kapka krve.

Cascabelovi potom dopoledne pozorovali, že zraněný začal lehčeji dýchat; ale z úst mu unikaly jen vzdechy – ani ne nejasná přerývaná slova. Stále nemohli zjistit, kdo je to, odkud přišel, kam šel, co dělal na aljašské hranici, za jakých okolností byl se svým druhem přepaden a kdo byli útočníci.

Jestliže pohnutkou k přepadení byla loupež, pak ti bídáci, kteří před příchodem mladé Indiánky utekli, přišli velmi zkrátka. A v těchto krajích, které jsou tak málo navštěvovány, si náhradu jen tak nenajdou.

Nikdo o tom nemohl pochybovat, protože pan Cascabel našel pod oděvem raněného kožený opasek, upevněný kolem těla a plný zlatých amerických a ruských mincí. Celkem to bylo patnáct tisíc franků. Pan Cascabel ty peníze bezpečně uložil, aby je ve vhodné době opět vrátil. Doklady nebyly v opasku žádné, jen cestovní zápisník s několika ruskými a francouzskými poznámkami. Jinak nic, zhora nic, co by mohlo určit totožnost neznámého.

Toho dne k deváté hodině řekl Jan:

„Otče, musíme se postarat o to tělo, které tam zůstalo nepohřbeno.“

„Máš pravdu, Jene! Pojd'me! Možná, že u něho najdeme nějaký zápis, který nám vše vysvětlí. Půjdeš s námi!“ obrátil se k Hřebíčkoví. „Vezmi si motyku a lopatu!“

S těmito nástroji opustili všichni tři ozbrojení muži Krásku a zamířili podél lesa, kudy šli už včera.

V několika minutách našli místo, kde byla vražda spáchána. Tam zjistili, že oba přepadení si tu nepochybně upravili noční tábor. Našli stopy po táboření a zbytky ohně, z jehož popelu se dosud kouřilo. Pod velkou borovicí byla nakupena tráva, na níž cestující leželi a snad i spali, když byli přepadeni.

Zavražděný už jevil známky mrtvolného rozkladu.

Podle oděvu, tváře a upracovaných rukou snadno zjistili, že to je nejvýš třicetiletý muž, patrně sluha zraněného.

Jan mu prohledal kapsy. Nenašel v nich žádný papír ani peníze. Za pasem měl ten nešťastník jen americký revolver se šesti náboji, kterého už neměl čas použít.

Přepadení bylo jistě náhlé a nečekané a obě oběti byly zasaženy současně.

V té době byl les kolem paseky pustý. Jan se po krátkém průzkumu vrátil, aniž někoho spatřil. Vrahové se tu jistě už neobjevili. Jinak by byli tělo prohledali a vzali si aspoň revolver, který měl mrtvý dosud za pasem.

Hřebíček zatím vyhloubil dost hlubokou jámu, aby divá zvěř nemohla mrtvolu vyhrabat. Mrtvého do ní uložili a hrob zase zasypali.

Pan Cascabel, Jan i Hřebíček se ihned vrátili do tábora. Zatím co Kayetta dlela u lože zraněného, chtěli se Jan, jeho otec a matka poradit.

„Je jisté,“ začal pan Cascabel, „že vydáme-li se teď na cestu do Kalifornie, zraněný se tam živ nedostane. Je to několik set kilometrů daleko. Lepší by bylo dostat se do Sitky, kam bychom mohli dojet za tři až čtyři dny, nezakáží-li nám ovšem ti prokletí policisté vstup na jejich území!“

„Musíme jet rozhodně do Sitky!“ prohlásila rázně Kornelie. „A pojedeme tam!“

„Ale jak? Neujedeme ani kilometr a zatknou nás!“

„Nevadí, Césare! Musíme tam opravdu jet. Potkáme-li ty úředníky, řekneme jim, co se přihodilo. Bylo by možné, že by tomu nešťastníkovi odmítli to, co odmítli nám?“

Pan Cascabel zavrtěl pochybovačně hlavou.

„Maminka má pravdu!“ řekl Jan. „Pokusme se dojet do Sitky. Povolení těch úředníků shánět nebudeme; stejně by nám je nedali. Byla by to jen ztráta času. Uvěřili ostatně, že jsme už odjeli do Sacramenta, a odešli. V posledních čtyřiaadvaceti hodinách jsme je už neviděli. Nepřilákaly je ani včerejší výstřely...“

„To je pravda,“ řekl pan Cascabel. „Nedivil bych se, kdyby byli odešli.“

„Ledaže...“ doplnil ho Hřebíček, který se vmísil do rozhovoru.

„Ano, ledaže... samozřejmě!“ odsekl mu pan Cascabel.

Janův názor byl správný. Mohli udělat něco rozumnějšího než se rozjet do Sitky?

Ve čtvrthodince byli Vermout a Gladiator zapřaženi. Za dlouhé zastávky na hranicích si koně řádně odpočinuli, takže mohli v prvním dnu urazit pěkný kus cesty. Kráska se rozjela a pan Cascabel neskrýval své uspokojení nad tím, že odjíždí z kolumbijského území.

„Děti,“ řekl, „dávejte pozor, ať to dobře dopadne! Ty, Jene, nech pušku na pokoji! Nemusíme na sebe každého upozorňovat.“

„Kuchyně tím trpět nebude,“ dodala paní Cascabelová.

V severní Kolumbii je kraj sice značně nerovný, ale jet se tam dalo snadno, i když musel vůz objíždět četné průlivy, které oddělují ostrovy od pevniny. Až k obzoru se nikde neobjevily žádné hory. Zřídka kdy spatřili cestující osamělou farmu; vždycky se jí však opatrně vyhnuli. Jan pečlivě prostudoval mapu tohoto kraje a vedl vůz celkem snadno; troufal si dosáhnout Sitky i bez pomoci vůdce.

Především bylo nutno vyhnout se pohraničním i vnitrozemským úředníkům. Ale v první části cesty se zdálo, že se bude Kráska moci pohybovat volně podle libosti. Bylo to až překvapující. Pan Cascabel byl také stejně překvapen jako spokojen.

Kornelie v tom viděla zásah prozřetelnosti a její manžel si myslel skoro totéž. Jan však byl přesvědčen, že změnu chování carského úřednictva způsobila nějaká zvláštní událost.

Stejně tomu bylo i 6. a 7. června. To už se blížili k Sitce. Kráska by byla mohla jet rychleji, ale Kornelie se bála otřesů, které by mohly zraněnému ublížit. Kayetta neustále pečovala o nemocného. A tak se o něho staraly obě, jedna jako matka, druhá jako dcera. Stále trvaly obavy, že zraněný cestu nepřežije. Jestliže se však jeho stav nezhoršil, nedalo se bohužel říci, že se zlepšil. Jednoduché prostředky z domácí lékárničky a to málo, co mohly pro vážně zraněného udělat obě ženy, nemohlo stačit. Nemocný potřeboval lékaře. Obětavost nemohla bohužel nahradit vědu, ačkoli obě ženy ošetřovaly zraněného lépe než ošetřovatelky z povolání. Celá rodina při tom oceňovala píli a inteligenci mladé Indiánky. Stala se už členem rodiny. Byla to druhá dcera, kterou přinesla paní Cascabelové náhoda. Odpoledne 7. června se Kráska přebrodila přes řeku Stekin River, která se vlévá do jednoho z úzkých průlivů mezi pevninou a Baranovovým ostrovem několik kilometrů před Sitkou.

Večer téhož dne mohl zraněný pronést několik slov.

„Otec... tam... spatřit ho...“ šeptal.

Protože pronesl tato slova rusky, rozuměl jim pan Cascabel velmi dobře.

Pak opakoval několikrát i jméno:

„Ivan... Ivan...“

Nikdo nepochyboval o tom, že to bylo jméno nešťastného sluhy, který byl zavražděn vedle svého pána.

S největší pravděpodobností byli oba ruského původu.

Buď jak buď, zraněný začínal mluvit i vzpomínat, a tak Cascabelova rodina jistě už brzy pozná jeho příběh.

Toho dne dorazila Kráska k břehu úzkého průlivu, přes který se musila dostat na

Baranovův ostrov. Tady musel pan Cascabel vyhledat některého z převozníků, kteří převážejí přes četné průlivy. Nemohl ovšem doufat, že se mu při styku s místními obyvateli podaří utajit jeho národnost. Hrozilo nebezpečí, že se opět naskytne mrzutá otázka cestovních pasů.

„Dobrá,“ řekl si, „náš Rus se do Sitky přesto dostane. I když nás policisté přinutí vrátit se na hranice, jeho si tu jistě jako svého krajana nechají. A byl by v tom čert, aby ho na konec nevyběhli, když my už jsme ho jednou zachránili!“

Byla to úvaha sice rozumná, ale nezbavila rodinu obav z přijetí, které na ně čeká. Bylo by opravdu kruté, kdyby Cascabelovi dorazili až do Sitky a museli se pak vracet do New Yorku.

Zatím co vůz čekal na břehu průlivu, šel Jan hledat pramici a převozníka, který by je převezl.

V té době přiběhla k panu Cascabelovi Kayetta se vzkazem od jeho ženy, aby k ní ihned přišel.

„Náš zraněný už nabyl zřejmě plného vědomí,“ řekla Kornelie. „Mluví, Césare, a ty se musíš snažit, abys pochopil, co chce...“

Rus opravdu otevřel oči a rozhlížel se tázavým pohledem kolem sebe po osobách, které viděl po prvé v životě. Se rtů mu splynulo několik nesrozumitelných slov.

A pak slabým, sotva slyšitelným hlasem volal svého sluhu Ivana.

„Pane,“ řekl mu pan Cascabel, „váš sluha zde není. Ale jsme tu my...“

Na tato slova, která pan Cascabel pronesl francouzsky, odpověděl zraněný stejným jazykem:

„Kde to jsem?“

„U lidí, kteří o vás pečují, pane!“

„Ale kde?“

„V zemi, kde se nemáte čeho bát, jste-li Rus.“

„Rus... ano, Rus...“

„Nuže, jste na Aljašce, několik kilometrů od hlavního města.“

„Na Aljašce!“ zašeptal zraněný.

Zdálo se, že se mu v očích objevil výraz hrůzy.

„Ruské území!“ opakoval si.

„Nikoli! Americké území!“

S těmito slovy vstoupil právě do místnosti Jan.

A ukázal přitom otevřeným oknem na americkou vlajku, která se třepetala na jednom z

úřadů při pobřeží.

Ano! Aljaška už tři dny nebyla ruským majetkem. Před třemi dny byla podepsána smlouva, podle které Rusko postoupilo celou Aljašku Spojeným státům. (Spojené státy zaplatily tehdy za Aljašku 7 200 000 dolarů.)

Cascabelova rodina se už nemusela bát ruských úředníků. Byla na americké půdě!

XI

SITKA

Sitka, jinak též Nový Archangelsk, leží na Baranovově ostrově uprostřed souostroví při západním pobřeží. Není to jen hlavní město ostrova, ale celého území, které bylo právě postoupeno Spojeným státům. Je to nejdůležitější město na celém území, kde je jen několik osad a prostých vesnic, vzdálených daleko od sebe. Tyto osady by se daly spíše nazvat obchodními stanicemi. Většinou patřily americkým společnostem a některé i anglické Společnosti Hudsonova zálivu. Je jasné, že mezi jednotlivými stanicemi bylo spojení velmi obtížné, především v zimě, kdy se na Aljašce rozpoutají zimní bouře.

Před několika lety byla Sitka jen málo navštěvovanou obchodní stanicí, v níž Rusko-americká společnost udržovala sklad kůží a kožešin. Ale díky objevům, ke kterým došlo v těchto krajích, sousedících s polárními končinami, počala Sitka brzy pozoruhodně růst. Pod novou správou se jistě stane bohatým městem, jaké si nový stát Konfederace (Konfederace je jiný název Spojených států amerických.) zaslouží.

V době, kdy se odehrává tento příběh, byly v Sitce už všechny budovy, které dělají město městem: luteránský kostel velmi prostého slohu, ale architektonicky majestátně řešený; řecký chrám s kupolí, která se však nehodila do tohoto mlhavého kraje, tak odlišného od krajín orientálních; velký Club Gardens, zábavní park, v němž denní hosté i cestující našli restaurace, kavárny, bary a nejrůznější zábavy; škola, nemocnice, domy, vily a letohrádky, malebně rozložené na okolních pahorcích. Celek byl obklopen rozlehlým jehličnatým lesem, který vytvářel věčně zelený rámeček. Nad lesem se tyčilo pásmo hor, jejichž vrcholy se ztrácely v mlze. Na ostrově Crouze severně od Baranovova ostrova čněla hora Edgcumbe, vysoká dva tisíce pět set metrů nad mořem.

Celkem není podnebí Sitky příliš drsné. Teploměr tam neklesá pod sedm až osm stupňů mrazu. Město leží na padesáté rovnoběžce a zasloužilo by si název „město dešťů“. Na Baranovově ostrově totiž stále prší nebo sněží. Nebylo tedy nic divného, že Kráska, když se šťastně se všemi lidmi a věcmi přepravila na pramici přes průliv, přijela do Sitky za prudkého lijáku. Pan Cascabel si však na to nestěžoval, protože dorazil do města právě v den, kdy už měl právo vstoupit tam bez pasu.

„Měl jsem v životě vždycky štěstí, ale nikdy ne takové jako teď!“ opakoval. „Stáli jsme přede dveřmi a nesměli jsme vstoupit. A tu se dveře před námi náhle otevřely!“

Smlouva o postoupení Aljašky byla podepsána skutečně v pravý čas, aby mohla Kráska přejet hranice. A na tomto území, které už patřilo Americe, nebudou neoblomní úředníci a formality, na které si carská vláda tak potrpí.

Teď bylo velmi snadné dopravit Rusa buď do sitské nemocnice, kde by se mu dostalo potřebné péče, nebo do hotelu, kde by ho mohl navštěvovat lékař. Ale když mu to pan Cascabel navrhl, odpověděl zraněný:

„Je mi tu docela dobře, příteli; a jestli vám nepřekážím...“

„Nám a překážet?“ zvolala Kornelie. „Co tím překážením myslíte?“

„Jste u nás jako doma,“ dodal pan Cascabel. „A myslíte-li...“

„Myslím, že pro mne bude lepší, když zůstanu u těch, kteří mě zachránili, kteří se obětovali...“

„Dobrá, dobrá!“ odpověděl pan Cascabel. „Ale lékař vás přece jen musí co nejdříve vidět...“

„A nemůže přijít sem?“

„Nic snadnějšího, pane! Dojdu sám pro nejlepšího lékaře v městě.“

Kráska se zastavila na pokraji Sitky poblíž procházkové aleje, která se táhla až k lesům. Tam také přišel Rusa prohlédnout doktor Harry, který byl panu Cascabelovi doporučen. Když si doktor zranění pozorně prohlédl, prohlásil, že stav zraněného není vážný. Dýka byla totiž žebrem svedena stranou. Žádný důležitý orgán nebyl zasažen a studené obklady i rostlinné šťávy, které připravila mladá Indiánka, způsobily, že se rána počala už zajizvovat; brzy se zhojí natolik, že nemocný bude moci vstát. Vedlo se mu už tak dobře, že mohl přijímat potravu. Ale kdyby k němu nebyla přišla Kayetta a kdyby ho byla paní Cascabelová neošetřila a nezastavila krvácení, byl by zemřel za několik hodin po přepadení.

Doktor Harry pak řekl, že podle jeho mínění byl vrahem některý člen Karnovovy bandy, ne-li Karnov sám. Vědělo se o něm, že se teď potuluje v západní části Aljašky. Karnov byl zločinec ruského nebo správněji sibiřského původu. Shromáždil kolem sebe jednu z oněch tlup zběhů, jakých bylo na ruském území v Asii i v Americe velmi mnoho. Na jejich dopadení bylo marně vypsáno několik cen. Tito nebezpeční a obávaní ničemové však stále unikali. Svými častými zločiny, krádežemi a vraždami šířili všude hrůzu, především v jižní části Aljašky. Bezpečnost cestujících obchodníků a jednatelů kožešinových společností byla neustále ohrožena a společníkům Karnovovým byl proto připisán i tento zločin.

Když doktor Harry odešel, byla rodina stavem svého hosta už uklidněna.

Pan Cascabel se vydal do Sitky s úmyslem odpočinout si tam několik dní. Po cestě ze Sierry Nevady, dlouhé tři tisíce kilometrů, byl to odpočinek opravdu zasloužený. Počítal také s tím, že v tomto městě uspořádá dvě nebo tři představení, kterými snad své malé úspory trochu doplní.

„Už nejsme v Anglii, děti,“ řekl. „Jsme v Americe a před Američany můžeme pracovat!“

Pan Cascabel ostatně nepochyboval o tom, že sláva jeho rodiny už pronikla až k obyvatelům Aljašky a že si celá Sitka dnes říká:

„Přijeli k nám Cascabelovi!“

Ale když o tom po dvou dnech pohovořil pan Cascabel s Rusem, musel své plány trochu změnit. Zůstalo jen při několikadenním odpočinku, který byl po únavné cestě nezbytný. Rus – podle Korneliina přesvědčení jistě nějaký kníže – už věděl, že jeho zachránci jsou stateční artisté, chudí jarmarečníci, kteří projeli celou Amerikou. Představili se mu všichni členové rodiny i s mladou Indiánkou, která ho zachránila před smrtí.

Jednoho večera, když se u něho všichni shromáždili, vypravoval jim svůj příběh nebo aspoň to, co uznal za vhodné prozradit. Mluvil francouzsky s takovou lehkostí, jako by to byla jeho mateřština, vyslovuje hrčivé r, které dodává řeči Rusů jemné a zároveň energické zabarvení, pro francouzské uši zvlášť půvabné.

Jeho vyprávění bylo ostatně velmi prosté. Nebylo v něm nic dobrodružného ani romantického.

Rus se jmenoval Sergej Vasiljevič. Ode dne, kdy se to Cascabelovi dověděli, říkala mu celá rodina s jeho svolením jen „pane Sergeji“. Z rodičů měl už jen otce, který bydlel na svém panství v Permské gubernii nedaleko Permi. Puzen touhou po cestování a objevitelskými choutkami, opustil Sergej před třemi roky Rusko. Když navštívil území kolem Hudsonova zálivu a chystal se prozkoumat Aljašku od toku Yukonu až k Severnímu ledovému oceánu, byl přepaden. Jak k tomu došlo?

Večer 4. června připravil se svým sluhou Ivanem na hranicích tábořiště. Náhlý útok je oba překvapil ve spánku. Vrhli se tam na ně dva muži. Přepadení se probudili, vyskočili a chtěli se bránit... Bylo to marné, protože Ivan okamžitě padl s prostřelenou hlavou na zem.

„Byl to statečný a čestný služebník!“ řekl Sergej. „Žili jsme spolu deset let. Byl mi nesmírně oddán a já v něm ztratil nejlepšího přítele.“

Při těchto slovech se Sergej nijak nesnažil skrýt své pohnutí. Po každé, když mluvil o Ivanovi, prozrazovaly jeho zvlhlé oči upřímný smutek.

Dodal ještě, že po ráně do prsou ztratil vědomí. Co se s ním dělo až do chvíle, kdy vědomí zase nabyl, neví; ale i když nemohl zachráncům za jejich péči poděkovat, vycítil, že se octl u soucitných lidí.

Když mu pan Cascabel řekl, že přepadení je přisuzováno Karnovovi a jeho pomahačům, nebyl tím Sergej nijak překvapen. Slyšel už, že se tato tlupa potlouká na hranicích.

„Jak vidíte,“ končil, „není na mém příběhu nic zajímavého. Vaše příběhy by byly jistě zajímavější. Já jsem chtěl prozkoumat Aljašku a tím svou cestu ukončit. Pak jsem se chtěl vrátit do Ruska k otci a už nikdy otcovskou střechu neopustit. Teď však mluvmе o vás. Nejdříve bych se chtěl zeptat, jak jste se vy Francouzi mohli dostat tak daleko od své vlasti až do této části Ameriky?“

„Což se artisté nedostanou všude, pane Sergeji?“ odpověděl pan Cascabel.

„To jistě! Divím se však, že se s vámi setkávám tak daleko od Francie.“

„Jene,“ obrátil se pan Cascabel k staršímu synovi, „řekni panu Sergejovi, proč jsme tady a kudy se vracíme do Evropy!“

Jan vylíčil všechny události, které obyvatelé Krásky prožili od výjezdu ze Sacramenta, a protože chtěl, aby tomu rozuměla i Kayetta, vyprávěl to anglicky. Sergej ho doplňoval v nářečí činuk. Mladá Indiánka poslouchala s živým zájmem. Tak se i ona dověděla, kdo to jsou Cascabelovi, s kterými teď byla tak úzce spojena. Dověděla se, že artisté byli okradeni o všechny úspory ve chvíli, kdy projížděli průsmykem Sierry Nevady, aby se dostali k Atlantickému pobřeží, jak po ztrátě peněz museli změnit svůj plán a jak se rozhodli jet k západu, když k východu jet nemohli. Otočili čelo svého pojízdného domu na západ a projeli Kalifornií, Oregonem a Washingtonem do Kolumbie, až se konečně zastavili na hranicích Aljašky. Tam však narazili na přísný zákaz ruských úřadů. Dál jet nemohli. Bylo to vlastně štěstí, protože mohli potom zachránit Sergeje. Tak se tito francouzští a po otci normandští kočovníci octli v Sitce, když se jim – po obsazení Aljašky Spojenými státy – otevřely brány nového amerického území.

Sergej naslouchal chlapcovu vypravování s největší pozorností, a když se dověděl, že pan Cascabel se chce dostat do Evropy cestou přes asijskou Sibiř, projevil značné překvapení, jehož význam však nikdo z přítomných nechápal.

„Chcete tedy, přátelé, po odjezdu ze Sitky zamířit k Beringovu průlivu?“ zeptal se, když Jan skončil své vyprávění.

„Ano, pane Sergeji,“ odpověděl Jan. „A až zamrzne, chceme jej překročit.“

„Chcete podniknout cestu dlouhou a velmi obtížnou, pane Cascabele!“

„Jistě dlouhou, pane Sergeji! A pravděpodobně i obtížnou. Ale co chcete? Neměli jsme na vybranou. Ostatně kejklíři na potíže nehledí. Na cestování jsme zvyklí.“

„Předpokládám, že nechcete dorazit za těchto podmínek do Ruska ještě letos.“

„Ne,“ odpověděl Jan, „protože přes průliv se dostaneme až počátkem října.“

„Stejně to je plán nesmírně dobrodružný a odvážný...“ pokračoval Sergej.

„Snad,“ připustil pan Cascabel. „Ale neměli jsme jiné volby... Pane Sergeji, trápí nás stesk po domově. Chceme se vrátit do Francie – a vrátíme se tam! A protože pojedeme přes Perm a přes Nižní Novgorod v době, kdy se tam konají velké trhy... postaráme se o to, aby tam Cascabelova rodina udělala dobrý dojem.“

„Budiž, ale máte nějaké peníze?“

„Něco jsme si vydělali cestou a já doufám, že po dvou nebo třech představeních v Sitce ty peníze ještě rozmnožíme. Město teď oslavuje připojení k Americe a já myslím, že se obecnost o vystoupení Cascabelovy rodiny bude zajímat.“

„Přátelé,“ řekl Sergej, „velmi rád bych se s vámi rozdělil o své peníze, ale byl jsem okraden.“

„Nebyl jste okraden, pane Sergeji!“ odpověděla rychle Kornelie.

„Nepřišel jste ani o půl rublu!“ dodal pan Cascabel.

A přinesl opasek se všemi Sergejovými penězi.

„Nuže, přátelé, musíte si teď vzít...“

„Ani rubl, pane Sergeji!“ prohlásil pan Cascabel. „Nechápu, proč byste se měl přivést do nesnázi jen proto, abyste z nich dostal nás!“

„Odmítáte rozdělít se se mnou?“

„Rozhodně!“

„Ach, ti Francouzi!“ zvolal Sergej a podal panu Cascabelovi ruku.

„Ať žije Rusko!“ vykřikl Sander.

„Ať žije Francie!“ odpověděl Sergej.

Podobné výkřiky zazněly na tomto dalekém americkém území jistě po prvé.

„Teď však už dost řečí, pane Sergeji,“ řekla Kornelie. „Lékař vám doporučil klid a odpočinek a nemocní musí vždy lékaře poslouchat.“

„Poslechnu vás, paní Cascabelová,“ odpověděl Sergej. „Chtěl bych se jen na něco zeptat, či spíše vás o něco požádat.“

„Prosím, pane Sergeji!“

„A zároveň vás poprosit o službu...“

„O službu?“

„Protože jedete k Beringovu průlivu, dovolili byste mi doprovázet vás až tam...“

„Doprovázet nás?“

„Ano... Tato cesta doplní můj průzkum Aljašky na západě.“

„A my vám odpovídáme: S velikou radostí, pane Sergeji!“ zvolal pan Cascabel.

„Pod jednou podmínkou,“ dodala Kornelie.

„Pod jakou?“

„Že uděláte vše pro své uzdravení... bez námitek!“

„Já mám také jednu podmínku – když už pojedou s vámi, budu přispívat na cestovní výlohy.“

„Jak budete chtít, pane Sergeji,“ odpověděl pan Cascabel.

Vše bylo sjednáno k obapolné spokojenosti. Ale otec rodiny nepokládal dosud za nutné zřící se několika představení na velkém náměstí v Sitce, což mu mělo přinést slávu i peníze. Celý kraj oslavoval připojení k Americe, konaly se veřejné slavnosti, a tak Kráska přijela právě ve velmi vhodnou dobu.

Pan Cascabel šel samozřejmě podat hlášení o atentátu na Sergeje. Úřady ihned vydaly příkaz k ostřejšímu pronásledování Karnovovy tlupy na aljašských hranicích.

Dne 17. června mohl Sergej po prvé vyjít. Bylo mu už mnohem lépe a jeho rána byla již zacelená. Doktor Harry o něho dobře pečoval.

Host se seznámil s ostatními členy umělecké skupiny, s oběma psy, kteří se mu stále lichotivě otírali o nohy, s Žakem, který na něho volal: „Jak se vede, pane Sergeji?“ – tomu ho naučil Sander – i s Johnem Bullem, který ho obdařoval svými nejlepšími úšklebky. Dokonce i oba staří koně Vermout a Gladiator radostně ržáli, když jim podal kostku cukru. Sergej byl teď členem rodiny stejně jako Kayetta. U staršího syna už vycítil vážnou povahu, vytrvalost a snahy, které byly zaměřeny výše než snahy obyčejného artisty. Sander a Napoleona ho okouzlovali svým půvabem a živostí. Hřebíček ho bavil svou dobráckou a počestnou hloupostí. Ctnosti pana Cascabela a paní Cascabelové nemohl ani plně ocenit. Dostal se rozhodně mezi nesmírně dobrosrdečné lidi.

Všichni se teď pilně zabývali přípravami k další cestě. Nesměli zapomenout na nic, co by zajistilo úspěch této cesty. Od Sitky až k Beringovu průlivu měli urazit přes dva tisíce kilometrů. V tomto neznámém kraji nebyli opravdu ohroženi ani šelmami, ani Indiány, ať kočovnými nebo usedlými. Zastavovat se budou moci v různých obchodních stanicích, v kterých bydlí zaměstnanci kožešinových společností. Musili si však opatřit denní potřeby, protože pojedou krajem, kde nebudou mít kromě lovu téměř žádný jiný zdroj potravin.

Všechny tyto otázky projednávala rodina přirozeně se Sergejem.

„Především si musíme uvědomit,“ řekl pan Cascabel, „že nepocestujeme v nejkřutější zimě.“

„To je naše štěstí,“ odpověděl Sergej, „protože zima na Aljašce je krutá, především podél polárního kruhu.“

„A nepojedeme naslepo!“ dodal Jan. „Pan Sergej je přece geograf.“

„Ach, v neznámém kraji hledá i geograf cestu obtížně,“ odpověděl Sergej. „Ale Jan si se svými mapami dovedl až dosud dobře poradit a já doufám, že oba vykonáme dobrou práci.“

Mám ostatně nápad, který vám později prozradím...“

Měl-li Sergej nějakou myšlenku, byla to jistě myšlenka výborná a všichni mu dali čas, aby jeho nápad uzrál a mohl být proveden.

Pan Cascabel měl teď dost peněz, a proto doplnil své zásoby mouky, tuku, rýže, tabáku a především čaje, kterého se v aljašských krajích spotřebuje velké množství. Koupil i šunku, hovězí konzervy, suchary a větší množství sušeného masa ze skladu Rusko-americké společnosti. Vody budou mít cestou dost z přítoků Yukonu. A bude ještě lepší, když do ní přidají trochu cukru a koňaku, nebo spíše vodky, což je velmi oblíbená ruská lihovina. Proto pan Cascabel nakoupil dostatečnou zásobu cukru a vodky. Ačkoli palivo pro Krásku najdou ve zdejších lesích, vzal s sebou i tunu výborného vancouverského uhlí. Jenom tunu, protože nechtěl vůz přetěžovat.

V druhém oddělení zatím upravili další prosté lůžko, s kterým se Sergej docela spokojil. Lůžko povlekli pěkným prádlem a přikoupili také pokrývky a zaječí kožešiny, kterých používají v zimě Indiáni. Pro případ, že by něco museli koupit ještě cestou, vzali s sebou skleněné korálky, laciné látky, nože a nůžky, což je běžné platidlo mezi obchodníky a domorodci.

Poněvadž mohli počítat s tím, že na Aljašce budou volně lovit – žije tam hodně vysoké zvěře, daňků a sobů, i drobné zvěře, zajíců, tetřevů, divokých hus a koroptví – koupili i dostatečné množství prachu a olova. Sergej si dokonce koupil dvě pušky a karabinu. Doplnil tím podstatně zbrojnici Krásky. Byl dobrý střelec a lovit s Janem bude pro něho jistě radostí.

Nezapomínali při tom, že se Karnovova tlupa potlouká možná kolem Sitky a že se budou muset mít na pozoru před útokem těchto ničemů tak, aby je mohli podle zásluhy přivítat.

„Na otázku, kterou by nám mohli ti drzí chlapi položit, je nejlepší odpověď kulka do prsou!“ prohlásil pan Cascabel.

„Ledaže by ji dostali do hlavy,“ dodal rozvázně Hřebíček.

Protože hlavní město Aljašky má obchodní styky s nejrůznějšími kolumbijskými městy a s tichomořskými přístavy, mohli si Sergej i jeho přátelé nakoupit celkem levně všechny potřeby, které jsou při dlouhé cestě pustým krajem nezbytné.

Přípravy byly dokončeny až v předposledním týdnu června a odjezd byl pevně stanoven na 26. června. Protože přes Beringův průliv se mohli přepravit, teprve až úplně zamrzne, měli na cestu k němu dost času. Museli však myslet i na možná zdržení a na nečekané překážky. Vždycky je lepší dojet dříve než později. V přístavu Port Clarence na pobřeží průlivu si odpočinou a budou čekat na vhodnou chvíli, aby přijeli na asijský břeh.

Co zatím dělala mladá Indiánka? Velmi prosté věci. Velmi účelivě pomáhala paní

Cascabelové v nejrůznějších přípravných pracích. Kornelie pociťovala ke Kayettě přímo mateřskou náklonnost. Milovala ji stejně jako Napoleonu a nacházela na své nové dceři denně nové přednosti. Kayettu měli ostatně všichni rádi. Ubohé děvče prožívalo jistě veliké štěstí, jaké dosud mezi kočovnými kmeny pod indiánskými stany nikdy nepoznalo. Všichni už teď mysleli se smutkem na chvíli, kdy Kayetta od nich odejde. Nebude chtít zůstat v Sitce, když byla tak sama na světě a když sem vlastně šla proto, aby zde vstoupila do služby a vydělávala si tu na živobytí jako služka, jistě za bídných podmínek?

„Ale co když má ta roztomilá Kayetta smysl pro tanec?“ opakoval častokrát pan Cascabel. „Neměli bychom s ní o tom pohovořit? Byla by to půvabná tanečnice! Kdyby začínala v cirkuse, byla by z ní i půvabná jezdyně. Jsem přesvědčen, že by jezdila na koni jako kentaur (Kentaur je polobožská bytost z řeckého bájesloví, člověk s lidskou hlavou a s koňskou dolní částí těla.)!“

Pan Cascabel totiž věřil, že kentauři byli výborní jezdci, a to mu nikdo nevymluvil.

Když Jan při otcových slovech pokrčil rameny, Sergej pochopil, že vážný a zdrženlivý chlapec vůbec nesdílí otcovy názory na akrobacii a na jiné cviky potulných artistů.

Všichni měli starost o Kayettu, co se s ní stane a jaký život ji v Sitce čeká, a všichni z toho byli smutní. Ale večer před odjezdem přivedl Sergej Kayettu za ruku před celou rodinu a řekl:

„Přátelé, neměl jsem dceru, ale dnes jsem ji získal tím, že jsem přijal Kayettu za vlastní. Chce ve mně vidět svého otce a já vás proto prosím o místo v Krásce i pro ni.“

Odpověděly mu radostné výkřiky. Všichni zahrnuli Kayettu laskáním. Pan Cascabel se nemohl ubránit, aby svému hostu dojatě neřekl:

„Jste hodný člověk, pane Sergeji!“

„Proč, příteli?“ odpověděl Sergej. „Zapomněl jsem snad na to, co pro mne Kayetta udělala? Není tedy přirozené, že se stane mou dcerou, když jí vděčím za svůj život?“

„Nu, můžeme odjet!“ zvolal pan Cascabel. „A protože jste teď její otec, pane Sergeji, budu já její strýc!“

XII

ZE SITKY DO PEVNOSTI YUKONU

Dne 26. července za svítání „zdvihla Cascabelova archa kotvy“, jak řekl obrazně její velitel, který si v takových rčeních liboval. Zbývá je jen doplnit jiným úslovím, které si vymyslel nesmrtelný Prudhomme (Josef Prudhomme je proslulá postava z knihy Henri Monniera Paměti Josefa Prudhomma.) , „zda snad nepopluje nad sopkou“. Ani to nebylo nemožné. Obrazně proto, že cestovní potíže budou jistě značné, a ve skutečnosti proto, že

činné i vyhaslé sopky na severním pobřeží Beringova moře skutečně jsou.

Když Kráska opouštěla hlavní město Aljašky, vyprovázelo ji hlučně mnoho lidí, kteří jí přáli šťastnou cestu. Byli to četní přátelé, od nichž dostali Cascabelovi za několikadenního pobytu za branami Sitky pochvalu i rubly.

Slova brány je zde použito zcela oprávněně. Město je skutečně obeháno silnou hradbou, kterou lze projít jen několika málo branami, a to ještě jenom na povolení.

Ruské úřady se tak musely zajistit proti přílivu Indiánů z kmene Kalučů, kteří se usazovali nejčastěji mezi řekami Stekinema Čilkotem nedaleko Sitky. V těch místech stojí tu a tam jejich primitivní stany s nízkým vchodem do kruhové místnosti, která je někdy rozdělená na dvě oddělení a osvětlená pouze otvorem v horní části, kudy také odchází ven kouř z ohniště. Shluk těchto chýší tvoří před branami Sitky jakési předměstí, osadu extra muros (Latinské rčení, které znamená „za hradbami“.) . Po západu slunce nesmí žádný Indián zůstat v městě. Je to oprávněný zákaz, který vyplývá z toho, že vztahy mezi „rudochy“ a „bledými tvářemi“ jsou často velmi napjaté.

Za Sitkou se musela Kráska nejdříve přepravit na pramici přes několik úzkých průlivů, aby se dostala ke křivolakému zálivu, který končí průlivem Lyanem.

Tam stanula zas na pevné zemi.

Sergej a Jan velmi pečlivě prostudovali cestovní plán nebo spíše směr cesty podle map s velkým měřítkem, které si mohli koupit v Garden Clubu. Kayetta, která tento kraj dobře znala, byla přizvána, aby se k tomu vyjádřila. Poněvadž byla velmi bystrá, brzy porozuměla údajům na předložené mapě. Hovořila napůl indiánsky a napůl rusky a její připomínky byly při poradě velmi užitečné. Šlo o to, zvolit cestu když ne nejkratší, tedy aspoň nejsnadnější, cestu do Port Clarence na východním břehu průlivu. Bylo rozhodnuto, že Kráska pojede přímo k velké řece Yukonu do pevnosti, která dostala jméno tohoto důležitého toku. Bylo to skoro v polovině cesty, asi tisíc sto kilometrů od Sitky. Tak se vyhnou nesnázím, jež by je čekaly na cestě podél rozeklaného pobřeží, které je místy hornaté. Široké údolí Yukonu se táhne mezi četnými západními hřebeny a Skalistými horami, které oddělují Aljašku od údolí řeky Mackenzie a od území Nové Anglie.

Po několika dnech od odjezdu zmizely na jihozápadě obrysy hornatého pobřeží, nad kterým se tyčí do značné výše Eliášova hora a hora Fairweather.

Přesný časový plán jízdy a odpočinku byl pečlivě rozvržen a přísně dodržován. S příjezdem k Beringovu průlivu nemuseli spěchat; a bylo lepší jet pomalu, protože spěch je špatný vůdce. Především musili šetřit oba koně. Kdyby o ně přišli, mohli by je nahradit jedině soby – ale tomu musili stůj co stůj zabránit. Tak vyjížděli každý den v šest hodin, ve dvě

hodiny měli polední přestávku a po ní pokračovali v jízdě do šesté hodiny večerní. Pak přišel celonoční odpočinek. Denně tak ujeli dvaadvacet až šestadvacet kilometrů.

Kdyby bylo třeba, mohli by cestovat snadno i v noci, protože aljašské slunce podle Cascabelových slov teď „nepoužívalo své postele“.

„Sotva zapadne, hned vychází,“ říkal. „Svítlí třiadvacet hodin a nedostává za to větší plat.“

V té době, t. j. krátce po letním slunovratu, a v těch zeměpisných šířkách zapadalo slunce v jedenáct hodin sedmnáct minut večer a vycházelo v jedenáct hodin čtyřicet devět minut; bylo tedy pod obzorem dvaatřicet minut. A tak večerní soumrak přecházel po západu slunce hned v ranní svítání.

Počasí bylo teplé, někdy až dusné. Za těchto veder se cestující v horkých poledních hodinách raději zastavovali. Lidé i zvířata velkým vedrem nesmírně trpěli. Kdo by byl věřil, že u polárního kruhu ukazuje teploměr někdy třicet stupňů nad nulou? A přece to byla pravda.

Cesta pokračovala nicméně dobře a bez velkých obtíží. Jen Kornelie, unavená nesnesitelným horkem, právem si na ně stěžovala.

„Brzy budete toužit po tom, co dnes tak špatně snášíte,“ řekl jí jednoho dne Sergej.

„Po takovém horku...? Nikdy!“ zvolala Kornelie.

„Ale ano, maminko,“ dodal Jan. „Až pojedeme za Beringovým průlivem sibiřskou stepí, budeš ještě víc trpět zimou.“

„To je pravda,“ odpověděl pan Cascabel. „Proti zimě se však můžeme bránit, totiž rozdělat si oheň, kdežto proti vedru není pomoci.“

„To je pravda, příteli,“ souhlasil Sergej. „A také to budete muset za několik měsíců udělat, protože zima tam bude nesmírně krutá. Na to nezapomínejte!“

Když dne 3. července objela Kráska malebně rozeklaná úzká údolí mezi nevysokými pahorky, objevila se před ní jen dlouhá pláň mezi lesy, které byly v tom kraji rozhozeny jenom tu a tam. Toho dne musila Kráska objet malé jezírko Dease, z něhož vytéká řeka Lewis River, jeden z hlavních přítoků Yukonu.

„Ano, to je kargut, který teče do naší velké řeky,“ řekla Kayetta, když řeku poznala.

A vysvětlila Janovi, že kargut značí v aljašském nářečí totéž co „malá řeka“.

Za jízdy, která nebyla nijak únavná a při níž se nevyskytly žádné překážky, nezapomínala Cascabelova rodina na opakování cviků, aby si udržela sílu svalů, pružnost údů a obratnost rukou. Pokud to vedro dovolovalo, měnilo se tábořiště každý večer v arénu, v níž jedinými diváky byli Sergej a Kayetta. Oba dva se obdivovali odvaze statečné rodiny – Indiánka trochu udiveně, Sergej shovívavě.

Pan a paní Cascabelovi střídavě zdvíhali napjatýma rukama závaží a pohazovali činkami;

Sander se procvičoval v kroucení údů, které bylo jeho zvláštností; Napoleona chodila po laně napjatém mezi dvěma stojany a rozvíjela svůj taneční půvab, kdežto Hřebíček se před pomyslným obecenstvem pitvořil.

Jan by byl dal jistě přednost svým knihám a poučnému hovoru se Sergejem, nebo by byl raději učil Kayettu, která dělala pod jeho vedením velmi rychlé pokroky ve francouzštině. Jeho otec však trval na tom, že Jan nesmí ztratit nic ze své úžasné žonglérské zručnosti, a syn tedy poslušně házel sklenicemi, koulemi, noži a hůlkami – mysle při tom, chudák, na něco úplně jiného.

Ale přece jen se mu dostalo jednoho opravdového zadostiučinění – pan Cascabel se totiž zřekl myšlenky, že udělá z Kayetty artistku. Od té doby, co Sergej přijal dívku za vlastní, stala se Kayetta dcerou bohatého muže a učence z nejlepší společnosti, který jí mohl zajistit skvělou budoucnost. Ano, z toho měl Jan nesmírnou radost, ale zároveň pociťoval hluboký smutek při pomyšlení, že je Kayetta po příjezdu k Beringovu průlivu opustí. A tohoto smutku by byl zbaven, kdyby se stala jako tanečnice členem jejich družiny.

Jan k ní však choval velmi upřímné přátelství a byl rád, že ji Sergej přijal za vlastní. Což on sám netoužil žhavě po změně zaměstnání? Poslušen své touhy po vyšších cílech, nenalézal zalíbení v kejklířském životě. Častokrát se před veřejností styděl za potlesk, který svou zázračnou obratností vyvolal.

Jednoho večera se procházel se Sergejem a svěřil se mu upřímně se svými touhami a trampotami. Řekl mu, čím by chtěl být a co pokládá za správnou ctižádost. Možná snad, že budou-li se jeho rodiče potloukat dál světem, vystupovat na slavnostech, provádět řemeslo gymnastů a akrobatů a žít mezi žongléry a clowny, dopracují se menšího blahobytu a že i on sám si hodně vydělá. Ale pak už bude pozdě začínat něco pořádného.

„Nestydím se ani za otce, ani za matku, pane Sergeji,“ dodal. „Ne! To by bylo nevděčné. V mezích svých možností nic neopomenuli. K nám dětem byli velmi hodní. Ale přesto cítím, že bych mohl něčím být a že mi není souzeno jen ubohé kejklířství.“

„Příteli,“ odpověděl Sergej, „rozumím ti. Ale věř mi, že každé zaměstnání je dobré, děláš-li je poctivě. A znáš snad poctivější lidi než svého otce a svou matku?“

„Ne, pane Sergeji!“

„Nuže, važ si jich dál tak, jako si jich vážím já sám! Chceš-li se dostat nahoru, projevuješ tím jen chvályhodnou snahu. Kdo ví, co ti budoucnost chystá? Měj odvalu, chlapče, a počítej s mou pomocí! Nikdy nezapomenu na to, co tvoje rodina pro mne udělala! Opravdu nikdy! A jednoho dne, budu-li moci...“

Zatím co Sergej takto mluvil, pozoroval Jan, že se Rusovo čelo náhle svažuje a že jeho hlas už není tak pevný. Zdálo se, že hledí do budoucnosti s obavami. Nastalo ticho, které

Jan přerušil slovy:

„A proč byste po příjezdu do Port Clarence nejel s námi dál, pane Sergeji? Chcete-li se vrátit do Ruska k otci...“

„To není možné, Jene,“ odpověděl Sergej. „Nedokončil jsem ještě svůj výzkum, který jsem chtěl provést na území západní Ameriky.“

„Kayetta zůstane s vámi?“ zašeptal Jan.

Řekl to hlasem tak smutným, že Sergej při tom pocítil hluboké pohnutí.

„A nemá snad jít se mnou, když se mám teď starat o její budoucnost?“ zeptal se.

„Ona vás neopustí, pane Sergeji! A ve vaší vlasti...“

„Chlapče,“ přerušil ho Sergej, „ještě jsem si neurčil konečný plán... To je vše, co ti dnes mohu říci. Až budeme v Port Clarence, uvidíme... Možná, že tam podám tvým rodičům jistý návrh, a jejich odpověď pak rozhodne...“

Jan vycítil v Sergejových slovech nové zaváhání, kterého si už jednou všiml. Nenaléhal tedy, poněvadž věděl, že musí jednat velmi zdrženlivě. Ale od toho rozhovoru se vyvinul mezi oběma muži ještě přátelštější vztah. Sergej poznal, co dobrého, spolehlivého a ušlechtilého je v tomto přímém a upřímném chlapci. Umínil si, že ho bude učit a že ho přivede ke studiu, ke kterému pudily chlapce jeho záliby. Pan a paní Cascabelovi si mohli jen blahopřát ke všemu, co Sergej pro jejich syna udělal.

Jan ovšem nezapomínal ani na svůj lovecký úkol. Sergej, který byl vášnivý lovec, chodil často s ním. Mezi dvěma výstřely si lze leccos říci. Tyto planiny byly plné zvěře. Jenom zajíci by se tu mohla živit celá karavana. A zajíci jim nebyli užiteční jen jako pokrm.

„Tady neběhají jen zaječí hřbety a zaječí paštika, ale také kabáty, šály, rukávníky a příkrývky!“ řekl jednou pan Cascabel.

„To je pravda, příteli,“ odpověděl Sergej. „Jestliže se v jedné formě vyskytnou v kuchyni, objeví se v jiné formě a stejně užitečně i ve vašem šatníku. Měli byste si jich hodně opatřit na sibiřskou zimu.“ Proto si nadělali zásoby kůží a maso konservovali na dobu, kdy zima vyžene z polárních krajů všechnu zvěř.

A když nepřinesli lovci ani zajíce nebo koroptev, nepohrdla Kornelie na pánvi ani havranem nebo vránou, upravovala je po indiánsku a dělala z nich výbornou polévku.

Častokrát přinesli Sergej a Jan v torbě nádherného tetřeva. Dovedete si snadno představit, jak se taková pečeně na stole vyjímalala!

Obyvatelé Krásky se tedy nemuseli bát, že budou trpět hladem. Je ovšem pravda, že zatím projížděli nejsnadnější částí své dobrodružné cesty.

Jedinou nesnáz, ba dokonce utrpení způsobovaly cestujícím neodbytné mouchy. Teď když

už nebyl na anglickém území, shledával je pan Cascabel nesnesitelnými. Jejich mračna by se byla patrně rozrostla ještě mnohem víc, kdyby nebylo vlaštovek, které jich spotřebovaly obrovské spousty. Ale vlaštovky se už chystaly k odletu na jih, protože jejich pobyt u polárního kruhu je velmi krátký.

Dne 9. července přijela Kráska k soutoku dvou řek, které se jako Lewis River vlévají širokou nálevkou z pravého břehu do Yukonu. Kayetta upozornila své přátele na to, že se tato řeka v horním toku jmenuje také Pelly River. Od ústí Lewis Riveru teče Yukon k severozápadu a stáčí se pak na západ, kde se vlévá rozlehlým ústím do Beringova moře.

Na přítoku Lewis Riveru stojí pevnost Selkirk; není ovšem tak důležitá jako pevnost Yukon, která je o čtyři sta kilometrů doleji po proudu na pravém břehu řeky.

Od té doby, co vyjeli ze Sitky, prokázala mladá Indiánka rodině cenné služby tím, že ji vedla a dávala podivuhodně jisté pokyny. Už za svého kočovného života prošla několikrát tímto krajem, který zavlažuje velká aljašská řeka. Když se jí Sergej vyptával na dětství, vypravovala o životě plném běd, o časech, kdy se kmen Indgeletů stěhoval z místa na místo podél Yukonu, o tom, jak byl jejich kmen rozprášen a jak ztratila své rodiče. Když se tehdy octla bez rodičů sama, viděla jedinou možnost: jít do služby k nějakému úředníkovi nebo obchodníkovi v Sitce. Jan ji několikrát žádal, aby znovu vyprávěla svůj příběh, a po každé byl hluboce dojat.

Poblíž pevnosti Selkirku potkali několik Indiánů, kteří kočují podél Yukonu a patří zejména ke kmeni Birchů. Toto jméno přeložila Kayetta jako „Synové břízy“. Je pravda, že tento strom roste ve velkém množství i hodně vysoko na severu, právě tak jako smrky, Douglasovy jedle a javory, které pokrývají střední část Aljašky.

Pevnost Selkirk, obydlená několika zaměstnanci Rusko-americké společnosti, byla vlastně jen skladištěm kůží a kožešin, do kterého přicházeli obchodníci z pobřeží ve stanovenou dobu na nákupy.

Tito zaměstnanci měli radost z návštěvy, která přerušila jejich jednotvárný život, a přijali Krásku i její posádku velmi vlídně. Pan Cascabel se rozhodl, že tam zůstane celý den.

Umínil si, že se přepraví s vozem přes řeku Yukon v těchto místech, aby přes ni nemusil později a možná za méně příznivých podmínek. Řečiště se totiž počíná směrem na západ rozšiřovat a proud je stále prudší a prudší.

S touto radou přišel Sergej, když prostudoval na mapě tok Yukonu, který přetínal čáru jejich cesty osm set kilometrů proti toku od Port Clarence.

Krásku převezla na pravý břeh pramice. Cascabelovým pomohli zřízenci a několik

Indiánů, kteří tábořili v okolí pevnosti Selkirku a živili se rybolovem. Příjezd Cascabelovy rodiny byl pro ně velmi užitečný, protože se jim odměnila za jejich pomoc službou, které si velmi cenili.

Náčelník tohoto kmene byl totiž právě vážně nemocen, nebo aspoň to tak vypadalo. Jako lékaře měl nemocný jen tradičního kouzelníka a jako léků užíval kouzelných léčiv – podle zvyků domorodých kmenů. Náčelník ležel už několik dní na návsi vesnice, kde dnem i nocí planul veliký oheň. Kolem něho se shromáždili Indiáni a zpívali sborem prosby k svému bohu, velkému Manitovi, zatím co kouzelník se pokoušel svými nejlepšími kouzly vyhnat zlého ducha z těla nemocného. Pro větší úspěch jej chtěl vlákat do vlastního těla; ale zlý duch byl nějak paličatý a nechtěl se klidit.

Na štěstí se Sergej trochu vyznal v lékařství a mohl věnovat indiánskému náčelníkovi péči, jakou jeho stav vyžadoval.

Když Sergej nemocného vyšetřil, poznal bez námahy nemoc vznešeného pacienta a připravil mu z cestovní lékárničky silný dávivý prostředek, který nemohlo nahradit ani nejsilnější kouzelníkovo zařikávání.

Náčelník měl totiž velmi pokažené trávení a velké množství čaje, které vypil, nemohlo mu pochopitelně pomoci.

A tak nemocný k velké radosti kmene nezemřel, a proto Cascabelova rodina neměla možnost zúčastnit se slavnosti při pohřbu vladaře. Slovo pohřeb není ovšem v tomto případě správné, protože Indiáni své mrtvé nepohřbívají, nýbrž zavěšují je několik metrů nad zem. Do rakve mrtvého vkládají jeho dýmky, luk, šípy, sněžnice a více nebo méně vzácné kožešiny, kterých používal v zimě. Doufají totiž, že tím mu prokáží službu na onom světě. Vánek pak kolébá mrtvého ve věčném spánku jako dítě v kolébce.

Po celodenním pobytu v pevnosti Selkirku se Cascabelova rodina rozloučila s Indiány i se zaměstnanci, odnášejíc si s sebou nádhernou vzpomínku na první pobyt na pravém břehu řeky. Teď musela jet proti toku řeky Pelly Riveru po velmi hrbolaté cestě, kterou spřežení zdolávalo jen s námahou. Konečně 17. července, sedmnáct dní po odjezdu z pevnosti Selkirku, dorazila Kráska k pevnosti Yukonu.

XIII

NÁPAD KORNELIE CASCABELOVÉ

Cestu mezi pevnostmi Selkirkem a pevností Yukonem vykonala Kráska po pravém břehu řeky. Nejela ovšem stále podél vody, protože řeka tu tvořila četné zákruty a hluboké zářezy, lemované někdy nepřístupnými bažinami, a Kráska se takovým zajížděním vyhýbala. Tak vypadal pravý břeh. Na levém břehu rámoval údolí řetěz nízkých pahorků,

který se táhl k severozápadu. Tam by možná bylo bývalo obtížné dostat se přes několik malých přítoků Yukonu, mezi nimi i přes řeku Stewart, na níž není zřízen žádný přívoz. Lze se tam přebrodit pouze v létě, když je vody jenom do půli lýtek. Nebýt Kayetty, byli by se Cascabelovi octli v mnohých nesnázích. Děvče však údolí znalo a mohlo je upozornit na všechny přechody.

Bylo to opravdu štěstí, že měli za vůdce tuto mladou Indiánku! Ona sama byla ostatně šťastna, že může svým novým přátelům pomáhat, spokojena, že se octla v nové rodině, a dojata mateřskou péčí, o kterou ji – podle jejího dosavadního mínění – život už navždy oloupil.

Kraj byl stále ještě ve střední části lesnatý, jen tu a tam mírně zvlněný, ale jinak se už nepodobal okolí Sitky.

V drsném podnebí, kde osm měsíců vládne arktická zima, nemůže se rostlinstvo vyvinout. Rostliny těchto oblastí jsou zastoupeny vedle topolů s lukovitě prohnutými korunami jen rodem smrků a bříz... Řídce tam rostou skupiny slabých a bezbarvých vrb, které ostrý vítr od Severního ledového oceánu velmi brzy zbavuje listí.

Během jízdy z pevnosti Selkirku do pevnosti Yukonu ulovili oba lovci tolik zvěře, že rodina nemusela při denní přípravě jídla sahat do zásob. Zajíců tu bylo, kolik kdo chtěl, a stolovníci už na ně počínali potají reptat. Mohli je ovšem občas vystřídat pečení z divokých kachen a hus, nemluvě o vejcích těchto ptáků, která Sander a Napoleona obratně vybírali z hnízd. A Kornelie znala tolik druhů úpravy vajec – a byla na to také hrdá – že vejce znamenala po každé nové jídlo.

„Tohle je jistě kraj, kde by se dobře žilo,“ řekl jednou Hřebíček, když ohlodal obrovskou husí kost. „Škoda, že neleží v Evropě nebo v Americe!“

„Kdyby ležel v obydlené zemi,“ odpověděl mu Sergej, „bylo by tam pravděpodobně zvěře velmi málo...“

„Ledaže...“ začal Hřebíček.

Ale pohled jeho patrona ho umlčel a ušetřil mu hloupost, kterou by byl jistě řekl.

Dodejme ještě, že právě tak, jako byly planiny bohaté na zvěř, byly i potoky a řeky, tekoucí do Yukonu, plné výtečných ryb. Sander a Hřebíček chytali na udici především nádherné štiky. Rybolovu se mohli věnovat podle libosti; stálo je to jen trochu námahy nebo spíš radosti. Neutrátili při tom ani halěř.

Ale Sander se útraty stejně nebál. Což snad není jeho zásluhou budoucnost Cascabelovy rodiny už zajištěna? Nemá snad ten báječný valoun? Neschoval snad ve voze na místě, o kterém ví jen on sám, vzácný křemen z údolí Karibu? Ano! Až dosud se dovedl chlapec natolik ovládat, že nikomu nic neřekl, čekaje trpělivě na den, kdy bude moci valoun

proměnit v krásné zlaté peníze! To bude radosti, až všem své bohatství ukáže! Nemyslete si však, proboha, že ho napadla sobecká myšlenka nechat si je pro sebe! Bylo už dávno určeno otci a matce. Bude to jmění, které jim bohatě nahradí peníze, jež jim byly ukradeny v průmysku Sierry Nevady!

Když Kráska po několika horkých dnech dorazila k pevnosti Yukonu, byli všichni cestující opravdu unaveni. Proto se rozhodli, že tam zůstanou celý týden.

„Můžete si to dovolit tím spíše,“ prohlásil Sergej, „že do Port Clarence je to odtud už jen devět set kilometrů. Dnes je 27. července a přes průliv budete moci přejít po ledě až za dva nebo tři měsíce.“

„Rozhodnuto!“ řekl pan Cascabel. „Když máme tolik času, zůstaneme tady!“

Toto rozhodnutí přijali s povděkem všichni obyvatelé Krásky.

Pevnost Yukon byla založena už roku 1847. Tato nejzápadnější stanice Společnosti Hudsonova zálivu leží skoro na polárním kruhu. Poněvadž však je na aljašském území, musí společnost platit roční poplatky své sokyni, Rusko-americké společnosti.

S dnešní stavbou pevnosti, která byla obklopena kolovou hradbou, započalo se roku 1864. V době, kdy do Yukonu přijela Cascabelova rodina s úmyslem strávit tam několik dní, byla pevnost právě dostavěna.

Zaměstnanci společnosti nabídli cestujícím velmi rádi pohostinství uvnitř pevnosti. Na dvorech i v kůlnách bylo místa dost. Pan Cascabel však několika velmi zdvořilými a nadnesenými větami odmítl, protože dával přednost své pohodlné Krásce.

V pevnosti žilo asi dvacet zaměstnanců, většinou Američanů, a několik indiánských sluhů. Jinak žily na březích Yukonu stovky domorodců.

Zde ve střední části Aljašky konají se nejrušnější trhy na kůže a kožešiny. Zde se shromažďují různé kmeny, Kočo-a-Kučinové, Tatančokové, Tananasové a především Indiáni Ko-Yukonové, kteří obývají nejdůležitější kraj – povodí velké řeky.

Pevnost má pro výměnu zboží zřejmě velmi výhodnou polohu, protože leží na soutoku řeky Porcupiny s Yukonem. Řeka se tam rozděluje v pět ramen, jimiž mohou obchodníci pronikat snadněji do hlubokého vnitrozemí a plavit se za obchodem po řece Mackenzie až k Eskymákům.

Tuto vodní síť brázdí po proudu i proti proudu četná plavidla, především lehké „bajdarry“, čluny, které jsou vyrobeny z naolejované kůže a mají dobře promaštěné švy, aby nepropouštěly vodu. Na těchto vratkých lodích se odvažují Indiáni na pozoruhodně dlouhé cesty. Nedá jim totiž mnoho práce přenést člun na zádech, když jim v plavbě překážejí peřeje nebo přirozené přehrady.

Člunů však mohou Indiáni používat nejvýš tři měsíce v roce. V ostatních měsících jsou

řeky sevřeny silným ledovým krunýřem. Bajdarry se pak nahrazují saněmi. Tyto sáně, jejichž špička je zahnutá stejně jako před' člunu, jsou opatřeny řemeny z losí kůže a zapřahají se do nich psi nebo sobi. Jezdí velmi rychle. Pěší chodci s dlouhými sněžnicemi na nohou se však pohybují ještě rychleji.

César Cascabel měl zase štěstí! Přijel do pevnosti Yukonu právě v době, kdy se tu konal nejrušnější kožešinový trh. Kolem obchodní stanice tábořilo několik set Indiánů.

„Byl by v tom čert, abychom toho nevyužili! To je opravdový jarmark a my nesmíme zapomínat, že jsme jarmareční artisté! Právě tady musíme ukázat, co dovedeme... Nevidíte v tom snad nic závadného, pane Sergeji?“

„Vůbec ne, příteli,“ odpověděl Sergej, „ale pochybuji, že tu něco vyděláte!“

„Ach, výdaje tu budu jistě krýt, protože žádné nemám!“

„To je pravda,“ souhlasil Sergej. „Ale chtěl bych vědět, čím si ti dobří Indiáni svá místa zaplatí, když nemají ani americké, ani ruské peníze.“

„Nuže, zaplatí si je kůžemi ondatery nebo bobrů, prostě čím budou moci. Hlavním výsledkem představení bude rozhodně to, že si trochu procvičíme svaly. Stejně mám stále strach, že naše klouby ztratí svou pružnost. Protože budeme musit obhajovat svou pověst v Permi a v Nižním Novgorodě, nechci svou skupinu vystavovat nebezpečí, že utrhne ostudu už při prvním představení ve vaší vlasti... To bych nepřežil, pane Sergeji, opravdu nepřežil!“

Pevnost Yukon, nejdůležitější pevnost v celém kraji, rozkládá se do značné šířky na pravém břehu řeky. Má tvar obdélníka, v jehož každém rohu stojí čtvercová věž; ta se podobá větrnému mlýnu na otáčivém čepu, s jakými se setkáváme v severní Evropě. Uvnitř stojí různé budovy, které slouží jako obydlí zaměstnancům společnosti a jejich rodinám; dále tam jsou dvě velká uzavřená skladiště s pozoruhodnými zásobami kůží a kožešin kun, bobrů, černých a stříbrných lišek, nemluvě o zboží menší ceny.

Zaměstnanci tam vedou zoufale jednotvárný život. Jejich obvyklou potravou je občas sobí maso, ale nejčastěji pečené, vařené nebo dušené maso losí. Jiné potraviny se tam musí dopravovat z obchodní stanice Yorku při Hudsonově zálivu, dva a půl až tři tisíce kilometrů vzdálené, a proto se dovážejí jen velmi zřídka.

Když si upravili tábořiště, šel pan Cascabel s rodinou odpoledne navštívit domorodce usazené na březích řeky Yukonu a Porcupiny.

Indiánská prozatímní bydliště se vzájemně značně lišila podle toho, kterým kmenům patřila: chýše z kůry a z kůží, podepřené dlouhými kůly a pokryté haluzemi stromů; stany z bavlněné látky indiánské výroby; baráky z prken, které se podle potřeby rychle složí i

rozloží.

A jak pestrá směsice krojů! Někteří Indiáni nosili kožené, jiní bavlněné oděvy a na hlavu si všichni dávali listy, které je měly chránit před komáry. Ženy byly oblečeny do suknic s kostkovaným okrajem a obličej měly ozdobeny mušlemi. Muži nosili spony, kterými v zimě spínali dlouhé pláště z losí kůže se srstí uvnitř. Muži i ženy stavěli na odívání šňůry nepravých perel, kterých si Indiáni cení pro jejich velikost. Mezi všemi kmeny vynikali Tananasové, kteří měli tváře pomalované jasnými barvami a ve vlasech péra a vpletené proužky rudé hlínky; nosili kožené kabátce a kalhoty ze sobí kůže; jejich dlouhé křesací pušky a růžky na prach byly ozdobeny nesmírně jemnými řezbami.

Místo peněz používají tito Indiáni mušlí druhu kelnatek, s kterými se shledáváme i u Indiánů na ostrově Vancouveru. Zavěšují si je do nosní chrupavky a vyndávají je, chtějí-li při nákupu zaplatit.

„To je úsporná peněženka!“ smála se Kornelie. „A člověk se nemusí bát, že ji ztratí!“

„Ledaže by mu upadl nos...“ poznamenal rozvážně Hřebíček.

„Což by se za velkých zimních mrazů mohlo docela dobře stát,“ dodal pan Cascabel.

Shromaždiště Indiánů skýtalo ve svém celku zvláštní podívanou.

Pan Cascabel se pochopitelně s mnohými Indiány seznámil, protože znal trochu nářečí činuk, kdežto Sergej mluvil s Indiány rusky.

Mezi Indiány a zaměstnanci společnosti probíhaly už několik dní čilé obchody, ale Cascabelovi svého umění dosud nevyužili a veřejně nevystoupili.

Indiáni se však brzy dověděli, že tato rodina je francouzského původu a že její jednotliví členové se těší pověsti slavných siláků a kejklířů.

Každý večer se mnoho Indiánů přicházelo obdivovat Krásce. Nikdy neviděli vozidlo tak nádherně pomalované. Především se jim líbila lehkost, s jakou se pohybovalo, a to musilo kočovníky zajímat nejvíc. Nebudeme snad jednou s údivem slyšet o indiánských stanech na kolech? Po pojízdných domech pojízdné vesnice!

Za těchto okolností se novým příchozím přímo nabízela možnost uspořádat zvláštní představení. Proto bylo rozhodnuto, že na „všeobecnou žádost Indiánů v pevnosti Yukonu“ se představení bude konat.

Jeden z Indiánů, s kterým navázal pan Cascabel hned v prvních dnech známost, byl „tyhi“, to jest náčelník kmene. Byl to krásný, asi padesátiletý muž, který vypadal velmi inteligentně, ale také velmi mazaně. Navštívil několikrát Krásku a naznačoval, že Indiáni by byli šťastni, kdyby mohli zhlédnout představení celé rodiny.

Tento tyhi býval často doprovázen asi třicetiletým Indiánem, který se jmenoval Fir Fi. Byl to jemný a půvabný typ, kouzelník kmene a podivuhodný žonglér, známý po celém

Yukonu.

„Je to tedy kolega,“ řekl pan Cascabel, když mu ho tyhi po prvé představil.

Všichni tři pak vypili trochu zdejšího likéru a vykouřili dýmku přátelství.

Při těchto návštěvách tyhi velmi živě naléhal na uspořádání představení, a tak pan Cascabel stanovil datum vystoupení na den 3. srpna. Bylo ujednáno, že Indiáni vystoupí také, protože se nechtěli dát zahanbit Evropany ani v síle, ani v obratnosti, ani v mrštnosti.

To nesmí nikoho udivit; Indiáni na Divokém západě i na Aljašce jsou známí milovníci tělocvičných a akrobatických kousků. Spojují s nimi i žertovná maškarní vystoupení, v nichž přímo vynikají.

V určený den, když se shromáždilo velké množství diváků, objevila se mezi Indiány skupina asi šesti domorodců, kteří měli na tvářích široké a neobyčejně ohyzdné dřevěné masky. Ústy a očima těchto kouzelných, tak zvaných „velkých hlav“ se dalo s pomocí provázků pohybovat a to dodávalo děsivým maskám, ozdobeným většinou ptačím zobákem, zdání života. Nelze si ani představit, jak dokonalých výrazů byly schopny. I sám John Bull by se byl mohl od nich lecčemu přiučit.

Je samozřejmé, že pan a paní Cascabelovi, Jan, Sander, Napoleona a Hřebíček si oblekli při této příležitosti své kejklířské kostýmy.

Představení se konalo na široké louce, obklopené stromy, kde v pozadí stála Kráska jako divadelní dekorace. Vpředu usedli zaměstnanci z pevnosti Yukonu s dětmi a s ženami. Po stranách se rozsadilo ve velkém půlkruhu několik set Indiánek a Indiánů, kteří pokuřovali a čekali na začátek představení.

Maskovaní domorodci, kteří se měli představení zúčastnit, drželi se trochu stranou.

V určenou dobu se objevil na plošině vozu Hřebíček a spustil obvyklý proslov:

„Páni Indiáni a paní Indiánky! Uvidíte to, co uvidíte... atd.“

Protože však neznal nářečí činuk, je velmi pravděpodobné, že jeho fantastický mnohomluvný projev posluchači jak se patří nevychnuli.

Všichni však pochopili tradiční pohlavky, které mu štědře uděloval jeho patron, a kopance, kterých dostal na patřičné místo tolik jako obvykle. Hřebíček při tom zůstal lhostejný jako šašek najatý právě pro tento účel.

Když bylo po proslovu, pozdravil shromáždění pan Cascabel a pak zvolal:

„A nyní zvířata!“

Psi Wagram a Marengo byli přivedeni na prostranství před Kráskou, aby okouzlili domorodce, kteří nebyli zvyklí na podobné cviky, v nichž se projevuje zvířecí inteligence. Pak přišel John Bull, který na zádech křepeláka a pudlíka prováděl tak směšné a obratné jezdecké kousky, že rozveselil i vážné Indiány.

Během tohoto čísla hrál Sander neustále z plných plic na trubku, Kornelie tloukla na bubínek a Hřebíček na turecký buben. Jestliže po takovém koncertě aljašští Indiáni nebyli přesvědčeni o přednostech evropské hudby, jistě jim chyběl umělecký cit.

Až dosud se maskovaná skupina ani nehнула. Zřejmě nepokládala ještě dobu za vhodnou k vystoupení. Vyčkávala.

„Slečna Napoleona, tanečnice na vysokém laně!“ křičel Hřebíček hlásnou troubou.

Děvčátko, uvedené svým slavným otcem, vystoupilo před obecenstvo.

Zatančilo s takovým půvabem, že vyvolalo velkou pochvalu, která se však neprojevovala potleskem nebo křikem, nýbrž prostým, ale neméně významným pokyvováním hlavou. Stejně tomu bylo, když se pak Napoleona vyhoupla na lano napjaté mezi dvěma stojany, běhala po něm a skákala. Poletovala po laně s takovou lehkostí, že vzbudila u Indiánů zvláštní obdiv.

„Teď já!“ vykřikl mladý Sander.

A už přiběhl, pozdravil tak, že se pleskl do krku, zkroutil se, stočil, rozvinul, zamotal, napřímil, metal kozelce, v nichž nahradil nohy rukama a ruce nohama, změnil se v ještěrku i v žábu a zakončil svůj výstup dvojitým přemetem.

I tentokrát měl svůj obvyklý úspěch. Sotva však divákům poděkoval, skláněje hlavu až k nohám, vystoupil asi stejně starý indiánský hoch, který se oddělil od své skupiny a sňal si masku.

A vše, co právě předvedl Sander, udělal i mladý domorodec s ohebnou páteří a s nesmírně jistými pohyby; vyčerpал opravdu veškeré akrobatické umění. Nebyl-li snad tak půvabný jako Cascabelův mladší syn, budil přesto stejný údiv. I on vyvolal u přihlížejících nadšené pokyvování hlavami.

Je pochopitelné, že obyvatelé Krásky byli natolik slušní, že spojili svůj potlesk s potleskem ostatního obecenstva. Poněvadž se však pan Cascabel nechtěl dát zahanbit, pokynul Janovi, aby začal se svými žongléřskými kousky, v nichž se mu nemohl nikdo vyrovnat.

Jan cítil, že musí zachránit čest rodiny. Povzbuzen Sergejovým pokynem a Kayettiným úsměvem, chápal se postupně svých lahví, talířů, koulí, nožů, kotoučů a hůlek a možno říci, že ve svých kouscích překonal sám sebe.

Pan Cascabel se nemohl udržet, aby nevrhl na Indiány vítězný pohled, v němž bylo i trochu pohrdání. Jako by jím maskované skupině říkal:

„No tak! Udělejte to také!“

Tak to bylo asi také chápáno, protože na náčelníkův pokyn odložil jeden z Indiánů masku a vykročil ze skupiny.

Byl to kouzelník Fir Fi; také on měl pověst člověka, který může hájit čest indiánského lidu. Chápal se všech předmětů, kterých použil Jan, a provedl s nimi všechny cviky jako jeho soupeř: kroužil noži, lahvemi, kotouči, kruhy, koulemi a hůlkami. A dělal to skutečně s takovou ladností pohybů a s takovou jistotou ruky, že se Janu Cascabelovi plně vyrovnal. Hřebíček, který byl zvyklý se obdivovat jen patronovi a jeho rodině, přihlížel zaraženě s vyvalenýma očima a s odstálýma ušima.

Tentokrát tleskal pan Cascabel jenom ze zdvořilosti, a to ještě jen konečky prstů.

„Hrome!“ bručel si. „Ti rudoši se drží! Podívejme se! Lidé bez vzdělání! Ale my jim ukážeme!“

Byl v hloubi duše velmi rozhořčen, že našel soky tam, kde doufal najít jen obdivovatele. A jaké soky! Prosté aljašské domorodce, to znamená divochy! Jeho artistická ješitnost byla velmi pokořena. K čertu! Buď je někdo kejklířem, nebo není!

„Pojďte, děti!“ zvolal zvučným hlasem. „Lidskou pyramidu!“

Všichni se k němu jako útokem vrhli. Pan Cascabel se pevně postavil s rozkročenýma nohama, se vzepřenými bedry a s nadmutou hrudí. Na pravé rameno mu pružně vyskočil Jan, který podal ruku Hřebíčkovvi, stojícímu na levém rameni pana Cascabela. Přímo na hlavu si mu stoupl Sander a na Sandrově hlavě korunovala celou „stavbu“ Napoleona, která ohnutými pažemi posílala obecenstvu polibky.

Sotva byla francouzská pyramida postavena, vztyčila se proti ní pyramida domorodců. Indiánská družina ani neodložila masky a vytvořila nikoli pětičlennou, nýbrž sedmičlennou skupinu, která o jedno poschodí převyšovala skupinu Cascabelovy rodiny. Pyramida proti pyramidě!

Tentokrát vyrazili Indiáni na počest svého kmene hromový pokřik. Stará Evropa byla poražena mladou Amerikou! A jakou Amerikou... Amerikou Ko-Yukonů, Tananasů a Tatančoků!

Pokořený a zahanbený pan Cascabel se nemohl ubránit špatnému pohybu a celá rodina by se byla málem zřítla na zem.

„Tak je to tedy!“ řekl pan Cascabel, když se zbavil svého lidského břemene.

„Uklidněte se, příteli!“ těšil ho Sergej. „To přece nestojí za řeč!“

„Jak to? Je vidět, že nejste umělec, pane Sergeji!“

Pak se obrátil ke své ženě:

„Kornelie, pojd' zápasit! Uvidíme, který z těch divochů se odváží změřit svou sílu s »chicagskou vítězkou«!“

Paní Cascabelová se ani nepohnula.

„Nu tak, Kornelie!“

„Ne, Césare!“

„Ty nechceš zápasit s těmi opičáky a zachránit tak čest rodiny?“

„Zachráním ji,“ odpověděla Kornelie. „Nech mě jednat... Mám nápad.“

Když měla tato úžasná žena nějaký nápad, bylo dobře nechat ji jednat a nemísit se do toho. I ona byla stejně jako její muž pokořena úspěchy Indiánů a jistě se chystala oplatit jim to po svém.

Kornelie odešla do Krásky, kdežto pan Cascabel zůstal pln nepokoje venku, ačkoli měl v inteligenci a ve vynalézavost své ženy plnou důvěru.

Za dvě minuty se paní Cascabelová zas objevila a postavila se proti skupině Indiánů, kteří kolem ní utvořili kruh.

Pak se obrátila ke správci pevnosti s prosbou, aby přeložil Indiánům vše, co jim bude ona říkat.

Správce překládal slovo za slovem do čistého nářečí aljašských krajů:

„Indiáni a Indiánky, ukázali jste ve cvicích síly a obratnosti takové nadání, které si zasluhuje odměnu, a já vám tuto odměnu přináším...“

Celé shromáždění ztichlo a napjalo pozornost.

„Vidíte mé ruce?“ pokračovala Kornelie. „Mnohokrát je sevřely nejmocnější osoby Starého světa. Vidíte mé tváře? Líbali je často nejmocnější evropští vladaři. Nuže, tyto ruce a tyto tváře patří vám!... Indiáni z Ameriky, pojd'te je stisknout, pojd'te je políbit!“

Domorodci se opravdu nedali dlouho prosit. Nikdy neměli podobnou příležitost políbit ruku tak nádherné ženě.

Jeden z nich, krásný Tananas, vykročil a chopil se ruky, kterou mu Kornelie podávala.

Okamžitě však zařval, protože dostal ránu, po které udělal několik přemetů.

„Ach Kornelie!“ zvolal pan Cascabel. „Už tě chápu, Kornelie, a obdivuji se ti!“

Sergej, Jan, Sander, Napoleona a Hřebíček mohli puknout smíchy nad kouskem, který tato zvláštní žena domorodcům zahrála.

„Další, prosím!“ vyzývala Kornelie druhého s rukou stále nataženou k obecenstvu.

Indiáni nyní váhali. Viděli v tom nadpřirozený jev.

Tyhi se však rozhodl a šel pomalu ke Kornelii; zastavil se dva kroky před její mocnou postavou a vrhl na ni nejistý pohled.

„Jen pojd', staříku,“ volal na něho pan Cascabel. „Jen pojd' a neboj se! Obejmi tu paní! Je to velmi snadné a velmi příjemné!“

Tyhi vztáhl ruku, ale spokojil se s tím, že se krásné Evropanky dotkl jen prstem.

Nová rána a zase řev náčelníka, který k největšímu překvapení diváků padl také na zem.

Jestliže takto působil jen pouhý dotek ruky paní Cascabelové, co by se bylo stalo, kdyby si

byl náčelník umanut obejmout tu zázračnou ženu, „jejíž tváře líbali nejmocnější evropští vladaři“?

A přece se našel odvážlivec, který se o to chtěl pokusit. Byl to kouzelník Fir Fi. Byl asi přesvědčen, že na něho žádné kouzlo neplatí. Postavil se před Kornelii, pak ji obešel, a povzbuzen voláním domorodců, sevřel ji v náručí a vlepil jí na tvář důkladný polibek.

Tentokrát udělal celou řadu kotrmelců. Ze žongléra se rázem stal akrobat. Po přemetech, které byly stejně nebezpečné jako nedobrovolné, dopadl do středu své zkoprnělé skupiny.

Aby dosáhla Kornelie takového účinku u kouzelníka i u ostatních domorodců, stačilo jí jen stisknout tlačítko malé elektrické baterie, kterou měla v kapse. Ano, malé přenosné baterie, s kterou vystupovala jako „elektrická žena“.

„Ach Kornelie!“ zvolal její muž, svíraje ji beztrestně v náručí před očima překvapených Indiánů. „Ty jsi taškářka! Pořádná taškářka!“

„A k tomu elektrická taškářka,“ dodal Sergej.

Co jiného si mohli domorodci myslit, než že tato nadpřirozená žena vládne volně bleskem! Stačí se jí jen dotknout a blesk udeří! Musí to být rozhodně přítelkyně Velkého ducha, který ráčil sestoupit na zem, aby se s paní Cascabelovou po druhé oženil!

XIV

Z PEVNOSTI YUKONU DO PORT CLARENCE

Večer po onom pamětihodném představení zúčastnila se celá rodina porady, na které bylo rozhodnuto, že zítra ráno odjedou.

Pan Cascabel po rozvážných úvahách došel k názoru, že kdyby potřeboval přijmout další členy do své skupiny, byl by asi na rozpacích, koho si z aljašských domorodců vybrat. Přes svou pokořenou ješitnost si musel přiznat, že tito Indiáni mají úžasné schopnosti pro akrobatická cvičení. Jako gymnasté, clowni, ekvilibristé a žongléři by měli v každé zemi veliké úspěchy. Práce měla jistě největší vliv na jejich schopnosti; ale příroda jim nadto dala ještě sílu a obratnost. Nebylo by spravedlivé, kdyby někdo popíral, že se vyrovnají Cascabelovým. Ještě štěstí, že poslední slovo měla rodina, díky duchapřítomnosti „královny elektrických žen“.

Je pravda, že obyvatelé pevnosti, většinou málo vzdělaní ubožáci, byli stejně jako Indiáni překvapeni především tím, co se před nimi odehrálo. Rodina se rozhodla, že ani jim neprozradí tajemství tohoto výjevu, aby Kornelie nepřišla o svou slávu. Tak se stalo, že když zaměstnanci pevnosti přišli ráno jako obvykle rodinu navštívit, neodvážili se přiblížit k ženě metající blesky, která je vítala s nejrozkošnějším úsměvem. Ruku jí podali jen se zřejmým váháním. Také náčelník a kouzelník by byli rádi poznali tajemství, jehož by

mohli dobře využít. Přispělo by to jistě k posílení jejich vážnosti mezi indiánskými kmeny. Když skončili s přípravami k odjezdu, rozloučili se Cascabelovi ráno 6. srpna se svými hostiteli a jejich řádně odpočínuté spřežení zamířilo na západ po pravém břehu řeky.

Sergej s Janem pečlivě prostudovali mapu, využívajíce při tom zvláštních pokynů mladé Indiánky. Kayetta znala většinu vesnic, kterými měli projíždět. Podle ní nebude Krásce vážněji překážet v cestě žádná řeka.

Údolí Yukonu ostatně ještě neopouštěli. Pojedou napřed po pravém břehu řeky až ke stanici Nelu, pak projedou vesnicí Nuclakayettou a z Nuclakayetty do pevnosti Nulata, celkem tři sta padesát kilometrů vzdálené. Tam povoz opustí Yukon a zamíří přímo k západu.

Počasí bylo stále příznivé a dny teplé, ačkoli v noci cestující už cítili značný pokles teploty. Nebude-li mít pan Cascabel nečekané zdržení, dorazí do Port Clarence jistě dříve, než jim zima postaví v cestu nepřekonatelné překážky.

Někdo by se snad mohl divit, že taková cesta probíhala za podmínek poměrně příznivých. Ale v oněch krajích pěkné počasí, dlouhý den a mírné podnebí cestování velmi ulehčují. Jinak tomu bude za Beringovým průlivem, kde se až k obzoru potáhnou sibiřské stepi, které budou do nedozírna pokryty sněhem, a kde budou zuřit sněhové bouře. Jednoho večera si rodina o těchto budoucích nebezpečích pohovořila.

„Ach, i z toho se nakonec dostaneme!“ prohlásil důvěřivě pan Cascabel.

„Také doufám,“ souhlasil Sergej. „Ale jakmile vkročíte na sibiřské pobřeží, radím vám, abyste zamířili ihned k jihozápadu a dosáhli jižnějších končin, kde nebude Kráska vystavena tak kruté zimě.“

„Však to také chceme udělat, pane Sergeji,“ odpověděl Jan.

„A bude to tím správnější, přátelé, že Sibiřanů se tam nemusíte vůbec bát, ledaže – jak by řekl Hřebíček – byste se pustili mezi kmeny na severním pobřeží. Ale vašim největším nepřítelem bude zima.“

„Víme o tom,“ řekl pan Cascabel, „a pojedeme dobře. Bude nám jen líto, pane Sergeji, že nebudete pokračovat v cestě s námi!“

„Ano,“ dodal Jan, „bude nám to hrozně líto.“

Sergej cítil, jak k němu Cascabelova rodina přilnula a jak on sám je má všechny rád. Tak plynuly společně prožité dny a vzájemný vztah mezi Sergejem a Cascabelovými byl stále vřelejší. Rozloučení bude bolestné. Sejdou se vůbec ještě někdy při tak rozdílném způsobu života? A Sergej s sebou odvede i Kayettu! Všiml si už náklonnosti, kterou k Indiánce cítil Jan. Všiml si také pan Cascabel citů, které tak silně ovládly srdce jeho syna? Sergej to nemohl říci. Poněvadž ani tak výtečná žena jako Kornelie o tom nikdy nemluvila, pokládal

za svou povinnost mlčet také. A k čemu také o tom hovořit? Adoptovanou Sergejovu dceru čekala jiná budoucnost a ubohý Jan byl odkázán jen na naděje, které se nikdy nemohly uskutečnit.

Cesta pokračovala bez velkých potíží a nebyla ani příliš únavná. Do Port Clarence mají dorazit dříve, než Beringův průliv zamrzne; budou tam moci nějaký čas pobýt. Bylo tedy teď zbytečné unavovat lidi i zvířata.

Přesto však byli stále vystaveni všem možným nehodám. Zraněný nebo nemocný kůň anebo zlomené kolo způsobilo by Krásce velké nesnáze. Bylo nutno s tím počítat a postupovat velmi opatrně.

První tři dny jeli stále podél řeky tekoucí k západu. Ale když se počal Yukon stáčet k jihu, uznali za vhodnější držet se šedesáté rovnoběžky.

V těchto místech byla řeka velmi klikatá a její údolí se zdatelně zúžilo. Bylo lemováno nevysokými pahorky, které byly na mapě označeny jako „hradby“, poněvadž měly baštovitý tvar.

Bylo značně obtížné dostat se z tohoto bludiště, a tak cestující učinili všechna opatření, aby zamezili poškození vozu. Ve strmých částech cesty vynášeli některé věci z vozu ven a opírali se do kol, a to hlavně proto, že podle slov pana Cascabela „jsou koláři v tomto kraji asi velmi vzácní“.

Museli se také přebrodit přes mnoho potoků, na př. přes Nokolokargut, Šetehot a Klakenkot. Na štěstí nebyly potoky v této době příliš hluboké a snadno se tam našel vhodný brod.

Indiánů bylo v tomto kraji málo, skoro žádní, ačkoli tudy kdysi procházely kmeny patřící k lidu Středu, kmeny nyní téměř vymřelé. Jen občas se objevily rodiny, které se ubíraly k severozápadnímu pobřeží na podzimní rybolov.

Opačným směrem kráčeli tu a tam obchodníci, kteří vyšli od ústí Yukonu a mířili k různým stanicím Rusko-americké společnosti. Všichni se překvapeně dívali na pestře pomalovaný vůz a na lidi, kteří v něm jeli. Popřáli jim šťastnou cestu a pokračovali pak v putování na východ.

Dne 13. srpna přijela Kráska do vesnice Nuclakayetty, vzdálené pět set třicet kilometrů od pevnosti Yukonu. Je to vlastně prostá stanice, v níž se obchoduje kožišinami a za kterou ruští obchodníci už nechodili. Docházeli sem z různých míst na asijském a aljašském pobřeží, konkurující tu nákupčím ze Společnosti Hudsonova zálivu.

Nuclakayetta byla tedy jen skladištěm, kam Indiáni přinášeli kůže, které v zimě ulovili.

Pan Cascabel opustil řeku, aby se vyhnul četným jejím zákrutům, ale vrátil se k ní zase za severním okrajem této vesnice. Nuclakayetta ležela v příjemném údolí mezi nevysokými

pahorky, které byly porostlé zelenými stromy. Kolem ohrady, jež chránila pevnost, stálo několik dřevěných baráků. Travnatou planinou zurčely potůčky. U břehu Yukonu stály dvě nebo tři lodi. Celek lahodil očím a vyzýval k odpočinku. Indiáni, kteří se zdržovali v okolí, patřili ke kmeni Tananasů, o nichž jsme už řekli, že patří k nejkrásnějším domorodým typům severní Aljašky.

Ačkoli bylo toto místo tak lákavé, Kráska zde pobyla jen jeden den. Dobře ošetřovaným koním to ostatně stačilo. Pan Cascabel se chtěl na delší dobu zastavit až v Nulatu, dosti důležité a lépe zásobované pevnosti, kde si budou moci na dlouhou cestu Sibiří leccos přikoupit.

Je samozřejmé, že Sergej a Jan, které doprovázel někdy Sander, nezapomínali cestou na lov. Z vysoké zvěře tu žili sobi a losi, kteří probíhali pláněmi a skrývali se ve stínu lesů nebo jen pod skupinami stromů, jimiž byla planina řídce porostlá. V močálovitých místech zastřelili lovci mnoho hus, kachen a sluk. Sestřelili také několik párů volavek, jejichž maso se však příliš necení.

A přesto je podle Kayetty volavka velmi oblíbeným pokrmem Indiánů, zvláště když nemají na zub nic jiného. Cascabelovi ochutnali volavky ráno 13. srpna při snídani. Přes všechno Korneliino umění – a víme už, že dovedla vařit znamenitě – zdálo se všem, že maso volavek je tvrdé a houževnaté. Bez protestu se do něho pustili jen Wagram a Marengo a snědli je do poslední kůstky.

Je ovšem pravda, že Indiáni v období hladu pojídají i sovy, sokoly, a dokonce i kuny; dlužno však říci, že je pojídají, jen když musí.

Dne 14. srpna musila Kráska proniknout do užšího klikatého údolí mezi sráznými horami podél řeky. Tentokrát to bylo údolí tak příkré a tak kamenité, že vypadalo jako řečiště bystřiny. Zde se přes veškerou opatrnost stala první nehoda. Na štěstí se nezlomilo kolo, nýbrž jedna z ojí. Oprava také netrvala dlouho, protože stačilo jen několik kousků provazu a závada byla odstraněna.

Když minuli na jednom břehu řeky vesnici Suquongillu a na druhém břehu Newikargut, postavený na potoku stejného jména, pokračovala cesta bez obtíží dále. Pahorky zmizely. Do nedozírna se táhla jen rozlehlá planina. Brázdily ji jen tři nebo čtyři řeky, které však byly v této době řídkých dešťů zcela vyschlé. V období bouří a sněhu by tudy nebylo možné projet.

Když přejížděli jeden z potoků, Milokargut, v kterém bylo sotva na několik centimetrů vody, upozoroval pan Cascabel, že přes potok je postavena přehrada.

„To je divné,“ řekl. „Když tu postavili přehradu, mohli už postavit most. Za dešťů by to bylo užitečnější...“

„Snad, tatínku,“ ozval se Jan. „Ale inženýři, kteří postavili tuhle hráz, nedovedou postavit most.“

„Proč?“

„Protože to jsou inženýři čtyřnozí, jinak nazývaní bobři.“

Jan se nemýlil. Cestující se zde mohli obdivovat práci těchto důmyslných zvířat, která při pečlivé stavbě svých hrází počítají s proudem a se zvýšením hladiny nad normální stav. Všechno, až po sklon této hráze, bylo propočítáno s ohledem na největší odpor proti vodnímu tlaku.

„A to se bobři nechodili učit do školy...“ vykřikl Sander.

„Nemusí tam chodit,“ odpověděl Sergej. „K čemu by jim byla někdy omylná věda, když mají svůj pud, který se nikdy nemýlí? Tuto hráz si bobři stavěli tak, jako si mravenci budují mraveniště, jako si pavouci tkají své sítě, jako si včely pořádají buňky v plástvích, a konečně tak, jako si květiny a stromy vytvářejí květy a plody. Nikdy netápají, ale nikdy také nejeví pokroky. Nemají toho ostatně při své práci ani zapotřebí. Dnešní bobr staví stejně dokonale jako první bobr, který se na světě objevil. Jen člověk může dosáhnout nových a nových pokroků v umění, v průmyslu a ve vědách. Můžeme se plně obdivovat zvířecímu pudu, který dovoluje zvířatům vytvářet podobné věci. Ale jejich výkony musíme pokládat jen za výtvořiny přírody.“

„Tak je to, pane Sergeji,“ řekl Jan. „Rozumím vám dobře. V tom je rozdíl mezi pudem a rozumem. Celkem lze říci, že rozum je nadřazen pudu, ačkoli se může často mýlit...“

„Máš úplně pravdu, chlapče,“ odpověděl Sergej. „A tyto omyly, které postupně zjišťujeme a napravujeme, vyúsťují na cestu pokroku.“

„Já však trvám na tom, co jsem řekl,“ prohlásil Sander. „Zvířata nepotřebují chodit do školy...“

„To je pravda,“ odvětil Sergej. „Ale nechodí-li lidé do školy, žijí jako zvířata.“

„Dobře, dobře,“ řekla Kornelie, která byla vždy velmi praktická, když šlo o kuchyni. „Jsou však ti bobři k jídlu?“

„Zajisté,“ potvrdila Kayetta.

„Četl jsem dokonce,“ řekl Jan, „že bobří ocas je výborný.“

To si nemohli ověřit, protože v potoce bobři nebyli; a i kdyby tam byli, nepodařilo by se jim je chytit.

Když Kráska vyjela z údolí Milokargutu, projela vesnicí Sacherteluten na území Indiánů Ko-Yukonů. Na Kayettinu radu byli cestující velmi opatrní při styku s Indiány, kteří rádi kradou. Poněvadž vždycky obklopili Krásku ze všech stran, dávali Cascabelovi dobrý

pozor, aby nikdo nemohl dovnitř. Ostatně hezké skleněné korálky, nabídnuté hlavnímu náčelníkovi kmene, měly vždy spásný účinek a cestující po každé vyvázli bez nepříjemností.

Cesta teď vedla při úzkém úpatí horského valu a byla velmi obtížná. Ale těmto obtížím se vyhnout nemohli, protože by se byli dostali do kraje ještě hornatějšího. Rychlost jízdy se velmi zvolnila, ačkoli se už cestující nesměli příliš zdržovat. Teplota počala klesat, a to ani ne tak za dne jako v noci; v té době to byl zcela normální jev, protože tento kraj ležel jen několik stupňů pod polárním kruhem.

Cascabelova rodina dorazila na místo, kde se řeka náhle otáčí k severu. Museli podle ní jet až k přítoku Ko-Yukonu, který se do ní vlévá dvěma křivolakými rameny. Trvalo celý den, než našli vhodný brod; Kayetta ho jen stěží rozpoznala, protože hladina vody už stoupla.

Když se Kráska dostala přes tento přítok, pokračovala v cestě k jihu, sjíždějíc dosti pahorkatou krajinou až k pevnosti Nulatu.

Je to obchodně velmi důležitá stanice, která patří Rusko-americké společnosti, a přitom nejsevernější obchodní stanice v západní Americe, protože leží na 64°42' severní šířky a na 155°36' západní délky.

V této části Aljašky by nikdo nevěřil, že se octl tak daleko na severu. Půda je tu mnohem úrodnější než v okolí pevnosti Yukonu. Všude rostou krásné stromy, všude jsou louky pokryté zelenou trávou, nemluvě o rozlehlých pláních, které by mohl rolník s prospěchem obdělávat, protože hlinitou půdu pokrývá jadrný humus. Všude se rozlévá voda, kterou odvádí řeka Nulato, tekoucí k jihozápadu, a celá síť potoků a říček, jež se táhne k severovýchodu. Přesto zde bylo rostlinstvo zastoupeno jen několika křovinami, které byly obsypány divokými bobulemi a vydány na pospas přírodě.

V pevnosti Nulatu byla stavení obehána kolovou hradbou, chráněnou dvěma věžemi. Indiáni nesmějí v noci hradbou vůbec procházet a ve dne jen tehdy, není-li jich mnoho. Uvnitř hradby jsou baráky, kůlny a prkenná skladiště s okny potaženými tulení kůží. Jak vidno, jsou stanice v této části Ameriky zařízeny velmi primitivně.

Pan Cascabel a jeho rodina byli přijati s nadšením. Na tomto ztraceném místě nového dílu světa, daleko od obvyklých cest, je jediným zdrojem rozptýlení, jediným zdrojem zábavy příchod nějakých návštěvníků; jsou vždycky vřele vítáni i se svými novinkami, které přinášejí z takové dálky.

Pevnost Nulato byla obydlena asi dvaceti zaměstnanci ruského i amerického původu, kteří se Cascabelovým ochotně nabídli, že jim opatří vše, co budou potřebovat. Společnost je pečlivě zásobuje potravinami a kromě toho zde mají v létě vlastní zdroje, loviče losy a soby

i ryby z Yukonu. V této řece žije mnoho ryb, především druh „nalima“, který kdysi sloužil za pokrm psům, ale jehož játra velmi oceňují lidé, kteří jsou zvyklí je jíst.

Obyvatelé pevnosti byli samozřejmě trochu udiveni, když se tu objevila Kráska, a jejich údiv ještě vzrostl, když jim pan Cascabel vyložil plán svého návratu do Evropy přes Sibiř. Něco podobného dokáže opravdu jen Francouzi! Ujišťovali pana Cascabela, že první část cesty, která skončí v Port Clarence, proběhne bez obtíží a skončí ještě dříve, než uhoří na aljašských pláních první mrazy.

Na Sergejovu radu se cestující rozhodli nakoupit zde některé věci, které budou potřebovat na cestu přes stepi. Především si museli opatřit několik párů brýle, jež jsou při pochodu zasněženými pláněmi nezbytné. Za trochu skleněných korálků byli Indiáni ochotni prodat jim celý tucet. Byly to dřevěné brýle bez skel, spíše jen klapky, které kryjí celé oko a mají jen úzkou štěrbinu. To stačí, aby mohl člověk bez velké námahy jít, a přitom to chrání před očním zánětem, který by nezbytně vyvolalo oslnivé jiskření sněhu. Všichni členové rodiny si brýle zkusili a zjistili, že si na ně snadno zvyknou.

Potom musili pomýšlet na obuv, protože po stepích, kde řádí sibiřský nečas, nelze chodit v lehkých botách nebo ve střevících.

V nulatských skladištích bylo několik párů bot z promaštěné tulení kůže, které jsou nepromokavé a dobře se hodí k dlouhé cestě po zamrzlé půdě.

Pan Cascabel k tomu dodal mravoučnou a velmi správnou úvahu:

„Je vždycky dobře, když se oblékneme jako zvířata té země, kterou právě procházíme. Protože Sibiř je země tuleňů, oblečme se jako tuleni!“

„Jako obrýlení tuleňů!“ opravil ho Sander; pan Cascabel jeho výrok schválil.

Rodina zůstala v pevnosti Nulatu dva dny, které stačily, aby si statečné spřežení odpočinulo. Všichni už pospíchali do Port Clarence. Kráska vyjela 21. srpna za východu slunce a hned za pevností opustila trvale pravý břeh velké řeky.

Yukon se stácel přímo k jihozápadu, aby vлил své vody do Nortonova zálivu. Jet dále podle toku Yukonu by znamenalo prodlužovat si zbytečně cestu, protože jeho ústí se otvírá pod Beringovým průlivem. Od ústí by musili jet do Port Clarence podél pobřeží rozrytého zálivu, zátokami a fjordy, kde by se Gladiator a Vermont zbytečně utrmáceli.

Chladno bylo stále citelnější. I když velmi šikmé sluneční paprsky dávaly ještě dost světla, nehřály už. Šedavé shluky hustých mraků hrozily sněhem. Drobné zvěře bylo stále méně a stěhovaví ptáci počali odlétat na jih, aby si tam našli příjemnější přezimování.

Až do této doby – a k tomu si mohli cestující blahopřát – netrpěl po cestě nikdo z rodiny přílišnou námahou. Všichni musili mít opravdu železné zdraví, za které vděčili svému

toulavému životu, své přizpůsobivosti každému podnebí a své tělesné zdatnosti, kterou získali tělesným cvičením. Všichni mohli doufat, že se šťastně a zdraví dostanou do Port Clarence.

To se také stalo 5. září. Za sebou měli dva tisíce dvě stě kilometrů ze Sitky a skoro čtyři tisíce osm set kilometrů ze Sacramenta – celkem sedm tisíc kilometrů, které ujeli přes západní Ameriku za sedm měsíců.

XV

PORT CLARENCE

Port Clarence je nejvzdálenější severoamerický přístav na severozápadním pobřeží u Beringova průlivu.

Leží jižně od mysu prince Waleského v ohybu oné části pobřeží, která jako by tvořila nos obličej, jehož profil kreslí aljašské břehy. V přístavu je výborné kotviště, kterého si cení všichni lodníci, především velrybáři, jejichž lodi plují za výdělkem do arktických moří.

Kráska se utábořila u břehu vnitřního přístavu při ústí malé říčky pod strmými skalami, které byly pokryty lesem štíhlých bříz. Tady měla být nejdelší zastávka celé cesty. Tady se prodlouží odpočinek malé skupiny – odpočinek vynucený tím, že hladina průlivu nebyla v této roční době ještě zamrzlá.

Není snad nutné vysvětlovat, že vůz nemohl přeplout na palubě lodí, které vyplouvají z Port Clarence, protože to jsou jen rybářské čluny s velmi malým výtlakem. Cestující se museli držet plánu, podle kterého měli dosáhnout asijských břehů až v době, kdy se moře změní v obrovské ledové pole.

Dlouhá zastávka před počátkem druhé části cesty je nemusela mrzet; vždyť teprve teď nastanou skutečné fyzické potíže, boj s mrazem a se sněhovými bouřemi – aspoň do té doby, než Kráska dorazí do přístupnějších končin jižní Sibíře. Čekají je tedy ještě trudné týdny a snad i měsíce, takže všichni mohli být rádi, že mají čas dokončit přípravy na cestu tak obtížnou. I když si některé předměty mohli koupit od Indiánů v pevnosti Nulatu, chybělo jim ještě mnoho jiných věcí, které chtěl pan Cascabel koupit od obchodníků i od domorodců v Port Clarence.

A tak všichni členové skupiny pocítili opravdové uspokojení, když pan Cascabel pronesl dobře známý rozkaz:

„Na svá místa...! Pohov!“

Tento rozkaz, který je za pochodů a při vojenských cvičeních přijímán vždy radostně, byl ihned doplněn rozkazem druhým, který vykřikl Sander:

„Rozchod!“

Všichni se samozřejmě ihned rozešli.

Je pochopitelné, že Kráska nemohla přijet do Port Clarence nepozorovaně. Takové pojízdné obydlí se dosud nikdy neodvážilo tak daleko, až na samý konec Severní Ameriky. Před užaslými zraky domorodců se francouzští kejklíři objevili po prvé.

V té době žil v Port Clarence vedle stálého obyvatelstva – Eskymáků a obchodníků – i značný počet ruských úředníků. Byli to lidé, kteří po postoupení Aljašky Spojeným státům dostali rozkaz vrátit se přes průliv buď na Čukotský poloostrov na asijském pobřeží nebo do Petropavlovsk, hlavního města Kamčatky. Tito úředníci se přidali ke všemu obyvatelstvu, aby přátelsky přivítali Cascabelovu rodinu; zvláště srdečné uvítání připravili Cascabelovým Eskymáci.

Byli to titíž Eskymáci, s nimiž se v těchto vodách o dvanáct let později setkal slavný plavec Nordenskiöld na své odvážné plavbě, při níž objevil severovýchodní cestu. (Adolf Erik Nordenskiöld (1832-1901) byl švédský zeměpisec a polární badatel. Severovýchodní cesta je cesta od západní Evropy k východní Asii podél severního pobřeží Sibiře)

V té době byli někteří domorodci ozbrojeni revolvery a rychlopalnými puškami, prvními to dary americké civilizace.

Protože letní období teprve končilo, nežili dosud domorodci v Port Clarence ve svých zimních chýších. Bydleli pod malými, ale hezkými stany z husté bavlněné strakaté látky, které zpevňovali travními drny. Uvnitř stanů bylo mnoho náradí vyrobeného z kokosových ořechů.

Když to náradí spatřil Hřebíček po prvé, zvolal:

„No tohle! Rostou snad v eskymáckých lesích kokosové palmy?“

„Ledaže by sem byly kokosy zaneseny od tichomořských ostrovů,“ odpověděl mu Sergej, „nebo získány výměnou od velrybářů, kteří se v Port Clarence zastavují.“

Sergej měl pravdu. Tehdy už byly styky Američanů s domorodci velmi čilé.

Zmiňme se hned také o tom, co poznáme i později, že totiž mezi americkými Eskymáky a domorodci z asijské Sibiře neexistují žádné společné typy a mravy. Aljašské kmeny ani nerozumějí jazykům, kterými se mluví na západ od Beringova průlivu. Ale protože používají hodně ruských a anglických slov, není příliš těžké se s nimi dohovorit.

Cascabelova rodina se hned v prvních dnech svého pobytu samozřejmě chtěla seznámit s domorodci, kteří byli rozptýleni kolem Port Clarence. Když byla pohostinsky přijata pod stany těchto dobrých lidí, neváhala jim otevřít i dveře Krásky a nikdo toho nemusel litovat.

Tito Eskymáci jsou mnohem civilizovanější, než se všeobecně myslí. Lidé si je představují trochu jako mluvící tuleně, jako obojživelníky s lidskou tváří, poněvadž je posuzují podle

jejich obvyklého oděvu, který Eskymáci nosí především v zimě. Přirozeně tomu tak není a představitelé eskymácké rasy v Port Clarence nejsou ani odpudiví vzezřením, ani nepříjemní ve styku s jinými lidmi. Někteří z nich dokonce uznávají módu a oblékají se téměř po evropsku. Většina však se zálibou nosí oblek ze sobí nebo tulení kůže a „pask“ ze sviští kožešiny; na obličejích mají tetování, t. j. jemné kresby vyryté na bradě. Muži nosí krátké a řídké bradky; v koutcích úst mají umně proražené otvory, do kterých si mohou navlékat kroužky z vyřezávaných kostí. Podobné ozdoby si upevňují i do nosní chrupavky. Eskymáci, kteří přišli oplatit návštěvu Cascabelově rodině, nevypadali celkem nijak odpudivě – což nelze už tvrdit o Samojedech a o jiných domorodcích z asijského pobřeží. Mladé dívky nosily v uších šňůrky perel a na pažích měděné nebo železné náramky, které byly velmi jemně zpracované.

Nutno ještě připomenout, že to byli počestní lidé, při obchodování velmi důvěryhodní, jenom snad trochu dotěrní. Ale vyčítat takové nedostatky domorodcům z arktických krajů bylo by příliš přísné.

Mezi Eskymáky vládne naprostá rovnost. Neznají ani kmenového náčelníka. Co se náboženství týče, jsou to pohané. Uctívají jako božstva kůly s vyřezanými a červeně omalovanými postavami, které představují různé druhy ptáků s vějířovitě rozloženými křídly.

Mají přísné mravy a velmi vyvinutý rodinný smysl, váží si svých otců a matek, milují děti a uctívají své mrtvé; odívají je do svátečních oděvů, dávají jim zbraně a kajaky a nechávají je na volném vzduchu.

Cascabelovi velmi milovali denní procházky do okolí Port Clarence. Navštívili několikrát i dílny na zpracování rybího tuku, které byly založeny Američany a v té době ještě pracovaly.

V kraji rostly i stromy a různé rostlinstvo, čímž se tato krajina lišila od Čukotského poloostrova na druhé straně průlivu. Je tomu tak proto, že podél amerického pobřeží stoupá teplý mořský proud z tropických končin Tichého oceánu, kdežto podél sibiřských břehů sestupuje studený proud z polárních moří.

Cascabelovi samozřejmě nepomýšleli na to, uspořádat představení před domorodci z Port Clarence. Netroufali si, a to zcela právem. Představte si, že by se tu octli před stejně obratnými akrobaty, žongléry a šašky jako u Indiánů v pevnosti Yukonu!

Bylo lepší nevystavovat po druhé rodinnou cest takovému nebezpečí.

Tak plynuly dny a bylo jich opravdu víc, než kolik jich rodina potřebovala k odpočinku. Už po týdenním pobytu v Port Clarence byli všichni s to čelit cestovním útrapám na sibiřském území.

Ale Kráska přes průliv stále nemohla. Ačkoli koncem září průměrná teplota už klesla pod nulu, nebyl průliv mezi Asií a Severní Amerikou dosud zamrzlý. Objevovaly se na něm jen četné kry, které se tvořily na okraji Beringova moře, a hnány proudem z Tichého oceánu, pluly podél aljašských břehů k severu. Cascabelovi však museli čekat, až se kry nakupí a spojí v obrovské ledové pole, které se zastaví mezi oběma pevninami a učiní průliv „sjízdným“.

Bylo jasné, že na ledové vrstvě, která by unesla dělostřelecký pluk, nehrozilo Krásce a jejím obyvatelům žádné nebezpečí. Byla by to prostá jízda na vzdálenost osmdesáti kilometrů v nejužší části průlivu mezi mysem prince Waleského kousek nad Port Clarence a malým přístavem Numanou na sibiřském pobřeží.

„K čertu, je to opravdu mrzuté,“ řekl jednou pan Cascabel, „že tu Američané nepostavili most.“

„Osmdesát kilometrů dlouhý most!“ zvolal Sander.

„A proč ne?“ namítl Jan. „Mohl by se uprostřed průlivu opírat o Diomedův ostrůvek.“

„To by bylo možné,“ řekl Sergej. „Můžeme věřit, že se to jednou stane – jako všechno ostatní, co lidský důmysl dovede vytvořit.“

„Vždyť byl navrhován i most přes Calaiskou úžinu (Je tím míněn most přes průliv La Manche z Francie do Anglie.)“ dodal Jan.

„Máš pravdu, příteli,“ potvrdil Sergej. „Přiznejme si však, že most přes Beringův průliv by nebyl tak užitečný jako most z Calais do Doveru. Rozhodně by se nevyplatil.“

„I kdyby nebyl užitečný jiným cestujícím, nám by teď prospěl,“ mínila Kornelie.

„To bych řekl,“ smál se pan Cascabel. „Ale most tu po dvě třetiny roku vlastně je; ledový most, stejně pevný jako most kamenný nebo železný! Staví jej každoročně paní Příroda, když se tu nakupí ledy, a nic za to nechce.“

Pan Cascabel byl zvyklý dívat se na vše z dobré stránky a měl pravdu. Nač tu stavět most za několik milionů, když stačilo počkat, až budou moci v příhodné době přejít lidé i povozy?

Vždyť to už nemohlo dlouho trvat. Bylo zapotřebí jen trochu trpělivosti.

Dne 7. října bylo zřejmé, že v této šířce už konečně nastalo zimní období. Často sněžilo. Po rostlinách nezbylo ani stopy. Řídké pobřežní stromy, zbavené posledních listů, byly pokryty jinovatkou. Nikde už nebylo vidět chudé rostliny polárních krajů, příbuzné rostlinám skandinávským, ani lišejníky, které jsou hlavní součástí arktické květeny.

I když kry v rychlém proudu stále proplouvaly průlivem, byly pořád širší a silnější. Jako je ke sváření kovů nutná vysoká teplota, bylo ke spojení ker v ledové pole zapotřebí velkého mrazu. A ten mohl přijít každým dnem.

I když Cascabelova rodina už netrpělivě čekala, kdy bude moci opustit Port Clarence a pustit se přes průliv, i když vstup na starou pevninu bude pro všechny znamenat velkou radost, bude tato radost smíšená s hořkostí. Vždyť to bude chvíle rozloučení! Oni Aljašku opustí, ale Sergej asi zůstane v tomto kraji, protože dál na západ už jít nemíní. Koncem zimy se vydá na cestu do těch částí Ameriky, kde chtěl svůj výzkum dokončit, především na území severně od Yukonu a na území za horskými hřebeny.

Rozloučení bude kruté pro obě strany, protože všichni už k sobě cítili nejen náklonnost, ale také velmi vroucí přátelství.

Nejsmutnější byl pochopitelně Jan. Mohl snad zapomenout na to, že se Sergejem odejde i Kayetta? A nebylo v zájmu mladé Indiánky, aby její budoucnost byla vložena do rukou jejího nového otce? Komu jinému ji také svěřit, ne-li Sergejovi? Adoptoval ji, odvede ji do Evropy, dá jí tam vzdělání a zajistí jí postavení, jakého by v rodině potulného kejklíře nikdy nedosáhla. Bylo možné před takovými výhodami váhat? Jistě ne! Jan byl první, který to uznával. Ale přesto ho to netrápilo o nic méně, jak to prozrazoval jeho rostoucí smutek. A kde by byl vzal sílu k tomu, aby se ovládl? Byl zoufalý při pomyšlení, že se s Kayettou rozejde, že ji nebude vídat a snad už nikdy nespátí, že od ní bude oddělen fyzicky i společensky, až se Kayetta stane členem Sergejovy rodiny, a že už se nebudou těšit ze společných hovorů, ze společné práce a ze vzájemné blízkosti.

Ale nešťasten nebyl jen Jan; ani jeho otec, matka, bratr a sestra, kteří všichni Kayettu milovali, nemohli uvyknout představě, že se s ní a se Sergejem rozejdou.

Pan Cascabel říkával, že by za to dal „nevím co“, kdyby se Sergej rozhodl doprovázet rodinu až na konec její pouti. Tak by spolu byli ještě několik měsíců... a pak... pak by se vidělo...

Víme už, že obyvatelstvo Port Clarence si Cascabelovu rodinu velmi oblíbilo. Všichni s jistými obavami očekávali den, v němž se rodina pustí přes stepi, kde bude vystavena mnohým skutečným nebezpečím. Jestliže však tito lidé projevovali upřímné sympatie k Francouzům, kteří přišli z takové dálky a chystali se tak daleko, pak několik Rusů, kteří dorazili k průlivu teprve nedávno, pozorovalo členy skupiny a především Sergeje se zájmem zcela odlišným.

Nezapomínejme, že v Port Clarence se shromáždilo mnoho ruských úředníků, kteří se po připojení Aljašky ke Spojeným státům museli vrátit na sibiřské území.

Mezi nimi byli i dva muži, pověřeni zvláštním posláním na americkém území pod ruskou vládou. Měli dozírat na politické uprchlíky, kterým poskytla Nová Anglie právo asyly a kteří by se mohli pokusit přejít aljašské hranice. Sergej, tento Rus, který se stal hostem a přítelem kejklířské rodiny a zastavil se právě na hranicích carské říše, byl jim trochu

podezřelý. Neztráceli ho s očí, ovšem tak opatrně, aby si toho nepovšiml.

Sergej neměl také ani tušení, že je nějak podezřelý. Také on se bál blízkého rozloučení. Váhal snad vydat se na další cestu napříč západní Amerikou? Nechtěl se jí snad vzdát a jít se svými novými přáteli až do Evropy? Těžko říci. Pan Cascabel si však jeho zamyšlení všiml a rozhodl se, že ho přiměje, aby mu vše vysvětlil.

Večer 11. října po večeři obrátil se k Sergejovi, jako by mu oznamoval kdovíjakou novinku:

„Víte, pane Sergeji, že už brzy odjedeme do vaší vlasti?“

„Jistě, přátelé... Tak to bylo dohodnuto...“

„Ano... Pojedeme do Ruska... a pojedeme právě přes Perm... kde bydlí váš otec, nemýlím-li se.“

„Však se na váš odjezd nedívám bez lítosti a touhy...“

„Pane Sergeji,“ vmísila se do hovoru Kornelie, „chcete zůstat v Americe ještě dlouho?“

„Dlouho? Sám nevím.“

„A kudy pojedete, až se budete vracet do Evropy?“

„Přes Daleký západ... Můj průzkum mě zavede neomylně až do New Yorku, kde nasednu na loď... s Kayettou...“

„S Kayettou!“ zašeptal Jan a podíval se na mladou Indiánku, která sklonila hlavu.

Několik okamžiků bylo ticho. Pan Cascabel pak váhavým hlasem pokračoval:

„Hleďte, pane Sergeji... chtěl bych vám něco navrhnout... Vím sice, že cesta tou ďábelskou Sibiří bude velmi obtížná... ale s odvahou a s pevnou vůlí...“

„Příteli,“ odpověděl Sergej, „věřte mi, že únava a nebezpečí mě nelekají a že bych je rád s vámi snášel, kdyby...“

„A proč bychom nemohli dokončit cestu společně?“ zeptala se Kornelie.

„Jak by to bylo hezké!“ dodal Sander.

„Kdybyste souhlasil, objala bych vás!“ zvolala Napoleona.

Jan a Kayetta neřekli ani slovo, ale srdce jim prudce bušila.

Sergej chvíli přemýšlel a pak řekl:

„Drahý pane Cascabele, chtěl bych si pohovořit s vámi a s paní Cascabelovou.“

„Prosím... hned!“

„Ne... zítra,“ odpověděl Sergej.

Po tomto rozhovoru šli všichni plni neklidu a vzrušení spát.

Proč si Sergej rozhovor vyžádal? Rozhodl se snad změnit svůj úmysl nebo chtěl jen rodině nabídnout nějaké peníze, aby mohla cestovat za lepších podmínek?

Jan a Kayetta nespali rozhodně ani hodinu.

K rozhovoru došlo druhého dne ráno. Sergej prosil pana a paní Cascabelovy, aby s ním šli dál od tábořiště; ne snad proto, že by nedůvěřoval dětem, ale obával se, aby je nevyslechli domorodci nebo jiní cizí lidé, kteří se tu potulovali. Chtěl jim říci zřejmě něco velmi důležitého, co muselo zůstat tajemstvím.

Všichni tři se vydali k pobřeží a zamířili k továrně na zpracování rybího tuku, kde se rozpředl následující rozhovor.

„Přátelé,“ řekl Sergej, „vyslechněte mě a dobře uvažte, než mi odpovíte na návrh, který vám přednesu. Nepochybuji o vašich dobrých srdcích. Už mnohokrát jste mi prokázali svou oddanost. Ale ve chvíli, kdy se mám konečně rozhodnout, musíte vědět, kdo jsem...“

„Kdo jste? Jste dobrý člověk, hrome!“ zvolal pan Cascabel.

„Budiž... dobrý člověk,“ pokračoval Sergej, „ale dobrý člověk, který vás nechce na vaší cestě Sibiří přivést svou přítomností do nebezpečí.“

„Svou přítomností... do nebezpečí... pane Sergeji?“ podivila se Kornelie.

„Ano... Jmenuji se totiž hrabě Sergej Narkin... A jsem politický vyhnanec!“

A Sergej počal vyprávět svůj příběh.

Hrabě Sergej Narkin pocházel z bohaté rodiny v Permské gubernii. Jak už jednou řekl, zajímal se vášnivě o vědy a o zeměpisné objevy. Svá mladá léta strávil na cestách po všech dílech světa.

Na neštěstí nezůstal jen u svých odvážných cest, které by ho byly skutečně proslavily. Začal se zabývat politikou a roku 1857 se stal členem tajného sdružení, kam ho přivedly jeho styky. Zkrátka – členové sdružení byli carskými úřady zvlášť energicky pronásledováni, zatčeni a většina jich byla odsouzena k trvalému vyhnanství na Sibiř.

Mezi odsouzenci byl i hrabě Narkin. Musil odejít do Jakutska, kde mu bylo určeno místo pobytu, musil opustit jediného člena své rodiny, svého otce, knížete Vasilije Narkina, kterému bylo nyní osmdesát let a který bydlel na svém statku Valsce u Permi.

Po pětiletém pobytu v Jakutsku se vyhnanci podařilo uprchnout do Ochotska na pobřeží Ochotského moře. Tam se dostal na loď, která byla připravena k odplutí, a odjel do jednoho kalifornského přístavu. Tak žil hrabě Narkin už sedm let střídavě ve Spojených státech a v Kanadě. Snažil se dostat blíže k Aljašce, kam se chtěl po postoupení tohoto území Spojeným státům vrátit. Ano, Sergej tajně doufal, že se bude moci vrátit přes Sibiř do Evropy tak, jak si to umínil a jak to už prováděl pan Cascabel. Lze si představit vzrušení, které pocítil při zprávě, že rodina, která ho zachránila, chce přejít přes Beringův průliv do Asie?

Je pochopitelné, že jeho nejživějším přáním bylo jet s ní! Ale směl ji vystavit pronásledování ruských úřadů? Co by se stalo, kdyby se na ně prozradilo, že umožnili

politickému vyhnanci návrat do carské říše? Ale jeho otec už byl velmi starý a on ho chtěl opět spatřit...

„Pojďte s námi, pane Sergeji, pojdte přece s námi!“ zvolala Kornelie.

„Kdyby se to prozradilo, přátelé, šlo by o vaši svobodu a snad i o váš život!“

„Co na tom, pane Sergeji?“ zvolal pan Cascabel. „Každý z nás má přece v nebi otevřený účet, ne? Snažme se tedy uložit na něj co nejvíce dobrých skutků. Ty vyváží činy špatné.“

„Drazí přátelé, uvažte však...“

„Vždyť vás nikdo nepozná, pane Sergeji! A my jsme všichni takoví taškáři, že ať mě husa kopne, jestli nevytřeme zrak všem policistům carské policie!“

„A přece...“ odpověděl Sergej.

„Hleďte... bude-li třeba, převléknete se za kejklíře... Nebudete-li se ovšem za to stydět.“

„Ach příteli!“

„A koho by mohlo napadnout, že členem Cascabelovy skupiny je hrabě Narkin?“

„Dobrá, přátelé, přijímám...! Ano, přijímám! A děkuji vám!“

„Výborně!“ zvolal pan Cascabel. „A neděkujte! Vždyť jsme toho pro vás mnoho neudělali. Tak tedy, hrabě Narkine...“

„Neříkejte mi hrabě Narkine! Jsem pro vás i pro všechny ostatní jen Sergej! I pro vaše děti!“

„Máte pravdu... Nemusejí to vědět! Je tedy smluveno, že pojedete s námi, pane Sergeji! A já, César Cascabel, se zavazuji, že vás buď dovezu do Permi, nebo se zřeknu svého jména! A tím by umění – jak sám uznáte – utrpělo nenahraditelnou ztrátu!“

Lze si snadno představit, jak byl Sergej po návratu přivítán v Krásce, když se Jan, Kayetta, Sander, Napoleona a Hřebíček dověděli, že s nimi pojedou až do Evropy.

XVI

ROZLOUČENÍ S NOVÝM SVĚTEM

Nyní zbývalo jen zamířit podle smluveného plánu do Evropy.

Když jej člověk dobře uvážil, viděl, že to je plán, který má naději na úspěch. Protože potulný život vedl Cascabelovu rodinu náhodou napříč Ruskem právě přes Permskou gubernii, nemohl hrabě Narkin udělat nic lepšího než zůstat po zbytek cesty s Cascabelovými. Koho by opravdu napadlo, že politický vyhnanec a uprchlík z Jakutska je mezi členy kejklířské rodiny? Nedopustí-li se nerozvážnosti, bude úspěch zaručen. Až přijde Sergej do Permi a až se setká s knížetem Vasilijem Narkinem, zařídí si život podle svých zájmů. Kdyby přešel celou Asii a nezanechal za sebou žádnou stopu, kterou by

mohla policie zachytit, rozhodl by se pak podle okolností.

Kdyby však byl cestou přes Sibiř prozrazen – není to ovšem pravděpodobné – mohlo by to mít nejvážnější důsledky pro něho i pro Cascabelovu rodinu. Pan Cascabel a paní Cascabelová s takovým nebezpečím nechtěli vůbec počítat, a kdyby se byli o tom poradili s dětmi, byly by jim děti jejich rozhodnutí jen schválily. Ale tajemství hraběte Narkina musili přísně střežit. Na další cestě bude jejich společníkem jen pan Sergej!

Hrabě Narkin později jistě nějak odmění oddanost počestných Francouzů, ačkoli pan Cascabel žádnou odměnu nežádal; stačila by mu radost z povedeného kousku, který sehrál carské policii.

Na neštěstí nikdo z nich neměl ani tušení, že jejich záměr má být hned od počátku vážně ohrožen. Až dosáhnou druhého břehu průlivu, octnou se v největším nebezpečí a budou zatčeni ruskými úředníky ze Sibíře.

A skutečně nazítří po onom dni, kdy byl plán dojednán, hovořili spolu dva muži, kteří se procházeli na konci přístavu v místech, kde jejich hovor nemohl nikdo vyslechnout.

Byli to ti dva agenti, o nichž jsme se už zmínili a které Sergejova přítomnost mezi obyvateli Krásky překvapila a znepokojila.

Žili několik let v Sitce, kde byli pověřeni politickým dozorem nad celým krajem. Víme už, že jejich úkolem bylo sledovat činnost uprchlíků poblíž kolumbijských hranic, podávat o nich zprávy aljašskému gubernátorovi a zatýkat ty, kdož se pokusili o přechod. Povážlivé bylo to, že ačkoli neznali hraběte Narkina osobně, měli jeho popis už z doby, kdy se mu jako vězni podařilo utéci z jakutské pevnosti. Hned po příjezdu Cascabelovy rodiny do Port Clarence byli překvapeni vzezřením tohoto Rusa, který ani vzhledem, ani chováním nepřipomínal potulného artistu. Jak se octl v této kejklířské skupině, která opustila Sacramento a vracela se do Evropy cestou tak podivnou?

Jakmile pojali jednou podezření, špehovali a sledovali obratně Sergeje tak, aby tím nevzbudili jeho pozornost. Když pak porovnali Sergejův vzhled s popisem hraběte Narkina, změnilo se jejich podezření v jistotu.

„Ano, je to hrabě Narkin!“ prohlásil jeden z agentů. „Potloukal se jistě podél aljašských hranic, a čekaje tam na americké obsazení, setkal se s tou komediantskou rodinou, která mu poskytla pomoc, a nyní se chystá přejet s ní na Sibiř.“

Bylo tomu přesně tak. Sergej zprvu neměl v úmyslu odvážit se z Port Clarence dále, ale když se oba agenti dověděli, že se rozhodl jet s Kráskou přes Sibiř, nebyli tím nijak překvapeni.

„Je to pro nás velmi výhodné,“ řekl druhý agent. „Hrabě by mohl zůstat tady, to jest na americkém území, a my bychom neměli právo ho zatknout...“

„Kdežto vkročí-li na druhý břeh průlivu,“ pokračoval první, „octne se na ruském území, kde nám už nebude moci uniknout, protože tam budeme všichni připraveni ho uvítat.“

„Jeho zatčení nám přinese čest a odměnu!“ dodal druhý agent. „To bude při našem návratu mistrovský kousek! Ale jak se ho zmocníme?“

„Nic jednoduššího! Cascabelova rodina brzy odjede, a protože pojedje nejkratší cestou, dostane se nepochybně do přístavu Numany. My tam však přijedeme buď dříve než hrabě Narkin, nebo zároveň s ním a pak nám postačí položit mu prostě ruku na rameno.“

„Dobrá, ale já bych byl v Numaně raději dříve, abych upozornil pobřežní policii, která by nám případně poskytla pomoc.“

„To také uděláme, nedojde-li k nečekanému obratu,“ pokračoval první agent. „Ti komedianti tu budou musit čekat, dokud led nebude dost pevný, aby jejich vůz unesl. My je zatím snadno předejdeme. Teď zůstaňme v Port Clarence a pozorujme dál hraběte Narkina tak, aby nic netušil. I když se musí mít na pozoru před ruskými úředníky, kteří se vracejí z Aljašky do Evropy, nemůže vědět, že jsme ho poznali. Odejde tedy, my ho v Numaně zatkneme a pak ho pošleme se silnou eskortou do Petropavlovska nebo do Jakutska...“

„A kdyby ho ti komedianti chtěli chránit...?“ podotkl druhý agent.

„To by jim přišlo draho, kdyby chtěli pomoci politickému vyhnanci vrátit se do Ruska!“

Tento prostý plán musel mít úspěch, poněvadž hrabě Narkin nevěděl, že už byl poznán, a Cascabelova rodina neměla ani tušení, že je pod zvláštním dozorem.

A tak Sergejovi i jeho přátelům hrozilo, že cesta šťastně zahájená špatně skončí.

Zatím co agenti osnovali své spiknutí, mysliili naši přátelé jen na to, že se nemusí rozejít a že pojedou do Ruska společně. Největší radost z toho měli Jan a Kayetta.

Oba agenti si své tajemství, z něhož chtěli těžit, nechali samozřejmě pro sebe. Tak v Port Clarence neměl nikdo ani tušení, že mezi obyvateli Krásky je i důležitá osobnost – hrabě Sergej Narkin.

Den odjezdu nebylo možno ještě stanovit. Všichni jen netrpělivě čekali na změnu opravdu nenormální teploty a pan Cascabel prohlašoval, že nikdy nepoužil tak silně po mrazu, při kterém by i kameny pukaly.

Bylo důležité, aby se dostali na druhý břeh průlivu, dříve než se vlády nad těmito vodami zmocní trvale zima. Protože velké mrazy tu začínají až v prvních týdnech listopadových, bude mít Kráska čas dosáhnout jižnějších částí Sibíře. Tam v nějaké vesnici počká na příznivější počasí a zamíří pak k pohoří Uralu.

Za těchto podmínek bude moci Vermout s Gladiatorem přejít stepi bez velké námahy. Cascabelova rodina by tak přišla na permský trh včas, to jest v červenci příštího roku.

Teplým proudem z Tichého oceánu byly stále unášeny k severu ledové kry. Mezi oběma břehy průlivu se místo pevného a nehybného ledového pole objevovaly jen shluky ledových hor.

Konečně 13. října zjistili, že pohyb ker se značně zpomalil. Na severu se ledy už asi nakupily a vytvořily tak překážku. Na obzoru se skutečně objevila souvislá čára bílých vrcholů, která znamenala, že Severní ledový oceán už úplně zamrzl. Vzduch byl prozářen bledým světlem, které se odráželo od ledů, a úplné zamrznutí průlivu jistě už nemohlo být daleko.

Sergej s Janem se zatím často vyptávali rybářů z Port Clarence. Několikrát už oba myslili, že by se mohli pokusit o přejezd. Ale námořníci, kteří „svůj průliv“ dokonale znali, radili jim ještě počkat.

„Nespíchejte!“ říkali jim. „Počkejte na větší mráz! Není ještě takový, aby vytvořil ledové pole. A i když zamrzne moře u tohoto břehu průlivu, neznamená to ještě, že zamrzlo i na druhé straně, především u Diomedova ostrůvku.“

To byla rada velmi moudrá.

„Zima není letos nijak předčasná,“ řekl jednou starému rybáři Sergej.

„Ano, trochu se opozdila,“ odpověděl rybář. „Ale to je jen o důvod víc, abyste se nepouštěli přes průliv, dříve než budete mít jistotu, že už můžete přejet. Váš vůz je ostatně těžší než chodec a potřebuje silnější led. Počkejte, až nový sníh vyrovná nerovnosti ledu, a pak pojedete jako po silnici. Snadno potom dohoníte ztracený čas a nevystavíte se nebezpečí, že uvíznete uprostřed průlivu!“

Bylo nutno zařídit se podle rad zkušených lidí. Sergej proto uklidňoval pana Cascabela, který byl z celé skupiny nejnetrpělivější. Teď bylo důležité především to, aby přílišným spěchem nebyla ohrožena cesta ani cestující.

„Jen trpělivost!“ říkal Sergej. „Vaše Kráska není loď. Kdyby se dostala do trhliny v ledu, klesla by ke dnu. A Cascabelova rodina nepotřebuje zvyšovat svou proslulost tím, že se utopí ve vodách Beringova průlivu!“

„Což by se tím proslavila?“ odpověděl mu se smíchem slavný Cascabel.

Nato zakročila Kornelie a prohlásila, že trvá na tom, aby byli velmi opatrní.

„Vždyť spěcháme jen kvůli vám, pane Sergeji,“ zvolal pan Cascabel.

„Já však právě kvůli vám zas nespěchám,“ odpověděl hrabě Narkin.

Ačkoli všichni byli netrpěliví, Janovi a Kayettě se nezdálo, že by se dny nějak vlekly. Jan pokračoval s Kayettou v učení. Děvče už hovořilo dobře francouzsky a oba se nyní mohli bez neshody dorozumívat. A Kayetta byla šťastna v této rodině a v přítomnosti Jana, který ji zahrnoval veškerou péčí. Pan a paní Cascabelovi by byli museli být rozhodně slepí, aby si

nevšimli citů, které dívka budila v jejich synovi. Počali se tím také znepokojovat. Věděli, kdo je Sergej a kdo bude jednou Kayetta. To už nebyla prostá Indiánka, která šla do Sitky žebrať o místo služky, nýbrž adoptovaná dcera hraběte Narkina! A Jan hleděl do budoucnosti s největším zármutkem.

„Sergej má ostatně také oči,“ říkal pan Cascabel, „a vidí, kam to spěje. A neříká-li on nic, Kornelie, nebudeme my říkat taky nic.“

Jednoho večera se Jan mladé dívky zeptal:

„Jsi ráda, Kayetto, že jedeme do Evropy?“

„Do Evropy... Ano...! Ale já bych jela raději do Francie!“

„Máš pravdu. Je to krásná a dobrá země! Kdyby se mohla stát jednou i tvou vlastní, jistě by se ti tam líbilo...“

„Líbilo by se mi všude, kde by byla i tvá rodina, Jene! Mým největším přáním je nikdy vás neopustit.“

„Drahá Kayettko!“

„Je Francie daleko?“

„Všechno je daleko, Kayetto, zvláště když tam spěcháme. Ale jednou tam přece dojedeme... možná příliš brzy.“

„Proč, Jene?“

„Protože ty zůstaneš s panem Sergejem v Rusku. Jestliže se nerozházíme tady, rozejdeme se tam. Vždyť si tě pan Sergej nechá u sebe, Kayetto! Udělá z tebe krásné děvče... a my tě už nikdy nevidíme!“

„Proč tak mluvíš, Jene? Pan Sergej je dobrý a vděčný...! Vždyť jsem ho nezachránila já, ale vy! Co bych byla mohla pro něho udělat, kdybyste tam nebyli přišli? Jestliže dnes žije, vděčí za to tvé matce a vám všem! Myslíš, že by na to mohl pan Sergej zapomenout? Proč chceš, Jene, abychom se rozešli? Proč chceš, abychom se už nikdy nespátřili?“

„Ale vždyť to právě nechci, Kayettko!“ odpověděl Jan, který nemohl ovládnout své vzrušení. „Ale mám strach...! Že tě už nevidím, Kayetto...! Kdybys věděla, jak bych byl nešťasten! Ale nechtěl bych tě jen vidět! Ach, proč ti nemůže stačit má rodina, když už nemáš rodiče! Otec i matka tě mají tak rádi!“

„Ne víc než já je, Jene!“

„A bratr a sestra také... Doufal jsem, že jednou budou i tvými sourozenci.“

„Těmi jsou stále... A co ty, Jene?“

„Já... také... Kayettko... Ano! Jsem tvůj bratr, ale mám tě rád ještě víc...“

Dál se Jan nedostal. Vzal Kayettinu ruku do své a stiskl ji. Pak utekl, protože víc už říci nechtěl. Vzrušená Kayetta cítila, jak jí buší srdce a jak se jí řinou z očí slzy.

Dne 15. října upozornili námořníci z Port Clarence Sergeje, že už se může připravit k odjezdu. Už několik dní silně mrzlo. Průměrná teplota nestoupla teď nad deset stupňů pod nulou. Ledové pole se ani nehnulo. Nebylo slyšet ani výrazné praskání, k němuž dochází tehdy, když ledy nejsou ještě pevně spojeny.

Bylo pravděpodobné, že se brzy objeví asijské domorodci, kteří v zimě přecházejí průliv a zprostředkovávají obchodní spojení mezi Numanou a Port Clarence. Je to spojení někdy velmi čilé. Sáně tažené psy nebo soby jezdí mezi oběma pevninami velmi často a těch osmdesát kilometrů, které oddělují oba nejbližší břehy, překonávají ve dvou nebo ve třech dnech. Je to přirozená cesta, která se otvírá počátkem zimy a zavírá na konci zimy a která je sjízdná šest měsíců v roce. Nesmí se však vyjet příliš brzy ani příliš pozdě, aby nedošlo ke strašným katastrofám v puklinách ledového pole.

Na cestu sibiřským územím až na místo, kde měla Kráska přezimovat, nakoupil Sergej v Port Clarence různé věci, které jsou při cestování za velkých mrazů nezbytné. Kromě mnoha jiných předmětů koupil i několik párů sněžnic, kterých domorodci používají na ledě místo bruslí a na kterých rychle překonávají rozlehlé ledové prostory. Děti kejkliře nepotřebovaly mnoho času, aby se jich naučily používat. Z Jana a Sandra se stali za několik dní velmi obratní „chodci se sněžnicemi“ a oba se cvičili na zamrzlých zátokách při pobřeží.

Sergej také doplnil zásoby kožešin, které zčásti nakoupili už v pevnosti Yukonu. Nešlo jen o to, aby je teplé kožešiny chránily před zimou, nýbrž i o to, aby jimi byly vybaveny místnosti v Krásce. Cascabelovi pokryli kožešinami lůžka a vyložili jimi stěny i podlahu, aby uvnitř udrželi teplo z kuchyňských kamen. Počítali ostatně s tím, že až přejedou průliv, stráví nejhorší zimní měsíce v některé vesnici, kterých je v oblastech jižní Sibíře dost.

Konečně byl stanoven odjezd na den 21. října. Ze zatažené oblohy se už dva dny sypal sníh. Rozlehlá bílá pokrývka změnila široké ledové pole v jednotvárnou pláň. Rybáři z Port Clarence tvrdili, že průliv je už zamrzlý od jednoho břehu ke druhému.

To se ostatně brzy potvrdilo. Z přístavu Numany přišlo už několik obchodníků, kteří vykonali cestu bez překážek a bez nebezpečí.

Dne 19. října se Sergej dověděl, že dva ruští úředníci, kteří pobývali v Port Clarence, nechtěli už déle čekat a vydali se také k sibiřskému pobřeží. Vyrázili téhož dne ráno s úmyslem přenocovat na Diomedově ostrůvku a nazítří cestu přes průliv dokončit.

Pan Cascabel k tomu podotkl:

„Ti dva chlapíci mají ještě víc naspěch než my. Mohli přece, k čertu, ještě počkat! Byli bychom je rádi vzali s sebou.“

Pak si však řekl, že úředníci by se asi báli zdržení, poněvadž Kráska nemohla jet po sněhové vrstvě příliš rychle.

Ačkoli byli Vermout a Gladiator okováni na ostro, potáhnou těžký vůz na druhý břeh jistě několik dní, počítáme-li v to odpočinek na Diomedově ostrůvku.

Ve skutečnosti oba agenti chtěli předejít hraběte Narkina, aby se mohli předem připravit na jeho zatčení.

Hodina odjezdu byla stanovena na dobu východu slunce. Bylo nutno využít několika hodin, kdy slunce ještě svítilo. Za šest týdnů, v době zimního slunovratu, zahalí všechny kraje, kterými prochází polární kruh, dlouhá noc.

Večer před odjezdem uspořádali Cascabelovi „čajový večírek“, a to pod uzavřenou kůlnou, která byla k této slavnosti zvlášť upravena. Na večírek přišli významní lidé z Port Clarence, úředníci, rybáři a několik představitelů eskymáckých rodin, prostě všichni, kdož se o naše cestující zajímali. Bylo to veselé shromáždění, kterému Hřebíček předvedl nejsměšnější čísla svého pořadu. Kornelie připravila horký punč, šetříc při vaření sice trochu cukrem, ale nijak nešetříc vodkou. Tento nápoj si hosté pochvalovali tím víc, že při návratu domů na ně čekal nesmírně silný mráz – takový, jaké se v zimních nocích snášejí zdánlivě z mezihvězdných prostor.

Američané připíjeli Francouzům a Francouzi Američanům. Pak všichni Cascabelovým pevně stiskli ruce a rozloučili se s nimi.

Nazítří v osm hodin ráno byli oba koně zapřaženi. Opice John Bull se usadila v koši, až po čenich zabalena do kožešin. Wagram a Marengo poskakovali kolem Krásky. Uvnitř neprodyšně uzavřeného vozu zůstala paní Cascabelová s Napoleonou a s Kayettou, aby se tam zabývaly svými obvyklými pracemi: úklidem, udržováním ohně a vařením. Sergej, pan Cascabel, Jan, Sander a Hřebíček, jedni u hlav koní, druzí se svítilnami před nimi, měli bdít nad bezpečností vozu a vyhýbat se nesjízdným místům.

Konečně byl dán rozkaz k odjezdu a v té chvíli se ozvalo pozdravné hurá, kterým se s Cascabelovými rozloučili obyvatelé Port Clarence.

Okamžik poté zaskřípala kola Krásky na sněžné pokrývce ledového pole. Sergej a Cascabelova rodina opustili navždy americké území.

DRUHÁ ČÁST

I

BERINGŮV PRŮLIV

Beringův průliv je poměrně úzký kanál, který spojuje Beringovo moře se Severním ledovým oceánem. Podobá se Calaiské úžině mezi průlivem La Manche a Severním mořem, ale má při stejné poloze trojnásobnou šířku. Mezi mysem Gris-Nez na francouzském pobřeží a South Forelandem na břehu anglickém je vzdálenost pouhých třiceti kilometrů, kdežto Numana je od Port Clarence vzdálena osmdesát kilometrů.

Když Kráska opustila poslední místo svého pobytu v Americe, zamířila k přístavu Numaně, nejbližšímu to bodu na asijském pobřeží.

Směr, který by byl vedl vůz přes Beringův průliv šikměji, byl by přivedl Césara Cascabela mnohem jižněji od polárního kruhu. Ale to by byl musel zamířit na jihozápad k důležitému ostrovu sv. Vavřince, na kterém bydlí Eskymáci stejně pohostinní jako obyvatelé Port Clarence. Odtud by byla mohla malá skupina jet přes Anadyrský záliv přímo k mysu Navarinu a pustit se pak napříč jižní Sibiří. Ale to by bylo velmi prodloužilo cestu přes moře, nebo spíš po povrchu ledového pole, a rodina by byla bývala za takové delší jízdy vystavena všem nebezpečím, která se skrývají v ledových polích. A Cascabelova rodina chtěla být co nejdříve zas na pevné zemi. Nesměli tedy už měnit původní plán, podle něhož měli jet do Numany, počítajíce s odpočinkem na Diomedově ostrůvku, který leží uprostřed průlivu a jehož skalnatý podklad je stejně pevný jako kterákoli část pevniny.

Kdyby byl měl Sergej k dispozici loď, na kterou by se mohla nalodit celá výprava i se všemi věcmi, byl by zvolil jistě jiný směr. Loď by plula z Port Clarence ještě jižněji až k Beringovu ostrovu, na kterém přezimuje mnoho tuleňů a jiných mořských ploutvonožců. Odtamtud by zamířila k některému přístavu na Kamčatce a snad i do Petropavlovsk, hlavního města této gubernie. Ale protože loď neměl, musel volit nejkratší cestu, aby se dostal na asijskou pevninu.

Beringův průliv není příliš hluboký. Dokonce vlivem geologického zdvihání dna, které podle pozorování trvá od doby ledové, může se v daleké budoucnosti stát, že se v těchto místech spojí Asie s Amerikou. Pak by tu vznikl most, o kterém snil pan Cascabel, nebo přesněji cesta sjízdná pro cestující. I kdyby prospěla cestujícím, byla by krajně škodlivá pro mořeplavce, především pro velrybáře, protože by jim uzavřela přístup do polárních moří. Pak by musel přijít nový Lesseps (Ferdinand de Lesseps (1804-1894) byl francouzský inženýr, který projektoval a stavěl Suezský průplav a založil Společnost pro stavbu Panamského průplavu.) , aby tuto šíji prorazil a uvedl tak věci do původního stavu. Ale tím se budou zabývat až potomci našich pravníků.

Hydrologové (Hydrologie je věda zabývající se zkoumáním vodstva a jeho hospodářským významem.) při průzkumu různých částí průlivu zjistili, že největší hloubka je při asijském pobřeží u Čukotského poloostrova. Tudy také prochází studený proud od severu, kdežto od

jihu proudí teplý proud mělčí částí průlivu při amerických březích.

Severně od Čukotského poloostrova u Koljučinova ostrova v zátoce stejného jména přistála o dvanáct let později Nordenskiöldova loď Vega, na které švédský badatel objevil severovýchodní cestu. Nordenskiöld zamrzl s lodí do ledu na celých devět měsíců, od 25. září 1878 do 15. července 1879.

Cascabelova rodina tedy odjela 21. října za dosti příznivých podmínek. Byl ostrý a suchý mráz. Sněhová vánice přestala, vítr se uklidnil a stočil se o čtyřicet pět stupňů k severu. Nebe bylo stejnoměrně zataženo těžkými šedivými mraky. Za mlžnou clonou bylo sotva možno tušit slunce, protože jeho paprsky, velmi zeslabené šikmým dopadem, nemohly mlhou proniknout. V poledne, kdy stálo nejvýše, bylo jen tři až čtyři stupně nad jižním obzorem.

Před odjezdem z Port Clarence udělali všichni členové skupiny velmi moudré rozhodnutí. Za tmy se nikdy nepojede! V ledovém poli byly místy široké trhliny. Kdyby se jim vůz při špatné viditelnosti nemohl vyhnout, mohlo by dojít ke katastrofě. Bylo proto smlouveno, že jakmile klesne viditelnost jen asi na sto kroků, Kráska se zastaví. Bylo lepší ujet osmdesát kilometrů přes průliv za patnáct dní než jet při nedostatečném osvětlení naslepo.

Sníh padal plných čtyřiaadvacet hodin a vytvořil dosti silnou pokrývku; protože mrzlo, zkrystalisoval. Jeho vrstva na povrchu ledového pole jízdu jen usnadňovala. Nebude-li už sněžit, přejeje vůz přes průliv snadno. Cestující se báli jen jedné věci: aby na rozhraní obou proudů, teplého a studeného, které plynuly průlivem protisměrně, nenarazily ledové kry na sebe a nenakupily se. To by znamenalo, že se cesta četnými objíždkami prodlouží.

Víme už, že Kornelie, Kayetta a Napoleona zaujaly svá místa ve voze. Muži, aby Krásce ulehčili, musili jít pěšky.

Podle přijatého plánu měl Jan jako pátrač zjišťovat stav ledového pole. Mohli se na něho spolehnout. Byl vyzbrojen kompasem, a ačkoli neměl přesné orientační body, řídil výpravu dost přesně k západu.

V čele spřežení kráčel Hřebíček, který měl zadržet nebo podepřít Vermouta a Gladiatora, kdyby klopýtli. Koně však byli v nohách pevní, protože měli kopyta zajištěna zimním kováním. Na ledové ploše nebyly ostatně žádné hrbolky, o něž by mohli klopýtnout.

Podle vozu kráčeli a hovořili spolu pan Cascabel a Sergej. Měli brýle na očích a kápě na hlavách jako všichni ostatní.

Malému Sandrovi bylo obtížné vykázat nějaké místo a udržet ho na něm. Pobíhal, přecházel a poskakoval kolem vozu s oběma psy a dopřál si i radosti jezdit na dlouhých klouzačkách. Otec mu však nedovolil použít eskymáckých sněžnic, což chlapce velmi

rmoutilo.

„S těmi bych průliv přešel za několik hodin,“ říkal.

„A k čemu by to bylo,“ ptal se pan Cascabel, „když naši koně na nich chodit neumějí?“

„Měl bych je tomu naučit,“ odpověděl uličník a udělal kotrmelec.

Kornelie, Kayetta a Napoleona se zatím zabývaly vařením. Z komínku na střeše lehce stoupal kouř, který jim mnoho sliboval. I když ženy ve voze neprodyšně uzavřeném nijak netrpěly zimou, musely neustále myslet na ty, kdož byli venku. A také to dělaly, majíce pro ně neustále připraveno několik šálků horkého čaje s ruskou vodkou, která by vzkřísila i mrtvého.

Jako krmivo pro koně opatřili si cestující od Eskymáků v Port Clarence otepi sena, které měly stačit na celou cestu přes průliv. Wagram a Marengo dostávali dost losího masa, s kterým byli docela spokojeni.

Ostatně na ledovém poli nechyběla proti všemu očekávání ani zvěřina. Jak psi pobíhali, plašili tisíce alk, alkounů a jiných polárních ptáků. Když se tito opeřenci pečlivě upraví a zbaví nepříjemné chuti rybího tuku, poskytnou docela chutné jídlo. Bylo však zbytečné je střílet, protože Kornelie měla špiži dokonale zásobenou. Proto se Jan a Sergej rozhodli, že nechají pušky v klidu po celou cestu z Port Clarence do Numany.

Z ploutvonožců, tuleňů a jiných příbuzných zvířat, kterých žije v těchto vodách velmi mnoho, neukázal se první den cesty ani jediný.

I když byl začátek cesty velmi veselý, pocítil pan Cascabel i jeho společníci brzy zvláštní smutek, který vyvolávají rozlehlé a do nedozírna se táhnoucí bílé plochy. K jedenácté hodině neviděli cestující už ani nejvyšší skály u Port Clarence; ve vzdálené mlze zmizel dokonce i vrchol mysu prince Waleského. Na vzdálenost dvou kilometrů nebylo nic vidět. A uplyne jistě ještě hodně času, než cestující spatří vrchol Východního mysu na Čukotském poloostrově. A právě tyto výšiny budou pro cestující výtečným orientačním bodem.

Diomedův ostrůvek uprostřed průlivu nemá žádné skalnaté výstupky. Vyčnívá jen nepatrně nad mořskou hladinu a cestující jej rozeznají teprve tehdy, až kola vozu proniknou sněhem a zaskřípají na šterkové půdě. Jan s kompasem v ruce vedl Krásku celkem bez námahy, a nejel-li vůz příliš rychle, jel aspoň naprosto bezpečně.

Pan Cascabel cestou rád hovořil se Sergejem o současné situaci. Přejezd průlivu, který před odjezdem vypadal velmi prostě a který by se zdál neméně jednoduchý i po příjezdu na druhou stranu, jevil se teď, když se do toho pustili, jako záležitost velmi nebezpečná.

„Pokusili jsme se opravdu o věc velmi obtížnou,“ řekl pan Cascabel.

„To jistě,“ odpověděl Sergej. „Přejet Beringův průliv s těžkým vozem, to je myšlenka, která by každého nenapadla.“

„To rád věřím, pane Sergeji, ale co chcete? Když si člověk umíní, že se vrátí domů, nemůže ho nic zadržet. Ach, kdyby šlo jen o cestu několik set kilometrů dlouhou přes Daleký západ nebo přes Sibiř, nic bych si z toho nedělal. Byla by to jen jízda po pevné zemi, která se vám nemůže pod nohama rozestoupit. Ale jet osmdesát kilometrů po zamrzlém moři se spřežením, s věcmi a se vším ostatním...! U všech d'asů, chtěl bych to už mít za sebou! Tím si odbudeme nejnepříjemnější nebo aspoň nejnebezpečnější část cesty!“

„To je pravda, pane Cascabele, zvlášť bude-li moci Kráska za průlivem dosáhnout rychle oblastí v jižní Sibiři. Pokusit se jet podle pobřeží za kruté zimy bylo by velmi neopatrné. Proto jakmile budeme v Numaně, zamíříme k jihozápadu, abychom si mohli v některé z vesnic, kterými budeme projíždět, vybrat vhodné místo k přezimování.“

„To je i můj úmysl! Ale znáte ten kraj, pane Sergeji?“

„Znám jen kraj mezi Jakutskem a Ochotskem, kterým jsem procházel po svém útěku. Z cesty od evropských hranic do Jakutska se pamatuji jen na strašnou únavu, kterou výpravy trestanců trpí dnem i nocí. Jaké to bylo utrpení! Nepřál bych je ani svému úhlavnímu nepříteli!“

„Pane Sergeji, máte ještě nějakou naději na návrat do vlasti? Myslím tím svobodný návrat. Dovolí vám někdy vláda vrátit se tam?“

„To by musel car vyhlásit amnestii, která by se týkala hraběte Narkina a všech vlastenců s ním odsouzených,“ odpověděl Sergej. „Dojde však k takové politické situaci, která by podobné usnesení umožnila? Kdo ví, drahý pane Cascabele!“

„Jak je to smutné, žít ve vyhnanství! Jako by byl člověk vyhnán z vlastního domu!“

„Ano... daleko ode všech, které miluje...! A můj otec je už tak starý...! A já bych ho chtěl ještě spatřit!“

„Uvidíte ho, pane Sergeji! Věřte starému jarmarečníkovi, který už mnohokrát správně prorokoval šťastnou budoucnost. Přijedete do Permi s námi. Nepatříte snad ke Cascabelově skupině? Budu vás muset naučit několika kouskům. Příležitostně se nám to může hodit. A to nepočítám kousek, který zahrajeme carské policii tím, že jí proklouzneme pod nosem!“

A César Cascabel se nemohl ubránit hlučnému smíchu. Jen si představte ruského šlechtice hraběte Narkina, jak zdvíhá činky, vyhazuje a chytá láhve, hádá se s šaškem – a vybírá peníze!

Ke třetí hodině odpolední se musela Kráska zastavit. Ačkoli se ještě nesetmělo, byla pro hustou mlhu menší viditelnost. Jan se také vrátil k vozu a radil, aby se zastavili. Cesta za takových podmínek byla velmi nejistá.

Jak to Sergej předvídal, byl led v této části průlivu, kterou protékal východní proud, velmi nerovný; ze sněhu vyčnívaly ledové hrboly a vůz na ně prudce narážel. Koně skoro na každém kroku klopýtali. Půldenní jízda stačila, aby se nesmírně unavili.

Za první den cesty urazila malá karavana sotva devět kilometrů.

Jakmile se spřežení zastavilo, Kornelie a Napoleona vystoupily z vozu, od hlavy k patě pečlivě zahaleny, protože přechod od deseti stupňů nad nulou ve voze k deseti stupňům pod nulou venku byl příliš náhlý. Kayetta byla zvyklá na drsnou aljašskou zimu a ani ji nenapadlo balit se do teplých kožešin.

„Měla by ses lépe obléci, Kayetto!“ radil jí Jan. „Nastydneš se!“

„Ach, já se mrazu nebojím,“ odpověděla mu. „Jsem na něj zvyklá z yukonského údolí.“

„Na tom nezáleží, Kayetto!“

„Jan má pravdu,“ zakročil pan Cascabel. „Jen si vezmi teplou pokrývku, holčičko! Ostatně upozorňuji tě, že nastydneš-li se, budu tě léčit já a to bude hrozné! Bude-li třeba, uříznu ti i hlavu, abys nemohla kýchat!“

Před takovou hrozbou nezbylo mladé Indiánce nic jiného než poslechnout a to také udělala. Potom se všichni pustili do příprav k přenocování. Bylo to velmi prosté. Dříví nemohli sekat, protože tu nebyly lesy, oheň nemohli zapálit, protože tu neměli topivo, a ani trávu pro zvířata nemohli natrhat.

Byla tu však Kráska, která poskytovala svým obyvatelům všechno obvyklé pohodlí: příjemné teplo, připravená lůžka, prostřený stůl a stálé pohostinství.

Bylo jen nutno dát Vermoutovi a Gladiatorovi dávku krmiva, kterou vezli z Port Clarence. Když to udělali, přikryli oba koně silnými pokrývkami a ti už pak mohli až do rána odpočívat. Cascabelovi nezapomněli ani na papouška v kleci, na opici v koši a na oba psy, kteří se hltavě zakousli do sušeného masa.

Když se postarali o zvířata, pustili se Cascabelovi se Sergejem s chutí do večere, nebo spíše – vzhledem k málo pokročilé době – do oběda.

„Ach, to je dnes jistě po prvé, co sedí Francouzi u tak dobrého jídla uprostřed Beringova průlivu!“ zvolal pan Cascabel.

„Pravděpodobně,“ odpověděl Sergej. „Ale já doufám, že za tři nebo za čtyři dny si budeme moci sednout ke stolu už na pevné zemi.“

„V Numaně?“ ptala se Kornelie.

„Ne, na Diomedově ostrůvku, kde zůstaneme den nebo dva. Naše spřežení jde tak pomalu, že dorazíme na asijské pobřeží stěží za týden.“

Po jídle se nikdo nezdráhal jít spát, ačkoli nebylo ještě pět hodin. Ale po namáhavém pochodu přes ledové pole bylo nesmírně příjemné strávit dlouhou noc pod pokrývkami na

dobřím lůžku. Pan Cascabel dokonce usoudil, že nad bezpečností tábora nemusí nikdo bdít. V takové pustině se nemuseli bát zlých setkání. Psi ostatně hlídali dobře a prozradili by každého tuláka, kdyby tady nějaký byl a ke Krásce se přiblížil.

Sergej však několikrát vstal a šel se podívat na stav ledového pole, které mohla náhlá změna teploty narušit. To byla jeho největší starost.

Ale počasí se zřejmě nezměnilo a přes průliv vanul jen slabý severovýchodní vítr.

Nazítří pokračovali v cestě za stejných podmínek. Nebyla to po pravdě řečeno cesta nijak obtížná, snad jen trochu únavná. Kráska ujela třináct kilometrů, než nastala zase chvíle odpočinku a byly vykonány stejné přípravy jako včera večer.

Dalšího dne, 25. října, nemohli vyjet před devátou hodinou, a i tehdy bylo sotva vidět.

Sergej zjistil, že mráz trochu polevil. Na jihovýchodním obzoru se objevil nepravidelný shluk mračen. Teploměr stoupal a přes moře se šířila oblast nižšího tlaku.

„To se mi nelíbí, Jene,“ řekl Sergej. „Jestliže mráz zesílí, dokud jsme na ledovém poli, nemůžeme si naříkat. Ale tlakoměr bohužel klesá a vítr se obrací od moře. A nejvíce se bojím toho, že teplota stoupne. Pozoruj dobře stav ledového pole, Jene, a nic nepřehlédni! Jakmile něco spatříš, vrať se a dej nám zprávu!“

„Spolehněte se na mne, pane Sergeji!“

Od příštího měsíce až do poloviny dubna nebude moci dojít ke změnám, kterých se Sergej bál. To už bude trvalá zima. Ale protože se letos trochu opozdila, byl její příchod poznamenán střídáním mrazů a oblev, což mohlo způsobit částečné narušení ledového pole. Ano, při cestě přes průliv by byly nejlepší pětadvacetistupňové až třicetistupňové mrazy.

Ráno vyjeli cestující ještě za šera. Slabé a šikmo dopadající sluneční paprsky nepronikly ještě hustou mlhovou clonou. Nebe se počalo až k zenitu zatahovat nízkými a dlouhými mraky, které vítr hnal dost rychle k severu.

Jan vpředu pečlivě pozoroval sněhovou vrstvu, která od rána trochu změkla a pod každým krokem koní se sesedala. Nicméně ujeli asi devět kilometrů a ani v noci se neudálo nic zvláštního.

Nazítří, 27. října, vyjeli v deset hodin. Sergej byl vážně znepokojen, když zjistil nový vzestup teploty. Byl to zjev v této roční době a v této zeměpisné šířce opravdu nenormální.

Mráz polevil tak, že Kornelie, Napoleona a Kayetta chtěly také jít pěšky. Byly obuty do eskymáckých bot, a proto kráčely dosti rychle. Všichni si chránili oči indiánskými brýlemi a rychle si zvykli dívat se jen úzkými štěrbinami. Největší radost z cesty měl uličník Sander, který nedbal únavy a poskakoval stále jako kůzle.

Vůz skutečně nejel příliš rychle. Kola se bořila hluboko do sněhové vrstvy, takže koně měli

co dělat, aby vůz utáhli. Když loukotě narážely na výstupky a na vrásky v ledu, docházelo k otřesům, kterým se cestující nemohli vyhnout. Někdy jim zahradily cestu obrovské kry, nakupené na sebe tak, že je vůz musel dlouhými oklikami objíždět. To ovšem znamenalo značné prodloužení cesty, ale cestující viděli raději tyto shluky ker než trhliny v ledu. Pevnost ledového pole nebyla zatím nikde narušena.

Teploměr však stále stoupal a tlakoměr pomalu a pravidelně klesal. Sergejovy obavy neustále rostly.

Chvíli před polednem musely ženy zaujmout svá místa ve voze. Počalo hustě sněžit; sníh padal v drobných průsvitných vločkách, které jako by tály ve vodě. Vypadalo to jako přívál lehkého bílého peří, které vytrásaly ze vzduchu tisíce a tisíce ptáků.

César Cascabel vyzval Sergeje, aby se skryl v Krásce, ale Sergej odmítl. Nevydrží snad to, co jeho přátelé? Přívál napolo roztáleného sněhu ho krajně znepokojoval. Tající sníh na konec způsobí i tání ledu. Musili co nejdříve najít útočiště na pevné půdě Diomedova ostrůvku.

Opatrnost je však nutila k velmi obezřelé jízdě. Sergej se také rozhodl, že půjde s Janem několik set kroků před spřežením, kdežto pan Cascabel a Hřebíček zůstali u koní, kteří velmi často klopýtali. Kdyby se vozu něco stalo, museli by jej nechat uprostřed ledového pole a to by byla nenahraditelná ztráta.

Sergej teď kráčel vedle Jana a pokoušel se prozkoumat dalekohledem západní obzor, zamlžený sněhovými víry. Viditelnost však byla velmi omezená. Kráčeli téměř naslepo, a kdyby se Sergejovi nebyla bývala pevnost ledového pole zdála tak vážně ohrožena, byl by dal znamení k zastávce.

„Stůj co stůj musíme ještě dnes dorazit na Diomedův ostrůvek a počkat tam, až uhoří zase mrazy,“ řekl.

„Jak daleko, myslíte, že od něho jsme?“ zeptal se Jan.

„Asi šest kilometrů, Jene! Protože nám však zbývají ještě dvě hodiny světla, nebo spíše jen šera, kdy můžeme ještě držet směr, snažme se tam dorazit před úplným setměním!“

„Pane Sergeji, chcete, abych šel napřed a zjistil, kde ostrůvek leží?“

„Ne, Jene, ne! Mohl bys v té metelici zabloudit a to by naši situaci ještě ztížilo. Snažme se řídit kompasem. Nevím, co bychom si počali, kdybychom Diomedův ostrůvek na severu nebo na jihu přešli.“

„Slyšíte, pane Sergeji?“ zvolal náhle Jan a sklonil se k ledu.

Sergej ho napodobil a zaslechl temný praskot, podobný zvuku tříštícího se skla, který se šířil ledovým polem.

Nebyl to snad příznak když ne pohybu ledů, tedy aspoň jejich částečného popraskání? Zatím však kam oko dohlédlo, nešířila se hvězdovitě nikde žádná trhlina.

Situace se stala velmi nebezpečnou. Kdyby tu musili cestující strávit noc za těchto podmínek, mohli by se stát oběťmi nějaké katastrofy. Diomedův ostrůvek byl jediným útočištěm, které se jim nabízelo a kterého musili stůj co stůj dosáhnout. Jak teď Sergej litoval, že nezůstali ještě několik dní v Port Clarence!

Jan se Sergejem se vrátili k spřežení a zasvětili pana Cascabela do situace. Ženám však o tom neřekli nic. Zbytečně by je děsili. Rozhodli se nechat je ve voze a opřeli se do kol, aby pomohli schváceným a vyčerpaným koním, z nichž se ve větru kouřilo.

Ke druhé hodině metelice značně zeslábla. Vzduchem poletovaly už jen řídké vločky, vířící ve větru. Vůz mohl už lépe udržovat správný směr. Muži poháněli spřežení k rychlejší jízdě. Sergej se rozhodl nezastavovat se dříve, dokud se Kráska nedostane na skálu Diomedova ostrůvku.

Podle jeho odhadu měl být ostrůvek už jen asi dva kilometry na západ. Jestliže všichni pořádně zaberou, musí se asi za hodinu dostat k jeho břehům.

Na neštěstí světlo stejně už slabé ještě zesláblo a změnilo se jen v nejasný odlesk. Jsou nebo nejsou na správné cestě? Mají v jízdě tímto směrem pokračovat? Jak si to ověřit?

V této chvíli se oba psi zuřivě rozštěkali. Znamenalo to snad blízké nebezpečí? Nezvětřili nějakou skupinu Eskymáků nebo Čukčů, kteří přecházejí průliv? V tom případě by Sergej neváhal požádat tyto domorodce o pomoc a při nejmenším by se snažil dovědět se od nich přesnou polohu ostrůvku.

Zároveň se otevřelo jedno z okének vozu a muži zaslechli Korneliin dotaz, proč Wagram a Marengo tak štěkají.

Řekli jí, že to sami ještě nevědí, ale že tu nejsou žádné příčiny k obavám.

„Mám vystoupit?“ ptala se Kornelie.

„Ne, Kornelie! Tobě i děvčatům bude nejlépe tam, kde jste,“ odpověděl jí pan Cascabel.

„Zůstaňte uvnitř!“

„Ale co když psi vycítí nějaké zvíře... třeba medvěda?“

„Pak nám to řeknou. Připrav pro jistotu pušky! Ale především vám zakazuji vycházet ven!“

„Zavřete okna, paní Cascabelová!“ řekl jí Sergej. „Nesmíme ztrácet čas. Jedeme hned dál.“

Spřežení, které se při prvním zaštěkání psů zastavilo, pokračovalo zase v namáhavé jízdě.

Asi půl hodiny mohla jet Kráska trochu rychleji, protože povrch ledu nebyl tak nerovný. Koně, opravdu vyčerpaní, s pokleslými hlavami a s roztřesenýma nohama, táhli ze všech sil. Bylo však zřejmé, že už táhnou z posledního a že brzy klesnou, bude-li tato namáhavá cesta ještě déle trvat.

Bylo už sotva vidět. Pokud bylo ještě nějaké světlo, bylo to spíše jiskření povrchu ledového pole než světlo shůry.

Oba psi však neustále štěkali, rozbíhali se kupředu, zastavovali se s čenichem obráceným vzhůru a s nehybně nataženým ocasem a potom se zase vraceli ke spřežení.

„Je tu jistě něco neobyčejného,“ mínil pan Cascabel.

„Diomedův ostrůvek!“ zvolal Jan.

A ukazoval na skupinu skal, které se neladné kupily několik set kroků směrem na západ.

Že se Jan nemýlil, to dokazovaly na skaliskách černé skvrny, které se ostře odrážely od bílých ker.

„To může být opravdu jen ten ostrůvek,“ řekl Sergej.

„Zdá se mi, že se ty černé body pohybují!“ zvolal pan Cascabel.

„Že se pohybují?“

„Ano.“

„Pak to je asi několik tisíc tuleňů, kteří se uchýlili na ostrůvek...“

„Několik tisíc tuleňů?“ podivil se pan Cascabel.

„Ach to by bylo nádherné, patrone, kdybychom je mohli chytit a ukazovat na tržištích!“ zvolal Hřebíček.

„A kdyby říkali »táto«!“ dodal Sander.

To byla stará touha mladého kejklíře!

II

MEZI DVĚMA PROUDY

Kráska se konečně octla na pevné zemi a nemusela se už bát, že se pod ní ledové pole prolomí. Lze si snadno představit, jak Cascabelova rodina uměla ocenit výhodu, že už má pevnou půdu pod nohama.

Byla už úplná tma. Cascabelovi vykonali stejné přípravy k přenocování jako včera asi pět set kroků od pobřeží Diomedova ostrůvku. Postarali se o zvířata a pak o „rozumné tvory“, jak říkal César Cascabel.

Nebyla ostatně žádná zima. Teploměr ukazoval jen čtyři stupně pod nulou. Ale na tom jim opravdu nezáleželo. Při této zastávce se oteplení bát nemuseli. Počkají zde, až mráz dokončí své dílo a ledové pole úplně ztuhne. Vždyť už konečně musí nastat krutá zima.

Protože byla úplná tma, odložil Sergej zamýšlenou prohlídku ostrůvku na druhý den. Především se všichni co nejlépe postarali o koně, kteří potřebovali vydatnou potravu a řádný odpočinek, poněvadž už byli vysílení. Když Kornelie připravila večeři, vzal si každý svůj díl a spěchal, aby se po tak těžké námaze natáhl na postel.

Brzy celá Kráska spala. Té noci se Kornelii už nezdálo ani o pohybu ledů, ani o puklinách, do kterých se propadá jejich pojízdné obydlí.

Jakmile se nazítří, 25. října, dostatečně rozednilo, vydali se Sergej, pan Cascabel a Jan na obhlídku ostrůvku.

Především je udivilo neuvěřitelné množství ploutvonožců známých pod jménem tuleni obecní, kteří se na ostrůvek uchýlili.

V této části Beringova moře, ohraničené na jihu padesátou rovnoběžkou severní šířky, vyskytují se tito ploutvonožci snad skutečně ve větším množství.

Podíváme-li se na mapu, musíme si všimnout stejného utváření a především podoby americké i asijské pevniny. Obě mají na pohled stejně výrazné obrysy: země prince Waleského se podobá Čukotskému poloostrovu, Nortonův záliv je protějškem Anadyrského zálivu, jižní výběžek poloostrova Aljašky se stáčí stejně jako poloostrov Kamčatka a obě části pevnin jsou spojeny řůžencem Aleutských ostrovů. Přesto však z toho nijak neplyne, že Amerika byla od Asie náhle odtržena nějakým otřesem v prehistorické době, při čemž se mohl otevřít Beringův průliv. Výběžky jedné pevniny neodpovídají totiž mořským zářezům do pevniny druhé.

Ve vodách mezi oběma pevninami je velmi mnoho ostrovů: ostrov sv. Vavřince, o kterém jsme se už zmínili, ostrov Nunivak při americkém pobřeží a ostrov Karagnijskij při pobřeží asijském. Nedaleko pobřeží Kamčatky je Beringův ostrov s malým Měděným ostrovem a nedaleko aljašských břehů jsou Pribylovovy ostrovy. Podobnost obou břehů je zdůrazněna i stejnou polohou ostrovů.

A právě Pribylovovy ostrovy a Beringův ostrov hostí obrovské kolonie ploutvonožců, kteří navštěvují tyto vody. Lze je počítat na miliony. Tam je také dostaveníčko všech lovců tuleňů, lachtanů a mořských vyder, kterých tam v minulém století žilo velmi mnoho, ale které byly nerozumným vybíjením už téměř vyhubeny.

Lachtanovití ploutvonožci, což je řádové jméno lachtanů, tuleňů, rypoušů a mrožů, žijí tam v obrovských stádech. Jejich rod se zdánlivě nedá vůbec vyhubit, přestože se na ně v léte pořádají nemilosrdné lovy. Lovci je nelítostně pronásledují až na místa, kde se shromažďují celé rodiny. Zvláště dospělé kusy jsou pobíjeny tak nemilosrdně, že nebýt úžasné plodnosti těchto zvířat, byla by už dávno vyhynula.

Statistika ukázala, že od roku 1867 do roku 1880 bylo jen na Beringově ostrově uloveno tři sta osmdesát osm tisíc devět set dvaosmdesát tuleňů. Na Pribylovových ostrovech získali aljašští lovci za jedno století tři miliony pět set tisíc kůží a ročně jich i nadále získávají nejméně sto tisíc.

A kolik tuleňů se uloví na ostatních ostrovech Beringova moře! Sergej a jeho přátelé to mohli posoudit podle toho, co viděli na Diomedově ostrůvku. Celé jeho pobřeží bylo pokryto stády tuleňů, kteří tam byli namačkáni tak hustě, že sníh, na němž odpočívali,

nebylo vůbec vidět.

Návštěvníci ostrůvku a tuleni se prohlíželi navzájem. Zcela nehybní tuleni, znepokojení a snad i podráždění tímto vpádem na jejich území, nesnažili se nijak utéci. Občas jen vydávali táhlé bučení, z něhož bylo možno vycítit hněv. Pak se vztyčovali a rychle pohybovali předními nohama, nebo spíše předními ploutvemi, vějířovitě roztaženými.

Ach, kdyby tak tyto tisíce tuleňů byly podle Sandrova přání nadány darem řeči, jak hromové „táto“ by asi zaznělo z jejich vousatých tlam!

Je pochopitelné, že ani Sergej, ani Jan nepomýšleli na to, lovit v této armádě ploutvonožců. A přece jaké tu bylo bohatství „kožešin na nohy“, jak řekl pan Cascabel. Ale bylo by to krveprolití zbytečné, a dokonce nebezpečné. Tato zvířata jsou ve velkém množství útočná a mohla by situaci Krásky velmi vážně ohrozit. Sergej proto doporučoval krajní opatrnost.

Nebyla však přítomnost tolika tuleňů na ostrůvku znamením, kterého bylo nutno si všimnout? Proč se ta zvířata uchýlila na skaliska, která jim nemohla poskytnout žádnou obživu?

Nad tím se velmi vážně zamyslili Sergej a pan Cascabel se starším synem. Došli až do středu ostrůvku, zatím co ženy se zabývaly domácností a Hřebíček se Sandrem obsluhovali zvířata.

Rozhovor zahájil Sergej.

„Přátelé,“ řekl, „neměli bychom uvážit, zda by nebylo lepší opustit Diomedův ostrůvek, jakmile si spřežení odpočine, a neprodlužovat náš pobyt tady?“

„Pane Sergeji,“ odpověděl César Cascabel, „já si myslím, že bychom se tu na tom skalisku neměli zdržovat hrou na Švýcarské Robinsony (Autor zde dělá narážku na proslulou knihu švýcarského spisovatele Rudolfa Wysse (1781 až 1830) Švýcarský Robinson.) ...! Přiznám se vám, že už bych chtěl mít pod nohama kousek sibiřské půdy!“

„Chápu to, otče,“ řekl Jan, „ale neměli bychom se tak vydávat v nebezpečí, jako jsme to už udělali, když jsme se pustili přes průliv. Co by se s námi bylo stalo, nebýt tohoto ostrůvku? A do Numany je to ještě přes padesát kilometrů!“

„Jestliže si trochu přispíšíme, Jene, můžeme tam za dva až tři dny být...“

„To nebude tak snadné,“ namítl Jan. „I kdyby to stav ledového pole dovoloval!“

„Myslím, že Jan má pravdu,“ řekl Sergej. „Je přirozené, že máme tak naspěch, abychom se dostali přes průliv. Ale protože teplota tak nečekaně stoupla, zdá se mi, že by bylo neopatrné opouštět teď pevnou zemi. Vyjeli jsme z Port Clarence příliš brzy. Snažme se tedy neodjíždět příliš brzy i z Diomedova ostrůvku. Víme přece, že průliv není ještě zamrzlý v celé své šířce...“

„Svědčí o tom praskání, které jsem včera slyšel,“ dodal Jan. „Je to jistě důkaz, že ledy nejsou ještě spojeny dost pevně.“

„Ano, to je důkaz,“ odpověděl Sergej, „a je tu ještě jiný...“

„Jaký?“ zeptal se Jan.

„Ten, který pokládám za stejně průkazný. Je to přítomnost tisíců tuleňů, kteří byli na Diomedův ostrůvek přivedeni jen svým pudem. Tato zvířata zřejmě opustila severnější oblasti tohoto moře a mířila k Beringovu ostrovu nebo k Aleutám. Cestou však vytušila blízké nebezpečí. Vycítila, že na ledu nesmějí zůstat. Nevím ovšem, zda se ledy nepohnou vlivem oteplení nebo zda se ledové pole nerozlomí vlivem nějakého podmořského jevu. My jistě spěcháme k sibiřským břehům, ale tato zvířata spěchají stejně ke svým hnízdištím na Beringově ostrově nebo na Pribylovových ostrovech. Jestliže se zastavila na Diomedově ostrůvku, měla k tomu jistě vážné důvody.“

„Jaký je tedy váš názor, pane Sergeji?“ ptal se César Cascabel.

„Myslím si, že bychom tu měli zůstat tak dlouho, dokud nám tuleni svým odchodem neprozradí, že se už můžeme bez nebezpečí vydat na cestu.“

„K čertu, to je ďábelská nepříjemnost!“

„Není to tak vážné, otče,“ řekl Jan. „Jen aby nás nepotkaly ještě horší!“

„Ostatně tohle už nemůže trvat dlouho,“ dodal Sergej. „I když přišla zima letos hodně brzy, je už pomalu konec října, a ačkoli je teploměr na nule, může každým dnem klesnout na dvacet stupňů pod nulou. Jakmile se vítr otočí na sever, ledové pole se zpevní jako pevnina. Dobře jsem to uvážil a navrhuji proto, abychom čekali, jestliže nás ovšem nepřinutí k odjezdu něco jiného.“

To bylo při nejmenším opatrné. Bylo tedy rozhodnuto, že Kráska zůstane na Diomedově ostrůvku tak dlouho, dokud cestu přes průliv neumožní silný mráz.

Za dne prohlédl Sergej s Janem aspoň zčásti žulové skalisko, které jim poskytovalo útočiště. Ostrůvek měl jen tři kilometry v obvodu. I v létě musel být docela pustý. Bylo to jen seskupení skal a nic jiného. Přesto by však lehce unesl pilíře onoho báječného mostu přes Beringův průliv, po kterém volal César Cascabel, jestliže ovšem ruští a američtí inženýři budou někdy pomýšlet na spojení obou pevnin – tedy na věc zcela opačnou, než jaké tak rád dělal Ferdinand de Lesseps.

Při procházce po ostrově dávali oba muži dobrý pozor, aby tuleně nedráždili. Ale bylo zřejmé, že přítomnost lidí udržuje tato zvířata v podivném vzrušení. Byli tu velcí samci, kteří vydávali drsné skřeky a shromažďovali kolem sebe své rodiny, většinou velmi četné, protože tuleni žijí v mnohoženství a čtyřicet až padesát zvířat mívá jednoho otce.

Jejich málo přátelské projevy znepokojily především Sergeje, zvláště když si všiml, že velká skupina ploutvonožců zamířila přímo k tábořišti. Jednotliví tuleni nebyli nijak nebezpeční; bylo by však obtížné, ba nemožné, postavit se proti takovému množství, kdyby tuleně napadlo obořit se na vetřelce, kteří jim přišli upírat právo na držení Diomedova ostrůvku. Jan byl uvedeným zjevem také překvapen a vrátil se se Sergejem dost polekán ke Krásce.

Den skončil bez zvláštní příhody. Jen vítr, který vanul od jihovýchodu, změnil poněkud směr. Zřejmě se schylovalo k velké bouři, snad k arktické sněhové bouři, která může trvat i několik dní. Prozrazoval to prudký pokles tlakoměru, jehož sloupec ukazoval sedm set dvacet milimetrů.

Noc tedy začínala velmi špatně. A k tomu ke všemu ještě, když už všichni v místnostech Krásky ulehli, zaslechli zvláštní řev, který přehlušil i hukot vichřice a o jehož původu nemohli být nijak na pochybách. Tuleni se shromáždili kolem vozu a počali na něj útočit. Koně ržáli strachem před útočícím stádem, na které Wagram a Marengo s marnou zuřivostí štěkali. Všichni musili vstát, vyběhnout ven, přivést Vermouta a Gladiatora a hlídat je. Revolvery a pušky byly nabity. Sergej však doporučoval, aby zbraní bylo použito jen v nejkrajnějším případě.

Byla tmavá noc. Protože v naprosté tmě nebylo nic vidět, rozsvítili Cascabelovi lampy. V jejich zářícím světle spatřili tisíce tuleňů, kteří obklopili Krásku a čekali zřejmě na den, aby na ni zaútočili.

„Napadnou-li nás, bude každý odpor marný,“ řekl Sergej. „Vydali bychom se v nebezpečí, že budeme rozdrceni.“

„Co tedy dělat?“ zeptal se Jan.

„Musíme odjet.“

„Kdy?“ zvolal pan Cascabel.

„Ihned!“ odpověděl Sergej.

Bylo správné, že chtěl Sergej před tímto nebezpečím, jistě velmi vážným, ostrov opustit? Ano, to bylo jediné, co mohli udělat. Bylo velmi pravděpodobné, že tuleni chtěli jen zahnat vetřelce, kteří se uchýlili na jejich území, a nehodlali je pronásledovat i na ledovém poli. A bylo by velmi neopatrné pokoušet se rozehnat zvířata násilím. Co by také pušky a revolvery zmohly proti tisícům zvířat?

Koně byli tedy zapraženi, ženy vystoupily do svých oddělení a muži, připraveni k obraně, zaujali svá místa po obou stranách Krásky, která se rozjela k západu.

Noc byla tak tmavá, že svítilny ozařovaly ledové pole sotva na dvacet kroků. Zároveň se

rozpoutala bouře s ještě větší zuřivostí. Nesněžilo však a vločky, které ještě poletovaly vzduchem, zvedal vítr s povrchu ledového pole.

Kdyby byl aspoň průliv dokonale zamrzlý! Ale nebyl. Všichni slyšeli, jak se led s táhlým praskotem rozestupuje. Vznikaly v něm trhliny, kterými tryskaly sloupy mořské vody.

Sergej a jeho přátelé kráčeli tak plnou hodinu, obávající se, že se jim led každou chvíli prolomí pod nohama. Bylo zcela nemožné sledovat přesný směr, ačkoli se Jan snažil určit jej více méně přesně kompasem. Na štěstí při další cestě směrem k západu se už nemuseli bát jako na cestě k Diomedově ostrůvku, kdy trnuli strachem, že ho přehlédnou a že jej buď na severu, nebo na jihu minou. Sibiřský břeh se před nimi táhl v délce padesáti kilometrů přes tři čtvrtiny obzoru, takže jej nemohli minout.

Ale nejdříve tam museli dojet, a aby tam dojeli, musela být splněna první podmínka: že se Kráska nepotopí do hlubin Beringova průlivu.

I když to bylo nebezpečí největší, nebylo jediné. Vůz, na který narážela jihovýchodní vichřice s boku, mohl se každým okamžikem převrhnout. Kornelie, Kayetta a Napoleona musily z opatrnosti raději vystoupit. Sergej, César Cascabel, Jan, Sander a Hřebíček se opírali do kol a bojovali podpíráním vozu proti větru. Je pochopitelné, že za těchto podmínek toho koně mnoho neušli, zvláště když cítili, že jim půda mizí pod nohama.

V půl šesté ráno 26. října uprostřed hluboké tmy, podobné tmě, jaká zaplavuje mezihvězdné prostory, museli se všichni zastavit. Spřežení už dál nemohlo. Ledové pole se počalo bortit, zdvíháno bouřlivými vlnami, které sem vichřice hnala z dalekých končin Beringova moře.

„Jak se z toho dostaneme?“ řekl Jan.

„Musíme se vrátit na ostrůvek!“ zvolala Kornelie, která se marně snažila uklidnit vyděšenou Napoleonu.

„To už teď není možné,“ odpověděl Sergej.

„Proč?“ namítal César Cascabel. „Raději se pustím do boje s tuleni než...“

„Opakuji vám, že se už na ostrůvek vrátit nesmíme,“ tvrdil Sergej. „Museli bychom jet proti vichřici a to by náš vůz nevydržel. Nebude-li prchat před bouří, bude rozmetán.“

„Jen bychom jej nemuseli opustit!“ řekl Jan.

„Opustit jej?“ zvolal César Cascabel. „A co bychom si bez Krásky počali?“

„Učiníme vše, aby k tomu nedošlo,“ odpověděl Sergej. „Ano...! Tento vůz je naše jediná spása a my se pokusíme stůj co stůj ho zachránit.“

„Zpátky se tedy vrátit nemůžeme?“ ptal se César Cascabel.

„Ne, musíme jít stále vpřed!“ odvětil Sergej. „Jen odvahu a chladnokrevnost! Na konec se

do Numany dostaneme.“

Tato slova všechny povzbudila. Bylo jasné, že vichr by jim nedovolil vrátit se na Diomedův ostrůvek. Vanul od jihovýchodu, a to tak prudce, že ani zvířata, ani lidé by proti němu nemohli postupovat. Kráska se také nemohla zastavit. Kdyby se byla jen pokusila vzdorovat vichru, byla by bývala překocena.

V deset hodin se počalo rozednívat – nastával ponurý a mlhavý den. Nízké a roztrhané mraky se valily v mlžných cárech průlivem a zuřivě jej bičovaly. Ve sněžném víru létaly jako kroupy úlomky ledu z ledového pole. Za tak obtížných podmínek urazila výprava za hodinu a půl sotva dva kilometry, protože se musela neustále vyhýbat vodním plochám a objíždět kry, které se na ledovém poli nakupily. Pod ledem jiskřily vlny z volného moře a způsobovaly prudké houpání ledu, jakési chvění, jež mělo za následek neustálé praskání.

K jedné hodině odpolední se náhle ledové pole zachvělo prudkým otřesem. Po ledu kolem vozu se rozlétly široké hvězdicovité trhliny... Asi deset metrů široká puklina se rozevřela přímo pod kopyty spřežení.

Na Sergejův výkřik se jeho přátelé zastavili jen několik kroků před trhlinou.

„Naši koně...! Naši koně...!“ vykřikl Jan. „Zachraňme koně!“

Bylo však už pozdě. Led se propadl a obě nešťastná zvířata zmizela. Kdyby se byla nepřerazila oj a nepřetrhly postraňky, byla by bývala stržena do mořských hlubin i Kráska.

„Naše ubohá zvířata!“ zvolal zoufalý César Cascabel.

Ano, nešťastní kejklířovi druhové, kteří s ním procestovali celý svět jako nejvěrnější společníci, kteří s ním tak dlouho sdíleli jeho potulný život, byli pohlceni mořem! Z očí Césara Cascabela, jeho ženy a dětí vyhrkly velké slzy...

„Zpátky! Zpátky!“ volal Sergej.

Všichni se vrhli ke kolům vozu a po strašné námaze se jim podařilo odtlačit vůz od trhliny, která se pod otřesy ledového pole rozšiřovala. Couvli tak asi na šest metrů od okraje trhliny.

Ale situace byla stále velmi vážná. Co dělat teď? Opustit Krásku uprostřed průlivu a vrátit se pro ni později, až by se dostali do Numany, se spřežením sobů? Zdálo se, že se nedá nic jiného dělat.

Jan však náhle zvolal:

„Pane Sergeji, pane Sergeji! Podívejte se! Plujeme!“

„Plujeme?“

Byla to bohužel pravda.

Nedalo se už pochybovat o tom, že všeobecný pohyb ledů se rozšířil na celé ledové pole mezi oběma břehy průlivu. Náporů bouře spojené s oteplením rozbily celé pole, které

nebylo ve střední části ještě dost zamrzlé. Směrem k severu se rozevřely široké průrvy, způsobené posunem ker, z nichž některé se nahnuly na ledové pole a jiné pod ně. Plující ledový ostrůvek, na kterém vůz stál, dal se v tom vichru do pohybu. Několik nehybných ledových hor sloužilo jako orientační body, podle kterých mohl Sergej odhadovat směr pohybu.

Situace cestujících, která byla po ztrátě spřežení už dost zoufalá, stala se ještě vážnější. Do Numany se dostat nemohli, ani kdyby byli vůz opustili. Tady už nebyly trhliny, které by bylo možno obejít, nýbrž množící se průrvy, které nemohli přejít a jejichž směr se neustále měnil podle rozmarů zvlněného moře. A jak dlouho bude tato kra, která unášela Krásku a jejíž pohyby nebylo možno nijak ovlivňovat, vzdorovat nárazům vln, které se tříštily o její okraj? Ne, nedalo se opravdu nic dělat. Snažit se řídit kru tak, aby se přiblížila k sibiřskému pobřeží, to bylo nad lidské síly. Ledový blok popluje tak dlouho, dokud jej nezastaví nějaká překážka, a kdo ví, zda tou překážkou nebude až ledová pláň polárního oceánu.

Ke druhé hodině odpolední se nebe pokrylo mlžnými cáry a šero snížilo viditelnost na velmi malý okruh. Sergej a jeho přátelé, schouleni v závětrí na severní straně, zachovávali mlčení. Co také mohli říkat, když nemohli nic dělat? Kornelie, Kayetta a Napoleona, zahaleny do pokrývek, tiskly se k sobě. Malý Sander, spíše překvapený než postrašený, pískal si nějakou písničku. Hřebíček dával do pořádku věci, které byly v místnostech vozu při nárazech rozházeny. Sergej a Jan si zachovali chladnokrevnost. Horší to bylo s panem Cascabelem, který si hořce vyčítal, že zavedl rodinu do tak strašného dobrodružství.

Především však bylo zapotřebí ujasnit si náležitě situaci. Všichni věděli, že Beringovým průlivem protékají dva protisměrné proudy. Jeden sestupuje k jihu, druhý stoupá k severu. První je Kamčatský proud, druhý je proud Beringův. Bude-li kra, na které byla Kráska s lidmi a s celým nákladem, zachycena prvním proudem, zanese ji tento proud nutně k zemi a pak by měli cestující naději, že přistanou u sibiřských břehů. Jestliže však bude stržena druhým proudem, bude zanesena do Severního ledového oceánu, kde ji nebude moci zastavit ani pevnina, ani skupina ostrovů. Vichřice, která neustále sílila, vanula na neštěstí od jihu. Na pokraji nálevky, kterou tvoří průliv, vznikala tak silný vzdušný vír, že si jeho prudkost nelze ani představit. A zároveň začínal vítr poznenáhlu měnit původní směr.

Sergej a Jan si toho brzy všimli. Viděli také, jak jim uniká každá naděje, že by kra mohla být zachycena Kamčatským proudem. Kompasem zjistili, že ledy plují k severu. Mohli snad doufat, že kra bude zanesena až k poloostrovu prince Waleského na aljašském pobřeží nedaleko Port Clarence? Při směru tohoto proudu by to bylo rozuzlení opravdu zázračné. Ale průliv se mezi Východním mysem a mysem prince Waleského otvírá v tak širokém úhlu, že by bylo neopatrné spoléhat se na tuto naději. Na povrchu kry nebylo skoro ani

možné se udržet, protože v zuřivé vichřici nemohl nikdo ani stát. Jan, který chtěl jít pozorovat stav moře na druhém konci kry, byl poražen a bez Sergejovy pomoci by byl býval sražen do vln.

Jakou noc strávili ti nešťastníci – nebo spíše trosečníci, protože se tu octli jakoby po ztroskotání! Jaké to úzkosti každou chvíli! Obrovské ledové hory narážely někdy na jejich plující ostrůvek s takovým praskotem a s takovými otřesy, že se mohla kra rozlomit. Přes její povrch se valily těžké vlny a zaplavovaly ji tak, jako by se propadala do hlubin. Všichni byli na kůži promočeni studenými sprchami, které jim nad hlavami rozprašoval vítr. Uniknout mu mohli jen tím, že by byli nastoupili do vozu; ale ten se v poryvech vichru tak kymácel, že ani Sergej, ani pan Cascabel se neodvážili radit ostatním, aby v něm hledali útočiště.

Tak plynuly nekonečné hodiny. Průrvy v ledovém poli byly stále širší a širší a kra plula už skoro bez narázů. Utrhla se snad v úzké části průlivu, který vyúsťuje několik kilometrů severněji do Severního ledového oceánu? Dostala se snad už do vod nad polárním kruhem? Nepřešla z Beringova proudu konečně do proudu Kamčatského? V tomto případě ji buď zastaví americké břehy, nebo bude bohužel zanesena až k okraji obrovského ledového pole. Jak dlouho nepřicházel den! Den, v němž snad budou moci určit své postavení přesně. Ubohé ženy se modlily... Čekaly spásu už jen od boha.

Konečně nadešel den, 27. říjen. Nepřinesl však žádné uklidnění atmosférických poruch. Dokonce se zdálo, že zuřivost bouře po východu slunce ještě vzrostla.

Sergej a Jan pozorovali s kompasem v ruce obzor. Marně se snažili objevit nějakou zemi na východě nebo na západě.

Bylo už zcela jisté, že jejich kraje unášena Beringovým proudem k severu.

Je přirozené, že tato bouře vyvolala v Port Clarence mezi obyvatelstvem velmi vážné obavy o osud Cascabelovy rodiny. Ale jak jí mohli pomoci, když pohyb ledů přerušil všechno spojení mezi oběma břehy průlivu?

Stejně tomu bylo v Numaně, kde o odjezdu Krásky podali zprávu oba ruští agenti, kteří tam už před dvěma dny dorazili. Jestliže i oni byli plni obav o ty, kteří jeli v Krásce, nebylo to rozhodně z náklonnosti k nim. Víme, že čekali na hraběte Narkina na sibiřském pobřeží jen proto, aby se ho zmocnili. Bylo však pravděpodobné, že hrabě Narkin zahynul při této katastrofě s celou Cascabelovou rodinou.

Po třech dnech už o tom nemohli pochybovat, protože mořský proud vyvrhl na pobřeží v malé zátocce dvě koňské mrtvoly. Byly to mrtvoly Vermouta a Gladiatora, jediného spřežení oněch kejklířů.

„Udělalí jsme na mou věru dobře, že jsme přešli průliv dříve než ten člověk,“ prohlásil jeden z agentů.

„Ano,“ odpověděl druhý, „ale je mrzuté, že se nám náš krásný kousek nezdařil.“

III

UNÁŠENI PROUDEM

Víme nyní, v jaké situaci byli trosečníci 27. října. Mohli být na pochybách o svém osudu, mohli mít nějakou, i tu nejmenší naději? Při plavbě Beringovým průlivem bylo jejich jedinou nadějí, že budou strženi jižním proudem a zaneseni k asijskému pobřeží. Severní proud je hnal na širé moře.

A dostanou-li se jednou do Severního ledového oceánu, co se pak stane s jejich krou, neroztaje-li nebo odolá-li všem nárazům? Ztratí se snad v některé arktické oblasti? Bude-li hnána nynějším východním větrem stovky kilometrů daleko, nebude vržena na skály Špicberků nebo na ostrovy Novaja Zemlja? A mohli by se trosečníci v tomto druhém případě dostat za cenu nesmírné námahy zase na pevninu?

Sergej uvažoval o důsledcích této druhé domněnky. Hovořil o tom s panem Cascabelem a s Janem, když s nimi zkoumal obzor zahalený v mlhách.

„Přátelé,“ řekl jim, „jsme beze sporu ve velkém nebezpečí, protože naše kra se může každou chvíli rozlomit a my ji nemůžeme opustit...“

„Myslíte, že to je největší nebezpečí, které nám hrozí?“ ptal se pan Cascabel.

„V této chvíli ano,“ odpověděl Sergej. „Ale až opět uhodí mrazy, zmenší se toto nebezpečí a na konec vůbec zmizí. A v této době a v této šířce je nemožné, aby oteplení trvalo déle než několik dní.“

„Máte pravdu, pane Sergeji,“ řekl Jan. „Ale vydrží-li to kra... kam popluje?“

„Soudím, že ne příliš daleko. Jistě někde přimrzne k ledovému poli. Jakmile moře úplně zamrzne, pokusíme se dosáhnout pevniny, abychom mohli pokračovat v původní cestě.“

„Ale čím nahradíme utopené spřežení?“ zvolal pan Cascabel. „Ach, mí ubozí koně! Má ubohá zvířata! Pane Sergeji, vždyť ti stateční pomocníci byli členy mé rodiny a je to má chyba, že...“

Pan Cascabel nebyl k utišení. Zármutek ho přemohl. Vyčítal si, že zavinil tuto katastrofu. Kdo to jakživ viděl, pustit se se dvěma koňmi přes moře? Myslíl snad spíše na koně než na svízele, do nichž se dostali tím, že o spřežení přišli.

„Ano, v situaci, do níž nás přivedl pohyb ledu, je to neštěstí nenapravitelné,“ řekl Sergej.

„My však jako muži sneseme jistě únavu i strádání, do kterých nás tato ztráta přivedla. Ale co paní Cascabelová a Kayetta s Napoleonou, ještě skoro děti? Co si počnou, budeme-li

musit Krásku opustit?“

„Opustit Krásku?“ zvolal pan Cascabel.

„To budeme muset, otče!“

„Podniknout takovou jízdu, to opravdu znamenalo pokoušet boha,“ hrozil si pěstí pan Cascabel. „Vracet se do Evropy touhle cestou!“

„Neklesejte na mysli, příteli,“ řekl mu Sergej. „Nedejme se zkrušit nebezpečím! To je nejlepší prostředek, jak je překonat.“

„Hleď, otče,“ dodal Jan, „co se stalo, stalo se a my jsme s tím všichni souhlasili. Nevyčítej si tedy, žeš byl příliš neopatrný, a seber svou dřívější odvahu!“

Ale přes toto povzbuzování byl pan Cascabel nesmírně skleslý; jeho sebedůvěra a přirozený důvtip utrpěly krutou ránu.

Sergej se mezitím snažil zjistit směr proudu. Využíval při tom všech možných prostředků, které měl po ruce, kompasu a určených orientačních bodů. Tomuto pozorování zasvětil těch několik hodin, kdy denní světlo ozařovalo obzor.

Nebyla to práce snadná, protože orientační body se rychle střídaly. Ale za průlivem se moře zdálo volné na velmi široké prostoře. Za tak nenormální teploty se nemohlo arktické ledové pole nikdy vytvořit. A jestliže se na několik dní zdánlivě vytvořilo, bylo to jen proto, že v nejužší části průlivu mezi oběma pevninami se nakupily kry, které působením obou proudů dílem sestupovaly od severu, dílem stoupaly od jihu.

Po složitém pozorování mohl Sergej tvrdit, že proud směřuje zcela jistě na severozápad. Vyplývalo to patrně z toho, že Beringův proud mířil k sibiřskému pobřeží, zatlačil proud Kamčatský a po vyústění z Beringova průlivu dotýkal se širokým obloukem rovnoběžky polárního kruhu.

Sergej také mohl zjistit, že stále stejně prudký vítr vane od jihovýchodu. Jestliže chvílemi vanul od jihu, bylo to tím, že tvar pobřeží ho stácel z hlavního směru, do něhož se dostával zase nad širým mořem.

Jakmile to Sergej zjistil, přišel k Césarovi Cascabelovi a nijak před ním neskrýval, že za těchto okolností je nemohlo potkat nic šťastnějšího. Dobrá zpráva hlavu rodiny trochu uklidnila.

„Ano, to už je něco, že plujeme tam, kam jsme chtěli...“ řekl. „Ale s jakými oklikami, pane bože, s jakými oklikami!“

Trosečníci se teď snažili zařídit se co nejlépe, jako by měl jejich pobyt na plovoucím ostrůvku ještě dlouho trvat. Především se rozhodli usídlit se zase v Krásce, která se už nemohla tak snadno převrhnout, protože před tlakem vichřice ustupovala.

Kornelie, Kayetta a Napoleona zase mohly zaujmout svá místa v kuchyni, která byla po

čtyřicet hodin zcela opuštěná. Jídlo bylo rychle připraveno a všichni zasedli ke stolu. I když nebyl oběd okořeňován obvyklými veselými řečmi, plně uspokojil všechny stolovníky, kteří byli od odjezdu z Diomedova ostrůvku tak krutě zkoušeni.

Tak den skončil. Vichřice nepřestávala burácet se strašnou zuřivostí. Vzduchem přelétala velká hejna ptáků, racků, alkounů a jiných druhů, kterým se právem říká ptáci bouří.

V dalších dnech, od 28. do 31. října, nedošlo k žádné změně. Vítr vanul stále od východu a nepřinesl změnu počasí.

Sergej pečlivě pozoroval tvar a velikost kry. Měla tvar nepravidelného lichoběžníku, dlouhého devadesát až sto dvacet metrů a asi třicet metrů širokého. Na okrajích vyčnívala asi metr nad vodu a ke středu se nepatrně zvyšovala. Na povrchu neměla žádnou trhlinu, ačkoli v ní několikrát temně zapraskalo. Nezdálo se také, že by byla až dosud její pevnost utrpěla nárazy vln a vichřicí.

Trosečníci odtlačili Krásku s velkou námahou do středu kry. Tam ji zajistili lany a stanovými tyčemi, kterých používali při svých produkcích. Zapřeli ji tak pevně, že se už nemohla převrhnout.

Nejnebezpečnější byly nárazy při prudkých srážkách s ledovými horami, které byly nestejnou rychlostí hnány různými proudy nebo se otáčely ve vírech. Některé z nich byly pět až šest metrů vysoké a blížily se ke kře tak, jako by ji chtěly napadnout. Trosečníci je sledovali už z dálky, pozorovali jejich pohyby, ale prudkým srážkám zabránit nemohli. Některé kry se s rachotem kácely, když posun těžiště porušil jejich rovnováhu. Když narazily na kru s trosečníky, byla to srážka vždy velmi nebezpečná. Někdy to byl takový náraz, že kdyby Cascabelovi nebyli včas učinili jistá opatření, mohlo být uvnitř vozu vše rozbito.

Neustále hrozilo nebezpečí, že se kra náhle rozlomí. Jakmile se takový ledový blok objevil, seběhli se trosečníci ke Krásce a pevně se drželi jeden druhého. Jan se vždy snažil být vedle Kayetty. Největší nebezpečí viděl v tom, že by byli odneseni každý na jiném kusu kry. Ostatně ve středu kry to bylo mnohem bezpečnější než na okrajích, protože uprostřed byl led nejsilnější.

V noci se Sergej, pan Cascabel, Jan a Hřebíček střídali na hlídce. S největší pozorností se snažili vypátrat v hluboké tmě velké bílé tvary, které se pohybovaly jako preludy. Ačkoli byl prostor nad mořem většinou zamlžený a bičovaný neustálou vichřicí, vydával měsíc nízko nad obzorem slabý svit, v němž bylo vidět ledové hory na značnou vzdálenost. Na pokřik hlídky všichni hned vstávali a čekali na výsledek nárazu.

Ledové hory častokrát měnily směr a kru minuly; ale někdy na ni narazily a náraz pak rval lana a lámal tyče Krásky. Vypadalo to, jako by se všechno mělo rozbit; cestující museli být

rádi, že ze srážek vždycky vyvázli.

A teplota byla stále nenormální. Byl první týden listopadový a moře nebylo dosud zamrzlé! Vody několik stupňů nad polárním kruhem byly ještě splavné! To bylo opravdu velké neštěstí! Kdyby se byla v dohledu objevila aspoň nějaká velrybářská loď, která se opozdila na lovu! Trosečníci by jí byli dali znamení, upozornili by na sebe výstřelem! Kdyby na loď nasedli, dostali by se do některého amerického přístavu, do Victorie, do San Francisca, do San Diega, nebo na sibiřské pobřeží do Petropavlovska nebo do Ochotska... Ale po lodi nebylo ani památky! Jen plující ledové hory! Jen nesmírné pusté moře, které se táhlo až k nedostupným ledovým polím.

Ještě štěstí, že i kdyby se tato klimatická nepravidelnost prodloužila, což nebylo pravděpodobné, nebudou trosečníci ohroženi nedostatkem potravin, a to ani kdyby se jejich plavba protáhla na několik týdnů. Předvídali totiž dlouhou cestu asijským územím, kde si nebudou moci opatřovat potraviny tak snadno, a nakoupili si velké zásoby konserv, mouky, rýže, tuků atd. Bohužel se už nemuseli starat o krmivo pro koně. Ale i kdyby byli Vermout a Gladiator pohyb ledů přežili, čím by je byli trosečníci teď krmili?

Ve dnech 2. až 6. listopadu se nestalo nic nového. Jen vítr se začal uklidňovat a stočil se trochu k severu. Situaci zhoršovalo to, že den trval jen dvě hodiny. Ačkoli Sergej prováděl neustálá pozorování, mohl jen nesnadno kontrolovat proud, a protože si pohyb kry nemohl zanášet na mapu, nevěděl vlastně, kde jsou.

Ale 7. listopadu konečně orientační bod objevil, poznal a pak také s dostatečnou přesností určil.

Toho dne k jedenácté hodině, když prostorem pronikl první matný denní svit, vydal se Sergej s Janem a s Kayettou na přední okraj ledové kry. Mezi kejklířským náradím byl i velký a poměrně dobrý dalekohled; kdysi ho používal Hřebíček, když jím ukazoval důvěřivým divákům rovník, představovaný nitkou nataženou přes objektiv, nebo obyvatele Měsíce, které představoval hmyz vpuštěný do trubice dalekohledu. Jan nyní dalekohled pečlivě vyčistil a vzal ho s sebou. S okulárem u oka pátral po širém moři, zda někde nezahlédne pevnou zemi.

Když už chvíli velmi pozorně prohlížel obzor, vztáhla Kayetta ruku k severu a zvolala:

„Pane Sergeji, myslím, že tamhle něco vidím... Není to nějaká hora?“

„Hora...?“ divil se Jan. „Ne! Je to asi plující ledovec!“

A namířil dalekohled na bod, na který ukazovala mladá Indiánka.

„Kayetta má pravdu,“ řekl ihned.

Podal přístroj Sergejovi, který jej také namířil naznačeným směrem.

„Ano,“ potvrdil, „a je to hora značně vysoká...! Kayetta se nemýlila.“

Trosečníci ji znovu pozorovali a zjistili, že tato země musí ležet severně ve vzdálenosti asi dvaceti až pětadvaceti kilometrů.

To byl objev nesmírně důležitý.

„Jestliže je na oné zemi tak vysoká hora, musí to být země velmi rozlehlá,“ soudil Jan.

„Máš pravdu, Jene,“ odpověděl Sergej. „Až se vrátíme do Krásky, pokusíme se najít ji na mapě. Pak bychom mohli svou polohu určit přesně.“

„Jene, zdá se mi, že z té hory stoupá kouř!“ řekla náhle Kayetta.

„Že by to byla sopka?“ divil se Sergej.

„Ano...! Ano...!“ potvrdil Jan s dalekohledem u oka. „Kouř je vidět docela dobře...“

Ale už se začalo šerit a hora i ve zvětšeném měřítku v dalekohledu zvolna mizela.

Za hodinu, když se skoro úplně setmělo, objevila se v onom směru skutečně zář, zvýrazněná ještě odrazem na sněhu.

„Podívejme se na mapu!“ řekl Sergej.

Všichni tři zamířili k tábořišti.

Jan vyhledal v atlasu mapu polární oblasti nad Beringovým průlivem, aby si situaci vyjasnil.

Protože Sergej už zjistil, že proud, vystoupiv k severu, stáčí se k severozápadu asi dvě stě kilometrů za průlivem a že kra už několik dnů pluje tímto směrem, zbývalo mu tedy zvědět, je-li na severozápadě nějaká země. Na mapě skutečně našli ve vzdálenosti asi osmdesáti kilometrů od pevniny velký ostrov, který zeměpisci označují jménem Wrangelův ostrov a jehož severní obrysy nejsou dosud přesně zakresleny. Bylo ostatně velmi pravděpodobné, že požene-li je proud i nadále širokým pruhem moře, který je dělil od sibiřských břehů, kra na ostrov nenarazí.

Sergej nepochyboval o tom, že jde skutečně o Wrangelův ostrov. Na něm je mezi dvěma mysy při jižním pobřeží – mezi mysem Hawanovým a mysem Thomasovým – skutečně činná sopka, na současných mapách zakreslená. To mohla být ona sopka, kterou zahlédla Kayetta a jejíž zář po setmění byla ještě zřetelnější.

Teď si mohli snadno ověřit cestu kry od ústí Beringova průlivu. Když obeplula pobřeží u mysu Kamenné srdce, Koljučinův záliv, Wankaremův mys a Severní mys, vnikla do De Longovy úžiny, která dělí Wrangelův ostrov od pobřeží čukotské oblasti.

Do jakých vod však bude zanesena, až ji proud vynese z De Longovy úžiny? To nemohl nikdo předvídat. Sergeje nejvíce zajímal fakt, že mapa neuváděla severně odtud už žádnou jinou zemi. Přes celý nesmírný prostor, jehož střed tvoří severní pól, táhlo se ledové pole.

Jedinou nadějí na spásu, ke které se teď mohli upnout, bylo, že moře za většího mrazu

úplně zamrzne. Už to nemohlo dlouho trvat, vždyť se to mělo stát již před několika týdny. Kdyby se pak proud zastavil u ledových polí, mohli by se trosečníci pustit k jihu a pokusit se dosáhnout sibiřského pobřeží. Je pravda, že by pak nezbytně byli donuceni opustit Krásku, protože bez spřežení by takovou vzdálenost s vozem nezdolali.

Ačkoli vanul stále velmi silný východní vítr, nebyla to už vichřice. Ale v těchto hnusných vodách se tvořily dlouhé pěnové vlny, které s rachotem dopadaly na zadní část kry; po nárazu se přelévaly přes celou kru jako přes palubu prchající lodi a způsobovaly takové otřesy, že se kra pod nimi houpala tak, až se trosečníci báli, že se náhle zlomí. Obrovské vlny se vrhaly až ke Krásce a hrozily, že smetou všechny, kdož byli venku.

Na Sergejovu radu učinili trosečníci některá opatření. V prvním listopadovém týdnu hustě sněžilo a z napadaného sněhu bylo možno postavit snadno na zádi kry jakousi hráz na ochranu před vlnami, které přicházely většinou z této strany. Všichni se dali do práce, a když ušlapaný a udusaný sníh navršili do výše a do šíře sto dvaceti až sto padesáti centimetrů, vytvořili tím proti útokům moře překážku, která propouštěla přes svůj hřeben jen vodní tříšť. Hráz působila jako palubní pažení na zádi poškozené lodi.

Při této práci Sander a Napoleona po sobě házeli sněhovými koulemi a nešetřili při tom ani Hřebíčková záda. Ačkoli teď nebyl na zábavu čas, pan Cascabel je příliš přísně nehuboval, kromě případu, kdy se jedna koule minula svým cílem a dopadla Sergejovi na klobouk.

„Kdo byl ten nešikovný ničema?“ zvolal pan Cascabel.

„Já, tatínku,“ přiznala se Napoleona, zcela přivedená z míry.

„Tedy nešikovná ničemnice!“ pokračoval pan Cascabel. „Odpusťte té uličnici, pane Sergeji...“

„Jen ji nechte, příteli,“ odpověděl Sergej. „Ať mě přijde políbit a víckrát se to už nestane.“

To se také stalo.

Hráz nebyla postavena jen na zádi kry; také kolem Krásky vybudovali brzy trosečníci ledovou hradbu, která měla vůz ještě lépe chránit. Až po osu zabořená kola zajišťovala Krásce naprostou pevnost. Ohrada sahala až do výše střechy a mezi ní a vozem zůstala úzká ulička, kterou se vůz mohl obcházet. Kráska vypadala jako loď, která přezimuje mezi ledovými horami a jejíž trup je chráněn sněhovým pancířem proti mrazu a vichřici. Jestliže led neroztaje, nemusí se trosečníci útoků moře už bát a za těchto podmínek mohou snad klidně čekat na den, kdy se arktická zima ujme konečně vlády nad všemi polárními vodami.

Ale až ten den přijde, budou se muset vydat na pevninu! Budou muset opustit svůj pojízdný domov, v kterém projeli celým Novým světem. Budou muset opustit pevné a jisté rodinné

útočiště. A Kráska, opuštěná mezi ledy polárního moře, zmizí v létě za pohybu ledů ve vodách!

Když na to pan Cascabel pomyslel, tu ačkoli byl tak rozumný člověk, zvyklý vidět všechno z dobré stránky, zdvíhal ruce k nebi a proklínal své neštěstí, vinil se ze všech katastrof a zapomínal, že za to vše mohou ti ničemové, kteří ho okradli v průsmyku Sierry Nevady a kteří tak nesli celou odpovědnost za tuto situaci.

Kornelie se ho marně snažila vytrhnout z chmurných myšlenek, napřed rozumnými slovy a pak prudkými výčitkami. Marně i jeho děti a Hřebíček se dožadovali podílu na onom neblahém rozhodnutí. Marně opakovali, že s touto cestou souhlasila celá rodina. Marně i Sergej a Kayetta se pokoušeli utěšit zoufalého Césara...! Nechtěl nic slyšet.

„Což už nemáš odvalu?“ zeptala se ho jednou Kornelie a důkladně jím zatřásla.

„Rozhodně ne takovou jako ty!“ odpověděl jí, sbíraje svou duševní rovnováhu, kterou tato manželská výtka trochu zviklala.

Paní Cascabelová sama měla v hloubi duše plno obav z budoucnosti; pokládala však za nezbytné bojovat proti skleslosti svého muže, který dosud dovedl vzdorovat všem ranám zlého osudu.

Sergeje začala znepokojovat otázka jídla. Pokládal především za důležité, aby potraviny vydržely do chvíle, až se budou moci pustit přes ledové pole a až pak Kráska dosáhne sibiřských břehů. Teď, když se mořští ptáci objevovali v mlhách jen zřídkakdy, nemohli počítat s lovem. Opatrnost jim proto velela uskrovnit se s ohledem na další cestu, která může být velmi dlouhá.

Za těchto podmínek byla kra neustále unášena proudem a dostala se tak až na zeměpisnou šířku Novosibiřských ostrovů, které leží severně od asijského pobřeží.

IV

OD 16. LISTOPADU DO 2. PROSINCE

Sergej dospěl k přesvědčení, že jsou na výši těchto ostrovů, jen podle odhadu. Při svých denních pozorováních propočítával, pokud mohl, rychlost proudu, kterou odhadoval na pětadesát kilometrů za den.

Novosibiřské ostrovy, které zatím nemohl vidět, leží podle údajů na mapách na 150° východní délky a na 75° severní šířky, tedy asi čtyři sta kilometrů od pevniny.

Sergej se nemýlil. Dne 16. listopadu se kra octla u jižního okraje Novosibiřských ostrovů. Ale v jaké vzdálenosti? I kdyby byli použili přístrojů, kterých obvykle používají mořeplavci, byli by mohli svou polohu určit jen přibližně. Ani slunce, jehož kotouč se ukazoval v mlhách nad obzorem jen na několik minut, nebylo by jim mnoho pomohlo. V

polárních krajích začínala už dlouhá polární noc.

Počasí bylo stále mizerné, ačkoli teplota jevila klesající tendenci. Sloupec teploměru se udržoval na několika stupních pod nulou. Nebyla to však teplota tak nízká, při které by mohly zamrznout ledové hory rozptýlené po arktickém moři. A tak pohyb kry nemohla zastavit žádná překážka.

Přesto však v zářezech na okraji kry začínala voda už částečně zamrzat; přezimující lodníci říkají tomuto ledu „zálivový led“, protože se tvoří v úzkých pobřežních zátokách. Sergej s Janem, jenž mu pomáhal, pozorně sledovali tento zjev, který se měl brzy rozšířit na celý mořský povrch. Teď začalo vlastní období zamrzání, které by mohlo změnit situaci trosečníků k lepšímu – jak aspoň doufali.

V druhé půli listopadu padal neustále a neobyčejně hustě sníh. Hnán vichřicí, nakupil se u hradby kolem Krásky a brzy ji o hodně převýšil.

Toto nakupení sněhu neznamenal celkem žádné nebezpečí. Cascabelova rodina z něho měla dokonce prospěch, protože sníh ji lépe chránil před zimou. Kornelie mohla šetřit petrolejem a nechávat si jej jen na vaření. I o tom museli vážně uvažovat; čím nahradí tuto nerostnou tekutinu, až ji všechnu spotřebují?

Na štěstí byla teplota v místnostech vozu stále snesitelná: tři až čtyři stupně nad nulou. A když byla Kráska zasypána sněhem, teplota ještě stoupla. Za těchto podmínek jim nehrozil nedostatek tepla, nýbrž spíše nedostatek vzduchu, protože vzduch do vozu nemohl.

Trosečníci museli udělat ve sněhu průkop. Této únavné práce se zúčastnili všichni.

Sergej začal tím, že uvolnil ochoz, který nechali za hradbou. Pak prorazil otvor, kterým mohli všichni volně vycházet ven. Dbal na to, aby osa otvoru směřovala k západu. Jinak by byl otvor východními vánicemi ucpan.

Ale uvidíme ještě, že tím všechno nebezpečí odstraněno nebylo.

Je samozřejmé, že trosečníci nevycházeli z Krásky ani ve dne, ani v noci. Nacházeli v ní bezpečné útočiště před každou nepohodou a před mrazem, který začínal přituhovat, jak to dokazovalo pozvolné, ale vytrvalé klesání teploměru.

Sergej a Jan nezapomínali na svá každodenní pozorování ve chvíli, kdy matné světlo zbarvovalo obzor, pod nímž pokračovalo slunce na své dráze až do slunovratu 21. prosince. A stále se opájeli klamnou nadějí, že zahlédnou nějakou velrybářskou loď, která v těchto vodách buď přezimuje, nebo pluje do některého přístavu v Beringově průlivu. A stále se klamali v naději, že se jejich kra konečně spojí s nějakým ledovým polem, které by se táhlo až k sibiřským břehům! Pak se oba muži vraceli do tábořiště a snažili se přenést na mapu předpokládaný směr pohybu kry.

Víme už, že od výjezdu z Port Clarence přestali cestující zásobovat kuchyni Krásky

čerstvou zvěřinou. Co by také Kornelie dělala s mořskými ptáky, jejichž maso se tak těžko zbavuje chuti rybího tuku? I přes velké kuchařské umění paní Cascabelové byli by stolovníci přijali alkouny a racky jistě nelibě. Jan proto upustil od lovu, aby neplýtvat prachem a olovem na arktické ptactvo. Když však měl venku hlídku, nezapomínal vzít si pušku vždy s sebou. A jednoho dne, 26. listopadu odpoledne, jí také mohl použít. Do tábořiště dolehl zvuk výstřelu a téměř současně i Janův výkřik, kterým volal o pomoc.

Ve všech to vyvolalo údiv smíšený s obavami. Sergej, pan Cascabel, Sander a Hřebíček vyběhli s oběma psy ven.

„Honem...! Honem...!“ volal Jan.

Při tom neustále pobíhal z místa na místo, jako by chtěl přetnout nějakému zvířeti ústupovou cestu,

„Co je?“ zeptal se pan Cascabel.

„Poranil jsem tuleně, ale dostane-li se k moři, uteče nám!“

Byl to velký ploutvonožec, který byl zraněn do prsou a který barvil okolní sníh krví. A byl by býval jistě unikl, kdyby byl nepřišel pan Cascabel se svými druhy. Hřebíček se vrhl statečně na zvíře, které jediným úderem ocasu porazilo Sandra. Když se konečně tuleně po delší námaze zmocnili, přiložil mu Jan hlaveň své pušky k hlavě a prostřelil mu mozek.

Nebyla to ovšem žádná znamenitá zvěřina pro Korneliiny obvyklé strávníky, ale poskytla aspoň významnou zásobu masa pro Wagrama a Marenga. Kdyby byli uměli oba psi mluvit, jistě by byli Janovi poděkovali za to, že jim obstaral nečekaný dar.

„Proč jen zvířata nemluví?“ řekl pan Cascabel, když všichni zasedli k obědu.

„Z toho prostého důvodu, že nejsou dost inteligentní, aby mohla mluvit,“ odpověděl Sergej.

„Myslíte tedy, že nedostatek řeči je dán nedostatkem inteligence?“ ptal se Jan.

„Zajisté, Jene, aspoň u vyšších zvířat. Pes má hrtan uspořádaný stejně jako člověk. Mohl by tedy mluvit; jestliže nemluví, je to proto, že jeho inteligence není rozvinuta tak, aby mohl své city vyjadřovat řečí.“

Sergejův výklad mohl být při nejmenším sporný, ale zastávají jej i někteří moderní psychologové.

Poznamenejme ještě, že pan Cascabel se v nitru pomalu uklidňoval. Ačkoli si stále vyčítal odpovědnost za dnešní situaci, jeho stará povaha nabývala pomalu vrchu. Byl zvyklý dostat se i z nejhorších nesnází a nemohl věřit, že jeho šťastná hvězda už zhasla... Ne, jen se na čas zatemnila! Ostatně Cascabelova rodina nebyla až dosud vystavena fyzickému utrpení. Je ovšem pravda, že vzroste-li nebezpečí – a toho se museli obávat – bude snad narušena i jejich duševní síla.

Sergej, předvídaje příští události, neustával všechny povzbuzovat. V dlouhých hodinách

nečinnosti, kdy seděli u stolu pod lampou, hovořil, vykládal a vyprávěl nejrůznější příběhy ze svých cest po Evropě a po Americe. Jan a Kayetta, sedíce vedle sebe, měli z jeho výkladů velmi mnoho. Sergej odpovídal na jejich dotazy vždy novým poučením. Na konec se vždycky odvolával na svou zkušenost a říkával:

„Vidíte, přátelé, že není proč zoufat. Unáší nás pevná kra, která se teď už nezlomí, protože uhodily trvalé mrazy. Všimněte si ostatně, že plujeme směrem, kterým jsme chtěli původně jet a kterým teď cestujeme bez námahy jako na palubě lodi. Jen trochu trpělivosti a dostaneme se do dobrého přístavu!“

„A kdo z nás si zoufá, prosím?“ řekl jednou pan Cascabel. „Kdo by si dovolil zoufat, pane Sergeji? Ten, kdo by si zoufal bez mého dovolení, byl by potrestán suchým chlebem!“

„Vždyť chleba nemáme!“ ušklíbl se uličník Sander.

„Tedy suchými suchary – a zakázal bych mu vycházky!“

„Vždyť vycházet stejně nemůžeme!“ namítl Hřebíček.

„Dost...! Už jsem řekl...“

V posledním listopadovém týdnu sněžilo jako v pohádce. Vločky padaly tak hustě, že se trosečníci museli vzdát vycházek, což přivodilo vážnou nehodu.

Když se Hřebíček 30. listopadu ráno probudil, byl překvapen obtížemi při dýchání; zdálo se mu, že je v místnosti nedostatek vzduchu.

Ostatní ve svých odděleních ještě spali těžkým a namáhavým spánkem. Vypadalo to, jako by se začínali dusit.

Hřebíček chtěl otevřít přední dveře, aby vyvětral... Nepodařilo se mu to.

„Patrone!“ vykřikl tak hlasitě, že probudil celou Krásku.

Sergej, pan Cascabel i oba jeho synové ihned vstali. Jan zvolal:

„Vždyť se tu udusíme! Musíme otevřít dveře!“

„To nejde,“ odpověděl Hřebíček.

„Tak okenice!“

Protože se však okenice otvíraly zvenčí, nešly také otevřít.

Za několik minut byly dveře vysazeny a trosečníci pochopili, proč je nemohli otevřít.

Ochoz kolem Krásky byl zasypán spoustami sněhu, který tam navála vichřice. Nebyl však zavát jen ochoz, nýbrž i průchod ledovou hradbou.

„Copak se změnil vítr?“ ptal se pan Cascabel.

„To není pravděpodobné,“ odpověděl Sergej. „Kdyby vanul západní vítr, nemohlo by napadnout tolik sněhu.“

„Pak se tedy otočila kra,“ mínil Jan.

„Ano, tak to asi bude,“ přisvědčil Sergej. „Pamatujme nejdříve na to nejnnutnější. Jde o to,

abychom se nedostatkem čerstvého vzduchu nezadusili.“

Jan s Hřebíčkem se okamžitě pustili s lopatou a s motykou do práce, aby ochoz uvolnili. Byla to práce opravdu namáhavá, protože ztvrdlý sníh zavalil celý ochoz a snad i celou Krásku.

Aby postupovali rychleji, museli se všichni střídat. Protože nemohli vyházovat sníh ven, musili ho házet do první místnosti, kde vnitřním teplem hned tál a voda pak vytékala ven. Ani po hodině nepronikla ještě motyka ztuhlou vrstvou v ochozu. Nikdo nemohl vyjít, vnitřek vozu se nedal vyvětrat a dýchání bylo pro nedostatek kyslíku a pro nadbytek kysličníku uhličitého stále obtížnější.

Všichni těžce oddychovali a marně lapali v nedýchatelném ovzduší po trošce čerstvého vzduchu. Kayetta a Napoleona se počaly dusit. V největším nebezpečí však byla zřejmě paní Cascabelová. Kayetta, přemáhajíc vlastní nevolnost, pokoušela se jí pomoci. Především bylo nutno otevřít jedno z oken a vyvětrat; to také chtěli udělat, ale okenice byly zvenčí zavaleny sněhem stejně jako dveře.

„Odvalu...! Odvalu...!“ opakoval Sergej. „Už jsme pronikli sněhem skoro na dva metry... Vrstva už nemůže být příliš silná.“

Jestliže přestalo sněžit, nemohla být vrstva sněhu už opravdu příliš silná. Ale co když stále ještě sněží?

Tu Jana napadlo prokopat tunel vrstvou sněhu, která vytvořila nad ochozem strop. Tam je sněhu jistě méně a pravděpodobně není tak ztvrdlý.

Opravdu, tato práce už šla lépe a za půl hodiny, když už byl nejvyšší čas, dostali se sněhem na čerstvý vzduch.

Všem obyvatelům Krásky se okamžitě ulevilo.

„To je nádhera!“ zvolala Napoleona a dýchala z plných plic.

„Ano,“ olizoval se Sander. „Je to lepší než cukroví!“

Trvalo však ještě několik minut, než se Kornelie zotavila z částečného zadušení, v němž už ztrácela vědomí.

Otvor byl rozšířen a muži se vysoukali nad ledovou ohradu.

Nesněžilo už, ale kam oko dohlédlo, bylo všechno bílé. Kráska úplně zmizela pod závějemi, které nad ní vytvořily uprostřed plovoucí kry veliký hrb.

Sergej s kompasem v ruce zjistil, že vane stále východní vítr a že se kra otočila o půl kruhu kolem své osy, a tím se úplně obrátila. Tak také došlo k tomu, že průchodem v ohradě byl vůz zavát.

Teploměr ukazoval venku jen šest stupňů pod nulou a moře bylo stále volné, pokud to bylo

možné v hluboké tmě zjistit. Poznamenejme ještě, že i když se kra, stržená patrně nějakým vírem, otočila, plula neustále na západ.

Aby zabránil podobnému případu, který měl tak žalostné následky, pokládal Sergej za nutné učinit nové opatření. Na jeho návrh prokopali trosečníci ohradou další průkop, který ležel proti prvnímu. Tak budou mít spojení s vnějším světem, ať se kra postaví jakkoli. Nedostatku vzduchu ve voze se tedy už bát nemuseli.

„Co chcete od tak mizerného kraje?“ pravil César Cascabel. „Je dobrý leda pro tuleně a jeho podnebí se nedá vůbec srovnávat s podnebím v Normandii!“

„S tím rád souhlasím,“ odpověděl Sergej. „Ale co chcete? Musíme se s tím smířit.“

„Hrome, smířit se s tím, pane Sergeji? Je to hrozný kraj!“

Ne, statečný Cascabele, toto podnebí se nedá srovnávat s podnebím v Normandii, ba ani ne s podnebím Švédska nebo Finska v zimě. Je to polární podnebí se čtyřměsíční nocí, se skučícími vichřicemi, s neustálým sněžením a s hustými mlhami, které brání v rozhledu.

A s čím vším se trosečníci v budoucnu ještě setkají? A kam se dostanou po této plavbě, až se kra zastaví, až se moře změní v obrovské ledové pole? Opustit Krásku a pustit se bez ní na cestu několik set kilometrů dlouhou k sibiřskému pobřeží? Kdo by mohl pomýšlet na něco tak strašného? Sergej už uvažoval o tom, nebylo-li by lepší přezimovat tam, kde se kra zastaví, a počkat na návrat lepšího počasí v bezpečném pojízdném obydlí, které se ovšem už asi nikdy nikam nerozjede. Ano, přesně vzato, nebylo by nemožné přečkat kruté mrazy za těchto podmínek. Ale než nastane oteplení a než se ledy v arktickém moři dají do pohybu, museli by opustit místo, kde přezímovali, a přejít ledové pole dříve, než ledy roztají.

A tak daleko trosečníci ještě nebyli. Na rozhodnutí bude dost času až koncem zimy. Zatím musí zjistit, jak daleko jsou od asijského pobřeží, najdou-li ovšem k přesnému odhadu vhodné prostředky. Sergej doufal, že tato vzdálenost nebude příliš velká, protože kra plula neustále na západ, obeplula mys Kekurného, Baranovův a Šeljagského, proplula De Longovým průlivem a minula záliv Kolymu.

Škoda, že se kra u tohoto zálivu nezastavila! Odtud by se byli trosečníci mohli dostat na území Kamčadalů, kde by byli jistě našli pohostinství v Kabačkově, v Nižním Kolymsku nebo v jiné vesnici. Byli by se také mohli vrátit se spřežením sobů k místu, kde přezímovali, a odvézt Krásku na pevninu. Ale z rychlosti proudu Sergej usoudil, že tento záliv je už dávno za nimi stejně jako ústí Čukotky a Alazeje. Podle mapy se mohli zastavit až u ostrovů Anjou, Ljachovských a De Longových, označovaných společným jménem Novosibiřské ostrovy. Ale jak by našli na těchto ostrovech, které jsou většinou neobydlené,

nezbytné prostředky k tomu, aby se všichni i s celým nákladem mohli vrátit do vlasti? A přece by to bylo lepší než se ztratit někde v dalekých vodách polárních oblastí.

Listopad skončil. Uplynulo devětatřicet dní od chvíle, kdy Cascabelova rodina opustila Port Clarence, aby se odvážně pustila přes Beringův průliv. Kdyby ledové pole nebylo popraskalo, byla by dojela do Numany už před pěti týdny. A po příjezdu do jižní Sibíře byla by našla v některé vesnici bezpečné útočiště před nebezpečími arktické zimy.

Ledová kra však už nemohla být dlouho unášena proudem. Mráz rychle sílil a teploměr bez kolísání klesal. Sergej také při prohlídce ledu pozoroval, že se kra stále zvětšuje, poněvadž se spojuje s kusy ledových ker, mezi nimiž si razila cestu. Její plocha se o třetinu zvětšila a v noci z 30. listopadu na 1. prosince se s ní na zádi dokonce spojil obrovský ledový blok. Tento blok měl hluboký ponor, a proto ho proud hnál větší rychlostí. Tak se stalo, že se kra kolem bloku otočila a plula za ním, jako by jím byla vlečena.

Za větších a suchých mrazů se obloha úplně vyjasnila. Vítr teď vanul od severovýchodu, což byla okolnost velmi šťastná, protože hnál kru k sibiřským břehům. Na arktickém nebi za dlouhé polární noci jiskřily hvězdy a častokrát zaplavila celý prostor polární záře světelnými pruhy vějířovitě rozloženými. Zrak nyní dohlédl až k nejvzdálenějšímu obzoru, na kterém se už bělal okraj pevného ledového pole. Na světlejším pozadí se odrážel řetěz věčného ledu svými malebnými hřebeny, oblými výčnělky, lesem ostrých výběžků a jehlovitých útvarů. Byla to nádherná podívaná, při níž trosečníci na chvíli zapomínali na svou svízelnou situaci a obdivovali se kosmickým jevům v těchto polárních oblastech.

Od té doby, co se změnil směr větru, kra zvolňovala rychlost; určoval ji teď jen mořský proud. Bylo pravděpodobné, že kra se už daleko na západ nedostane, protože mezi ledovými horami moře už zamrzalo. Je ovšem pravda, že se tento „mladý led“, jak mu říkají velrybáři, při nejmenším nárazu ještě tříštil. Ledové bloky rozptýlené na moři ponechávaly mezi sebou jen úzké kanály, v nichž kra častokrát narážela na obrovské ledové hory. Po několikahodinové zastávce se však dávala zase do pohybu. Nicméně bylo nutno čekat, že se brzy na celou zimu zastaví.

Dne 3. prosince v poledne odešel Jan se Sergejem na přední část kry. Šel s nimi i Sander s Kayettou a s Napoleonou, všichni dobře zabalení do kožešin, protože byl značný mráz. Na jihu prozrazoval slabý svit, že slunce prochází poledníkem. Matné světelné odlesky v prostoru pocházely asi od nějaké vzdálené polární záře.

Živou pozornost všech vzbudily pohyby ledových hor, jejich podivné tvary, jejich srážky a pády těch, jejichž základy rozhlodané vodou porušily celkovou rovnováhu.

Náhle se však zachvěla ledová hora, která se před dvěma dny s krou spojila, překotila se a

při svém pádu ulomila okraj kry a zalila ji obrovskou vlnou.

Všichni spěšně ucouvli, ale zároveň se ozvaly výkřiky:

„Pomoc...! Pomoc, Jene!“

To volala Kayetta... Octla se na úlomku kry, který se při nárazu uvolnil a byl teď proudem unášen pryč.

„Kayetto, Kayetto!“ zvolal Jan.

Ale úlomek kry už byl zachycen postranním proudem a vzdaloval se podél kraje kry, která zůstala ve víru stát. Ještě několik vteřin a Kayetta by byla zmizela mezi plujícími ledovými horami.

„Kayetto, Kayetto!“ křičel Jan.

„Jene! Jene!“ opakovala naposled mladá Indiánka.

Na jejich pokřik přiběhl pan Cascabel s Kornelií. Octli se plni zděšení vedle Sergeje, který nevěděl, jak nešťastné dítě zachránit.

V té chvíli se úlomek s Kayettou přiblížil asi na dva metry ke kře. Jan se okamžitě prudkým skokem vymrštil, a dříve než ho mohli zadržet, dopadl vedle Kayetty.

„Synu! Synu!“ zvolala paní Cascabelová.

Veškerá pomoc byla marná. Jan svým skokem odrazil kru, která unášela Kayettu. Oba rychle zmizeli mezi ledovými horami a brzy už nebylo slyšet ani jejich volání, které zanikalo v prostoru.

Po několikahodinovém čekání nastala úplná tma a pan Cascabel s paní Cascabelovou a s dětmi se musili vrátit do tábora. Jak strašnou noc strávili ti nešťastníci, obcházejíce Krásku, zatím co psi žalostně vyli! Jan a Kayetta bez přístřeší a bez potravy byli ztraceni. Kornelie neustále plakala. Sander a Napoleona mísili své slzy s jejími. Pan Cascabel, zdrcený touto novou ranou, chrlil ze sebe nesouvislé věty a obviňoval se ze všech neštěstí, do kterých rodinu přivedl. A jak ho mohl utěšit Sergej, když byl sám zoufalý?

Nazítří, 4. prosince, v osm hodin ráno dostala se kra z víru, který ji celou noc zadržoval, a vydala se znovu na cestu. Plula stejným směrem, jakým odpluli Jan a Kayetta, ale protože ti měli náskok osmnácti hodin, museli se Cascabelovi vzdát naděje, že je dohoní nebo najdou. Oběma dětem hrozilo příliš mnoho nebezpečí, aby z nich mohly živý a zdravý vyváznout. Ohrožoval je silný mráz, hlad, který nemohly utišit, a srážky s ledovými horami, z nichž i ta nejmenší je mohla na jejich cestě rozdrtit.

Nebudeme raději líčit strašný bol nešťastné Cascabelovy rodiny. Ačkoli teplota ještě klesla, nechtěl jít nikdo z nich do své místnosti; všichni neustále volali Jana a Kayettu, kteří je nemohli slyšet...

Uplynul den, aniž se co změnilo. Pak přišla noc. Sergej přinutil otce, matku i děti, aby šli

do Krásky, ale nikdo z nich ani na chvíli neusnul.

Náhle ke třetí hodině ranní došlo k tak prudkému nárazu, že se vůz málem překotil. Jak k nárazu došlo? Nenarazila snad na kru nějaká velká ledová hora a nerozdrtila ji?

Sergej vyběhl ven.

Prostor byl osvětlen polární září, takže bylo vidět vše v okruhu dvou kilometrů kolem tábořiště.

První Sergejovou myšlenkou bylo rozhlédnout se na všechny strany.

Jana a Kayettu však nikde nespatriil.

Otřes byl způsoben tím, že kra narazila na ledové pole. Teplota opět poklesla, skoro na dvacet stupňů pod nulou, a celá mořská hladina zamrzla. Tam, kde včera bylo všechno ještě v pohybu, nastal teď naprostý klid. Po tomto posledním nárazu se kra už nepohnula.

Sergej se okamžitě vrátil a oznámil rodině, že se kra konečně zastavila.

„Před námi je tedy celé moře zamrzlé?“ zeptal se pan Cascabel.

„Ano,“ odpověděl Sergej. „Před námi, za námi i kolem nás.“

„Nuže, vydáme se okamžitě na cestu hledat Jana a Kayettu...! Nesmíme ztratit ani vteřinu!“

„Pojďme!“ řekl Sergej.

Kornelie a Napoleona nechtěly zůstat v Krásce, a tak byl vůz svěřen Hřebíčkoví. Všichni ostatní odešli i s oběma psy, kteří čenichali při povrchu ledového pole.

Kráčeli rychle na západ po sněhu, který byl tvrdý jako žula. Jestliže Wagram a Marengo přijdou na stopu svého mladého velitele, jistě ji okamžitě zachytí. Ale uplynulo půl hodiny a psi dosud nic nezvěřili. Skupina se musela zastavit, protože mráz, při kterém se zdál i vzduch zmrzlý, bral všem dech.

Ledová pláň se táhla do nedozírna k severu, k jihu i k východu. Jen na západě byla vroubena několika výšinami, které však neměly obvyklý tvar ledových hor. Byly to patrně obrysy pobřeží pevniny nebo ostrova.

V tom okamžiku se psi silně rozštěkali a pustili se k bělavému pahorku, na kterém se černalo několik skvrn...

Všichni se vydali zrychleným krokem znovu na cestu a Sander brzy v černých bodech poznal lidské postavy, z nichž dvě jim dávaly znamení.

„Jene! Kayetto!“ zvolal chlapec a rozběhl se za Wagramem a Marengem.

Byli to opravdu Jan a Kayetta, oba živi a zdraví...

Nebyli však sami. Obklopovala je skupina domorodců a tito domorodci byli obyvatelé Ljachovských ostrovů.

LJACHOVSKÉ OSTROVY

V Severním ledovém oceánu jsou tři souostroví, která nesou společné jméno Novosibiřské ostrovy. Jsou to De Longovy ostrovy, ostrovy Anjou a Ljachovské ostrovy. Poslední z nich leží nejbližší asijské pevnině. Skládají se ze skupiny ostrovů mezi 73° a 75° severní šířky a mezi 135° a 140° východní délky a mají rozlohu čtyřicet devět tisíc čtverečných kilometrů. Mezi největší z nich patří ostrovy Kotelnyj, Velký Ljachovský a Malý Ljachovský.

Je to pustá země bez stromů a bez nerostného bohatství, kde roste jen v několika letních měsících trochu sporého rostlinstva a kde jsou jen ve velkém množství kosti kytovců a mamutů, nahromaděné v dávných geologických dobách, a fosilní dřevo (Fosilní dřevo jsou zbytky nedokonale zuhelnatělých pravěkých stromů.) . To jsou Novosibiřské ostrovy.

Ljachovské ostrovy byly objeveny v prvních letech osmnáctého století. Nejdůležitější je ostrov Kotelnyj, který leží nejjihněji ze všech a je asi čtyři sta kilometrů vzdálený od pevniny. Na tomto ostrově se octla Cascabelova rodina po čtyřicetidenní pouti na kře, s níž urazili vzdálenost dvou tisíc šesti set až tří tisíc kilometrů. Na jihozápadě se otvírá na sibiřském pobřeží rozlehlý záliv při ústí Leny jako široká nálevka, kterou vylévá do arktického moře své vody jedna z největších severoasijských řek.

Ljachovské ostrovy jsou skutečně Ultima Thule (Ultima Thule je označení posledního dosažitelného ostrova na severu. Jménem Thule byl ve starověku pojmenován bájný ostrov ležící nejdále na severu.) v polární oblasti na této zeměpisné délce. Nad nimi až k nepřekročitelné hranici ledové bariéry neobjevili plavci už žádnou jinou zemi. (Tam, kde v době napsání tohoto románu byly skutečně neznámé a nedostupné kraje, tam dnes budují sovětští polárníci každoročně své proslulé stanice „Severní pól“.) O patnáct stupňů severněji leží už severní pól.

Trosečníci byli tedy skutečně vyvrženi na konec světa, ačkoli Ljachovské ostrovy leží jižněji než Špicberky nebo nejsevernější kraje Severní Ameriky.

I když se Cascabelova rodina dostala celkem mnohem severněji, než bylo v jejím původním cestovním plánu, blížila se přesto stále k evropskému Rusku. Tisíce kilometrů od Port Clarence jim přinesly víc nebezpečí než námahy. Plavba na kře za těchto podmínek ušetřila jim cestu krajinami, kterými nelze v zimě proniknout. Nikdo by si byl na to ani nestěžoval, kdyby se byl Sergej se svými druhy nebyl dostal do rukou domorodců na Ljachovských ostrovech. Dostanou se zase na svobodu? Podaří se jim osvobodit se útekem? To bylo pochybné. Budou se to chtít rozhodně brzy dovědět, a až o tom budou mít jistotu, budou mít jistě i čas zařídit se podle okolností.

Ostrov Kotelnyj byl obydlen kmenem finského původu, který měl asi dvě stě padesát až tři

sta duší, mužů, žen i dětí. Tito odporně vyhlížející domorodci jsou nejdivočejší mezi všemi pobřežními kmeny Čukčů, Kamčadalů a Samojedů. Jsou to pohané tak zarytí, že ani obětavost Moravských bratří (Moravští bratři (jinak též Čeští bratři), kteří musili po bitvě na Bílé hoře opustit Čechy i Moravu, prosluli později ve vyhnanství jako misionáři.) nezvítězila nad pověřčivostí těchto Novosibiřanů a nad jejich loupeživými a zlodějskými sklony.

Hlavním zaměstnáním domorodců na Ljachovských ostrovech je lov velryb, které navštěvují ve velkém množství arktické moře, a lov tuleňů, kterých je tam tolik jako v létě na Beringově ostrově.

Zima je na šířce Novosibiřských ostrovů velmi krutá. Domorodci bydlí nebo spíše zarývají se do hlubokých temných děr, vyhrabaných ve vrstvě sněhu. Tyto díry bývají někdy rozděleny na místnosti, v kterých domorodci udržují poměrně snadno značně vysokou teplotu. Topí tam fosilním dřevem, které se podobá spíše uhlí a kterého je na ostrově velmi mnoho; je tam také hojně velrybích kostí, kterých rovněž používají jako paliva. Díra proražená stropem v brlozích těchto jeskynních lidí slouží k odvádění kouře z primitivního ohniště. Na první pohled se zdá, že kouř vystupuje ze země jako ze solfatarů (Solfatary jsou pukliny v zemi, z kterých vycházejí v sopečných krajinách sopečné plyny a kouř.) .

Hlavní potravou domorodců je sobí maso. Sobi žijí na ostrovech a na ostrůvcích tohoto souostroví ve značně velkých stádech. Dále se domorodci živí losy a sušenými rybami, z kterých si dělají před příchodem zimy velké zásoby. Z toho plyne, že novosibiřští domorodci se nemusí bát smrti hladem.

Nad všemi Ljachovskými ostrovy vládl náčelník, který se jmenoval Ču Čuk a měl nad svými poddanými neomezenou moc. Tito domorodci, žijící pod režimem absolutistické monarchie (V absolutistické monarchii vládne veškerou mocí jediný člověk.) , liší se podstatně od Eskymáků z ruské Ameriky, kteří žijí v jakési republikánské rovnosti. Liší se od nich i svým životem, divokými mravy a nehostinností, na kterou si velmi často stěžují velrybáři. Ach, jak teď Cascabelovi vzpomínali na dobré lidi z Port Clarence!

Je jisté, že Cascabelovu rodinu nemohlo potkat nic horšího. Po katastrofě v Beringově průlivu přistat na Ljachovských ostrovech a dostat se tam do rukou tak nedružného kmene, to bylo opravdu dovršení všeho neštěstí.

César Cascabel také nijak neskrýval své rozhořčení, když ho obklopilo asi sto řvoucích a gestikulujících divochů. Všichni domorodci zuřivě hrozili trosečníkům, kteří jim na své cestě náhodou padli do rukou.

„Komu to ty opice vyhrožují?“ zvolal César Cascabel, když odstrčil ty, kteří na něho

dotírali nejvíce.

„Nám, otče,“ odpověděl Jan.

„To je divný způsob vítání hostů! Nechtějí nás snad sníst?“

„To ne, ale chtějí nás patrně držet na svém ostrově v zajetí.“

„V zajetí?“

„Ano. Totéž už provedli dvěma námořníkům, kteří se sem dostali před námi.“

Jan nemohl podat bližší vysvětlení, protože se Sergeje a jeho druhů zmocnil asi tucet domorodců. Chtě nechtě museli jít všichni do vesnice Turkevu, hlavního sídliště souostroví.

Dvacet jiných divochů se zatím vydalo ke Krásce, z níž vystupoval slabý kouř, který bylo za ubývajícího denního světla na východě vidět.

Za čtvrt hodiny byli vězni v Turkevu, kde byli zavedeni do velké dutiny vyhrabané ve sněhu.

„To je asi místní vězení,“ podotkl César Cascabel, když se octli o samotě před ohněm, který hořel uprostřed brlohu.

Nejdříve jim Jan a Kayetta musili vylíčit svá dobrodružství. Úlomek kry s nimi zmizel mezi plujícími ledovci a plul na západ. Jan držel mladou Indiánku v náručí, obávaje se, aby nebyla nárazy sražena. Neměli co jíst, hrozily jim dlouhé hodiny bez přístřeší, ale byli aspoň spolu... Přitisknutí jeden k druhému, necítili však ani hlad, ani zimu... Přišla noc... I když se neviděli, mohli se aspoň slyšet... Plynuly dlouhé hodiny a oni prožívali smrtelné úzkosti a strach, že se utopí... Pak se opět objevilo bledé denní světlo právě ve chvíli, kdy kra narazila na ledové pole... Jan a Kayetta se pustili přes nesmírnou ledovou pláň. Šli dlouho, až došli na ostrov Kotelnyj, kde padli do rukou domorodců.

„Říkal jsi, Jene, že tu jsou uvězněni nějakí trosečníci?“ zeptal se Sergej.

„Ano, pane Sergeji,“ odpověděl Jan.

„Viděli jste je?“

„Ne, pane Sergeji,“ řekla Kayetta. „Rozumím však domorodcům, protože mluví rusky, a zaslechla jsem poznámky o dvou ruských námořnících, které ve své vesnici zadrželi.“

Severské sibiřské kmeny hovoří skutečně rusky a Sergej se tak mohl s obyvateli Ljachovských ostrovů dohovorit. Co však mohli očekávat od těch lupičů, kteří byli vypuzeni z lidnatých krajů při ústí řek a uchýlili se na Novosibiřské ostrovy, kde se už nemuseli bát ruské vlády?

César Cascabel nevycházel ze vzteku nad tím, že se nesměl volně pohybovat. Říkal si právem, že ti ničemové objeví Krásku, vyloupí ji a snad i zničí. Nejhorší opravdu bylo, že trosečníci se dostali z plujících ledů v Beringově průlivu jen proto, aby padli do rukou této

„polární havěti“!

„No tak, Césare, uklidni se!“ řekla Kornelie. „Zlost k ničemu nevede. Mohlo by se nám ostatně stát něco ještě horšího.“

„Horšího, Kornelie?“

„Ano, Césare! Co kdybychom se byli nesetkali s Janem a s Kayettou? Ale ti tu jsou oba s námi a my jsme všichni na živu. Pomysli jen na nebezpečí, která nám hrozila a kterým jsme unikli! Vždyť je to úplný zázrak! Myslím, že místo proklínání bys měl blahořečit osudu.“

„Však mu blahořečím, Kornelie, z plna srdce blahořečím! Ale proto snad mohu také proklínat ďábla, který nás vydal do spárů těch ničemů! Podobají se spíše zvířatům než lidským tvorům.“

Ačkoli byl César Cascabel v právu, měla pravdu i Kornelie. Nikdo z obyvatel Krásky nechyběl. Tak jak opustili společně Port Clarence, octli se společně i ve vesnici Turkevu.

„Ano... ve tchořím nebo krtčím brlohu!“ bručel pan Cascabel. „V díře, kterou by jen trochu slušnější medvědi nechtěli za doupě!“

„Ale co je s Hřebíčkem?“ zvolal náhle Sander.

Opravdu! Co se s tím dobrým chlapcem stalo? Zůstal jako hlídka v Krásce. Pokusil se snad s nasazením života chránit patronův majetek? Byl už v rukou domorodců?

Když Sander připomněl rodině Hřebíčka, zvolala Kornelie:

„A co Žako?“

„A John Bull!“ dodala Napoleona.

„A naši psi!“ připojil Jan.

Všechna starost se však pochopitelně soustředila na Hřebíčka. Opice, papoušek, Wagram a Marengo byli v pořadí až druzí.

V tomto okamžiku se venku ozval hluk. Bylo slyšet zuřivé nadávání, do něhož se mísil štěkot dvou psů. Skoro zároveň se náhle otevřel otvor do dutiny. Dovnitř se vříteli Wagram a Marengo a za nimi se objevil Hřebíček.

„Tady jsem, patrone!“ zvolal ubohý chlapec. „Ledaže to nejsem já... protože už nevím, kde vlastně jsem.“

„Jsi přesně tam, kde jsme i my,“ řekl mu César Cascabel a stiskl mu ruku.

„Co je s Kráskou?“ zeptala se živě Kornelie.

„S Kráskou?“ odpověděl Hřebíček. „Ti gentlemani ji objevili pod sněhem, zapřáhli se k ní jako dobytčata a odtáhli ji do své vesnice.“

„A co Žako?“ ptala se Kornelie.

„Žaka odtáhli také.“

„A Johna Bulla?“ dodala Napoleona.

„Johna Bulla též.“

Když byla celá Cascabelova rodina zadržena v Turkevu, bylo celkem lepší, že tu byl i pojízdný dům, ačkoli mu hrozilo vyloupení.

Všech trosečníků se zatím počal zmocňovat hlad, ale nezdálo se, že by se domorodci starali o obživu svých vězňů. Na štěstí předvídavý Hřebíček s tím počítal a nacpal si kapsy. Vytáhl z nich několik krabic konzerv, které pro první jídlo musily postačit. Pak se všichni zabalili do svých kožešin a každý jakž takž usnul v ovzduší, v kterém se pro kouř z ohniště téměř nedalo dýchat.

Druhého dne, 5. prosince, byli Sergej a jeho přátelé vyvelečeni z doupěte. Byla to pro všechny nevýslovná úleva, když se octli zase na čerstvém vzduchu, ačkoli byl velmi krutý mráz.

Domorodci je odvedli před náčelníka.

Byl to chlapík s prohnanou tváří a s málo povzbudivým výrazem. Sídlil v podzemním obydlí, které však bylo mnohem větší a pohodlnější než doupata jeho poddaných. Byla to chatrč vyhloubená v patě skalnatého a sněhem pokrytého pahorku, jehož vrcholek se dost věrně podobal medvědí hlavě.

Ču Čukovi mohlo být asi padesát let. Jeho hladké tváři, oživené ostrýma a jako žhavé uhlíky blýskavýma očima, dodávaly zvířecího vzhledu ostré špičáky, které mu vyčnívaly zpod rtů. Seděl na kupě kožešin, byl oblečen do sobí kůže, na nohou měl boty z tuleniny, na hlavě kožešinovou čepici a kýval zvolna hlavou.

„Vypadá jako starý taškář!“ bručel si César Cascabel.

Vedle náčelníka stáli dva nebo tři kmenoví hodnostáři. Venku čekalo asi padesát domorodců, oděných skoro tak jako jejich náčelník. Všichni Novosibiřané byli oblečeni stejně, takže nebylo možné rozeznat muže od žen.

Ču Čuk patrně poznal Sergejovu národnost, a proto se obrátil nejdříve k němu, aby se ho zeptal zcela srozumitelnou ruštinou:

„Kdo jste?“

„Carův poddaný,“ odpověděl Sergej, předpokládaje, že carský titul na náčelníka ostrovů snad zapůsobí.

„A ti druzí?“ pokračoval Ču Čuk, ukazuje prstem na členy Cascabelovy rodiny.

„Francouzi,“ odvětil Sergej.

„Francouzi?“ opakoval náčelník.

Zdálo se, že nikdy neslyšel o národu tohoto jména.

„Ano, Francouzi! Francouzi z Francie, ty zvíře!“ zvolal pan Cascabel.

Řekl to však ve své mateřštině, a to s takovou nenuceností jako člověk, který ví, že mu nikdo nerozumí.

„A tato?“ ptal se dále Ču Čuk, ukazuje na Kayettu, protože mu neušlo, že dívka patří k jiné rase.

„Indiánka,“ odpověděl Sergej.

Pak se mezi Sergejem a Ču Čukem rozvinul živý rozhovor, jehož hlavní části Sergej Cascabelovým překládal.

Z jednání vyšlo na konec najevo, že trosečníci se mají pokládat za vězně a že zůstanou na ostrově Kotelném tak dlouho, dokud nezaplatí v ruských penězích výkupné tři tisíce rublů.

„A kde ten syn Velkého Medvěda myslí, že ty peníze vezmeme?“ zvolal César Cascabel.

„Vždyť ti otropané ukradli jistě vše, co z vašich peněz zbylo, pane Sergeji!“

Na Ču Čukovo znamení byli vězňové opět vyvedeni ven. Měli dovoleno procházet se po vesnici pod podmínkou, že se nevzdálí. Od prvního dne mohli pozorovat, že jsou přísně střeženi. Ostatně teď v plné zimě by byli ani nemohli utéci, aby se dostali na pevninu.

Sergej s přáteli se vydali ihned ke Krásce. Tam se tísnilo mnoho domorodců, nadšených Johnem Bullem, který je obveseloval svými nejlepšími pošklebky. Protože domorodci nikdy žádnou opici neviděli, byli jistě přesvědčeni, že tento čtvernožec s ryšavou srstí patří k lidské rase.

„Vždyť se mu vlastně podobají!“ podotkla Kornelie.

„Ano, ale to mu nedělá žádnou čest!“ odpověděl César Cascabel.

Po chvíli přemýšlení dodal:

„Mýlil jsem se, když jsem říkal, že ti divoši jsou opice! Jsou mnohem horší než opice – a já tě prosím za prominutí, můj maličký Johne Bulle!“

John Bull na to odpověděl kotrmelcem. Ale když ho jeden z domorodců chtěl vzít za pracku, kousl ho až do krve.

„Výborně, Johne Bulle...! Jen je kousni! A pořádně je kousni!“ zvolal Sander.

To však mohlo pro opici špatně skončit. Byla by za své kousnutí krutě zaplatila, kdyby pozornost divochů nebyla bývala upoutána papouškem Žakem, který vylétl z otevřené klece a houpavým krokem se procházel.

Na Novosibiřských ostrovech neznali ani papoušky, ani opice. Nikdo tu dosud neviděl papouška – ptáka s pestře zbarveným peřím, s kulatýma očima a s hákovitě zahnutým zobákem.

A jaké vzrušení Žako vyvolal, když mu ze zobáku vyšla zřetelně vyslovená slova! K největšímu úžasu domorodců přednesl celou svou slovní zásobu. Pták, který mluví! Pověřiví domorodci se vrhli zděšeně na zem, jako by ona slova byla vyšla z úst nějakého

božstva. César Cascabel se bavil tím, že papouška ještě povzbuzoval.

„Jen dál, Žako!“ popichoval ho. „Nestyd se, Žako! Dej těm pitomcům co proto!“

A Žako jim dával co proto. A mluvil tak důrazně, že se domorodci konečně s výrazem největší hrůzy rozutekli. Přes všechny své starosti se nakonec Cascabelova rodina zasmála „z plna hrdla“, jak zdůraznil její slavný vedoucí.

„Tak vida,“ pokračoval pak, nabýváje trochu dobré nálady, „to by v tom byl čert, abychom tohle stádo pitomců nenapálili!“

Vězňové zůstali sami, a protože se zdálo, že jim Ču Čuk Krásku ponechal, neměli nic lepšího na práci než obsadit zase své obvyklé obydlí. Novosibiřané je zřejmě pokládali za mnohem horší než díry vyhloubené ve sněhu.

Po pravdě řečeno bylo ve voze ukradeno jen několik bezvýznamných věcí, ale také Sergejovy peníze, které César Cascabel nehodlal vydat ani jako výkupné. Všichni byli samozřejmě rádi, že mohli zase obývat pokoj, jídelnu a ložnice Krásky místo nečistých turkevských děr. Nic nescházelo. Lůžka a zásoby konserv se na štěstí domorodým pánům a dámám nezalíbily. Budou-li tu muset trosečníci přezimovat a čekat na příležitost, aby mohli z ostrova Kotelného uprchnout, budou mít aspoň kde přezimovat.

Protože měli jinak volnost pohybu, rozhodl se Sergej se svými přáteli, že naváže spojení s oběma ruskými námořníky, kteří asi ztroskotali a byli vrženi na Ljachovské ostrovy. Možná že se s nimi budou moci dohovorit, aby oklamali Ču Čukovu bdělost a utekli, jakmile se naskytne vhodná příležitost. Zbytku dne využili k tomu, že dali do pořádku vnitřek Krásky. Byla to těžká práce, která nejvíc rozeznila Kornelii jako pečlivou hospodyní. Po celý zbytek dne měla Kayetta s Napoleonou a s Hřebíčkem co dělat.

Nutno ještě připomenout, že od chvíle, kdy se César Cascabel rozhodl provést nějaký povedený kousek Jeho Veličenstvu Ču Čukovi, nabyl zase své staré dobré nálady, kterou mu poslední rány osudu tak pokazily.

Nazítří odešel Sergej s Césarem Cascabelem za oběma námořníky. Ti se jistě těšili stejné volnosti jako Cascabelova rodina. Opravdu nebyli uvězněni a pan Cascabel se Sergejem se s nimi setkali na prahu chatrče až na samém konci vesnice, při čemž jim domorodci v ničem nebránili.

Tito námořníci byli ruského původu. Jednomu bylo asi třicet pět let, druhému čtyřicet. Měli ostré rysy, vyzáblé obličejy a námořnický oděv omotaný rozedranými kožešinami. Trpěli zřejmě hladem a zimou a jejich tváře nebylo pod hustými vlasy a rozčuchanými vousy ani vidět. Vypadali velmi zbědovaně. Ale byli to zřejmě silní a dobře stavění lidé, kteří jistě dovedli v pravé chvíli přiložit řádně ruku k dílu. Nezdálo se však, že by příliš toužili po tom, spřátelit se s novými cizinci, o jejichž příchodu na ostrov Kotelnjy už věděli. A přece

stejné postavení a společná touha dostat se z této situace vzájemnou pomocí měly je s Cascabelovou rodinou sblížit.

Sergej se obou mužů vyptával rusky. Starší řekl, že se jmenuje Ortik, mladší Kiršev. Po krátkém váhání se uvolili vyprávět svůj příběh.

„Jsme námořníci z přístavu Rigy,“ řekl Ortik. „Před rokem jsme se nalodili na velrybářskou loď Vremja, která plula na lov do arktických moří. Na neštěstí se naše loď nemohla koncem sezóny vrátit včas do Beringova průlivu a byla zajata ledem, který ji severně od Ljachovských ostrovů rozdrtil. Celá posádka, kromě Kirševa a mne, zahynula. Zachránili jsme se v člunu, v kterém nás bouře zahnal na Novosibiřské ostrovy, kde jsme padli do rukou domorodců.“

„Kdy?“ zeptal se Sergej.

„Před dvěma měsíci.“

„A jak vás přijali?“

„Asi stejně jako vás“ odpověděl Ortik. „Jsme Ču Čukovými vězni, a dokud nezaplatíme výkupné, nepustí nás.“

„Ale kde vzít peníze?“ zvolal Kiršev.

Ortik pak hrubým tónem dodal:

„Ledaže byste měli peníze vy... pro sebe i pro nás... Vždyť jsme přece krajané, ne?“

„To je pravda,“ odpověděl Sergej, „ale domorodci nám peníze ukradli a my jsme teď stejně bez prostředků jako vy.“

„Tím hůř,“ řekl Ortik.

Oba dva pak uvedli ještě několik podrobností o svém životě. Za obydlí jim sloužila temná a úzká díra. Mohli se volně pohybovat, ale byli střeženi. Jejich šaty už byly rozedrány a k jídlu dostávali jen obyčejnou stravu domorodců, která jim sotva stačila. Byli ostatně přesvědčeni, že v létě, kdy by byl útěk už možný, budou střeženi ještě přísněji.

„Protože by nám k útěku na pevninu stačil rybářský člun, je jisté, že si budou domorodci dávat větší pozor a že nás možná i uvězní.“

„Ale léto přijde až za čtyři nebo pět měsíců,“ odpověděl Sergej. „To máme zůstat tak dlouho vězni?“

„Máme snad nějakou možnost utéci?“ zeptal se živě Ortik.

„Zatím ne,“ odpověděl Sergej. „Do té doby si budeme přirozeně navzájem pomáhat. Zdá se mi, přátelé, že jste hodně trpěli, a jestliže vám můžeme být nějak užiteční...“

Oba námořníci Sergejovi celkem chladně poděkovali. Ale kdyby jim chtěl občas opatřit trochu lepšího jídla, byli by mu velmi vděční. Nic jiného si nepřáli, ledaže by mohli dostat několik pokrývek. Společně bydlet však nechtějí. Zůstanou raději ve své díře, ale slíbili, že

Cascabelovu rodinu navštíví.

Sergej a César Cascabel, který z rozhovoru leccos zachytil, se s námořníky rozloučili. Ačkoli oba muži nevypadali nijak příjemně, nebyl to důvod, aby jim Cascabelovi nepomohli. Trosečníci si musí vždycky pomáhat. Sergej je bude pokud možno podporovat, a naskytne-li se příležitost k útěku, neopustí je. Vždyť to byli jeho krajané... Byli to lidé jako oni!

Uplynulo čtrnáct dní a za tu dobu se všichni postupně přizpůsobili novému životu. Každého rána se museli ukázat domorodému vladaři a vyslechnout jeho výzvu, aby zaplatili žádané výkupné. Ču Čuk zuřil, vyhrožoval a zapřísahal se svými bohy... Nechtěl přece výkupné za osvobození pro sebe, nýbrž pro ně!

„Napřed nám vrať naše peníze, ty starý taškáři!“ křičel César Cascabel. „Pak uvidíme!“

Budoucnost je stále velmi znepokojovala. Trosečníci se právem obávali, že Ču Čuk své hrozby jednou uskuteční.

César Cascabel myslel neustále na nějaký svůj obvyklý úskok. Ale jaký? Přemýšlel, ale na nic nepřicházel. Ptal se sám sebe, zda mu už nevyschl pramen, při čemž pramenem myslil svůj mozek. Vždyť přece člověk, který měl tak odvážný a tak politováníhodný nápad vracet se z Ameriky do Evropy přes Asii, mohl se právem domnívat, že není nic jiného než pitomec!

„Ne, Césare, ne!“ opakovala Kornelie. „Jistě na konec na nějakou lest přijdeš. Napadne tě ve chvíli, kdy o tom budeš nejméně přemýšlet!“

„Myslíš?“

„Jsem si tím jista!“

Bylo až dojemné, jak si Kornelie uchovávala bezmeznou důvěru ve svého geniálního manžela, ačkoli měl tak nešťastný cestovní plán.

Byl tu ostatně ještě Sergej, aby neustále všechny povzbuzoval. Ale veškeré jeho snahy přimět Ču Čuka, aby se vzdal svých nároků, nevedly k ničemu. Nebylo ostatně třeba projevovat příliš velkou netrpělivost. I kdyby byl dal náčelník domorodců souhlas k propuštění Cascabelovy rodiny, nebyla by mohla ostrov Kotelnyj opustit uprostřed zimy a za mrazu, který kolísal mezi třiceti a čtyřiceti stupni pod nulou.

Když se přiblížil 25. prosinec, prohlásila Kornelie, že vánoce musí být oslaveny trochu okázaleji. Okázalost záležela prostě v tom, že stolovníci měli dostat lepší a bohatší oběd než obvykle, kdy se předkládaly jen konzervy. Protože měla ještě mouku, cukr a rýži, pustila se jako výborná kuchařka s veškerou péčí do pečení obrovského koláče, jehož úspěch byl předem zajištěn.

K jídlu byli pozváni i oba ruští námořníci, kteří pozvání přijali. Bylo to po prvé, co

vstoupili do Krásky.

Jakmile jeden z nich – Kiršev – promluvil, byla Kayetta překvapena zvukem jeho hlasu. Zdálo se jí, že ten hlas odkudsi zná. Nemohla však přijít na to, kde jej už slyšela.

Ani Kornelie, Napoleona a Hřebíček nepocítili žádnou náklonnost k těmto dvěma mužům, kteří se zdáli být ve společnosti nových známých celí nesví.

Ke konci oběda počal Sergej na Ortikovu žádost vyprávět příběhy Cascabelovy rodiny na Aljašce. Líčil, jak ho polomrtvého rodina zachránila – bylo to po vražedném pokusu, který na něm spáchal některý z členů Karnovovy tlupy.

Kdyby byli námořníci seděli v plném světle, nebyl by Cascabelovým unikl podivný pohled, který si vyměnili, když Sergej mluvil o tomto zločinu. Nikdo si toho však nevšiml, a když hosté snědli svůj pořádný díl koláče a zalili jej notnou dávkou vodky, rozloučili se a Krásku opustili.

Sotva byli venku, řekl jeden z nich:

„No tohle je ale setkání! To je ten Rus, kterého jsme přepadli na hranicích a kterého jsme kvůli té prokleté Indiánce nemohli dobít!“

„A okrást!“ dodal druhý.

„Ano... A ty tisíce rublů se teď dostaly do Ču Čukových rukou!“

Oba nepraví námořníci byli tedy zločinci z Karnovovy bandy, jejíž kousky vzbuzovaly hrůzu v celé západní Americe. Po nezdařeném přepadení Sergeje, kterého si ve tmě nemohli ani dobře prohlédnout, podařilo se jim utéci do Port Clarence. Po několika dnech ukradli člun a pokusili se na něm přeplout Beringův průliv. Málem stokrát byli v nebezpečí, že zahynou, a na konec byli strženi proudem a ztroskotali u největšího z Ljachovských ostrovů, kde padli do zajetí domorodců.

VI

PŘEZIMOVÁNÍ

Taková byla situace Sergeje a jeho spolucestovatelů 1. ledna 1868. Situace, velmi svízelná už tím, že byli zajati Novosibirany na Ljachovských ostrovech, zkomplikovala se ještě přítomností Ortika a Kirševa. Kdo ví, zda zločinci nebudou chtít z tohoto nenadálého setkání těžit? Na štěstí nevěděli, že cestující, kterého na aljašských hranicích přepadli, je hrabě Narkin, politický odsouzenec, který uprchl z pevnosti v Jakutsku, nevěděli, že tím uprchlíkem je Sergej, který se chtěl společně s členy komediantské skupiny vrátit do Ruska. Kdyby to byli věděli, jistě by nebyli váhali využít tohoto tajemství, byli by hraběte Narkina vydírali a vydali ho pak ruským úřadům výměnou za milost pro sebe nebo za peněžní odměnu. Ale hrozilo nebezpečí, že náhoda jim prozradí tajemství, které znali jen

manželé Cascabelovi.

Ortik a Kiršev žili i nadále osaměle, ačkoli byli pevně rozhodnuti spojit v příhodné době své úsilí s úsilím Sergejovým, aby zase nabyli svobody.

Bylo ovšem jasné, že v zimním období polárního roku se nemohou do ničeho pouštět. Nastaly tak kruté mrazy, že vydechovaná pára se ihned měnila v sněh. Teploměr ukazoval někdy až čtyřicet stupňů pod nulou. I při naprostém bezvětří to byl mráz nesnesitelný. Kornelie a Napoleona se už neodvažovaly z Krásky vycházet; druzí by jim v tom byli ostatně zabránili. Jak dlouhé se jim zdály tyto dny bez slunce, spíše téměř čtyřadvacetihodinové noci!

Kayetta byla zvyklá na severoamerické zimy a nebála se vzdorovat mrazu venku. Stejně se chovaly i ženy domorodců. Zabývaly se svými obvyklými pracemi, oblečeny v dvojí šat ze sobí kůže, zahaleny kožešinovým pláštěm a majíce na nohou kožešinové punčochy a boty z tulení kůže; na hlavě měly čapku ze psí kůže. Koukala jim jen špička nosu – a nikdo toho zřejmě nelitoval.

Sergej, pan Cascabel, jeho dva synové a Hřebíček, dobře zahalení do svých kožešin, chodili denně na obvyklou návštěvu k Ču Čukovi spolu s ruskými námořníky, kterým darovali teplé pokrývky.

Obyvatelé Novosibiřských ostrovů chodí ven za každého počasí. Loví na rozlehlých a mrazem ztvrdlých pláních, žízeň hasí sněhem a živí se masem zvířat, která cestou zabíjejí. Jejich velmi lehké sáně z velrybích čelistí, žeber a kostic jsou opatřeny sanicemi, které domorodci před odjezdem polévají vodou, aby se na nich vytvořila vrstva ledu. Jako spřežení k saním používají sobů, kteří jim prokazují skvělé služby. Jejich samojedští psi se podobají vlkům, kterým se svou divokostí ostatně plně vyrovnají; mají vysoké nohy a jsou porostlí hustou srstí bílé a černé nebo žluté a hnědé barvy.

Cestují-li Novosibiřané pěšky, používají sněžnic nebo lyží, na kterých rychle zdolávají velké vzdálenosti při březích průlivu, jež oddělují jednotlivé ostrovy, a přes tundry při okrajích arktického pobřeží.

Domorodci na Ljachovských ostrovech se však ani zdaleka nevyrovnají severoamerickým Eskymákům ve výrobě zbraní. Jejich obrannou i útočnou zbraní jsou jen luky a šípy. K rybolovu používají harpun, kterými napadají velryby, a sítí, které spouštějí pod spodní led a tam jimi loví tuleně. Používají i oštěpů a nožů, především při lovu mrožů – což je lov vždycky nebezpečný, protože mroži jsou savci velmi obávaní.

Nejobávanějším zvířetem při setkání a při útoku je však lední medvěd, který v kruté zimě po dlouhých dnech půstu je nucen hledat si trochu potravy až ve vesnicích tohoto souostroví. Nutno však doznat, že domorodci jsou nesmírně stateční. Nikdy neutíkají ani

před tímto silným zvířetem, jehož zuřivost hladem ještě vzrůstá. Vrhají se na ně odvážně s nožem v ruce a zápas končí většinou jejich vítězstvím.

Cascabelova rodina byla několikrát svědkem takového zápasu, v němž lední medvěd vážně poranil několik mužů, ale na konec podlehl přesile. Pak se seběhl celý kmen a ve vesnici se uspořádala slavnost. Medvědí maso, pro sibiřské žaludky zřejmě výborné, znamenalo nečekaný dar. Nejlepší kousky putovaly, jak se slušelo, na stůl nebo spíše do mísy Ču Čukovy. Jeho pokorní poddaní dostali po kousku z toho, co jim ráčil nechat. To byla také příležitost k dlouhým pitkám, které končily všeobecnou opilostí. Domorodci do sebe lili kořalku vyrobenou z mladých výhonků vrb a rozchodníku, z brusinkové šťávy a ze žlutých bobulí rostoucích v bažinách; domorodci sbírají tyto plody ve velkém množství v několika teplých měsících.

Medvědi jsou na těchto ostrovech skutečně vzácní, takže domorodci se příliš nespolehají na tato lovná zvířata, na něž je lov velmi nebezpečný. Základní potravou domorodců je sobí maso a ze sobí krve připravují ženy polévku, která budila v členech Cascabelovy rodiny vždy nepřekonatelný odpor.

Na otázku, z čeho žijí sobi v zimě, lze prostě odpovědět, že tato zvířata si snadno nacházejí rostlinnou potravu i pod silnou sněhovou vrstvou. Domorodci ostatně sklízají před prvními mrazy velké zásoby krmiva, které stačí k obživě několika tisíc sobů na Novosibiřských ostrovech.

„Tisíce! A nám by jich stačilo jenom dvacet!“ opakoval pan Cascabel, když uvažoval o náhradě za své spřežení.

Zmiňme se ještě o tom, že obyvatelé Ljachovských ostrovů nebyli jen pohané, ale také nesmírně pověřiví lidé, kteří přičítali všechno svým bohům a slepě věřili bůžkům, které si vyrobili vlastníma rukama. Jejich modlářství bylo až neuvěřitelné a sám veliký náčelník Ču Čuk vyznával své náboženství s největším fanatismem, který s ním rádi sdíleli i jeho poddaní.

Ču Čuk chodil denně do jakéhosi chrámu, nebo spíše svatyně, které říkali „vorspik“, což znamená „jeskyně modliteb“. Božstva představovaná prostými dřevěnými a pestře pomalovanými kůly stála v pozadí skalní dutiny, v níž domorodci padali tváří na zem. Ve své nesnášenlivosti nešli však tak daleko, aby cizincům přístup do vorspiku zakazovali; naopak je tam zvali. A tak Sergej i jeho přátelé mohli ukojit svou zvědavost a několikrát novosibiřské bůžky navštívit.

Na konci každého kůlu se šklebila ohyzdná ptačí hlava s kulatýma rudýma očima, s hrozivě rozevřeným velkým zobanem a s kostěným hřebenem, který se stácel v rohy. Věřící

přicházeli klekat si u pat těchto kúlů, tiskli k nim uši a modlili se. I když jim bůh nikdy neodpověděl, odcházeli přesvědčeni, že slyšeli odpověď, která se zpravidla týkala jejich tajných přání. Po každé, když šlo o novou daň, kterou chtěl Ču Čuk uvalit na své poddané, neopominul ten darebák získat si napřed souhlas nebes. Pak se žádný z jeho poddaných neodvážil neuposlechnout rozkazu, který přišel z takové výše.

Jednou týdně se konal důležitější náboženský obřad, ke kterému se slavnostně shromažďovali všichni domorodci. I když byl krutý mráz, i když se nad pustým krajem rozpoutala sněhová vichřice, která zuřivě kosila vše až na holou zemi, neváhal nikdo následovat Ču Čuka do vorskiku. A víte, jak se po příjezdu Krásky muži a ženy na tuto slavnost vyšňořovali? S pozlátkovými cetkami, které ukradli Cascabelově rodině a nosili na oděvu, objevily se tam i vyrudlé trikoty pana Cascabela, staré Korneliiny sukně, kabáty jejich dětí a Hřebíčková čáka s chocholem! Domorodci přinesli i trubku, do které z plných plic foukali, pozoun, z něhož vyluzovali neuvěřitelné zvuky, bubínek, turecký buben a všechny ostatní nástroje jarmarečního orchestru, které svým ohlušujícím rámusem přispívaly k lesku slavnosti.

Pan Cascabel láteřil na ty taškáře, na ty zloděje, kteří si dovolili používat jeho kostýmů a kteří mohli rozbít jeho pozoun, zničit jeho trubku a prorazit jeho turecký buben!

„Mizerové! Ničemové!“ opakoval stále. Ani Sergejovi se nepodařilo ho uklidnit.

Tak pomalu plynuly dny a týdny a postavení trosečníků zatím počínalo jít všem na nervy. Jak tohle dobrodružství skončí, skončí-li vůbec? Čas však nicméně neplynul bez užitku, i když ho nemohli využít ke cvičení, i když si pan Cascabel myslel, že jeho umělci budou při příjezdu na permské trhy velmi „zrezivělí“. Sergej bojoval proti skleslosti tím, že své posluchače neustále zabavoval vyprávěním a poučováním.

Pan Cascabel ho chtěl na oplátku naučit několika kouzelnickým trikům – jen pro jeho zábavu, jak říkal. Ve skutečnosti mohly Sergejovi jednou prospět, kdyby musil někdy hrát roli kejklíře, aby lépe oklamal carskou policii. Jan se zabýval tím, že doučoval mladou Indiánku. Jeho žačka se pod vedením svého mladého učitele cvičila ve čtení a v psaní. Kayetta byla nesmírně bystrá a Jan projevoval neúnavnou píli, aby její schopnosti rozvinul. Měl snad ten hodný chlapec, který vášnivě miloval učení a byl neobyčejně nadaný, zůstat vždy jen ubohým komediantem, který se ve společnosti nedostane nikdy výš? To bylo tajemství budoucnosti. Ale jaká budoucnost čekala tuto rodinu, jež se nacházela v zajetí divošského kmene na nejzazších hranicích známého světa?

Ču Čuk aspoň nehodlal ze svých požadavků něco slevit. Svě vězně nechtěl propustit bez výkupného a nezdálo se, že by se trosečníci dočkali pomoci zvenčí. A jak by si mohli

opatřit peníze, které vyžadoval hrabivý panovník Ljachovských ostrovů?

Je pravda, že Cascabelovi měli poklad – a vůbec o něm nevěděli. Byl to zlatý valoun, báječný Sandrův valoun, o jehož ceně aspoň malý uličník vůbec nepochyboval. Když ho nikdo neviděl, vytahoval jej z úkrytu, prohlížel si jej, hladil ho a leštil. Nebyl by vůbec váhal odškodnit jím Ču Čuka a vykoupit jím celou rodinu. Ale Ču Čuk by byl jistě tento kus zlata, který měl tvar a vzhled obyčejného kamene, nepřijal místo běžných peněz. Proto Sander trval na svém původním rozhodnutí počkat na návrat do Evropy a tam vyměnit zlato za zlaté peníze, ty jim pak výhodně nahradí dolary, jež jim byly ukradeny v Americe. Budou-li se vůbec někdy moci vrátit do Evropy, bude to řešení celkem nejlepší. Zatím se však nijak nezdálo, že k tomu brzy dojde. Na to mysleli i oba zločinci, které nešťastná náhoda přivedla Cascabelově rodině do cesty.

Jednoho dne, 23. ledna, přišel do Krásky Ortik, aby si pohovořil se Sergejem, s Janem a s jeho otcem o návratu do vlasti. Jeho skutečným úmyslem bylo dovědět se, co by vězňové udělali, kdyby jim Ču Čuk dovolil opustit ostrov Kotelnyj.

„Pane Sergeji,“ zeptal se, „měl jste při odjezdu z Port Clarence v úmyslu přezimovat na Sibíři?“

„Ano,“ odpověděl Sergej. „Byli jsme domluveni, že se budeme snažit dostat se do nějaké vesnice, v níž bychom byli zůstali až do jara. Proč se na to ptáte, Ortiku?“

„Protože bych chtěl vědět, zda nechcete pokračovat v cestě podle původního cestovního plánu, kdyby vám ti prokletí domorodci vrátili svobodu...“

„Teď už ne,“ řekl Sergej, „protože bychom si tím už tak dost dlouhou cestu zbytečně prodloužili. Soudím, že by bylo lepší, kdybychom zamířili přímo k ruské hranici, abychom se dostali do některého uralského průsmyku.“

„V severní části pohoří?“

„Patrně. Byla by to pro nás nejkratší cesta, kterou bychom vykonali po stepi.“

„A co váš vůz, pane Sergeji?“ pokračoval Ortik. „Ten necháte zde?“

Pan Cascabel otázce zřejmě porozuměl, protože si pospíšil sám s odpovědí:

„Nechat Krásku tady? To jistě ne! Seženeme-li nějaké spřežení... a brzo... jak doufám...“

„Máte nějaký nápad?“ zeptal se Sergej.

„Vůbec ne; ale Kornelie mě stále ubezpečuje, že na něco přijdu. A Kornelie se nikdy nemýlí. Je to úžasná žena, pane Sergeji, a zná mě velmi dobře.“

César Cascabel byl stále stejný, stále důvěřoval ve svou hvězdu a nedovedl si představit, že by se čtyři Francouzi a tři Rusové nedostali Ču Čukovi na kobytku.

Sergej vysvětlil Ortikovi, jak si to s Kráskou představuje pan Cascabel.

„Abyste však mohli vzít vůz s sebou, potřebovali byste sobí spřežení,“ pokračoval Ortik,

který se zřejmě zajímal jen o tuto otázku.

„To je správné.“

„A vy si myslíte, že vám je Ču Čuk dá?“

„Myslím, že pan Cascabel přijde na prostředek, jak ho k tomu donutit.“

„A pak byste se pokusili přejet ledové pole na sibiřské pobřeží?“

„Zajisté.“

„Ale to byste museli, pane Sergeji, vyjet před pohybem ledů, to jest do tří měsíců.“

„Správně!“

„Ale jak?“

„Možná že domorodci svolí k tomu, abychom odjeli.“

„Tomu nevěřím, protože jim nemůžeme zaplatit výkupné.“

Když César Cascabel vyslechl překlad Ortikovy odpovědi, řekl:

„Ledaže by k tomu byli ti hlupáci donuceni.“

„Donuceni? Kým?“ optal se Jan.

„Okolnostmi.“

„Okolnostmi, otče?“

„Ano! V tom to právě vězí! Okolnostmi, synu, okolnostmi!“

A pan Cascabel se škrábal na hlavě, div si vlasy nevyrval, ale na žádný nápad při tom nepřišel.

„Hled'te, přátelé,“ řekl Sergej, „je důležité, abychom počítali i s tím, že nám domorodci odmítnou vrátit svobodu. Nemohli bychom se pokusit obejít se i bez jejich souhlasu?“

„Pokusíme se o to, pane Sergeji,“ odpověděl Jan. „Ale pak budeme muset opustit Krásku!“

„Takhle nemluv, Jene!“ zvolal pan Cascabel. „Takhle nemluv, nebo mi pukne srdce.“

„Uvaž, otče...“

„Ne! Kráska je náš pojízdný dům...! Je to střecha, pod kterou by ses byl mohl narodit, synu! A tu že bychom nechali na pospas těm ploutvonožcům, těm...“

„Milý pane Cascabele,“ ujal se opět slova Sergej, „uděláme vše, co budeme moci, aby se domorodci rozhodli vrátit nám svobodu. Protože to však pravděpodobně odmítnou, bude naší jedinou možností útěk. A podaří-li se nám oklamat Ču Čukovu bdělost, budeme to moci provést jen tak, že tu necháme...“

„Cascabelův dům?“ zvolala hlava rodiny hlasem, v kterém jako by hrčela samá r, ačkoli v oněch dvou slovech nebylo ani jediné.

„Otče,“ pokračoval Jan, „možná, že by tu byl jiný způsob záchrany, který by to vyřešil...“

„Jaký?“

„Proč by se nemohl někdo z nás pokusit o útěk sám, aby se dostal na pevninu a podal

zprávu ruským úřadům? Pane Sergeji, ochotně se nabízím...“

„To nikdy!“ odpověděl prudce pan Cascabel.

„Ne, to nedělejte,“ řekl stejně prudce Ortik, když mu Sergej přeložil Janův návrh.

V tom se pan Cascabel shodl s námořníkem. Jestliže však první myslel na nebezpečí, v kterém by se octl hrabě Narkin, kdyby začali jednat s carskou vládou, druhý nestál ani trochu o setkání s carskou policií.

Ostatně Sergej, který o Janově návrhu uvažoval ještě z jiného hlediska, řekl:

„Je vidět, že jsi hodný chlapec, a já ti děkuji za tvou nabídku, že se za nás chceš obětovat. Ale tvá oběť by k ničemu nevedla. Bylo by pošetilé pustit se v plné arktické zimě přes ledové pole a chtít zdolat vzdálenost čtyř set kilometrů mezi ostrovem Kotelným a pevninou! Cestou bys zahynul, chlapče! Ne, přátelé, nebudeme se rozdělovat, a přijdeme-li na způsob, jak Ljachovské ostrovy opustit, opustíme je všichni společně.“

„To je správné,“ dodal pan Cascabel. „A já chci, aby nám Jan slíbil, že bez mého souhlasu nic nepodnikne!“

„Slibuji ti to, otče!“

„Říkám-li, že odejdeme všichni společně,“ pokračoval Sergej, obraceje se k Ortikovi, „myslím tím, že s námi odejdete i vy a Kiršev... Nenecháme vás tu v rukou domorodců.“

„Děkuji vám, pane Sergeji,“ odpověděl Ortik. „Já i Kiršev vám můžeme být cestou přes Sibiř užiteční. Teď se zatím nelze do ničeho pouštět. Ale je důležité, abychom byli připraveni k útěku, ještě než nastane odchod ledů, jakmile přijdou největší mrazy.“

Po těchto slovech Ortik odešel.

„Ano,“ pokračoval pak Sergej, „musíme být připraveni...“

„To budeme,“ souhlasil pan Cascabel. „Ale co máme dělat? Ať mě husa kopne, vím-li to!“ Skutečně, jak se budou moci rozloučit s Ču Čukem buď s jeho svolením, nebo bez něho? To byla hlavní starost, lépe řečeno nejdůležitější otázka. Bude jistě nesmírně obtížné oklamat bdělost domorodců. A nedalo se počítat s tím, že bude možné přimět Ču Čuka k větší poddajnosti. Zbýval jediný prostředek: „napálit“ ho, jak dvacetkrát denně opakoval pan Cascabel.

Ano! Právě na to se zaměřil. Ale ať si „lámal palici“ jak chtěl – to bylo jedno z jeho oblíbených úsloví – uplynul měsíc leden a on stále na nic nepřicházel.

VII

POVEDENÝ KOUSEK PANA CASCABELA

Počátek února byl velmi krutý. V tomto měsíci a v těchto šířkách mrzne často i rtuť v

teploměru! Není to ovšem ani zdaleka mráz jako v mezihvězdných prostorách, kde za teploty dvou set sedmdesáti tří stupňů pod nulou mrznou molekuly všech hmot do stavu naprosté ztuhlosti. A přece se zdálo, že se i molekuly vzduchu přestaly pohybovat a že i vzduch zmrzl. Vdechovaný vzduch pátil jako oheň. Teploměr klesl tak hluboko, že obyvatelé Krásky se museli zřící vycházek. Nebe bylo dokonale čisté a souhvězdí na něm zářila tak jasně, že se zdálo, jako by zrak pronikal až do největších hloubek nebeské klenby. Ale denní světlo i v poledne bylo jen směsí bledého svítání a večerního šera.

Domorodci však jako vždy vzdorovali krutým klimatickým podmínkám. Učinili jen opatření proti tomu, aby jim ruce, nohy a nos náhle neomrzly. Byli zahaleni do sobí kůže a hlavy měli pokryty kápěmi, takže z jejich těl nebylo nic vidět. Byly to jen pohyblivé balíky kožešin. A proč vůbec vycházeli ze svých příbytků? To byl Ču Čukův rozkaz. Musel přece vědět, zda jeho vězňové, kteří ho teď nemohli denně navštěvovat, nevzali do zaječích. V takovém mrazu to však bylo opatření zcela zbytečné.

„Dobrý večer, ploutvonožci!“ volal na ně pan Cascabel, když je viděl malými okénky, na nichž zevnitř odstranil vrstvu ledu. „Ta zvířata musí mít v žilách tulení krev! Procházejí se v mrazu, v kterém by počestný člověk za pět minut zmrzl!“

V neprodyšně uzavřených místnostech Krásky se udržovala teplota na celkem snesitelné výši. Teplo kuchyňských kamen, vytápěných fosilním dřívím – Cascabelovi mohli aspoň šetřit svou zásobu petroleje – šířilo se do všech místností tak, že je bylo nutno občas vyvětrat. Jakmile však byly přední dveře otevřeny, všechny tekutiny ve voze okamžitě zmrzly. Mezi vnější a vnitřní teplotou byl rozdíl čtyřiceti stupňů, což by byl mohl Sergej snadno zjistit, kdyby mu domorodci nebyli ukradli teploměr.

Koncem druhého únorového týdne teplota poněkud stoupla. Vítr se stočil k jihu a Novosibiřské ostrovy byly znova bičovány zuřivými sněhovými bouřemi. Kdyby nebyla bývala Kráska chráněna vysokými krami, nebyla by mohla vichřici vzdorovat. Zahrabána do sněhu až nad kola, nemusela se však o svou bezpečnost strachovat.

Přišly sice ještě tuhé mrazy, za kterých se počasí náhle změnilo, ale v polovině měsíce byla průměrná teplota jen dvacet stupňů pod nulou.

Sergej, pan Cascabel, Jan, Sander a Hřebíček se odvážili zase ven, ale dbali úzkostlivě na to, aby přechod nebyl příliš náhlý. Ze zdravotního hlediska v tom bylo pro ně největší nebezpečí.

Okolí tábořiště úplně zmizelo pod bílým kobercem, takže nebylo možné rozeznat nerovnosti půdy. Ani světlo už nechybělo, takže po dvě hodiny denně byl jižní obzor ozářen matným svitem, odrazem studených paprsků, který s blížící se jarní rovnodenností stále sílil. Vězňové se už mohli vydávat na procházky; především museli na výslovný Ču

Čukův příkaz navštívit náčelníka v jeho obydlí.

Paličatý domorodec své úmysly nijak nezměnil. Upozornil dokonce své vězně na to, že nedají-li mu co nejdříve výkupné ve výši tří tisíc rublů, bude musit vyřešit vše jinak.

„Odporný žebráku!“ odpověděl mu pan Cascabel nejčistší francouzštinou, které Jeho Veličenstvo nemohlo rozumět. „Ano, trojnásobný pitomče...! Čtyřnásobný hňupe...! Králi všech idiotů...!“

Tyto tituly se sice na náčelníka Ljachovských ostrovů přesně hodily, ale věci nijak neprospěly. A nejhorší bylo, že Ču Čuk vyhrožoval nejtvrdějším opatřením.

A tehdy pan Cascabel v návalu zuřivého vzteku dostal geniální nápad, což u tak neobyčejně chytrého člověka nemohlo nijak překvapit.

„U všech tuleňů!“ zvolal jednoho rána. „Tenhle žert, tenhle krásný žert by mohl mít úspěch! A proč ne...? U takových tupců!“

I když panu Cascabelovi těchto pár vět uniklo, pokládal za nutné nechat si celé tajemství pro sebe. Nechtěl je nikomu prozradit – dokonce ani Sergejovi, ani Kornelii!

Zdalo se jen, že pro zdar jeho záměru je nezbytně nutné, aby pan Cascabel hovořil zřetelně ruským jazykem, kterým mluví všechny národy v severní Sibiři. A tak zatím co Kayetta se zdokonalovala ve francouzštině pod vedením svého přítele Jana, začal se pan Cascabel zdokonalovat v ruštině pod vedením svého přítele Sergeje. A mohl snad najít učitele obětavějšího?

Se svým přáním zdokonalit se v ruštině svěřil se Sergejovi 16. února, když se spolu procházeli kolem Krásky.

„Protože jedeme do Ruska,“ řekl mu, „bude pro mne velmi užitečné, když budu umět rusky. Za pobytu v Permi a v Nižním Novgorodě nebudu aspoň přiveden do rozpaků.“

„Souhlasím, pane Cascabele,“ odpověděl Sergej. „Ale i s tím, co už umíte, dohovořil byste se všude.“

„Ne, pane Sergeji, ne! Rozumím sice skoro všemu, co mi kdo říká, ale mně by lidé nerozuměli. A já bych se právě chtěl dorozumět.“

„Dobrá, jak chcete.“

„Uběhne nám při tom lépe čas, pane Sergeji!“

Žádost pana Cascabela nebyla nijak podivná, a proto nikoho nepřekvapila.

A tak pan Cascabel pilně pracoval dvě až tři hodiny denně – učil se spíše ruské výslovnosti než mluvnici. Na výslovnosti si zřejmě nejvíc zakládal.

Jestliže Rusové mluví francouzsky velmi snadno a bez ruského přízvuku, jde Francouzům ruština už mnohem hůř. Jen těžko byste si představili péči, jakou tomu věnoval pan

Cascabel, úsilí, s jakým cvičil výslovnost, a hlahol, kterým plnil celou Krásku, aby dosáhl dokonalosti.

Ale při svém vrozeném nadání pro cizí řeči dělal takové pokroky, že všechny udivoval.

Po každé lekci odcházel na pobřeží a tam, kde ho nemohl nikdo slyšet, cvičil se vyslovovat nejrůznější věty, které pronášel zvučným hlasem; měnil při tom intonaci a cvičil vibraci r po ruském způsobu. A my víme, že onu vibraci si osvojil už při provádění svého kejklířského řemesla.

Někdy se setkával s Ortikem a s Kirševem, kteří neuměli ani slova francouzsky, a hovořil s nimi jejich mateřštinou, aby si ověřil, že mu už začínají dobře rozumět.

Oba ruští námořníci chodili teď do Krásky ostatně častěji. Kayetta, vždy znovu překvapená Kirševovým hlasem, vzpomínala stále, při jaké příležitosti tento hlas už slyšela...

Hovor Sergeje s Ortikem, jehož se nyní zúčastňoval i pan Cascabel, točil se stále jen kolem útěku z ostrova. Ale nikdo dosud nepřišel na žádné praktické řešení.

„Je tu jedna možnost návratu do vlasti, na kterou jsme dosud nepřipadli a která by se mohla naskytnout,“ řekl jednou Ortik.

„Jaká?“ ptal se Sergej.

„Až se polární moře uvolní,“ odpověděl námořník, „mohla by se u Ljachovských ostrovů objevit nějaká velrybářská loď. Nemohli bychom jí pak dát nějaké znamení a přivolat ji?“

„Tím bychom však posádku vystavili nebezpečí, že upadne do Ču čukova zajetí stejně jako my a že nás pak nebude moci osvobodit,“ dodal Sergej. „Posádka nebývá příliš velká a padla by do rukou domorodců.“

„Moře se ostatně neuvolní dříve než za tři měsíce,“ řekl pan Cascabel, „a já nemám dost trpělivosti, abych to tak dlouho vydržel!“

Po chvíli přemýšlení pak dodal:

„A i kdyby se nám podařilo dostat se na palubu velrybářské lodi, třeba i se svolením toho starého chlapíka Ču Čuka, museli bychom tu nechat Krásku...!“

„S touto ztrátou bychom se asi museli smířit,“ podotkl Sergej.

„Smířit?“ vykřikl pan Cascabel. „Ale jděte!“

„Přišel jste snad na něco lepšího?“

„Hm... hm...“

Více pan Cascabel neřekl. Ale na rtech se mu objevil úsměv a v očích mu zajiskřilo.

Když slyšela Kornelie odpověď svého muže, prohlásila:

„César už jistě na něco přišel...! Na co? To nevím. Ale na takového člověka se můžeme spolehnout.“

„Otec je chytřejší než pan Ču Čuk,“ řekla malá Napoleona.

„Všimli jste si,“ podotkl Sander, „že si teď zvykl říkat mu »ten hodný staroušek«? Takové přátelské oslovení!“

„Ledaže tím myslí pravý opak!“ namítl Hřebíček.

V druhé půli února projevilo se stoupaní teploty ještě výrazněji. Poněvadž vál jižní vítr, šířily se ovzduším teplejší vzdušné proudy.

Teď už nebylo možné ztrácet čas. Bylo by to dovršení smůly, kdyby Cascabelova rodina, která zažila v Beringově průlivu pohyb ledů, způsobený opožděnou zimou, byla nyní vystavena stejnému nebezpečí, způsobenému předčasným jarem.

Kdyby se záměr pana Cascabela zdařil, kdyby skutečně přiměl Ču Čuka k tomu, aby propustil celou rodinu i s celým nákladem; musel by se odjezd uskutečnit ještě v době, kdy se mezi Ljachovskými ostrovy a sibiřským pobřežím rozprostírá úplně zmrzlé ledové pole. Dobré sobí spřežení by mohlo vykonat tuto část cesty za podmínek poměrně příznivých a cestující by se nemuseli bát, že se ledové pole opět rozpadne.

„Řekněte mi, pane Cascabele,“ zeptal se jednoho dne Sergej, „zda opravdu doufáte, že ten starý taškář Ču Čuk vám věnuje soby, které potřebujete, abyste se s vozem dostal až na pevninu.“

„Pane Sergeji,“ odpověděl vážně César Cascabel, „Ču Čuk není jen starý taškář. Je to i ctihodný a výtečný muž. Dá-li souhlas k našemu odjezdu, dovolí nám vzít s sebou i Krásku, a jestliže nám to dovolí, bude nám muset nabídnout i dvacet sobů, padesát sobů, sto, tisíc... budu-li je chtít!“

„To ho máte tak v hrsti?“

„Zdali mám Ču Čuka v hrsti? Jako bych měl špičku jeho nosu mezi prsty, pane Sergeji! A když něco držím, držím to pevně!“

A pan Cascabel se zase zatvářil nesmírně sebejistě a zase se tak spokojeně usmál. Dnes si dokonce přiložil ukazováček a prostřední prst na našpulené rty a poslal Jeho Veličenstvu vzdušný polibek. Sergej však pochopil, že jeho přítel si chce nechat své plány pro sebe, a proto se nesnažil je vyzvědět.

Poněvadž se oteplilo, začali se Ču Čukovi poddaní zase zabývat svými obvyklými pracemi: lovem ptáků a tuleňů, kteří vylézali na ledové pole. Také náboženské obřady, za velkých mrazů přerušené, přiváděly opět věřící do jeskyně bůžků.

Největšího lesku dodávala obřadům účast celého kmene každý pátek. Pátky byly zřejmě novosibiřskými nedělemi. A v pátek 29. února – rok 1868 byl rok přestupný – měl být slavnostní průvod všech domorodců.

Večer před tímto dnem řekl prostě pan Cascabel před spaním:

„Zítra se připravme na obřad ve vorskpiku – ve společnosti našeho přítele Ču Čuka.“

„Cože? Ty tam chceš, Césare?“ divila se Kornelie.

„Chci.“

Co znamenal tak rozhodně vyjádřený návrh? Chtěl se snad pan Cascabel zalichotit vládci Ljachovských ostrovů tím, že se zúčastní jeho pověřených obřadů? Ču Čuk by jistě rád viděl, kdyby jeho vězňové přišli uctít místní božstva. Ale přidat se k víře domorodců a klanět se jejich bůžkům, to bylo něco jiného. Bylo přece málo pravděpodobné, že by se pan Cascabel dal svést až k odpadlictví, aby zapůsobil na Jeho novosibiřské Veličenstvo... Fuj! Nazítří ráno byl celý kmen na nohou. Bylo nádherné počasí a mráz pouhých deset stupňů pod nulou. Denní světlo zářilo už čtyři až pět hodin jako předzvěst slunečních paprsků a okraj slunce už vystupoval nad obzor.

Všichni domorodci vylezli ze svých brlohů. Muži, ženy, děti, starci, mládež, všichni ve svých nejlepších oděvech, v kabátech z tulení kůže a v halenách ze sobí kůže se srstí navrch. Byla to úplná přehlídka kožešin s bílou nebo černou srstí, čapek vyšíváných skleněnými perlami, pestrobarevných náprsenek, kožených řemíků kolem čel, náušnic, náramků i šperků vyřezávaných z mrožích kostí a zavěšených do nosních chrupavek.

Ale zdálo se, že to vše na takovou slavnost ještě nestačí. Někteří významní členové kmene usoudili, že se musí vyzdobit ještě bohatěji, a k tomu účelu použili různých věcí, které ukradli v Krásce.

Navlekli si kejklířské obleky s třásněmi a s cetkami, na hlavy si nasadili šaškovské čepice, někteří měli šikmo přes prsa kord a na něm navlečené žongléřské kroužky a jiní si navěsili kolem pasu růženec koulí a činek. A konečně velký náčelník Ču Čuk nesl slavnostně na hrudi tlakoměr jako odznak nového řádu, založeného právě samotným novosibiřským vládcem.

A zvuky kejklířských hudebních nástrojů splynuly v strašný koncert, v ohlušující vřavu, v které trubka soupeřila s pozounem a bubínek odpovídal tureckému bubnu.

Kornelii a její děti ohlušující rámus rozzuřoval. Všichni by byli rádi vypískali tyto umělce, kteří hráli „jako tulení“, jak se o tom vyjádřil Hřebíček.

Ale pan Cascabel – což bylo neuvěřitelné – se na barbarské umělce jen usmíval. Nešetřil poklonami, tleskal jim, volal: „Výborně! Výborně!“ a opakoval:

„Ti chlapíci mě opravdu udivují! Mají úžasné nadání pro hudbu, a kdyby chtěli vstoupit do mé umělecké skupiny, zaručil bych jim největší úspěch na trhu v Permi i v Saint-Cloudu!“

Za této strašné vřavy se ubíral vesnicí průvod k svatyni, kde už bůžkové čekali na pocty věřících. V čele kráčel Ču Čuk a hned za ním Sergej s Césarem Cascabelem, pak Cascabelova rodina a oba ruští námořníci, doprovázení všemi obyvateli Turkevu.

Průvod se zastavil před skalní dutinou, v jejíž hloubi stáli bůžkové domorodců, ozdobení nádhernými kožešinami a pomalovaní při této příležitosti čerstvými barvami.

První vkročil do svatyně Ču Čuk se zdviženými rukama, třikrát se poklonil a sedl si na bobek na koberec ze sobí kůže, který byl rozložen na zemi. To byl zdejší způsob pokleknutí.

Sergej s přáteli napodobili rychle panovníka a za nimi padli na tvář ostatní.

Když nastalo nábožné ticho, pronesl Ču Čuk tónem anglikánského předříkávače modliteb několik vět, které napolo zpíval a napolo šeptal třem bůžkům, nádherným ve své vznešenosti.

Náhle mu odpověděl mohutný a jako zvon dunící hlas, který se rozléhal až do nejbzdálenějšího kouta jeskyně.

Jaký to div! Tento hlas vycházel ze zobáku bůžka stojícího vpravo a pronesl rusky tato slova:

Oni svjatyje, eti inostranci, katoryje přišli od vastoka. Pačemu ty děržiš jich v t'urmě?

Znamenalo to:

„Ti cizinci, kteří přišli od východu, jsou svatí. Proč jsi je uvěznil?“

Tyto věty, které zřetelně slyšeli všichni domorodci, vyvolaly všeobecné ustrnutí.

Vždyť dnes po prvé ráčili novosibiřští bohové promluvit ke svým zbožňovatelům.

A pak se ozval druhý, ještě důraznější a rozkazující hlas, který vycházel ze zobáku bůžka vlevo a pronesl hlasitě tato slova:

Ja prikazyvaju tibě otpustit' etich arestantov. Prikaži svajemu narodu, što by pital k nim uvaženiye i vazvratil jim vsjo, što u nich atňal. Prikazyvaju tibě sdělat jim vazmožnym vazvraščeniye k sibirskim beregam!

Ony věty byly určeny Ču Čukovi a znamenaly:

„Přikazuji ti, abys vězně propustil. Nařid' svému lidu, aby jim prokazoval patřičnou úctu a vrátil jim vše, co jim vzal. Nařizují ti, abys jim umožnil návrat na sibiřské pobřeží!“

Tentokrát to už nevyvolalo ustrnutí, nýbrž přímo děs. Ču Čuk se svezl na roztřesená kolena, vytřeštil oči, otevřel ústa a roztáhl prsty jako u vytržení. Jeho poddaní napolo povstali a nevěděli, mají-li padnout na tvář nebo utéci.

Konečně se ozval také třetí, prostřední bůžek. Ale jak strašný to byl hlas, plný hněvu a vyhrůžek. S jakým tragickým důrazem vyslovoval jednotlivé slabiky, až hřměly jako rachot hromu.

Jeho slova byla určena přímo Jeho novosibiřskému Veličenstvu:

Jesli ty ně sdělaješ eto v tot děn, katoryj naznačat eti svjatyje, propad'oš gněvu něbes ty i vsjo tvajo plemja!

Znamenalo to:

„Neuděláš-li to v den, který ti určí oni svatí, propadneš hněvu nebes ty i celý tvůj rod!“

Po těchto slovech král i jeho poddaní leželi na zemi jako mrtví a chroptěli hrůzou, kdežto pan Cascabel vděčně zdvihl obě paže k bůžkům a poděkoval jim za jejich božský zásah.

Jeho přátelé se při tom drželi za boky a museli se přemáhat, aby nevypukli v chechtot.

Nepřekonatelný umělec a důmyslný chlapík César Cascabel zapůsobil na „starého dobráka Ču Čuka“ prostým břichomluveckým výstupem.

To skutečně stačilo k oklamání pověřivých domorodců. „Cizinci, kteří přišli od východu!“

Jak obdivuhodné označení našel pan Cascabel! „Cizinci, kteří přišli od východu, jsou svatí!

Proč je Ču Čuk uvěznil?“

Ne, Ču Čuk je už nebude zadržovat! Propustí je, jakmile cizinci projeví úmysl odejít, a domorodci se k nim budou chovat s úctou, kterou si tito zřejmí vyvolenci boží zasluhují!

Ortik a Kiršev, kteří neznali umění pana Cascabela, neskrývali nijak hluboké překvapení, ale Hřebíček nadšeně opakoval:

„Ten náš patron je genius...! To je mozek! To je člověk...! Ledaže...“

„Ledaže je to bůh!“ doplnila ho Kornelie a poklonila se svému muži.

Kousek se podařil. Povedl se proto, že jsou Novosibiřané tak neobyčejně lehkověrní – jejich lehkověrnost si nelze ani představit. Toho si právě pan Cascabel moudře povšiml a to mu také vniklo nápad použít svého břichomluveckého umění ve prospěch společné záchrany.

Po obřadu byl pan Cascabel se svými přáteli odveden k tábořišti s úctou, jakou si zaslouží jen svatí. Ču Čuk se rozplýval v pozdravech a v poklonách, značně prodchnutých bázní a úctou. Byl ochoten ctít členy Cascabelovy rodiny stejně jako bůžky na ostrově Kotelném.

A jak by si byli obyvatelé Turkevu mohli ve své nevědomosti myslit, že se stali obětí podvodu? Slyšeli zcela nepochybně strašné hlasy bohů z vospiku! Rozkazy pronesené v dobré ruštině vycházely přece z jejich zobáků, které byly až dosud němé. A nestalo se ostatně něco podobného už předtím? Což nemluvil také papoušek Žako? Nebyli snad domorodci už jednou vyděšeni slovy, která vycházela z jeho zobáku? A když to dokázal pták, proč by to nedokázali také bohové s ptačími hlavami?

Od toho dne Sergej, César Cascabel a jeho rodina i oba námořníci, ke kterým se Sergej hlásil jako jejich krajan, byli svobodni. Zima zatím značně pokročila a teplota už byla docela snesitelná. Trosečníci se proto rozhodli neodkládat odjezd z Ljachovských ostrovů.

Ne snad proto, že by se báli změny v rozhodnutí domorodců. Ti na to byli příliš „uskřípnutí“. César Cascabel se teď spřátelil s Ču Čukem tak, že by mu byl náčelník čistil boty, kdyby o to byl patron stál. Ču Čuk se také postaral o to, aby domorodci vrátili

všechny věci, které v Krásce ukradli. On sám vrátil v pokleku Césarů Cascabelovi barometr, který nosil na prsou. César Cascabel mu za to ráčil podat ruku, kterou Ču Čuk nábožně políbil. Vždyť to byla ruka, která mohla podle jeho přesvědčení metat blesky a rozpoutat bouře!

Zkrátka 8. března byly přípravy k odjezdu dokončeny. Pan Cascabel si vyžádal dvacet sobů jako spřežení k vozu. Ču Čuk mu jich horlivě nabídl hned sto, ale jeho nový přítel mu poděkoval a trval na původním množství. Navíc chtěl jenom nezbytné zásoby krmiva, aby mohl své spřežení za jízdy přes ledové pole živit.

Toho dne ráno se Sergej, Cascabelova rodina a dva ruští námořníci rozloučili s turkevskými domorodci. Celý kmen se shromáždil, aby přihlížel odjezdu hostů a přál jim šťastnou cestu.

„Drahý Ču Čuk“, upřímně dojat, stál v první řadě. Pan Cascabel k němu přistoupil, poklepal ho na břicho a spokojil se jen několika stručnými francouzskými slovy:

„Sbohem, starý hlupáku!“

Ale důvěrné poklepání ještě zvýšilo vážnost Jeho Veličenstva v myslích jeho poddaných.

Po deseti dnech, 18. března, zdolala Kráska bez nebezpečí a bez námahy ledové pole mezi Ljachovskými ostrovy a sibiřským pobřežím a vyjela na pevninu při ústí Leny.

Po tolika nehodách a neštěstích, nebezpečích a dobrodružstvích, která zažili od výjezdu z Port Clarence, vstoupil konečně Sergej se svými přáteli na asijskou pevninu.

VIII

ZEMĚ JAKUTŮ

Původní cestovní plán, podle kterého měli jet od Beringova průlivu až k evropským hranicím, musel být pochopitelně změněn vzhledem k zajížděcí zaviněné proudem a k přistání na Novosibiřských ostrovech. Teď už nemohli cestující počítat s přejezdem ruské Asie v její jižní části. Ostatně brzy se zlepšily klimatické podmínky a odpadne také přezimování v některé vesnici. Lze dokonce říci, že poslední události se rozvíjely stejně příznivě jako zázračně.

Teď bylo zapotřebí prostudovat směr, kterým se měli cestující ubírat, aby dosáhli nejkratší cestou pohoří Uralu na hranicích evropského a asijského Ruska. To chtěl Sergej udělat dříve, než vyjedou z tábora, který si zřídili na pobřeží.

Počasí bylo klidné a jasné. Den v plné rovnodennosti byl přes jedenáct hodin dlouhý a prodlužoval se ještě svítáním a soumrakem, které jsou v krajích na sedmdesáté rovnoběžce velmi dlouhé.

Malá karavana se teď skládala z deseti osob, protože se do ní začlenili Kiršev a Ortik.

Třebaže se námořníci s ostatními členy skupiny příliš nesblížili, stali se strážníky Krásky, zasedali ke společnému stolu, a protože jim zima zatím bránila v nocování venku, museli v Krásce i spát.

Průměrná teplota byla stále ještě několik stupňů pod nulou, což mohli cestující snadno zjišťovat, protože Ču Čuk vrátil původnímu majiteli i teploměr. Celý kraj byl do nedozírna pokryt bílým kobercem, který však březnové slunce mělo brzy rozpustit. Na ztvrdlém sněhu budou moci sobi táhnout těžký vůz stejně dobře jako na travnaté stepi.

Domorodci poskytli cestujícím krmivo pro soby v takovém množství, aby jim stačilo na cestu z Kotelného až k Lenskému zálivu. Od tohoto místa se sobi už mohli živit sami lišejníkem, který dovedou vyhrabávat zpod sněhu, a listím se stromů, jímž je sibiřská půda přímo poseta. Během jízdy přes ledové pole se ukázalo, že sobi jsou poslušné spřežení, a Hřebíček je mohl bez obtíží řídit.

Potrava pro cestující byla zajištěna zásobami konzerv, mouky, tuku, rýže, čaje, sucharů a pálenky, které byly ještě v Krásce. Kornelie měla také dostatek jakutského másla, jež bylo uloženo v krabicích z březového dřeva a které příteli Cascabelovi nabídl přítel Ču Čuk. Bude však nutno doplnit zásoby petroleje, jakmile si jej budou moci v některé sibiřské vesnici koupit. Čerstvé maso si budou opatřovat lovem. Sergej a Jan budou mít za jízdy často příležitost, aby využili své obratnosti ve prospěch kuchyně.

Mohli počítat i s pomocí obou ruských námořníků. Ti tvrdili, že severní kraje Sibíře částečně znají, a tak se zdálo, že budou moci dělat výpravě průvodce. To vše bylo prohovořeno toho dne v táboře.

„Protože jste tímto krajem už prošli, povedete nás...“ obrátil se Sergej k Ortikovi.

„To je to nejmenší, čím se můžeme panu Cascabelovi odvděčit za své vysvobození,“ odpověděl Ortik.

„Mně? Vůbec ne!“ odpověděl César Cascabel. „Snad mému břichu, kterému příroda dala dar řeči! Jemu tedy musíte poděkovat!“

„Ortiku,“ zeptal se Sergej, „jakou cestu byste nám radil od zálivu při ústí Leny?“

„Rozhodně nejkratší, pane Sergeji! Nebude-li vám vadit, když necháme stranou hlavní města gubernií, která leží jižněji, budeme moci zamířit přímo k pohoří Uralu. Ostatně cestou budeme projíždět mnoha vesnicemi, kde si budete moci opatřit potraviny, a bude-li nutné, zastavit se tam na delší dobu.“

„Proč?“ přerušil Ortika pan Cascabel. „V žádné vesnici nemáme co dělat. Záleží nám jen na tom, abychom se nezdržovali a zrychlili jízdu. Není ten kraj pro cestování nebezpečný?“

„Vůbec ne,“ odpověděl Ortik.

„Je nás ostatně dost a běda ničemům, kteří by se odvážili na Krásku zaútočit. Nedostali by

se z toho tak snadno.“

„Buďte klidný, pane Cascabele, nemusíte se ničeho bát,“ odpověděl Kiršev.

Jistě jste si všimli, že Kiršev hovořil velmi málo. Byl to člověk nesdílňý, zachmuřený a mlčelivý a nechával hovořit svého kamaráda. Ortik byl rozhodně inteligentnější než on, dokonce velmi inteligentní, což si mohl Sergej několikrát ověřit.

Cesta, kterou navrhoval Ortik, mohla celkem všechny uspokojit. Objíždky důležitějších měst, kde jim hrozilo setkání s policií, hodily se hraběti Narkinovi stejně jako oběma nepravým námořníkům. Museli však počítat s tím, že zejména poblíže hranic se lidnatějším osadám nevyhnou a že budou muset udělat vždy jistá opatření. Do té doby jim nebudou stepní vesnice v tomto ohledu příliš nebezpečné.

Tento cestovní plán byl v zásadě přijat. Zbývalo jen prostudovat různé kraje, kterými budou od toku Leny k Uralu projíždět.

Jan proto vyhledal ve svém atlasu mapu severní Sibiře. Sergej pak důkladně prostudoval území, kde sibiřské řeky, místo aby jim usnadnily cestování od východu na západ, postaví jim do cesty spíše vážné překážky. Na konec se dohodli takto:

Projet územím Jakutů, kde je málo vesnic, směrem k jihozápadu.

Přejet od povodí Leny přes povodí Anabaru a Chatangy až k povodí Jeniseje a Obu, což bude znamenat cestu asi tři tisíce tři sta kilometrů dlouhou.

Dostat se od povodí Obu až k pohoří Uralu, které tvoří hranici evropského Ruska, cestou pět set padesát kilometrů dlouhou.

A konečně cestovat od Uralu do Permi, čtyři sta kilometrů k jihozápadu.

Celkem musí zdolat zhruba čtyři tisíce pět set kilometrů.

Nedojde-li cestou k žádnému zdržení, nebudou-li se muset v nějaké vesnici zastavit, mohli by tuto cestu vykonat za necelé čtyři měsíce. Jedenatřicet až pětatřicet kilometrů denně neznamenal pro soby příliš mnoho, a tak Kráska mohla dorazit do Permi a pak do Nižního Novgorodu v polovině července, tedy právě v době, kdy slavné trhy budou vrcholit.

„Pojedete s námi až do Permi?“ zeptal se Sergej Ortika.

„Asi ne,“ odpověděl námořník. „Až překročíme hranice Evropy, chceme zamířit přes Petrohrad do Rigy.“

„Dobrá,“ řekl pan Cascabel. „Ale nejdříve se musíme dostat k hranicím!“

Bylo už předem umluveno, že jakmile vstoupí na pevninu, udělají čtyřiaadvacetihodinovou zastávku. Po rychlé jízdě přes ledové pole to bude odpočinek velmi zasloužený. Ten den byl tedy věnován odpočinku.

Lena se vlévá do Lenského zálivu ústím, které se nepravidelně rozvětňuje nesčítelným množstvím ramen a kanálů. Tato krásná řeka, jejíž tok je čtyři tisíce dvě stě šedesát

kilometrů dlouhý, přijímá velký počet přítoků a mizí v Severním ledovém oceánu. Rozloha jejího povodí se odhaduje na pět milionů čtverečných kilometrů.

Když si Sergej podrobně prohlédl mapu, zdálo se mu, že by bylo dobré jet napřed podle břehů zálivu, aby se mohli lépe vyhnout četným ramenům Leny při ústí. Ačkoli byla řeka dosud zamrzlá, bylo by nebezpečné pouštět se do tohoto bludiště. V zimě se tam totiž nakupilo mnoho ker, obrovských ledových bloků a opravdových ledových hor, které sice vypadaly velmi malebně, ale nedaly se obejít.

Za zálivem už začínala nezměrná step, jen tu a tam zvlněná několika pahorky, přes něž se však pojede snadno.

Ortik a Kiršev byli opravdu zvyklí cestovat v těchto šířkách. Jejich společníci to mohli pozorovat už za přejezdu z Ljachovských ostrovů až na sibiřské pobřeží. Oba námořníci dovedli rychle upravit tábořiště a postavit podle potřeby pevné ledové chýše. Znali zkušenosti pobřežních rybářů, kteří zbavují oděvy vlhkosti tím, že je zahrabávají do sněhu. Nemýlili se také, když měli rozeznat kry vzniklé zamrznutím slané a sladké vody. Vyznali se konečně i v nejrůznějších cestovních praktikách, které jsou dobře známé cestovatelům v polárních krajích.

Toho dne po večeři hovořili všichni o zeměpisu severní Sibiře a Ortik vyprávěl, jak s Kirševem těmito končinami procházeli.

Sergej se ho zeptal:

„Jak je možné, že jste se jako námořníci dostali do těchto končin?“

„Pane Sergeji,“ odpověděl Ortik, „před dvěma roky jsem se octl s Kirševem a s deseti námořníky v archangelském přístavu, kde jsme se měli nalodit na velrybářskou loď. Ale byli jsme vysláni zachraňovat loď, která ztroskotala v ledu severně od ústí Leny. A cestu z Archangelska k tomuto zálivu jsme vykonali podle severního sibiřského pobřeží. Když jsme dorazili k lodi Vremja, podařilo se nám dostat ji zase na volnou vodu a na ní jsme pak odpluli na lov. Jak jsem vám však už řekl, loď za lovu ztroskotala a celá posádka zahynula. Přežil jsem ji jen já a můj kamarád. Tehdy nás bouře zahнала v člunu na Ljachovské ostrovy, kde jste nás našli.“

„A Aljaškou jste nikdy neputovali?“ ptala se Kayetta, která, jak víme, mluvila a rozuměla rusky.

„Aljaška?“ odvětil Ortik. „Není to nějaký kraj v Americe?“

„Ano,“ řekl Sergej. „Je to kraj na severozápadě Nového světa, Kayettin domov... Na svých loveckých výpravách jste se tam nedostali?“

„Ten kraj neznáme,“ odpověděl Ortik zcela přirozeným hlasem.

„Beringův průliv jsme nikdy nepřekročili,“ dodal Kiršev.

Hlas tohoto člověka vzbudil znovu v mladé Indiánce zvláštní pocit, ačkoli si nemohla vzpomenout, kde jej už slyšela. A přece to mohlo být jedině v aljašských krajích, které děvče nikdy neopustilo.

Když Ortik a Kiršev tak naprosto jasně odpověděli, Kayetta s obvyklou skromností, vlastní indiánské rase, se už dále nevyptávala. Ale v duši jí zůstal onen zvláštní pocit a instinktivní nedůvěra k oběma námořníkům.

Za jednodenní zastávky si mohli sobi odpočinout, jak potřebovali. Ač měli přední nohy svázané provazy, mohli se potulovat kolem tábora, okusovat křoví a vyhrabávat si lišejníky skryté pod sněhem.

Dne 20. března malá karavana v osm hodin ráno vyjela. Počasí bylo suché a jasné a vanul severovýchodní vítr. Do nedozírna se táhla bílá step, ještě dost tvrdá, aby po ní mohl vůz snadno jet. Sobi byli zapřaženi po čtyřech soustavou velmi složitých opratí. Táhli v pěti řadách za sebou, řízení z jedné strany Ortikem a z druhé Hřebíčkem.

Tak uplynulo šest dní, aniž došlo k setkání, které by stálo za zmínku. Sergej, pan Cascabel, Jan a Sander šli nejčastěji až do večerní zastávky pěšky a někdy je doprovázely i Kornelie, Napoleona a Kayetta, když se nemusily starat o domácnost.

Každé dopoledne urazila Kráska asi deset verst, to jest asi jedenáct kilometrů. Odpoledne pak stejnou vzdálenost stále směrem na západ, což bylo dobrých dvaadvacet kilometrů za den.

Dne 29. března přejela po ledu říčku Oleňok. Sergej s přáteli vjeli potom do vesnice Maximovky, sto osmdesát kilometrů jihozápadně od Lenského zálivu.

Nebylo v tom nic nebezpečného, když se Sergej na den zastavil v této vesnici, ztracené na severním okraji stepi. Nebyl tam ani gubernátor, ani kozácká vojenská stanice. Hrabě Narkin se tedy neměl čeho bát.

Byli teď uprostřed jakutského území a Cascabelova rodina byla obyvateli Maximovky skvěle přijata.

Tento kraj, který je ve východní a v jižní části hornatý a lesnatý, má v severní části jen rozlehlé holé pláně, oživené tu a tam skupinou stromů, jež se měly v blízkém teplém období zazelenat. Senoseč je tam nesmírně bohatá, a to proto, že ačkoli je zima v severní Sibiři velmi krutá, v letních měsících tam teplota dosahuje značné výše.

Žije tam stotisícový národ Jakutů, kteří si osvojili ruský způsob života. Jsou to zbožní, pohostinní lidé přísných mravů, velmi vděční za prokázané dobrodiní a velmi pokorní vůči tvrdému osudu.

Cestující už cestou od Lenského zálivu do této vesnice potkali několikrát sibiřské kočovníky. Byli to statní lidé středních postav, s plochými obličejí, s černýma očima, s

hustými vlasy a s bezvousými tvářemi. Stejný typ žil i v Maximovce. Obyvatelé této vesnice byli družní, mírní, inteligentní, pracovití a nedali se tak snadno napálit.

Jakuti, kteří vedou potulný život, jsou stále na koních a ozbrojeni a mají četná stáda rozptýlená po stepi. Ti, kteří žijí trvale ve vesnicích nebo v městečkách, zabývají se především rybolovem: loví v rybnatých vodách tisíců řek, které veletok na své cestě sbírá.

I když mají Jakuti všechny společenské i osobní ctnosti, nutno doznat, že holdují nadměrně tabáku, a což je ještě horší, také pálence a jiným alkoholickým nápojům.

„Je to do jisté míry omluvitelné,“ řekl Jan. „Vždyť po tři měsíce mají k pití jen vodu a k jídlu jen borovou kůru.“

„Chceš snad říci kůru, ne?“ ptal se Hřebíček.

„Ne, borovou kůru. A po takovém strádání jsou jejich výstřelky omluvitelné.“

Kočovníci bydlí v jurtách, t. j. v kuželovitých stanech z bílé látky, kdežto usedlíci obývají dřevěné domy, vystavěné podle osobního vkusu jednotlivců. Tyto pečlivě udržované domy jsou pokryty velmi strmými střechami, jejichž sklon napomáhá tání sněhu pod paprsky dubnového slunce. Vesnice Maximovka vypadala velmi přívětivě. Její obyvatelé byli lidé příjemného vzhledu, upřímného chování, jasného pohledu a hrdých tváří. Jejich ženy byly přívětivé a dosti hezké – i když byly ve tvářích tetovány. Velmi přísně dodržovaly mravy kmene a nikdy se neukázaly cizincům bosy nebo s odkrytými hlavami.

Cascabelovu rodinu přivítali srdečně jakutští náčelníci, nazývaní staršinové, významní lidé tohoto kraje. Ti dobří lidé se přeli o čest hosty ubytovat a živit. Kornelie však s poděkováním trvala na tom, že bude nákupy platit. Potřebovala především zásobu petroleje, aby měla na delší dobu postaráno o topivo v kuchyňských kamnech.

Kráska jako všude vyvolala i zde silný dojem. Tímto krajem kejklířský vůz dosud nikdy neprojel. Mnoho jakutských mužů i žen si jej přišlo prohlédnout a Cascabelovi toho nemuseli nijak litovat. V těchto končinách je krádež vzácností, dokonce i krádež na úkor cizinců. A jestliže k ní přece někdy dojde, následuje po činu ihned trest. Je-li čin prozrazen, je zloděj veřejně zmrskán pruty. A po tělesném trestu přijde ještě trest morální. Pachatel je na celý život zbaven cti, ztrácí občanská práva a nemůže být už nikdy nazván „počestným člověkem“.

Dne 3. dubna přijeli cestující na břeh říčky Odenu, která se vlévá do Anabaru a je asi dvě stě kilometrů dlouhá.

Počasí až dosud velmi příznivé počalo se trochu měnit. Přišly prudké deště, které vyvolaly především tání sněhu. To trvalo týden a v té době museli cestující velmi často tahat vůz z bláta a z velmi nebezpečného tekutého písku, když jeli po bažinaté půdě. Tak se v těchto

šířkách projevovalo jaro; průměrná teplota se udržovala na dvou až třech stupních nad nulou.

Takové cestování všechny nesmírně unavovalo. Mohli být jen rádi, že jim pomáhali oba ruští námořníci, kteří projevovali velkou oddanost a úslužnost.

Dne 8. dubna se Kráska zastavila na pravém břehu řeky Anabaru, sto sedmdesát kilometrů od Maximovky.

Mohli přejít tuto řeku ještě po ledu, ačkoli na jejím dolním toku už nastal odchod ledů. Bylo slyšet rachot ker, které proud unášel s hukotem k zálivu. O týden později by už museli cestující hledat sjízdný brod, což by nebylo tak snadné, protože když začne sníh tát, hladina řeky rychle stoupá.

Step se už zazelenala a pokryla se kobercem nové trávy, která se nejvíc líbila spřežení. Keře už rašily. Do tří týdnů vyrazí z pupenů na větvích první listy. Rostlinný život bujel i na ubohých zbytcích stromů, které po zimních mrazech vypadaly jako suché.

Tu a tam se ve větru pružně ohýbaly skupiny bříz a modřínů. Celá severská příroda oživovala ve slunečním teple.

Kraje asijské Sibiře jsou tím méně pusté, čím dále leží od pobřeží. Malá skupina potkala někdy výběrčího daní, který jel do vesnic vybírat poplatky. Zastavili se, vyměnili několik slov s kočovným úředníkem a nabídli mu sklenku vodky, kterou on vždy rád přijal. Pak si vzájemně popřáli šťastnou cestu a rozloučili se.

Jednoho dne se Kráska setkala s průvodem vězňů. Tito nešťastníci, odsouzení k pracím v solivárnách, byli vedeni až do nejvýchodnější Sibiře a skupina kozáků, která je doprovázela, zacházela s nimi velmi špatně. Nemusíme snad ani říkat, že Sergejova přítomnost nevzbudila vůbec pozornost velitele eskorty. Kayettě, která ruským námořníkům stále nedůvěřovala, se však zdálo, že se oba muži snažili, aby na sebe neobrátili pozornost kozáků.

Dne 19. dubna, po cestě dlouhé tři sta třicet kilometrů, zastavila se Kráska na pravém břehu řeky Chatangy, která se vlévá do zálivu stejného jména. Tentokrát už cestující nenašli ledový most, po kterém by mohli přejít na druhý břeh. Jen několik plujících ker svědčilo o tom, že pohyb ledů skončil. Museli tedy hledat sjízdný brod, což by je bylo jistě velmi zdrželo nebýt Ortika, který půl versty proti toku jeden našel. Přejeli řeku se značnými obtížemi, protože vůz byl ponořen až k nápravám. Když se cestující přebrodivili, utábořili se asi sto kilometrů dále u jezera Iege.

Jaký to rozdíl proti jednotvárné stepi! Bylo to jako oasa uprostřed saharského písku. Představte si průzračnou vodní hladinu obklopenou pásem jehličnatých stromů, smrků a

borovic, svěže zelenými keřovitými porosty, brusinčím, šichou černou (Šicha černá (Empetrum nigrum) je drobný keříček, který roste v rašeliništích a na vlhkých místech v podhorských krajích.) , červeným rybízem a šípkovými keři, které jaro ozdobilo čerstvými květy.

V hustém podrostu, který se táhl od jezera na východ i na západ, byli by Wagram a Marengo snadno vyslídili srstnatou i pernatou zvěř, kdyby je tam byl pan Cascabel nechal chvíli volně pobíhat.

Ostatně na hladině jezera plula četná hejna hus, kachen a labutí. Vzduchem táhly volným letem páry jeřábů a čápů, kteří se vraceli ze středoasijských krajů. Člověku se chtělo při tak nádherné podívané zatleskat.

Na Sergejův návrh bylo dohodnuto, že se tu výprava na dva dny zastaví. Tábořiště bylo upraveno u cípu jezera pod vysokými jedlemi, jejichž vrcholky se skláněly nad vodu.

Pak se lovci chopili pušek a odešli s Wagramem na lov, když byli slíbili, že daleko nepůjdou. Neuplynulo ani čtvrt hodiny a už zazněly první výstřely.

Pan Cascabel, Sander, Ortik a Kiršev se zatím rozhodli zkusit štěstí v rybolovu na březích jezera. Jejich nářadí se skládalo jen z několika udic s háčky, které si koupili od domorodců v Port Clarence. Co však ještě potřebuje rybář znalý tohoto velkého umění, je-li dost chytrý, aby bojoval se lstivými rybami, a dost trpělivý, aby čekal, až se rybě uráčí zakousnout se do vnaidla?

Oné druhé vlastnosti nebylo tu ostatně dnes potřeba. Sotva se háčky ponořily do správné hloubky, už se na hladině rozběhly vlnky. Ryb bylo při březích velmi mnoho a rybáři jich za půl dne mohli nacytat tolik, že by to stačilo na celou postní dobu. Největší radost z toho měl Sander. Když za ním přišla Napoleona a chtěla si také vzít udici, nedovolil jí to. Vznikla z toho hádka, do které se musela vložit Kornelie. Zdálo se jí ostatně, že ryb je už nacytáno dost, a proto nařídila muži i dětem, aby si náčiní sbalili; a když paní Cascabelová něco nařídila, nezbylo než poslechnout.

Po dvou hodinách se vrátil Sergej s Janem a s Wagramem, kterého museli doslova přitáhnout za uši, protože se mu z houštin plných zvěře nechtělo.

Lovci měli stejné štěstí jako rybáři. Po několik dní měla rodina pestré a chutné obědy. Jedli výborné ryby z jezera a především výtečnou zvěřinu, kterou je severní část Sibiře proslulá. Kromě jiných úlovků přinesli lovci i růženec ptáků, kteří tu žijí v hejnech a kterým se říká „karaly“, a několik párů „dikutů“, hloupých ptáků, kteří jsou menší než jeřabci a mají neobyčejně chutné maso.

Snadno si představíte oběd, který Kornelie toho dne připravila! Stůl byl vynesena ven pod

stromy a stolovníci vůbec nedbali na to, že je k hodování venku ještě trochu chladno. Kornelie se překonala v přípravě smažených ryb a pečené zvěřiny. Protože si v poslední vesnici doplnila zásoby mouky a nakoupila si i jakutské máslo, nebylo divu, že se na stole objevil také obvyklý do zlatova vypečený a křehký koláč. Každý stolovník zapil oběd sklenkou pálenky, za kterou mohli děkovat obyvatelům Maximovky, kteří jim několik lahví prodali. Den skončil, aniž byli vyrušeni ze šťastného odpočinku.

Všichni věřili, že období nesnází už mají za sebou a že tato úžasná cesta přinese v závěru Cascabelově rodině jen čest a prospěch.

Odpočinku byl zasvěcen i druhý den; sobí spřežení využilo té doby k tomu, aby se důkladně napáslo.

Dne 21. dubna Kráska v šest hodin ráno vyjela a po čtyřech dnech dosáhla západní hranice jakutského území.

IX

AŽ K OBU

Vraťme se nyní k dvěma Rusům, které zlá náhoda spojila s Cascabelovou rodinou.

Dalo se očekávat, že vděčnost za dobré přijetí přivede Ortika a Kirševa na lepší myšlenky. Ale to se nestalo. Ti bídáci, kteří se v minulosti zúčastnili tolika zločinů Karnovovy bandy, pomýšleli jen na zločiny nové. Chtěli se především zmocnit Krásky a peněz, které Ču Čuk vrátil. Po návratu do Ruska chtěli v kejklířském přestrojení začít zase zločinecký život. Aby to však mohli provést, museli se napřed zbavit svých cestovních společníků, dobrých lidí, kterým vděčili za svou svobodu, a vůbec to neváhali udělat.

Ale svůj plán sami uskutečnit nemohli. Právě proto zamířili k jednomu z uralských průmysků, který byl velmi často navštěvován zločinci, jejich bývalými spoluvinníky, a tam se chtěli spojit s tolika bandity, kolik jich budou potřebovat k napadení obyvatel Krásky.

Kdo by je byl mohl podezírat z tak ohavného spiknutí? Předstírali, že chtějí být užiteční, a nikdo jim také nemohl nic vytýkat. Jestliže nebudili v nikom náklonnost, nebudili ani nedůvěru. Jen Kayetta stále pochybovala o jejich poctivosti. Jednou ji dokonce napadlo, že Kirševův hlas zaslechla oné noci, kdy byl Sergej na aljašských hranicích přepaden. Bylo by však možné, aby pachatelé onoho zločinu byli právě tito námořníci, s kterými se pak setkali přes pět tisíc kilometrů daleko na jednom z Ljachovských ostrovů? Kayetta oba muže neustále pozorovala, ale se svým nepravděpodobným podezřením se nikomu nesvěřila.

Nutno však uvést ještě jednu okolnost. Právě tak jako mladá Indiánka podezřívala Ortika a Kirševa, pokládali oba zločinci za velmi podivnou i situaci Sergejovu. Po těžkém zranění na aljašských hranicích byl odvezen do Sitky a tam Cascabelovou rodinou ošetřován. Až

do té doby to bylo vše zcela přirozené. Ale proč jel s těmi komedianty až do Port Clarence? Proč je doprovázel přes Sibiř? Přítomnost toho Rusa v kočovné rodině byla při nejmenším podivná.

Jednoho dne řekl Ortik Kirševovi:

„Co když se chce náhodou Sergej vrátit do Ruska tak, aby ho nikdo nepoznal? Nemohli bychom z této okolnosti něco vytěžit? Mějme otevřené oči!“

A tak hrabě Narkin nevěděl, že je bedlivě pozorován Ortikem, který chtěl jeho tajemství odhalit.

Dne 23. dubna při odjezdu z jakutského území vjelo spřežení na území Ostjaků. Tito Sibiřané jsou málo civilisovaný a chudý kmen, ačkoli tato část Sibiře má několik bohatých oblastí, mezi nimi i oblast berezovskou.

Když Kráska projížděla některou vesnicí v tomto kraji, mohli si cestující všimnout, jak se liší od malebných a půvabných vesnic jakutských. Tady byly špinavé chýše, vhodné sotva k přechovávání zvířat, a v nich ovzduší, v kterém se nedalo dýchat.

A nelze si ani představit odpornější tvory, než byli tito domorodci, o nichž mohl Jan citovat stať ze všeobecného zeměpisu:

„Ostjaci ze severní Sibiře nosí na ochranu proti zimě dvojí oděv: vrstvu špíny a přes ni sobí kůži!“

Jejich potrava se skládá téměř výlučně z polosyrových ryb a z masa, které si nikdy nijak neopékají.

To je ovšem příznačné pro kočovníky, jejichž stáda jsou rozptýlena po stepi. Netýká se to už v plné míře obyvatel větších vesnic.

V městě Starochantaskij našli cestující obyvatelstvo trochu slušnější, ačkoli velmi málo pohostinné a k cizincům nepřívětivé.

Ženy byly tetovány modrými kresbami a nosily červený závoj s modrými pruhy, křiklavě barevné sukně a světlejší kabátce, jejichž ošklivý střih jim hyzdil postavy. Kolem pasu měly široké opasky zdobené rolničkami, které zvonily při každém pohybu jako postroj španělského mezka.

Muži se v zimě – a někteří ještě teď – podobali svým oblekem spíše zvířatům. Nosili oděv z kůže obrácené srstí navrch. Hlavu měli zakrytou kápí, které říkají „malca“ nebo „parka“ a která má výřezy pro oči, ústa a uši. Rysy tváře nelze vůbec zahlédnout, ale člověk toho asi nemusí litovat.

Kráska potkala cestou i několik saní, kterým se tu říká „narky“. Jsou do nich zapřaženi tři sobi prostým řemenem, který prochází zvířatům pod břichem, a jedinou opratí uvázanou k parohům. Narky mohou ujet bez zastávky třicet až pětatřicet kilometrů.

Od sobů, kteří táhli vůz, nemohli cestující takový výkon ovšem očekávat. Nikdo si na to také nemohl stěžovat, sobi jim prokazovali velmi dobré služby.

Sergej k tomu jednou prohlásil, že bude nutno soby nahradit koňmi, jakmile si je budou moci opatřit.

„Nahradit?“ odpověděl pan Cascabel. „A proč, prosím vás? Myslíte snad, že sobi nebudou mít dosti sil, aby nás dovezli až do Ruska?“

„Kdybychom jeli do severního Ruska, nemluvil bych o tom,“ odpověděl Sergej. „Ale střední Rusko, to je něco jiného. Tato zvířata snášejí velmi špatně teplo, které je unavuje a v kterém nemohou pracovat. Proto se koncem dubna stěhují celá stáda sobů do severních krajů, především na náhorní plošiny Uralu, které jsou stále pokryty sněhem.“

„O tom rozhodneme až na hranicích, pane Sergeji! Ale zbavit se takového spřežení by byla opravdu velká oběť. Představte si ten dojem, kdybych přijel do Permi v době trhů s dvaceti soby, zapřaženými do vozu Cascabelovy rodiny! Jaký dojem a jaká reklama!“

„Bylo by to opravdu skvělé,“ odpověděl Sergej s úsměvem.

„Triumfální...! Jen řekněte triumfální...! A když už o tom mluvíme,“ dodal pan Cascabel, „nezapomněl jste na ujednání, že hrabě Narkin se stane členem mé skupiny a že neodmítne v případě potřeby ani vystoupit před obecnstvem?“

„To je smluveno.“

„Nezapomínejte tedy na lekce v kouzelnictví, pane Sergeji! A protože všichni věří, že se cvičíte jen pro své vlastní potěšení, nebudou se tomu divit ani mé děti, ani ruští námořníci. A víte, že už jste dost obratný?“

„Jak bych nebyl, příteli, když mám takového učitele?“

„Odpusťte mi to, pane Sergeji, ale ujišťuji vás, že máte velmi pozoruhodné přirozené vlohy. Budete-li trochu cvičit, stane se z vás znamenitý kouzelník a já jsem přesvědčen, že se vám peníze jen pohnou.“

Dne 6. května dojela Kráska na břeh Jeniseje, čtyři sta kilometrů od jezera Iege.

Jenisej je jedna z největších řek sibiřské pevniny. Vlévá se do Jenisejského zálivu, který se na sedmdesáté rovnoběžce otvírá do Severního ledového oceánu.

V této době už nebyla na hladině široké řeky ani jediná kra. Spojení mezi oběma břehy obstarávala velká pramice pro vozy i pro cestující. Na ní se přepravila malá karavana s věcmi a s lidmi, ale musela napřed zaplatit značně vysoký poplatek.

Dále se už táhla nekonečná step. Cestující se několikrát setkali se skupinami Ostjaků, kteří vykonávali jakousi náboženskou pouť. Ačkoli je většina Ostjaků pokřtěna, křesťanství na ně nemá velký vliv. Stále se klanějí soškám pohanských šajtanů. Jsou to bůžkové s

lidskými tvářemi, vyřezaní z hrubých dřevěných špalíků. Každý dům, každá chatrč má svého bůžka, ozdobeného měděným křížem.

Zdá se, že ostjačtí kněží, šamani, dovedou těžít z tohoto dvojakého náboženství a že mají velký vliv na tyto křesťanské a zároveň pohanské fanatiky. Nelze si ani představit, s jakým fanatismem se tito ztřeštěnci zmítají před svými bůžky v epileptických křečích (Epilepsie čili padoucnice je nemoc, která se projevuje křečovými záchvaty.) .

Když se Cascabelovi po prvé setkali se šesti takovými zuřivci, umínil si mladý Sander, že se bude po nich opičít. Chodil po rukou, kymácel se, prohýbal se nazad a skákal jako šašek, aby udělal na konec serii kapřích skoků.

Jeho otce to přimělo k poznámce;

„Vidím, chlapče, že jsi neztratil nic ze své pružnosti...! A to je velmi dobře. Nesmíme na to zapomínat! Mysleme na permské trhy! Jde přece o čest Cascabelovy rodiny!“

Od té doby, co Kráska opustila ústí Leny, nebyla cesta příliš namáhavá. Několikrát však musel vůz objíždět husté borové nebo březové lesy, které sice zpestřovaly jednotvárnost této planiny, ale jimiž se nedalo projet.

Celkem to byl kraj téměř pustý. Kráska jela dlouhé kilometry, aniž narazila na nějakou chatrč nebo na nějaké hospodářství. Hustota obyvatelstva na tomto území je zcela nepatrná. Nejbohatší berezovská oblast má jen patnáct tisíc obyvatel na ploše tří tisíc čtverečních kilometrů. Ale zato – nebo snad právě proto – hemžil se celý kraj zvěří.

Sergej a Jan se mohli s velkým západem věnovat lovu a tak opatřovali zásoby pro kuchyni paní Cascabelové. Nejčastěji s nimi chodil Ortik, který byl neobyčejně obratný. Po stepi běhaly tisíce králíků, nemluvě o nesčetných hejnech pernaté zvěře. Žili tam i losi, daňci, divocí sobi, ba dokonce i velká divoká prasata, velmi nebezpečná zvířata, kterým se lovci z opatrnosti raději vyhýbali.

Z ptáků tam žili kachny, potáplice, husy, kvíčaly, jeřábci, tetřivci, čápi a sněhule. Jak je vidět, byl tu opravdu výběr! Když kulka někdy zabloudila do těla méně chutné zvěře, dávala Kornelie maso psům, kteří se s ním rádi spokojili.

Poněvadž měli takovou hojnost čerstvého masa, jedli všichni dobře, ano až moc dobře. Pan Cascabel musel dokonce nabádat své umělce ke střídmosti.

„Dejte si, děti, pozor, ať neztloustnete!“ opakoval. „Tuk je zkáza pružnosti!

Je to bič na akrobaty! Příliš mnoho jíte. Musíte se, k čertu, krotit! Zdá se mi, Sandře, že ti začíná růst břicho! Fuj! V tvém věku! Že se nestydíš!“

„Ale tatínku...“

„Nic mi neříkej! Mám chuť každý večer tě zvážít, a zjistím-li, že ti roste břicho, vmáčknu ti je do žaludku! Jsi už jako Hřebíček! Ten také vůčihledě tloustne!“

„Já, patrone?“

„Ano, ty! A paňáca přece nemůže být tlustý! Zvlášť když se jmenuje Hřebíček! Budeš na konec jako pivní sud!“

„Ledaže budu na stará kolena jako chmelová tyčka!“ odpověděl Hřebíček a stáhl si pás.

Kráska přešla brzy řeku Taz, která se vlévá do Jenisejského zálivu asi v místech, kde měla Kráska překročit polární kruh a vjet do mírného pásma. Z toho je vidět, že od odjezdu z Ljachovských ostrovů jela stále šikmo k jihozápadu.

Při této příležitosti pokládal Sergej za nutné vysvětlit svým vždycky pozorným posluchačům, co je to polární kruh, nad nímž slunce v létě stoupá jen třiadvacet stupňů nad obzor.

Jan se už v kosmografii (Kosmografie se zabývá popisem jevů ve vesmíru (kosmos je vesmír).) trochu vyznal a Sergejův výklad snadno chápal. Ale pan Cascabel si stále nedovedl představit, co je to polární kruh, ať si namáhal rozum jak chtěl.

„Z kruhů znám jen ty, kterými proskakují jezdcí a jezdkyně. Ale i tak můžeme ten polární kruh něčím zapít.“

A tak zapili polární kruh lahví pálenky, jako námořníci zapíjejí rovník na palubách lodí, když přelouvají z jedné polokoule na druhou.

Přejezd přes řeku Taz se neobešel bez jistých potíží. Spojení mezi oběma břehy této malé říčky neobstarávala žádná pramice a cestující museli hledat sjízdný brod, což trvalo několik hodin. Oba Rusové při tom projevíli velkou píli a několikrát vlezli až po pás do vody, aby uvolnili kola vozu.

Mnohem snadnější přejezd je čekal 16. května, kdy se Kráska měla dostat na druhý břeh úzké, klidné a mělké řeky Puru.

Počátkem června se značně oteplilo; v kraji tak vysoko položeném je to vždycky jev zcela nenormální. V druhé polovině tohoto měsíce ukazoval teploměr pětadvacet až třicet stupňů. Protože ve stepi nebyl nikde stín, byli Sergej i jeho přátelé značně sužováni vedrem. Ani v noci se nijak podstatně neochladilo, poněvadž v této době slunce nezapadá pod obzor rozlehlých plání. Jeho do běla rozžhavený kotouč se jen dotkne obzoru a hned zase začne stoupat, aby se vydal na svou denní dráhu.

„Prokleté slunce!“ láteřila Kornelie a osušovala si tvář. „To je úplná výheň! Kdyby tak hrálo v zimě!“

„Kdyby tak hrálo v zimě, stala by se zima létem,“ odpověděl jí Sergej.

„To je správné,“ souhlasil pan Cascabel. „Ale je to nespravedlivé, že teď nemáme na ochlazení ani kousek ledu, ačkoli jsme ho měli několik měsíců víc než dost!“

„Kdybychom teď měli led, příteli, byla by zima, a kdyby byla zima...“

„Nebylo by teplo... dobrá, dobrá!“

„Ledaže by bylo teplo i zima,“ pokládal za nutné podotknout Hřebíček.

„Čím dál tím lepší!“ odpověděl César Cascabel. „Ale stejně je hrozné horko!“

Přesto se lovci stále věnovali lovu. Vycházeli však lovit časně ráno a nikdy toho nelitovali. A jednoho dne padl nádherný výstřel, který přinesl Janovi velkou slávu. Zvíře, které skolil, dopravili ke Krásce jen s velkou námahou. Bylo to krátkosrsté zvíře, mající na hrudi ryšavé chlupy, které jsou v zimním období šedivé. Na zádech mělo žlutavý pruh jako mezek. Dlouhé a nad hlavou půvabně rozložené rohy prozrazovaly, že je to samec tohoto druhu přežvýkavců.

„To je nádherný sob!“ zvolal Sander.

„Ach, proč jsi zastřelil soba?“ obrátila se Napoleona vyčítavě na staršího bratra.

„Abychom měli co jíst, holčičko!“

„Ale když já mám soby tak ráda...“

„Když je máš tak ráda, budeš si moci vzít dvakrát,“ pokračoval Sander. „Bude toho pro všechny dost.“

„Nermuť se, miláčku,“ řekl Sergej. „Tohle zvíře není sob.“

„A co je to tedy?“ optala se Napoleona.

„Sibiřská stepní ovce.“

Sergej měl pravdu. Tato zvířata, která žijí v zimě v horách a v létě ve stepích, jsou opravdu jen velké ovce.

„Slyšíš, Kornelie?“ zvolal pan Cascabel. „Když to je ovce, uděláš nám pečené žebírko!“

To se také stalo, a protože maso stepní ovce je neobyčejně chutné, nabylo toho dne břicho pana Cascabela trochu větších rozměrů, než se slušelo pro muže jeho povolání.

Od tohoto místa nastala Krásce dlouhá cesta téměř pustým krajem až k toku Obu. Ostjackých vesnic bylo stále méně a cestující potkali jen občas tlupu kočovníků, kteří se stěhovali do východních částí oblasti. Sergej se ostatně záměrně snažil cestovat méně obydlenými kraji. Musel se vyhnout i důležitému městu Berezovu, které leží trochu dále za Obem.

Toto město je obklopeno nádhernými cedrovými lesy a vystavěno stupňovitě na strmém pahorku; nad městem se tyčí věže dvou kostelů. Protéká jím řeka Sosva, brázděná neustále čluny a obchodními loďmi. Se svými dvěma sty domy je toto město velmi rušným obchodním střediskem, kde se shromažďují všechny produkty ze severní Sibíře.

Je pochopitelné, že příjezd Krásky by byl vzbudil v Berezovu všeobecnou pozornost a že by se byla na Cascabelovu rodinu podívala blíže i policie. Bylo tedy lépe vyhnout se Berezovu i celému berezovskému kraji. Četníci jsou četníci, zvláště když to jsou kozáci, a je

vždycky lepší nic si s nimi nezačínat.

Ortik i Kiršev si dobře všimli, že se Sergejovi přes Berezovo nechce. To je utvrdilo v přesvědčení, že se tento Rus chce vrátit do Ruska tajně.

V druhé půli června byl cestovní plán trochu pozměněn tím, že se dali severní částí berezovského kraje. Znamenalo to prodloužit cestu asi o padesát kilometrů. Dne 16. června sjela už malá karavana údolím velké řeky a utábořila se na jejím pravém břehu.

Byla to řeka Ob.

Od údolí řeky Puru urazila Kráska sedm set kilometrů a od evropských hranic ji dělila vzdálenost čtyři sta kilometrů. Uralský horský řetěz, který se táhne mezi oběma díly světa, musel se už každým okamžikem objevit na obzoru.

X

OD ŘEKY OBU K POHOŘÍ URALU

Ob je mohutná řeka, napájená vodami z Uralu na západě a četnými přítoky na východě. Je čtyři tisíce šestnáct kilometrů dlouhá a její povodí zabírá plochu dva a půl milionu čtverečných kilometrů.

Zeměpisně by mohl Ob tvořit přirozenou hranici mezi Evropou a Asií, kdyby se západně od jeho toku nevypínalo horstvo Ural. Od šedesáté rovnoběžky postupují horstvo i řeka téměř rovnoběžně. Ob se však vlévá do širokého Obského zálivu, kdežto poslední výběžky Uralu se noří do hlubin Karského moře.

Sergej a jeho přátelé se zastavili na pravém břehu Obu a pozorovali tok řeky, z níž vyčnívalo mnoho ostrůvků zarostlých hustě vrbami. Pod břehy se houपालy ostré listy vodních rostlin s čerstvými květy. Po proudu i proti proudu plulo mnoho člunů po průzračné a chladné vodě, která protékajíc horským krajem, kde se řeka zrodila, pročišťovala se jako filtrem.

Protože tam byla pravidelně organisovaná převozní služba, mohla se Kráska dostat snadno na levý břeh do městečka Muži.

Byla to spíše vesnice, kde bezpečnost hraběte Narkina nebyla ničím ohrožena, protože tam nebyla vojenská stanice. Cestující si však potřebovali dát do pořádku své doklady, poněvadž nazítří měli dojet k úpatí Uralu a ruské úřady vyžadují od všech přicházejících cestujících doklady. Pan Cascabel se proto rozhodl, že si dá své doklady ověřit starostou v Muži. Bude-li v nich Sergej uveden jako člen kočovné skupiny, podaří se mu překročit hranice evropského Ruska, aniž vzbudí pozornost policie.

Proč jen měla nepříznivá náhoda znemožnit plán tak lehce splnitelný? Proč tu byli Ortik a Kiršev, kteří se rozhodli jej zmařit? Proč vedli Krásku do nejnebezpečnějších uralských

průsmyků, kde se jistě setkají se zločineckou tlupou svých bývalých spoluvinníků?

Pan Cascabel však nemohl takový vývoj ani předvídat, ani jej změnit. Stále si jen liboval, že svůj odvážný podnik dovedl k dobrému konci. Když byl projel celou západní Amerikou a severní Asií, byl teď jen čtyři sta kilometrů od evropských hranic! Jeho žena i děti byly úplně zdravé a po dlouhé cestě necítily žádnou únavu. A ačkoli pan Cascabel po katastrofě v Beringově průlivu a za plavby do Severního ledového oceánu poklesl hodně na duchu, přece se mu podařilo uniknout těm hlupákům na Ljachovských ostrovech, kteří Krásku vypravili na další cestu po pevnině.

„Byl to prostě náš osud,“ říkával rád.

Sergej i jeho přátelé se rozhodli zůstat celý den ve vesnici Muži, kde je obyvatelé skvěle přijali.

Tam navštívil pana Cascabela i „gorodničij“ – místní starosta. Tato osoba se dívala na všechny cizince trochu nedůvěřivě a pokládala za svou povinnost vyslechnout i hlavu této rodiny. Pan Cascabel neváhal ukázat mu své doklady, v kterých byl Sergej uveden jako jeden z umělců potulné skupiny.

Počestného úředníka velmi udivila přítomnost krajana ve skupině francouzských komediantů. Neušel mu totiž Sergejův ruský původ. Také se o tom zmínil.

Ale pan Cascabel mu vysvětlil, že vedle Rusa má ve skupině v Hřebíčkově osobě také Američana a v Kayettině osobě Indiánku a že se vždy zajímal jen o umění svých artistů, a ne o jejich národnost. Dodal, že tito umělci by byli velmi šťastni, kdyby jim „pan starosta“ – César Cascabel nedokázal totiž nikdy vyslovit slovo „gorodničij“ – dovolil vystoupit v jeho přítomnosti.

To panu starostovi velmi zalichotilo. Přijal Cascabelovu nabídku a slíbil mu, že po představení mu doklady potvrdí.

Ortik a Kiršev byli označeni jako dva ruští trosečníci, kteří se vracejí do vlasti. S nimi neměl pan Cascabel žádné potíže.

Toho večera se celá rodina odebrala do starostova domu.

Bylo to dosti prostorné stavení, vymalované krásnou žlutou barvou na počest cara Alexandra I., který tuto barvu miloval. Na stěně pokoje visel obraz Panny Marie a obrázky několika ruských svatých, kteří v postříbřených rámech vypadali velmi pěkně. Starosta, jeho žena a tři dcery seděli na lavicích a stoličkách. Bylo pozváno asi šest významných osob, které měly také sdílet večerní zábavu, kdežto prostí obyvatelé Muži se tísnili před domem a museli se spokojit jen tím, že budou nahlížet okny.

Cascabelova rodina byla přijata se značnou úctou. Když začala se svým programem, nikdo by byl neřekl, že už po celé týdny nevystupovala. Sandrovy přemety byly oceněny stejně

jako půvab Napoleony, která zde neměla napjaté lano a musela se spokojit jen tancem. Celou společnost pak ohromil Jan svými cviky s talíři, s lahvemi, s kruhy a s koulemi. Pan Cascabel se v siláckých výkonech vyrovnal své ženě Kornelii, která měla obrovský úspěch, když si posadila dva vesnické hodnostáře na nataženou paži.

Sergej předvedl několik kousků s kartami a několik kouzel, kterým ho naučil jeho obratný učitel – a jak bylo vidět, ne zbytečně. V starostově duši už teď nemohly vzniknout pochyby o tom, že je tento Rus skutečně členem kejklářské skupiny.

Pak byly podávány cukrovinky, koláč s korintskými rozinkami a výtečný čaj. Když večerní zábava skončila, potvrdil gorodničij bez váhání doklady, které mu pan Cascabel předložil. Teď bylo před ruskými úřady všechno v naprostém pořádku.

Poznamenejme ještě, že starosta, který byl dost zámožný, pokládal za svou povinnost nabídnout panu Cascabelovi za představení dvacet rublů.

Pan Cascabel chtěl odměnu zprvu odmítnout, ale takový čin ředitele potulné skupiny by byl pravděpodobně každého překvapil.

„Dvacet rublů je konečně dvacet rublů!“ řekl si. A rozplývá se díky, strčil odměnu do kapsy.

Druhý den byl zasvěcen odpočinku. Cascabelovi si museli leccos nakoupit: mouku, rýži, máslo a různé nápoje. Kornelie to vše dokázala opatřit za velmi nízké ceny. Zásoby konzerv si v této vesnici ovšem doplnit nemohli. Mezi Obem a evropskou hranicí však bude zvěřiny dost.

Před polednem byly všechny nákupy skončeny. Pak všichni vesele poobědvali, ačkoli Jan a Kayetta měli srdce sevřená smutkem. Neblížila se snad chvíle rozloučení...?

Co udělá Sergej, až se setká se svým otcem, knížetem Narkinem? Nebude-li moci zůstat v Rusku, vrátí se do Ameriky nebo odjede do Evropy? Na to pochopitelně neustále myslil pan Cascabel. Byl by rád věděl, co se stane. Zeptal se proto toho dne po obědě Sergeje, zda se nechce „trochu projít“ v okolí vesnice. Sergej pochopil, že si s ním pan Cascabel chce důvěrně pohovořit, a nabídku přijal.

S rodinou se rozloučili i oba ruští námořníci. Neřekli však, že chtějí strávit zbytek dne v jedné z vesnických krčem.

Sergej a César Cascabel opustili Krásku, odešli o několik set kroků dál a sedli si na kraji lesíka za vesnicí.

„Pane Sergeji,“ začal César Cascabel, „vyzval jsem vás na procházku proto, že jsem chtěl být s vámi sám... Rád bych si s vámi promluvil o vašem postavení...“

„O mém postavení, příteli?“

„Ano, pane Sergeji, nebo spíše o tom, k čemu vás vaše situace donutí, až budete v

Rusku...“

„V Rusku?“

„Nemýlím-li se, přejedeme za dvanáct dní Ural a za dalších osm dní dorazíme do Permi.“

„To je pravděpodobné, nezdrží-li nás ovšem nějaká překážka,“ potvrdil Sergej.

„Překážka? Nebudou žádné překážky!“ pokračoval César Cascabel. „Přes hranice se dostanete bez nejmenších potíží. Naše doklady jsou v pořádku, vy jste členem naší skupiny, a tak nikoho nemůže nikdy napadnout, že jeden z mých umělců je hrabě Narkin!“

„Opravdu, příteli, protože mé tajemství znáte jen vy a paní Cascabelová a protože jste je zachovali...“

„Jako bychom je, já i moje žena, vzali s sebou do hrobu!“ odpověděl César Cascabel důstojně. „A teď, pane Sergeji, nepokládejte to za opovážlivost, zeptám-li se vás, co chcete dělat, až se Kráska zastaví v Permi?“

„Pospíším si na zámek ve Valsce, abych spatřil zase svého otce,“ odvětil Sergej. „Bude z toho mít velkou radost, nečekanou radost, protože už třináct měsíců o něm nemám zpráv, třináct měsíců jsem mu nemohl psát. Co si o tom asi myslel?“

„Chcete svůj pobyt na zámku knížete Narkina prodloužit?“

„To bude záležet na okolnostech, které zatím nemohu předvídat. Bude-li má přítomnost podezřelá, budu asi muset otce opustit... A přece... v jeho věku...“

„Pane Sergeji,“ odpověděl César Cascabel, „nemohu vám dávat rady...“

Vy sám nejlépe víte, co máte dělat... Ale chci vám jen připomenout, že zůstanete-li v Rusku, budete vystaven velkému nebezpečí! Budete-li prozrazen, půjde o váš život!“

„To vím, příteli; a vím také, že byste byl ohrožen i vy a vaše rodina, kdyby se policie dověděla, že jste mi při návratu na ruské území pomohli!“

„Ach, my... s tím nepočítám!“

„Ale ano, pane Cascabele! Nikdy nezapomenu na to, co pro mne vaše rodina udělala...“

„Dobrá... dobrá... pane Sergeji! Nepřišli jsme sem proto, abychom si tu říkali hezké věty. Hled'te, musíme se dohodnout na tom, co uděláte v Permi.“

„To je velmi prosté,“ odpověděl Sergej. „Protože patřím do vaší skupiny, zůstanu v ní, abych nebudil podezření.“

„Ale co kníže Narkin?“

„Zámek ve Valsce je jen šest verst od města a já budu moci každý večer po představení nepozorovaně odejít. Naši sluhové by se dali spíše zabít, než by svého pána zradili. Tak budu moci strávit vždy několik hodin u otce a ráno se zase vrátit do Permi.“

„Výborně, pane Sergeji; a dokud budeme v Permi, doufám, že vše půjde hladce. Ale až

skončí trhy, až se Kráska rozjede do Nižního Novgorodu a pak do Francie...“

To bylo místo opravdu nejcitlivější. K čemu se rozhodne hrabě Narkin, až Cascabelova rodina opustí Perm? Ukryje se na zámku ve Valsce? Zůstane v Rusku, i když se tím vystaví nebezpečí, že bude prozrazen? Otázka pana Cascabela byla jasná.

„Příteli,“ odpověděl mu Sergej, „sám jsem si už mnohokrát položil otázku, co budu dělat. Dnes vám mohu jen říci, že nevím. Mé chování určí okolnosti...“

„Hleďte,“ pokračoval pan Cascabel, „předpokládejme, že budete muset opustit Valsku, že nebudete moci zůstat v Rusku, kde by byla vaše svoboda a vaše existence ohrožena... Ptám se vás, pane Sergeji, nepomýšlíte-li na návrat do Ameriky...“

„O tom jsem dosud nepřemýšlel,“ odpověděl hrabě Narkin.

„Nuže, pane Sergeji, odpusťte mi mé naléhání, ale proč byste nejel s námi do Francie? Budete-li i nadále předstírat, že jste členem mé skupiny, můžete bez nebezpečí překročit i západní hranice Ruska. Nebylo by to snad nejjistější? A my bychom vás měli zas nějaký čas u sebe... a s vámi i naši drahou Kayettu! Ach, nechceme vám ji vzít! Zůstane vaší přijatou dcerou a to pro ni bude lepší než stát se sestrou Jana, Sandra a Napoleony, dětí komedianta!“

„Příteli,“ odpověděl Sergej, „nemluvme zatím o tom, co nám skrývá budoucnost! Kdo ví, zda nám nedá všem zadostiučinění? Zabývejme se přítomností, to je podstatnější. Mohu vám jen říci – ale nikomu to ještě neříkejte – že kdybych musel opustit Rusko, byl bych šťasten, kdybych se mohl uchýlit do Francie, kde bych čekal na nějakou politickou událost, která by mou situaci změnila. A protože vy se vracíte do své vlasti...“

„Výborně! Pojedeme tam společně!“ zvolal pan Cascabel.

Vzal Sergeje za ruku a stiskl mu ji tak, jako by ji chtěl přikovat ke své.

Pak se vrátili společně do tábořiště, kam oba ruští námořníci došli až druhého dne ráno.

Spřežení vyrazilo hned za svítání a zamířilo směrem na západ.

V dalších dnech bylo nesnesitelné vedro. Už se objevila první předhoří Uralu a sobi pociťovali ve stoupajícím terénu značnou únavu, protože byli vyčerpáni vedrem. Snad by bylo bývalo lepší nahradit je koňmi, ale pan Cascabel byl, jak víme, posedlý myšlenkou, že vjede triumfálně do Permi s vozem taženým dvaceti soby.

Dne 28. června ujela Kráska cestou od Obu tři sta kilometrů a dostala se do malého městečka Verniky. Tam byla obvyklá kontrola dokladů, ale tato formalita proběhla hladce. Vůz pak pokračoval v cestě k pohoří Uralu, které už vyčnívalo nad obzor dvěma vrcholky, horami Telpos-Iz a Ninčur, vysokými dvanáct až šestnáct set metrů. Skupina nejela příliš rychle, ač nesměla ztrácet čas, chtěla-li dojet do Permi v době, kdy trhy vrcholí.

Počítaje s představeními, která tam chtěl pořádat, vyžadoval teď pan Cascabel, aby si

každý „opakoval“ své cviky. Chtěl zachovat bez poskvrny čest francouzských akrobatů, gymnastů, ekvilibristů a šašků vůbec a Cascabelovy rodiny zvláště. Proto své umělce nutil, aby při večerních zastávkách cvičili. Všichni se tedy zdokonalovali, dokonce i Sergej, který cvičil s kartami a kouzla, k nimž projevoval opravdové vlohy.

„Z vás by byl skvělý komediant!“ opakoval stále jeho učitel.

Dne 3. července se Kráska utábořila uprostřed paseky obklopené břízami, borovicemi a modřínou, které rostly na všech horských vrcholech Uralu.

Nazítří vjedou cestující pod Ortikovým a Kirševovým vedením do jednoho z horských průsmyků. Nečekali velkou námahu, ale bude to jistě tvrdá práce, než dosáhnou nejvyššího bodu přechodu.

Protože tato část hranic, navštěvovaná často lupiči a uprchlíky, nebyla příliš bezpečná, budou se musit mít cestující na pozoru a učinit některá zvláštní opatření.

Večer se rozhovořili o potížích, které by se mohly při přechodu Uralu vyskytnout. Ortik je však ujišťoval, že průsmyk, který on zvolil – Pečorský průsmyk – je jeden z nejschůdnějších v celém pohoří. Znal jej dobře, protože jím už prošel, když táhli s Kirševem z Archangelska k Severnímu ledovému oceánu, aby dostihli loď Vremja.

Zatím co Ortik a Sergej hovořili o těchto věcech, připravovala Kornelie s Kayettou a s Napoleonou večeři. Pod stromy u paseky se nad ohněm opékala čtvrtka daňka a v pánvi na žhavém uhlí se do zlatova pekl rýžový koláč.

„Doufám, že dnes večer si nebude nikdo na jídlo stěžovat,“ prohlásila výborná kuchařka.

„Ledaže se pečeně a koláč spálí,“ řekl na to samozřejmě Hřebíček.

„Proč by se spálily, Hřebíčku?“ optala se Kornelie. „Vždyť tys dostal na starost otáčet rožněm a obracet pánev!“

Po tomto upozornění se Hřebíček ihned postavil na místo, které mu bylo s takovou důvěrou přiděleno. Wagram a Marengo se zatím potloukali kolem ohniště a John Bull se olizoval, čekaje na svůj podíl z výtečné večeře.

Konečně všichni zasedli ke stolu a vychvalování jídel nebralo konce. Kornelie a její pomocník to přijímali s radostným uspokojením.

Když se mělo jít spát, bylo ještě takové horko, že se Sergej, pan Cascabel, jeho synové, Hřebíček a oba námořníci rozhodli spokojit se s lůžkem, které jim pod stromy nabízela paseka. Budou tak moci ostatně i lépe hlídat.

Na lůžka v Krásce ulehly tedy jen Kornelie, Kayetta a Napoleona.

Červencový soumrak, který je na šedesáté šesté rovnoběžce velmi dlouhý, trval až do jedenácti hodin, kdy se teprve snesla noc – noc bez měsíce, ozářená jen hvězdami, které byly zacloněny vysoko plujícími oblaky.

Sergej a jeho přátelé se zabalili do pokrývek a ulehli do trávy. Víčka se jim už klížila prvním spánkem, když náhle oba psi počali projevovat známky vzrušení. Zdvíhali čenich a temně vrčeli, což bylo příznakem jejich největšího neklidu.

Jan se nadzdvihl první a rozhlédl se po pasece.

Oheň už dohasínal a pod hustými stromy vládla hluboká tma. Jan se zadíval pozorněji; zdálo se mu, že vidí pohyblivé body, které zářily jako žhavé uhlíky. Wagram a Marengo se zuřivě rozštěkali.

„Vzhůru!“ vykřikl Jan a vyskočil. „Vzhůru!“

V okamžiku byli všichni spáči na nohou.

„Co je?“ zeptal se pan Cascabel.

„Podívej se, otče!“ odpověděl Jan a ukázal na svítící body, které teď ve stínu křovin znehybněly.

„Co je to?“

„Oči vlků!“

„Ano, jsou to vlci!“ potvrdil Ortik.

„A celá smečka!“ dodal Sergej.

„K čertu!“ zaklel César Cascabel.

Jeho zaklení jistě plně nevystihlo vážnost situace. Možná že tu byla sta a sta vlků, kteří se shromáždili kolem paseky. A tyto šelmy jsou ve velikém množství nesmírně nebezpečné.

V této chvíli se na můstku Krásky objevila Kornelie s Kayettou a s Napoleonou.

„Co se stalo, otče?“ ptalo se děvčátko.

„Ale nic,“ odpověděl pan Cascabel. „Jsou to jen vlci, kteří se procházejí pod širým nebem. Zůstaňte ve svých pokojích a podejte nám zbraně, abychom je udrželi v uctivé vzdálenosti.“

Za okamžik byly pušky a revolvery v rukou Sergeje a jeho společníků.

„Zavolejte psy!“ zvolal Sergej.

Wagram a Marengo pobíhali na pokraji lesa; na Janův rozkaz se vrátili, ale byli tak rozduřeni, že nebylo snadné je uklidnit.

Muži vystřelili salvou k svítícím bodům. Strašné zavytí prozradilo, že většina střel zasáhla. Ale vlků muselo být velmi mnoho, protože jejich kruh se uzavřel a asi padesát zvířat vyběhlo na paseku.

„Do Krásky ! Do Krásky !“ zvolal Sergej. „Přepadnou nás! Jedině tam se budeme moci bránit!“

„A co sobi?“ optal se Jan.

„Pro jejich záchranu nemůžeme udělat nic.“

Bylo opravdu příliš pozdě. Několik zvířat ze spřežení už bylo zakousnuto. Ostatní zpřetrhala pouta a rozutekla se do hlubokého lesa.

Na Sergejův příkaz ustoupili všichni i s oběma psy do vozu a zavřeli přední dveře.

Byl nejvyšší čas. Ve svitu soumraku bylo vidět vlky, kteří běhali kolem Krásky a vyskakovali až k oknům.

„Co si počneme bez spřežení?“ naříkala Kornelie.

„Napřed se musíme zbavit té smečky!“ odpověděl Sergej.

„S těmi budeme, k čertu, brzy hotovi!“ zvolal César Cascabel.

„Ano... ledaže by jich bylo příliš mnoho!“ namítl Ortik.

„A nedojde-li nám střelivo,“ dodal Kiršev.

„Pozor, pal!“ vykřikl Sergej.

Pušky a revolvery započaly pootevřenými okenicemi dílo zkázy. V zášlezích výstřelů, které hřměly po obou stranách a ze zádi vozu, spatřili obránci asi dvacet vlků, kteří už leželi na zemi se smrtelným nebo vážným zraněním.

Avšak tyto zuřivé šelmy nic nezastavilo a nezdálo se ani, že by se byl jejich počet snížil. Paseka se teď hemžila několika sty pohyblivých stínů.

Někteří z vlků vnikli pod vůz a snažili se vyrvat drápy prkna z podlahy. Jiní vyskočili na přední můstek a ohrožovali dveře, které musili obránci zevnitř pevně zapřít. Některé šelmy pobíhaly i na střeše, nakláněly se k oknům, bily do nich prackami a zmizely až tehdy, když je některá kulka srazila dolů.

Napoleona, která byla hrozně vyděšená, křičela. Strach z vlka, který je u všech dětí velmi silný, byl u ní teď až příliš oprávněný. Kayetta, která nepozbyla své chladnokrevnosti, marně se snažila děvčátko uklidnit. Ale o výsledku boje nebyla pevně přesvědčena ani paní Cascabelová.

Bude-li boj trvat dlouho, bude se situace neustále zhoršovat. Jak by mohla Kráska vzdorovat útoku tolika vlků? A co když ji vlci převrhnou? To by pak jistě všem, kteří hledali ve voze útočiště, hrozilo, že budou zadáveni.

Zápas trval už asi půl hodiny, když Kiršev náhle vykřikl:

„Dochází střelivo!“

Ke střelbě z pušek a z revolverů jim zbývalo už jen asi dvacet krabic nábojů.

„Střílejme jen najisto!“ řekl César Cascabel.

Najisto? Nešly snad všechny náboje do záplavy útočníků? Jenomže vlků bylo víc než nábojů; jejich počet se neustále doplňoval, kdežto střelné zbraně budou muset zmlknout. Co pak? Čekat na ráno? A co když smečka ani ráno neuteče?

Tu pan Cascabel odhodil revolver, který už byl stejně zbytečný, a zvolal:

„Mám nápad!“

„Nápad?“ odpověděl Sergej.

„Ano... A dobrý nápad! Musíme se prostě zmocnit jednoho nebo dvou z těch ničemů!“

„Ale jak?“ zeptala se Kornelie.

„Pootevřeme opatrně dveře a chytíme první dva, kteří budou chtít vniknout do vozu.“

„Na to že pomýšlíte, pane Cascabele?“

„A co nám při tom hrozí, pane Sergeji? Nějaké to kousnutí! Ach, raději se nechám pokousat než zadávat!“

„Dobrá! Udělejme to, ale rychle!“ odpověděl Sergej, ačkoli stále nevěděl, čeho tím chce pan Cascabel docílit.

Ten se postavil s Ortikem, Hřebíčkem a Kirševem do první místnosti, kdežto Jan se Sandrem drželi oba psy vzadu, kam se podle příkazu schovaly také ženy.

Muži odstranili nábytek, kterým prve zapřeli dveře, a pan Cascabel pootevřel tak, aby mohl dveře zas rychle zavřít.

V tom okamžiku se k předním dveřím vrhlo asi tucet vlků, kteří se zachytili dvou schůdků a škrábali se na plošinu.

Jakmile se dveře trochu pootevřely, vrhl se jeden z vlků dovnitř a Kiršev dveře ihned zavřel. Pan Cascabel a Ortik na zvíře skočili a obalili mu hlavu kusem připraveného plátna, které mu pevně uvázali kolem krku.

Dveře se pootevřely po druhé... Druhý vlk vnikl do vozu, kde se s ním stalo totéž co s prvním. Hřebíček, Ortik a Kiršev tato zuřící a silná zvířata sotva udrželi.

„Jen je nazabíjejte!“ nařizoval pan Cascabel. „Držte je pevně!“

Nezabíjet je? Ale co s nimi tedy? Přijmout je do jejich kočovné skupiny pro permské trhy?

Všichni se brzy dověděli, co pan Cascabel zamýšlel a co také udělal.

Ve voze vyšlehly plameny a rozlehl se řev a bolestné vytí. Pak se otevřelo okno, oba vlci vylétli ven a okno se zase zavřelo.

Jaké zděšení nastalo, když vlci dopadli doprostřed smečky! Bylo to vidět tím lépe, že mýtiny byla osvětlena pohyblivými plameny.

Pan Cascabel polil totiž oba vlky petrolejem a zapálil je! Teď se hořící zvířata zmítala mezi útočníky.

Pan Cascabel měl zase jednou báječný nápad, jakých se už v mozku tohoto důmyslného muže zrodilo velmi mnoho. Vyděšení vlci před hořícími zvířaty prchali. A jak vyli! Mnohem hrůzněji než na počátku útoku. Oba vlci, polití petrolejem a oslepení plátěnou

rouškou, marně se snažili uhasit hořící srst. Marně se váleli po zemi, marně skákali mezi ostatními šelmami – hořeli dál!

Na konec celá vyděšená smečka ustoupila od Krásky, vyklidila mýtinu a zmizela v hlubokém lese.

Její vytí stále sláblo, až se kolem tábora rozhostilo opět naprosté ticho.

Sergej z opatrnosti radil počkat až do prvního svítání a pak teprve obhlédnout okolí Krásky. Ale ani on, ani jeho přátelé se už nového útoku bát nemuseli. Nepřítel byl rozprášen... Nestačil ani utíkat!

„Ach Césare!“ zvolala Kornelie a vrhla se manželovi do náruče.

„Ach příteli...“ oddychl si Sergej.

„Otče!“ volaly děti.

„Patrone!“ vzdychal Hřebíček.

„Nu co? Co je vám?“ odpověděl klidně pan Cascabel. „Kdybychom nebyli chytřejší než zvířata, nestálo by za to být člověkem!“

XI

POHOŘÍ URAL

Pohoří Ural si zaslouží pozornosti turistů nejméně tolik jako Pyreneje a Alpy. Slovo „ural“ znamená v tatarštině „pás“. A toto pohoří se táhne skutečně jako pás od Kaspického moře až k Severnímu ledovému oceánu v délce dvou tisíc devíti set kilometrů, jako pás ozdobený drahokamy a vyložený drahými kovy, zlatem, stříbrem a platinou, jako pás, který obepíná starou pevninu na hranicích Evropy a Asie. Je to rozlehlý horský masiv, který vysílá své vody do povodí řek Uralu, Kary a Pečory i do povodí řeky Kamy a mnoha jejích přítoků, napájených tajícími sněhy. Je to nádherná žulová a rulová hradba, z které vyčnívají vrcholky hor do průměrné výše dva tisíce tři sta metrů nad mořem.

Při přechodu tohoto horského řetězu bude ovšem těžké vyhnout se všem městům, továrnám a četným vesnicím, jejichž obyvatelé byli potomci prvních dělníků, kteří sem přicházeli pracovat do dolů. Až bude Cascabelova rodina projíždět tímto úžasným horstvem, nebude se však už bát vojenských stanic, protože její doklady jsou v pořádku. Kdyby byla projížděla střední částí Uralu, nebyla by váhala pustit se krásnou silnicí do Jekatěrinburgu (Dnešního Sverdlovsk.) , jednou z nejživějších silnic v celém pohoří, po které by se dostala do Jekatěrinburské gubernie. Ale protože Ortikův cestovní plán je vedl severněji, bylo pro ně lepší projet Pečorským průsmykem a sestoupit pak až do Permi.

A přechod měl začít už zítra.

Když se ráno rozednilo, přesvědčili se všichni, jak velké bylo množství útočníků. Kdyby se bylo vlkům podařilo vniknout do Krásky, nebyl by krveprolití přežil ani jeden z obránců. Na zemi leželo asi padesát vlků. Byly to obrovské šelmy, tak nebezpečné všem cestujícím ve stepi. Ostatní vlci utekli, jako by byli měli v těle ďábla – a tentokrát je to přirovnání zcela oprávněné. Oba spálené vlky našli cestující několik set kroků od paseky. Ale co teď? Vchod do Pečorského průsmyku je daleko od všech továren, kterých je na východních svazích Uralu velmi málo.

„Co budeme dělat?“ zeptal se Jan. „Naše sobí spřežení se rozprchlo.“

„Kdyby se jen rozprchlo, mohli bychom je najít,“ řekl pan Cascabel. „Ale vlci pravděpodobně naše soby sežrali!“

„Ubohá zvířata!“ vzdychla Napoleona. „Měla jsem ty soby stejně ráda jako Vermouta a Gladiatora.“

„Kteří by dnes byli zahynuli pod vlčími zuby, kdyby se byli neutopili v moři...“ dodal Sander.

„Ano... To by se jim bylo jistě stalo...“ řekl pan Cascabel s těžkým povzdechem. „Ale čím teď své spřežení nahradíme?“

„Půjdu do nejbližší vesnice a koupím tam za slušnou cenu koně,“ odpověděl Sergej. „Chceli jít Ortik se mnou...“

„Půjdu, kdy budete chtít, pane Sergeji,“ souhlasil Ortik.

„Nemůžeme opravdu udělat nic jiného,“ dodal César Cascabel.

Mělo to být provedeno ještě téhož dne. Ale v osm hodin ráno se k všeobecnému údivu objevili na kraji paseky dva sobi.

První je spatřil Sander.

„Otče...! Otče...!“ vykřikl. „Tamhle jsou! Vracejí se!“

„Živí?“

„Nu, ti dva rozhodně nevypadají, že by byli moc sežráni, protože jdou...“

„Ledaže jim zůstaly jen nohy!“ podotkl Hřebíček.

„To jsou hodná zvířata!“ zvolala Napoleona. „Musím je políbit.“

A rozběhla se k oběma sobům, objala je kolem krku a upřímně je políbila.

Ale dva sobi nemohli Krásku utáhnout! Na štěstí se jich na kraji paseky objevilo víc. Za hodinu jich tu bylo čtrnáct z oněch dvaceti, kteří sem přišli z Ljachovských ostrovů.

„Ať žijí sobi!“ vykřikl uličník Sander.

Chybělo jim jen šest zvířat. Byla to ona, která vlci napadli dříve, než mohla přervat pouta, a jejichž zbytky našli cestující na pokraji paseky. Čtrnáct sobů uteklo hned na počátku útoku a pud je přivedl zpět k tábořišti.

Lze si snadno představit, jak byla tato báječná zvířata přivítána! S nimi se už mohl vůz vydat na cestu uralským průsmykem. Bude-li cesta příliš stoupat, opřou se cestující do kol a pan Cascabel bude moci uskutečnit svůj triumfální vjezd do Permi.

Přesto ho však rmoutilo, že Kráska ztratila hodně ze svého bývalého lesku. Boky měla rozdrásané od vlčích zubů a stěny poškrábané drápy těchto zuřivých šelem. Ale už před útokem vlků byla ošlehána bouřemi, vybledlá nečasem, zchátralá po namáhavé cestě, prostě nebyla skoro ani k poznání. Cascabelův štít byl sněhovými vichřicemi napolo vymazán. Kolik práce s kartáčem a se štětcem bude třeba, aby Kráska nabyla bývalého lesku? Prozatím by jí Kornelie s Hřebíčkem nepomohli, ani kdyby ji čistili co nejdůkladněji.

V deset hodin byli sobi zapřaženi a vůz se vydal na cestu. Protože půda značně stoupala, šli muži pěšky za vozem.

Bylo krásně; horko v této vyvýšené části pohoří už bylo docela snesitelné. Ale cestující museli častokrát sobům pomáhat a vyprošťovat kola až po osy zapadlá do rozbředlé cesty. Při každé prudší zatáčce museli Krásku podpírat, aby přední nebo zadní nenarazila na skálu.

Uralské průsmyky nejsou dílem lidských rukou. Vytvořila je příroda, která zde v klikatých rozsedlinách uvolnila cestu horským řekám. Na západ tekla říčka, která se vlévá do Sosvy. Její řečiště se místy rozšiřovalo tak, že se podle něho vinula jen úzká klikatá stezka. Někde se téměř kolmo zvedaly svahy, na nichž zpod vrstvy mechu a skalních rostlin vyčnívaly holé skály. Jinde se úbočí svažovala mírněji a byla porostlá borovicemi, jedlemi, břízami, modříný a jinými severoevropskými stromy. V dále, ztraceny v oblacích, jiskřily zasněžené hřebeny, které zásobují bystřiny tohoto horského masivu.

Za první den jízdy tímto průsmykem, jistě málo navštěvovaným, nepotkala malá výprava nikoho. Ortik a Kiršev průsmyk zřejmě dobře znali. Jen dvakrát nebo třikrát trochu zaváhali tam, kde se údolí v horském masivu větvilo. Zastavili se a tiše o něčem hovořili, což nemohlo být nikomu podezřelé, protože nikdo neměl nejmenší důvod, aby pochyboval o jejich poctivosti.

Ale Kayetta je neustále nepozorovaně sledovala. Jejich tajné rozhovory a zvláštní pohledy, které spolu vyměňovali, budily stále víc a více její nedůvěru. Oni sami však neměli ani tušení, že má mladá Indiánka nějaký důvod k podezírání.

Večer vybral Sergej místo k odpočinku na břehu malé říčky. Po večeři se pan Cascabel, Kiršev a Hřebíček rozhodli držet z opatrnosti střídavě hlídky. A bylo opravdu namáhavé neusnout po únavě dnešního dne a po probdělé předešlé noci.

Nazítří se vydali na cestu průsmykem, který stále stoupal a stále se zužoval. Čekaly je

stejné potíže a stejná námaha jako předešlého dne. Výsledkem bylo jen devět až třináct kilometrů za čtyřadvacet hodin. Ale to při přejezdu Uralu předvídali a se zpožděním v cestovním plánu počítali.

Sergej a Jan měli mnohokrát chuť pustit se za nějakou dobrou zvěř do zalesněných údolí, která z průsmyku vybíhala. Viděli, jak v houští přebíhají losi, daňci a zajáci. Kornelie by byla čerstvou zvěřinou nepohrdla. Ale bylo-li dost zvěřiny, víme také, že se nedostávalo střeliva, které úplně vyčerpali za útoku vlků a které mohli nakoupit až v nejbližší osadě. Tak se musely pušky odmlčet, a když se Wagram díval na svého mladého velitele, vypadal právě tak, jako by říkal:

„Nu co...? Už se neloví?“

A přece se naskytla příležitost, kdy by byl býval zásah střelnou zbraní zcela oprávněný. Byly tři hodiny odpoledne a Kráska jela právě po kamenitém břehu řeky, když se náhle na druhém břehu objevil medvěd. Bylo to obrovské zvíře, na které upozornili oba psi významným štěkáním. Stálo na zadních nohou, kývalo obrovskou hlavou, potřásalo hnědou srstí a sledovalo při tom malou karavanu.

Měl snad medvěd útočné úmysly? Vrhla na spřežení i na jeho průvodce pohled zvědavý nebo chtivý?

Jan okřikl Wagrama a Marenga, protože neměl zbraň a pokládal za zbytečné dráždit zvíře tak nebezpečné. Proč také měnit jeho snad mírové úmysly v úmysly nepřátelské, když se mohl medvěd lehce dostat na druhý břeh?

A tak se jen navzájem klidně prohlíželi jako poutníci při náhodném setkání. Pan Cascabel se spokojil s poznámkou:

„Jaká škoda, že se nemůžeme toho nádherného Míši zmocnit! Ten by se v naší skupině vyjímal!“

Bylo však těžké nabízet medvědu členství v umělecké skupině. Ostatně ten dával bezpochyby přednost životu v lesích před potulným životem kejklířů, protože vstal, zakýval naposled obrovskou hlavou a drobným klusem odběhl.

Poněvadž na pozdrav nutno odpovědět pozdravem, uctil Sander medvěda tím, že smekl klobouk, ale Jan by byl raději nahradil tento pozdrav výstřelem.

V šest hodin večer se skupina utábořila skoro za stejných podmínek jako včera. Druhý den je čekal odjezd v pět hodin a celodenní namáhavý pochod. Únavy zažili dost, ale nehodu žádnou.

Teď už měli nejhorší část cesty za sebou, protože Kráska dosáhla nejvyššího bodu průsmyku. Teď už budou jen sjíždět po západních svazích do Evropy.

Toho dne večer, 6. července, zastavilo se velmi unavené spřežení u vstupu do křivolaké soutěsky, na jejímž pravém svahu byl hustý les.

Po celý den bylo dusné horko. Na východě se oddělily od bledých par nad obzorem velké mraky s dlouhým rovným spodním okrajem.

„Přijde bouřka,“ řekl Jan.

„To je mrzuté,“ odtušil Ortik, „protože na Urale bývají bouřky strašné.“

„Schováme se před ní,“ odpověděl pan Cascabel. „Mám raději bouřku než vlky!“

„Bojíš se hromů, Kayetto?“ ptala se mladé Indiánky Napoleona.

„Ne, drahoušku,“ odpověděla Kayetta.

„Správně, Kayettko!“ řekl Jan. „Není se přece čeho bát.“

„Ale když se člověk nemůže ubránit strachu,“ pokrčila rameny Napoleona.

„Jsi zbabělec!“ pokračoval Sander. „Bouřka je, ty hloupá, jen takový velký kuželník.“

„Ano, ohnivý kuželník, který spadne člověku někdy na hlavu,“ odsekla mu dívka a zavřela při prudkém zablesknutí oči.

Všichni si pospíšili s přípravou tábořiště, aby se mohli před bouří schovat. Po večeři se muži rozhodli střídavě v noci hlídat jako za nocí předešlých.

Sergej chtěl hlídat první, ale Ortik ho předešel:

„Nechcete, abych začal hlídku já s Kirševem?“

„Jak si přejete,“ odpověděl Sergej. „O půlnoci vás s Janem vystřídáme.“

„Dobrá, pane Sergeji,“ odvětil Ortik.

Tento zcela přirozený návrh se zdál Kayettě podezřelý. Nedovedla si to vysvětlit, ale měla pocit, že tu jde o něco nekalého.

Bouře se teď rozpoutala s nesmírnou prudkostí. Korunami stromů pronikaly velké a rychlé zášlehy blesků a v prostoru rachotily hromy, zesílené ještě horskou ozvěnou.

Napoleona se schoulila na svém lůžku, aby si mohla lépe zakrýt oči a uši. Všichni spěšně ulehli a v devět hodin v Krásce už všechno spalo, ačkoli rachotil hrom a burácela vichřice.

Jen Kayetta nespala. Nebyla ještě ani svlečena a přes velkou únavu nemohla ani na chvíli usnout. Ovládl ji zvláštní nepokoj, když si pomyslila, že bezpečnost jejích přátel byla svěřena hlídce obou ruských námořníků. Asi za hodinu se chtěla přesvědčit, co dělají. Odhrnula proto záclonku u okénka nad svým lůžkem a podívala se ve světle blesků ven.

Ortik a Kiršev právě přestali spolu hovořit a zamířili k ústí soutěsky, kde se v té chvíli objevil nějaký člověk.

Ortik, který měl strach ze psů, dal neznámému znamení, aby dál nechodil. Wagram a Marengo jeho příchod neprozradili jen proto, že zalezli v dusném bouřkovém ovzduší pod Krásku.

Když se Ortik a Kiršev s neznámým setkali, vyměnili s ním několik slov. V záři blesku pak Kayetta viděla, že s ním odcházejí pod stromy.

Co to bylo za člověka a proč se s ním oba námořníci setkali? To se musela stůj co stůj dovědět.

Vyklouzla proto z lůžka, a to tak tiše, že nikoho neprobudila. Když šla kolem Jana, zaslechla z jeho úst své jméno...

Viděl ji snad?

Ne! Spal... a zdálo se mu o ní!

Když došla Kayetta ke dveřím, opatrně je otevřela a tiše za sebou zas zavřela.

Jakmile byla venku, řekla si:

„Za nimi...!“

Vůbec neváhala a necítila žádný strach, přestože jí mohlo jít o život, kdyby byla prozrazena!

Pustila se lesem, který byl prosvětlen jako při požáru po každé, když mračny projel široký blesk. Plížila se podle křovin vysokou trávou, až došla ke kmeni obrovského modřínu. Zastavil ji šepot, který zaslechla ve vzdálenosti asi dvaceti kroků.

Bylo tam sedm mužů. Ortik a Kiršev k nim právě došli a sedli si mezi ně pod stromy.

Tak mohla Kayetta vyslechnout rozhovor těchto podezřelých mužů, kteří hovořili rusky.

„Udělal jsem opravdu dobře,“ řekl Ortik, „že jsem je vedl Pečorským průsmykem! Člověk je si vždycky jist, že se tu setká se starými kamarády! Vid', Rostove?“

Rostov byl onen muž, kterého Ortik a Kiršev spatřili na kraji lesa.

„Sledujeme ten vůz už dva dny,“ odpověděl Rostov, „a dáváme si pozor, aby nás nikdo nezahlédl. Jakmile jsme tebe a Kirševa poznali, hned nás napadlo, že tu půjde o nějaký pěkný kousek.“

„Možná že o dva,“ ozval se Ortik.

„Ale odkud to jdete?“ zeptal se Rostov.

„Z Ameriky! Přidali jsme se tam ke Karnovově bandě.“

„A co ti, kteří jedou s vámi?“

„To jsou francouzští komedianti, Cascabelova rodina, která se vrací do Evropy... Později vám vylíčíme všechna svá dobrodružství. Teď máme naléhavější věci!“

„Jsou v tom voze nějaké peníze, Ortiku?“ optal se jeden z Rostovových společníků.

„Ještě dva nebo tři tisíce rublů.“

„A vy jste se těm hodným lidem ještě neporoučeli?“ podotkl ironicky Rostov.

„Ne, protože tu jde o něco důležitějšího než o malou krádež. A k tomu potřebujeme pomoc.“

„O co jde?“

„Poslyšte, přátelé,“ pokračoval Ortik, „já a Kiršev můžeme děkovat jen Cascabelově rodině, že jsme se dostali bez nebezpečí přes Sibiř až na ruské hranice. Ale to, co jsme za těchto podmínek udělali, udělal také ještě někdo jiný, doufaje, že nikoho ani nenapadne hledat ho v tlupě komediantů. Je to Rus, který nemá stejně jako my právo vrátit se do Ruska, ovšem z jiných důvodů. Je to politický vyhnanec, urozený a velmi bohatý člověk. A my jsme odhalili jeho tajemství, které zná jen starý Cascabel a jeho žena.“

„A jak?“

„Vyslechli jsme jednou večer v Muži rozhovor Cascabela s tím Rusem.“

„Jak se jmenuje?“

„Pro každého jen Sergej. Ve skutečnosti to je hrabě Narkin. Bude-li na ruském území poznán, půjde mu o život.“

„Počkej!“ přerušil ho Rostov. „Není to syn knížete Narkina, ten, který byl vypovězen na Sibiř a který svým útekem způsobil před několika lety takový rozruch?“

„To je on,“ odpověděl Ortik. „Nuže, hrabě Narkin má miliony a já myslím, že nebude váhat nám aspoň jeden dát... když mu pohrozíme, že to udáme!“

„Dobře vymyšleno, Ortiku! Ale proč k provedení tohoto plánu potřebuješ nás?“ ptal se Rostov.

„Protože v téhle první záležitosti nesmíme vystupovat já a Kiršev, abychom se mohli v případě nezdaru pustit do té druhé věci. Abychom měli úspěch, abychom se mohli zmocnit peněz i vozu Cascabelových, musíme zůstat dvěma ruskými trosečníky, kteří jsou jim vděční za svou záchranu a za návrat do vlasti. Až se té rodiny zbavíme, budeme moci jezdit po městech i po venkově. Policii nikdy nenapadne hledat nás v komediantských šatech!“

„Ortiku, chceš, abychom provedli útok ještě dnes v noci, abychom se zmocnili hraběte Narkina a řekli mu, za jakých podmínek neudáme jeho návrat do Ruska?“

„Trpělivost... trpělivost!“ odpověděl Ortik. „Protože se chce hrabě Narkin vrátit do Permi a sejít se tam se svým otcem, bude lepší nechat ho dojít až do tohoto města. Jakmile tam bude, dostane dopis, v němž ho poprosíme, aby se ve velmi naléhavé záležitosti dostavil na schůzku, na které se s ním seznámíte.“

„Teď tedy nemáme dělat nic?“

„Nic,“ odpověděl Ortik. „Jen se hleďte dostat nepozorovaně před nás, abyste byli v Permi o trochu dřív než my.“

„Smluveno,“ odpověděl Rostov.

A zločinci se rozešli, nemajíce ani tušení, že jejich rozhovor vyslechla Kayetta.

Ortik a Kiršev se vrátili do tábora za několik minut po ní. Byli přesvědčeni, že si jejich nepřítomnosti nikdo nevšiml.

Kayetta teď znala plán těch ničemů. Zároveň se dověděla, že Sergej je hrabě Narkin a že jeho život je teď ohrožen stejně jako životy jeho přátel. Nebude-li se chtít vzdát části svého jmění, bude jeho tajemství prozrazeno.

Kayetta byla tím vším, co právě vyslechla, tak vyděšena, že se nemohla dlouho vzpamatovat. Rozhodla se však Ortikův plán zhatit a přemýšlela, jak to udělat, jakou to strávila noc! Byla velmi vzrušena a ptala se sama sebe, zda to snad nebyl jen zlý sen...

Ne! Byla to bohužel skutečnost!

Nemohla už o tom pochybovat, když ráno Ortik řekl panu Cascabelovi:

„Víte přece, že jsme vás chtěli s Kirševem na druhé straně Uralu opustit a odejít do Rigy. Napadlo nás však, že by bylo pro nás lepší jet s vámi až do Permi a poprosit tam gubernátora, aby se postaral o náš návrat domů. Dovolil byste nám tedy pokračovat v cestě s vámi?“

„S radostí, přátelé!“ odpověděl César Cascabel. „Když spolu cestujeme z takové dálky, rozloučíme se co možná nejpozději; i tak to bude ještě příliš brzy.“

XII

CESTA KONČÍ, ALE NENÍ JEŠTĚ UKONČENA

Proti hraběti Narkinovi a proti Cascabelově rodině bylo tedy připravováno ohavné spiknutí. A to právě v době, kdy jejich cesta měla po tolika útrapách a po tolika nebezpečích šťastně skončit. Ještě dva nebo tři dny a Ural bude překonán. Kráska pak musí zdolat jen čtyři sta kilometrů směrem na jihozápad, aby se dostala do Permi!

Víme už, že César Cascabel měl v plánu zůstat v tomto městě několik dní, aby mohl Sergej docházet každou noc na zámek ve Valsce bez nebezpečí, že bude poznán. Sergej pak podle okolností buď zůstane na zámku svého otce, nebo pojedje se svými přáteli až do Nižního Novgorodu... a možná až do Francie!

Ano! Ale nerozhodne-li se Sergej opustit Perm, budou se muset Cascabelovi rozloučit s Kayettou, která by tam zůstala s ním!

To si stále opakoval Jan, ač ho to zkrušovalo a rvalo mu to srdce. Jeho hluboký a upřímný žal s ním sdíleli i otec, matka, bratr a sestra. Nikdo z nich si nemohl zvyknout na myšlenku, že už Kayettu nikdy neuvidí.

Jan, nešťastnější než kdy jindy, vyhledal ráno mladou Indiánku, a když viděl, jak je bledá, zničená a jak má nevyspáním zrudlé oči, zeptal se jí:

„Co je ti, Kayetto?“

„Nic, Jene,“ odpověděla mu.

„I ano... Jsi nemocná! Nespala jsi! Řekl bych, že jsi plakala, Kayettko!“

„To ta včerejší bouřka...! Nemohla jsem po celou noc zamhouřit oka.“

„Cesta tě hodně unavila, vid'?“

„Ne, Jene... Jsem silná. Což nejsem zvyklá na všechny trampoty?... To přejde.“

„Tak co je ti, Kayetto? Řekni mi to... prosím tě!“

„Nic, Jene!“

Jan tedy už dál nenaléhal.

Když Kayetta viděla chlapcův zármutek, byla by mu málem všechno řekla. Trápilo ji, že před ním něco skrývá. Věděla však, jak je rázný, a bála se, že by se před Ortikem a Kirševem neovládl. Jistě by vybuchl! Ale taková neopatrnost by mohla stát hraběte Narkina život, a proto Kayetta mlčela. A tak když o tom přemýšlela déle, rozhodla se oznámit panu Cascabelovi vše, co se právě dověděla. Musí s ním však být sama, což bude při přechodu Uralu nesnadné, protože záleží na tom, aby to nevzbudilo nedůvěru obou Rusů.

Nemohla ostatně nic promeškat, protože před příjezdem Cascabelovy rodiny do Permi se oba ničemové nebudou o nic pokoušet. Budou-li se k nim všichni chovat jako dosud, nevzbudí jejich podezření. Vždyť i Sergej nijak neskrýval své uspokojení, když se dověděl, že Ortik a Kiršev projevíli úmysl jet s nimi až do Permi.

Dne 7. července v šest hodin ráno se vydala Kráska na cestu. Za hodinu dorazila k prvním pramenům řeky Pečory, která měla stejné jméno jako průsmyk. Tato řeka se pod pohořím stává jednou z největších řek v severním Rusku a vlévá se do Severního ledového oceánu, když byla protekla územím tisíc sedm set devadesát kilometrů dlouhým.

V horní části soutěsky však byla Pečora jen bystřinou, která se řítí křivolakým a kamenitým řečištěm pod jedlovými, březovými a modřínovými porosty. Aby se dostali z průsmyku, musili jen stále sledovat její levý břeh. Učiní-li cestující na strmých úsecích jistá opatření, bude sjezd velmi rychlý.

Toho dne nenašla Kayetta vhodnou příležitost k rozhovoru s panem Cascabelem. Všimla si také, že oba Rusové už nerozmlouvali po straně mezi sebou, ani se při zastávkách podezřele nevzdalovali. A proč by to teď také dělali! Jejich společníci už byli jistě vpředu a celá tlupa se sejde až v Permi.

Nazítří jeli celý den. Průsmyk se rozšířil a vůz už mohl jet pohodlněji. V balvanitém řečišti hučela Pečora, sevřená strmými břehy. Průsmyk už nevypadal tak divoce a nebyl také tak pustý. Potkávali teď často obchodníky, kteří přecházeli z Evropy do Asie s balíky na zádech a s okovanou holí v ruce. Několik skupin horníků šlo do dolů a z dolů. Všichni se s

cestujícími srdečně pozdravovali. Při vyústění průsmyku spatřili cestující několik statků a pár malých vesnic. Na jihu čněly nad touto částí Uralu hory Děněžnin kameň a Konžakovskij kameň.

Po nočním odpočinku došla Kráska v poledne na konec Pečorského průsmyku. Malá karavana překročila konečně horský hřeben a octla se v Evropě. Ještě tři sta padesát verst – tři sta sedmdesát kilometrů – a „Perm bude mít o jednu rodinu a o jeden dům víc“, jak říkal pan Cascabel.

„Ano...“ dodával, „urazili jsme už hezký kousek cesty, přátelé! A neměl jsem pravdu? Všechny cesty vedou do Říma! Místo abychom přijeli do Ruska z jedné strany, přijeli jsme tam z druhé, ale na tom nezáleží, protože Francie už není daleko.“

A kdyby ho byli jen trochu nutili, byl by ten výtečný muž tvrdil, že už cítí normandský vzduch přes celou Evropu a že jej poznává podle jeho mořské vůně!

Při vyústění průsmyku stála továrna, u níž bylo asi padesát domů s několika sty obyvatel. César Cascabel se rozhodl, že si tam odpočinou do zítřka a doplní si některé zásoby – mezi jiným zásoby mouky, čaje a cukru.

Sergej a Jan si mohli zároveň opatřit olovo i prach a doplnit si zásoby střeliva, kterého už měli velký nedostatek.

Když se vrátili, zvolal Sergej na Jana:

„A teď na lov, Jene! S prázdnou brašnou nepřijdeme! Pojdme!“

„Jak chcete,“ odpověděl Jan spíše ze zdvořilosti než radostně.

Ubohý hoch! Myšlenka na blízké rozloučení v něm vyvolávala nechuť ke všemu.

„Půjdete s námi, Ortiku?“ zeptal se Sergej.

„Velmi rád,“ odpověděl námořník.

„Snažte se přinést dobrou zvěřinu!“ připomínala jim paní Cascabelová. „Já se zase vynasnažím připravit vám dobré jídlo.“

Protože byly teprve dvě hodiny odpoledne, měli lovci dost času, aby proslídili okolní lesy. A jestliže jim v tak hustém podrostu nepřijde zvěř do rány sama, pak to bude z její strany jen nedostatek ochoty.

Sergej, Jan a Ortik tedy odešli, kdežto Kiršev a Hřebíček se zabývali ošetřováním sobů. Odvedli zvířata pod stromy do rohu palouku, kde se mohla do sytosti pást a přežvykovat.

Kornelie se zatím vrátila do Krásky, kde měla dost práce.

„Pojď, Napoleono!“ řekla.

„Tady jsem, maminko!“

„A co ty, Kayetto?“

„Hned, paní Cascabelová!“

Ted' však přišla hledaná příležitost pro Kayettu, která chtěla být s hlavou rodiny o samotě.

„Pane Cascabele...“ řekla a šla k němu.

„Co chceš, křepelko?“

„Chtěla bych si s vámi pohovořit.“

„Pohovořit se mnou?“

„Potají.“

„Potají?“

A v duchu si řekl: „Co mi Kayettka chce? Že by to bylo kvůli ubohému Janovi?“

Oba dva zamířili vlevo od továrny a Kornelii nechali při její práci v Krásce.

„Nu tak, mé drahé děvče,“ začal pan Cascabel, „co mi chceš? A nač ty tajnosti?“

„Pane Cascabele,“ odpověděla Kayetta, „už tři dny s vámi chci mluvit, aby to však nikdo neslyšel a nikdo si toho nevšiml.“

„Chceš mi tedy říci něco velmi vážného?“

„Pane Cascabele, vím, že se pan Sergej jmenuje hrabě Narkin.“

„Cože? Hrabě Narkin?“ zvolal César Cascabel. „Ty to víš? A jak ses to dověděla?“

„Od lidí, kteří vás vyslechli, když jste o tom mluvil s panem Sergejem... jednoho večera... ve vesnici Muži.“

„Je to možné?“

„A poněvadž zase já jsem slyšela, jak hovořili o hraběti Narkinovi a o vás, aniž o tom měli tušení...“ –

„Kdo jsou ti lidé?“

„Ortik a Kiršev.“

„Cože? Oni to vědí?“

„Ano, pane Cascabele! A vědí také, že pan Sergej je politický vyhnanec, který se vrací do Ruska, aby se sešel se svým otcem knížetem Narkinem.“

Pan Cascabel byl Kayettiným sdělením tak překvapen, že zůstal stát se spuštěnými rukama a s otevřenými ústy. Po chvíli přemýšlení řekl:

„Lituji, že Ortik a Kiršev znají naše tajemství! Ale i když jim je náhoda odhalila, jsem přesvědčen, že je nikomu neprozradí.“

„To tajemství se nedověděli náhodou,“ řekla Kayetta, „a prozradí je!“

„Oni? Poctiví námořníci?“

„Pane Cascabele,“ pokračovala Kayetta, „hraběti Narkinovi hrozí největší nebezpečí!“

„Cože?“

„Ortik a Kiršev jsou dva zločinci, kteří patřili ke Karnovově tlupě. Oni přepadli hraběte

Narkina na aljašských hranicích. V Port Clarence vsedli do člunu, aby přepluli do Sibíře, ale byli zahánáni k Ljachovským ostrovům, kde jsme se s nimi setkali. Vědí, že kdyby byl hrabě Narkin na ruském území prozrazen, byl by ohrožen jeho život, a proto na něm chtějí vylákat část jeho jmění; odmítne-li udají ho! Potom je pan Sergej ztracen a vy možná také...!“

Zatím co pan Cascabel, sklíčen tímto odhalením, mlčel, vyložila mu Kayetta, jak oba ruští námořníci budili neustále její podezření. Kirševův hlas opravdu už jednou slyšela... Teď si na to vzpomněla... Bylo to na aljašských hranicích ve chvíli, kdy oba zločinci přepadli hraběte Narkina. Nevěděli ovšem, že je to Rus, který uprchl do Ameriky. V jedné z posledních nocí, když měli oba námořníci hlídat tábořiště, spatřila Kayetta, že odcházejí s mužem, který za nimi přišel. Sledovala je a vyslechla jejich rozhovor se sedmi nebo s osmi bývalými spoluvinníky... Všechny Ortikovy plány byly odhaleny... Když Ortik provedl Krásku Pečorským průsmykem, jsa si jist, že se tam setká s mnohými zločinci, rozhodl se zavraždit Sergeje i celou Cascabelovu rodinu. Jakmile se však dověděl, že Sergej je hrabě Narkin, řekl si, že bude lepší přinutit hraběte, aby mu zaplatil obrovskou částku, a zároveň mu pohrozit, že jinak ho udá ruské policii...! Teď čekají jen na příjezd do Permi... Ani Ortik, ani Kiršev se však této záležitosti nezúčastní, aby měli v případě nezdaru volnou ruku... Panu Sergejovi pošlou dopis jejich společníci, kteří ho požádají o schůzku atd... Když César Cascabel naslouchal Kayettinu vyprávění, ovládal jen stěží své rozhořčení. Takovým ničemům tedy prokázal tolik služeb, vysvobodil je, živil a dopravil zpátky do vlasti! To byl tedy pěkný dárek, pěkný přínos carské říši! Kdyby to byli aspoň Angličané, nemusil by litovat, že je přivezl do Anglie! Ach, ti bídáci! Ach, ti lotři!

„Co budeme dělat, pane Cascabele?“ zeptala se Kayetta.

„Co budu dělat? To je velmi prosté, Kayettko! Udám Ortika a Kirševa na první kozácké stanici, do které přijedeme. Budou oběšeni!“

„Uvažte však, pane Cascabele, že tohle udělat nemůžete!“ pokračovala dívka.

„Proč?“

„Protože Ortik a Kiršev nebudou nijak váhat a udají hraběte Narkina a s ním i ty, kdož mu při návratu do Ruska pomáhali!“

„Na mně starého čerta záleží!“ zvolal pan Cascabel. „Kdyby šlo jen o mne! Ale se Sergejem je to už něco jiného... Máš pravdu, Kayetto, musíme přemýšlet.“

Velmi pobouřen a vzrušen udělal několik kroků a tloukl se pěstí do hlavy, jako by z ní chtěl vykřesat nějaký nápad. Pak se vrátil k děvčeti.

„Řekla jsi mi, že Ortik má v úmyslu nechat jednat své společníky až po našem příjezdu do

Permi?“ zeptal se.

„Ano, pane Cascabele! A doporučil jim, aby se dříve o nic nepokoušeli. Myslím, že i my musíme čekat a pokračovat v cestě.“

„To je hrozné!“ zvolal pan Cascabel. „Opravdu hrozné! Nechat ty lotry u sebe, vézt je do Permi, podávat jim stále ruku a příjemně se na ně tvářit! U všech rohatých! Mám chuť popadnout je za límec a rozdrtit je... takhle... takhle...“

A pan Cascabel mával silnýma rukama tak, jako by v jedné už držel Ortika a v druhé Kirševa. Vypadal jako hráč na činely v jarmarečním orchestru.

„Musíte se ovládat, pane Cascabele,“ pokračovala Kayetta. „Musíte předstírat, že nic nevíte.“

„Máš pravdu, děvče!“

„Chtěla bych jen vědět, pokládáte-li za správné upozornit na to pana Sergeje.“

„Ne... na mou věru ne!“ odpověděl pan Cascabel. „Myslím, že bude rozumnější mlčet...! Co by mohl pan Sergej dělat? Nic! Já ho musím chránit... a uchráním ho! Zním ho ostatně...! Aby nás už déle neohrožoval, byl by schopen jít vlevo, až bychom zahýbali vpravo... Ně! Rozhodně ne! Budu mlčet!“

„Ani Janovi nic neřeknete?“

„Janovi, Kayettko? Ani tomu ne! Je moc prudký! V přítomnosti těch dvou odporných banditů by se neovládl. Nemá chladnokrevnost svého otce! Dal by se unést... Ne! Ani Janovi, ani panu Sergejovi!“

„A co paní Cascabelové? Ani tu nezasvětíte?“ zeptala se ještě Kayetta.

„Paní Cascabelovou? To je něco jiného! Taková výtečná žena, která dovede tak dobře radit... i dobře udeřit...! Nikdy jsem před ní neměl žádné tajemství. A protože ví stejně jako já, že pan Sergej je hrabě Narkin... uprchlík...“

„Paní Cascabelové tedy...“

„Ano, řeknu jí to! Takové ženě možno svěřit i státní tajemství! Než by je prozradila, dala by si raději vyříznout jazyk; a mlčet, to je pro ženu oběť největší! Ano, té to řeknu!“

„Ale teď se vrátíme ke Krásce“ řekla Kayetta. „Není třeba, aby si někdo naší nepřítomnosti všiml.“

„Máš pravdu, Kayettko... jako vždycky!“

„Především se ovládejte před Ortikem a Kirševem, pane Cascabele!“

„Bude to těžké; ale neboj se, budu se na ně jen usmívat! Ach, ti lupiči! Jak nás svým nečistým dotekem pošpinili! Teď chápu, proč mi říkali, že nepůjdou přímo do Rigy! Poctí nás doprovodem až do Permi! Loupežníci...! Lupiči...! Banditi...! Lotři!“

A pan Cascabel vychrlil ze sebe všechny nadávky, na které si vzpomněl.

„Pane Cascabele,“ napomenula ho Kayetta, „budete-li se takhle ovládat...“

„Ne, Kayettko, neboj se! Už se mi ulevilo! Dusil jsem se...! Škrtilo mě to...! Už budu klidný...! Už jsem klidný! Vraťme se však ke Krásce ! Ti lumpové!“

A oba dva se pustili cestou od továrny zpět. Nehovořili už... Oba byli pohrouženi do svých myšlenek. Taková nádherná cesta a před cílem měla být ohrožena hnusným spiknutím!

Když docházeli ke Krásce, César Cascabel se náhle zastavil.

„Kayettko!“ řekl.

„Prosím, pane Cascabele?“

„Já to rozhodně neřeknu ani Kornelii!“

„Proč?“

„Hleď... všiml jsem si, že žena zpravidla uchová nejlépe takové tajemství, které nezná. Ať tohle tajemství zůstane raději jen mezi námi!“

Kayetta se za chvíli vrátila do Krásky a pan Cascabel, jda kolem Kirševa, přátelsky mu pokynul, bruče si pod vousy:

„Jak hnusná tvář!“

Za dvě hodiny se objevili lovci a pan Cascabel vřele poděkoval Ortikovi za nádherného daňka, kterého námořník nesl na zádech. Sergej a Jan zastřelili dva zajíce a několik párů koroptví. Kornelie mohla tedy připravit vyhladovělým strávníkům výtečnou večeři, při které nejvíce jedl pan Cascabel. Byl to opravdu velkorysý muž! Nedal vůbec najevo, o čem přemýšlí! Tvářil se, jako by neměl ani tušení, že sedí u stolu se dvěma vrahy, se dvěma zločinci, jejichž nejbližší plány nebyly zaměřeny k ničemu menšímu než k vyvraždění jeho rodiny. Ano! Oplýval dobrou náladou i nakažlivou veselostí, a když Hřebíček přinesl velkou láhev, připíjel na návrat do Evropy, na návrat do Ruska, na návrat do Francie!

Druhého dne, 10. července, zamířilo už spřežení k Permi. Od, výjezdu z průsmyku bude pravděpodobně cesta probíhat už bez obtíží a nedojde snad ani k žádné nehodě. Kráska sjížděla po pravém břehu řeky Višery, která teče podle úpatí Uralu. Při cestě byla města, vesnice, statky, žili tu velmi pohostinní obyvatelé, byla tu hojnost zvěře a všude očekávalo Cascabelovu rodinu vlídné přijetí. Ač bylo horko, byl vzduch ochlazován svěžím severovýchodním větrem. Sobi táhli statečně, potřásajíce svými krásnými hlavami. Sergej jim ostatně koupil v jedné uralské továrně jako posilu dva koně, a tak mohli ujet za den až čtyřicet kilometrů.

Pro malou skupinu to byl opravdu šťastný začátek cesty na půdě staré Evropy. A pan Cascabel by byl býval po všech stránkách spokojen, kdyby si byl nemusil říkat, že s sebou veze ty dva zločince!

„A když si představím, že nás ta banda sleduje jako šakali karavanu!“ opakoval si. „Těm

mizerům musíš sehrát zvlášť pěkný kousek, Césare Cascabele!“

Bylo to opravdu velmi mrzuté, že tak obratně vymyšlený plán měl být touto zápletkou zhačen! Cascabelovy doklady byly v pořádku, Sergej byl veden jako člen skupiny a ruské úřady ho nechávaly důvěřivě na pokoji. Po příjezdu do Permi se mohl klidně odebrat na zámek ve Valsce. Až by se byl objal s knížetem Narkinem a pobyl u něho několik dní, mohl by projít v kejklířském šatě celé Rusko a uchýlit se do Francie, kde by už byl v naprostém bezpečí. A pak by se více nerozloučili! Kayetta i on by neopustili rodinu...! A kdo ví, zda by ubohý Jan později... Ach, šibenice byla opravdu málo pro ty zločince, kteří teď ohrozili tak krásnou budoucnost! Pan Cascabel se někdy neovládl a projevoval vztek, který jeho společníci nechápali.

Kornelie se ho ptávala:

„Co je ti, Césare?“

„I nic!“ odpovídal.

„Tak proč jsi tak vzteklý?“

„Musím zuřit, Kornelie! Kdybych nezuřil, vztekl bych se.“

Jeho výborná žena si manželovo chování nedovedla vysvětlit.

Tak uplynuly čtyři dny. Cascabelovi ujeli asi dvě stě šedesát kilometrů jihozápadně od Uralu, když Kráska dorazila do malé vesnice Solikamska.

Ortikovi pomocníci tam jistě dorazili už dříve, ale ani Ortik, ani Kiršev se z opatrnosti nesnažili navázat s nimi spojení.

Rostov a ostatní zločinci tam však už byli a v noci odjížděli do Permi, která ležela už jen dvě stě kilometrů na západ. Teď nemohlo už nic zabránit jejich hnusnému záměru.

Nazítří za svítání vyjela Kráska ze Solikamska a 17. července přeplula na převozní pramici řeku Kolvu. Nedojde-li k žádnému zdržení, bude Kráska za tři dny v Permi. Tam uspořádá Cascabelova rodina před odjezdem do Nižního Novgorodu řadu představení. Takový byl aspoň program této „umělecké skupiny“

Sergej se už chystal na noční návštěvu zámku ve Valsce.

Lze si představit jeho netrpělivost a pochopitelný neklid, s jakým o tom hovořil se svým přítelem Cascabelem! Od té doby, co byl zachráněn, po celé té třináctiměsíční podivuhodné cestě od aljašských hranic až na hranice Evropy, neměl o knížeti Narkinovi žádné zprávy. A při stáří svého otce se musel bát všeho, i toho, že se s ním třeba už nesetká.

„Ale jděte, ale jděte, pane Sergeji!“ říkal mu César Cascabel. „Knížeti Narkinovi se daří stejně jako vám nebo mně, a možná že lépe! Víte přece, že jsem vám řekl výtečné proroctví. Čtu v minulosti i v budoucnosti...! Kníže Narkin na vás čeká... je úplně zdravý. Za několik dní ho uvidíte!“

A pan Cascabel by byl neváhal přísahat, že nebýt zápletky toho lotra Ortika, všechno by se odehrálo tak, jak to líčil.

Říkal sám sobě:

„Nejsem krvežíznivý, ale kdybych mu mohl vlastními zuby překousnout krk, udělal bych to... A to bych se musel ještě hodně mírnit!“

Čím víc se Kráska blížila k Permi, tím byla Kayetta znepokojenější. K čemu se pan Cascabel rozhodne? Jak znemožní Ortikovy plány, aniž ohrozí Sergejovu bezpečnost? Zdálo se jí to skoro nemožné. Jen stěží skrývala svou úzkost a Jan, který nebyl do tajemství zasvěcen, strašně trpěl, když ji viděl tak usouzenou a někdy tak skleslou.

Ráno 20. července přeplula karavana řeku Kamu a v pět hodin večer se Sergej a jeho přátelé zastavili na permském hlavním náměstí, kde se ihned zařídili na několikadenní pobyt. Hodinu poté se Ortik setkal se svými kumpány a Rostov napsal dopis, který měl být večer doručen Sergejovi. V dopise ho vyzýval k projednání důležité věci a jako místo schůzky označil jeden z městských hostinců. Odmítne-li přijít, zmocní se ho Rostov násilím, třeba až Sergej půjde do Valsky.

Když Rostov dopis večer přinesl, byl už Sergej na cestě za otcem. Doma byl jen pan Cascabel, který předstíral nad dopisem největší překvapení. Ale vzal jej a slíbil, že jej doručí adresátovi. Nikomu však neřekl ani slovo.

Sergejova nepřítomnost Ortika rozladila. Byl by si přál, aby byl vyděračský pokus proveden, dříve než se hrabě setká s knížetem Narkinem. Nedal však svou rozmrzelost najevo, a aby ji ještě více zakryl, řekl pouze, usedaje ke stolu:

„Pan Sergej tu není?“

„Ne,“ odpověděl pan Cascabel. „Šel na městský úřad vyjednat povolení k našemu vystoupení.“

„A kdy se vrátí?“

„Snad večer.“

XIII

DLOUHÝ DEN

Permská gubernie se rozkládá na obou stranách uralského hřbetu; jednou nohou jako by byla v Asii, druhou v Evropě. Na severozápadě sousedí s gubernií Vologdskou, na východě s Tobolskou, na západě s Vjatskou (Bývalá Vjatka je dnešní Kirov. Toto rozdělení na gubernie dnes už pochopitelně neplatí.) a na jihu s Orenburskou. V důsledku zeměpisné polohy města je obyvatelstvo Permi zvláštní směsí všech evropských i asijských typů.

Perm je hlavní město gubernie a má šest tisíc obyvatel (Dnes má Molotov (bývalá Perm) 300 000 obyvatel.) . Leží na řece Kamě a je důležitým střediskem obchodu s kovy. Před 18. stoletím to byla jen bezvýznamná osada. Ale po objevení měděných dolů roku 1723 velmi zbohatla a roku 1781 byla povýšena na město.

Bylo toto povýšení něčím odůvodněno? Skutečně jen stěží! V Permi nebyly žádné velké stavby, ulice byly úzké a většinou špinavé, domy byly nepohodlné a hotely, ty by se žádný cestující neodvážil pochválit.

Otázky městské správy však Cascabelovu rodinu nijak nezajímaly. Dávala přednost svému pojízdnému domu před všemi ostatními domy. Nebyla by jej vyměnila ani za Hotel sv. Mikuláše v New Yorku, ani za Grand-Hôtel v Paříži.

„Představte si,“ říkával pan Cascabel, „že Kráska došla ze Sacramenta až do Permi! Nic menšího, prosím! Ukažte mi nějaký pařížský, londýnský, vídeňský neb newyorský hotel, který by to dokázal!“

Co byste mohli namítat proti takovému tvrzení?

A Perm toho dne vzrostla – se souhlasem gubernátora – o jeden dům uprostřed rozsáhlého hlavního náměstí. Hodnost gubernátora odpovídá hodnosti prefekta ve francouzských départementech (Département je správní obvod ve Francii, rozsahem odpovídající asi našemu kraji.) . Tato osobnost nenašla v dokladech Cascabelovy rodiny nic podezřelého.

Příjezd Krásky upoutal všeobecnou pozornost. Francouzští kejklíři, kteří přijeli z daleké Ameriky s vozem taženým soby! Obratný ředitel musel nutně velmi mnoho vytěžit z této zvědavosti obecnstva.

Permský trh právě vrcholil. Měl trvat ještě několik dní. Kejklíři tedy měli zaručený slušný výdělek. Nesměli však ztrácet čas, protože museli – nejprve v Permi a pak v Nižním Novgorodě – vydělat peníze nezbytné pro návrat do Francie. Později se už uvidí, co a jak. Osud byl ostatně Cascabelově rodině bohudík dosud vždy příznivý.

Ráno byli všichni velmi záhy na nohou. Jan, Sander, Hřebíček a oba ruští námořníci se dobrovolně předháněli při přípravách k představení. Sergej se proti svému slibu dosud nevrátil, což velmi mátlu Ortika a znepokojovalo neustále i pana Cascabela.

Hned ráno bylo představení ohlášeno plakátem, který byl podle Sergejova diktátu napsán rusky velkými písmeny:

Pan Cascabel pořádal svá představení obyčejně pod širým nebem, když natáhl před Kráskou jen kruhovou plachtu. Ale na permském hlavním náměstí byla prkenná aréna, kde vystupovaly jezdecké skupiny. Ačkoli to byla stavba velmi zchátralá, do které foukal vítr a přšelo, byla ještě dost pevná a mohla pojmout dvě stě až dvě stě padesát diváků.

I taková, jaká byla, hodila se aréna k vystoupení celkem lépe než Cascabelovic plachta. Pan Cascabel požádal starostu o souhlas, aby mohl za svého pobytu v městě arény používat, a tento souhlas mu byl laskavě udělen.

Rusové byli rozhodně dobří lidé – ač k nim patřil i Ortik a jemu podobní banditi! Ale v které zemi se s takovými lidmi nesetkáme? A permská aréna nebude nijak zneuctěna představeními, která v ní Cascabelova rodina uspořádá. Ředitel litoval jen jedné věci: že Jeho Veličenstvo car Alexander II. není právě v městě. Ano, protože byl car v Petrohradě, nemohl se zahajovacího představení zúčastnit.

César Cascabel měl však ještě jednu starost: že jeho umělci budou na kotrmelce, na tanec, na silácké a jiné kousky trochu „zrezivělí“. Od té doby, co Kráska vjela do uralského průsmyku, artisté necvičili a neobnovili svá cvičení ani po celý zbytek cesty. Ale nejsou snad skuteční umělci stále připraveni blýsknout se svým uměním?

Co se hry týče, tu nacvičovat nemuseli. Hráli ji tak často – a bez nápovědy – že si hlavní herci nemuseli dělat starosti.

Ortik jen s největší námahou skrýval nepokoj, který v něm budila dlouhá Sergejova nepřítomnost. Ke včerejší schůzce nedošlo a on musel svým druhům oznámit, že se celá věc o den odkládá. Ptal se také sám sebe, proč se Sergej v Permi dosud neobjevil, ačkoli pan Cascabel prohlásil, že se Sergej večer vrátí. Nemusel snad zůstat na zámku ve Valsce? To bylo pravděpodobné, protože tam nepochybně odešel. Ortik neměl dávat svou netrpělivost tak najevo. Neovládal se však a nemohl se také zdržet, aby se pana Cascabela nezeptal, má-li o Sergejovi nějaké zprávy.

„Žádné,“ odpověděl pan Cascabel.

„Myslel jsem, že jste pana Sergeje čekal už včera večer.“

„To je pravda,“ přikývl pan Cascabel. „Asi se někde zdržel. Bylo by to mrzuté, kdyby se nemohl zúčastnit našeho prvního představení. Bude to prostě nádherné...! Uvidíte, Ortiku!“

Pan Cascabel sice hovořil jako člověk, kterého nic netrápí, ale v hloubi duše byl velmi vážně znepokojen.

Sergej mu včera večer slíbil, že se do rána vrátí, a odešel na zámek do Valsky. Šest verst tam a šest verst zpátky neznamenal pro něho nic. Protože se však nevrátil, napadaly pana Cascabela tři domněnky: buď byl Sergej cestou do Valsky zatčen, nebo tam došel, ale stav knížete Narkina ho na zámku zdržel, nebo se v noci vracel a byl cestou zatčen. Nezdálo se pravděpodobné, že by ho byli Ortikovi spolupachatelé vlákali do nějaké pasti. Když na to Kayetta pana Cascabela upozornila, odpověděl jí:

„Ne! Ten syčák Ortik by nebyl tak nesvůj, jak se zdá! Kdyby jeho kumpáni byli dostali

Sergeje do rukou, nebyl by se na něho ptal. Ach, ten ničema! Dokud ho neuvidím, jak se šklebí na šibenici i se svým přítelem Kirševem, bude mi k úplnému štěstí stále něco chybět.“

Pan Cascabel jen stěží zastíral svůj neklid. Kornelie, ač byla stejně zneklidněna, mu říkala:

„Nu, Césare, jen klid! Příliš se rozčiluješ! Musíš mít rozum!“

„Nemohu mít víc rozumu, než kolik jsem ho dostal, Kornelie, a jsem jen tak rozumný, jak mohu být. Je však jisté, že se Sergej měl už vrátit a my na něho stále ještě čekáme.“

„Dobrá, Césare, ale nikdo přece nemůže tušit, že je to hrabě Narkin!“

„Ne... opravdu nikdo... ledaže...“

„Co znamená to ledaže? Mluvíš už jako Hřebíček! Co tím chceš říci? Vždyť Sergejovo tajemství známe jen my dva! Myslíš si snad, že jsem je někomu prozradila?“

„Ty, Kornelie? Nikdy! Ani já ne!“

„Co tedy...“

„Nu, v Permi jsou lidé, kteří se kdysi s hrabětem Narkinem stýkali a kteří ho mohli poznat...! Přítomnost Rusa v naší skupině musí být každému divná. Je konečně možné, Kornelie, že přeháním, ale má náklonnost k Sergejovi mi nedovoluje zůstat klidným...! Musím jít... musím se podívat...“

„Dej si pozor, Césare, ať nevzbudíš ani ty nějaké podezření!“ podotkla velmi uvážlivě Kornelie. „Především se neprozrazuj nevhodným vyptáváním lidí a podezřelými otázkami! Pokládám stejně jako ty Sergejovo opoždění za mrzutou věc a byla bych raději, kdyby tu už byl! Ale nevidím hned všechno černě a myslím, že se prostě zdržel na zámku u knížete Narkina. Teď za bílého dne si netroufá odejít, to je pochopitelné. Ale jistě se vrátí v noci. Nedělej tedy hlouposti, Césare! Zachovej klid a pomysli si, že musíš dnes sehrát roli Fracassara, jednu z nejúspěšnějších rolí své kariéry!“

Nikdo nemohl uvažovat rozumněji než tato výtečná žena, a proto nelze dobře pochopit, proč se její manžel zdráhal říci jí pravdu. Jednal však možná správně. Kdo ví, zda by se byla prudká Kornelie v Ortikově a v Kirševově přítomnosti ovládla, kdyby byla věděla, kdo jsou a co chtějí provést.

Pan Cascabel tedy mlčel a vyšel z Krásky, aby dohlédl na přípravy v aréně. Kornelie s Kayettou a Napoleonou, které jí pomáhaly, prohlédly všechny kostýmy, paruky a rekvizity, jichž mělo být při představení použito.

Oba Rusové si teď údajně vyřizovali své záležitosti jako námořníci, kteří se vracejí domů, což si vyžádalo velmi mnoho pochůzek a jednání.

César Cascabel s Hřebíčkem zatím pracovali; čistili zaprášená sedadla v aréně a zametali manéž, která měla sloužit jako jeviště. Jan a Sander přinášeli nejrůznější věci a pomůcky,

nezbytné k siláckým a žongléřským výstupům. Pak se zabývali tím, co jejich patron nazýval „zcela novou výpravou“, v které tito jedineční umělci sehrají nádherné pantomimické drama Loupežníci z Černého lesa.

Jan byl smutnější než kdy jindy. Nevěděl, že Sergej je hrabě Narkin, politický odsouzenec, který nesměl zůstat ve vlasti. Pro něho byl Sergej bohatým vlastníkem pozemků, který se vrací na své statky, aby se tam usadil se svou adoptivní dcerou. Jak by se byl jeho zármutek zmírnil, kdyby byl věděl, že Sergejovi je pobyt v carské říši zakázán, že po setkání se svým otcem, knížetem Narkinem, zas odjede. Kdyby byl mohl doufat, že Sergej bude hledat útočiště ve Francii a že tam s ním pojedou i Kayetta! Tím by se rozloučení oddálilo o několik týdnů a oni by zase mohli žít několik týdnů spolu.

„Ano,“ opakoval si Jan, „pan Sergej zůstane v Permi... a Kayetta s ním! Za několik dní odjedeme... a já ji už nikdy neuvídím! Drahá Kayettko, ty budeš v Sergejově domě šťastna... a přesto...“

Při pomyšlení na to všechno pukalo ubohému chlapci srdce!

Ani do devíti hodin se Sergej do Krásky nevrátil. Kornelie měla asi pravdu, že bude čekat až na noc nebo aspoň na pozdní hodiny, aby se vyhnul nebezpečí, že ho cestou někdo pozná.

„Ale to se nebude moci zúčastnit našeho prvního představení!“ říkal si pan Cascabel. „Tím lépe! Já budu po všem tom trápení úplně nemožný! V roli Fracassara budu hnusný! Já, kterému ta role tak seděla! I Kornelii – ať si říká co chce – budou dnes tlačit střevíce...! A Jan bude myslit jen na Kayettu...! A co Sander s Napoleonou, kteří jsou celí usouzení, když si vzpomenou, že se s ní mají rozloučit! Ach děti, co si to dnes večer na sebe ušijeme? A to se mohu spolehnout jenom na Hřebíčka, že zachrání čest skupiny!“

Protože pan Cascabel neměl nikde stání, napadlo ho jít se poptávat po novinkách. V městě, jako je Perm, se ihned ví vše, co se kde přihodí. Narkinové byli v celém kraji známí a také velmi oblíbení... Kdyby Sergej padl do rukou policie, roznesla by se zpráva o jeho zatčení okamžitě po celém městě... O takové věci by se všude hovořilo... A zatčený by už byl zavřen v permské pevnosti, aby tam byl souzen!

Proto nechal pan Cascabel Hřebíčka uklízet arénu a vydal se na potulku městem. Pustil se podle Kamy, kde jako obvykle pracovali lodníci, prošel horní i dolní částí města, ale nezdálo se, že by obyvatelstvo bylo ve své každodenní práci něčím rušeno. Vmísil se i do hovorů, nenápadně naslouchal... Nic! Nic, co by se týkalo hraběte Narkina!

To ho však nemohlo uklidnit. Vrátil se na cestu z Permi do vesnice Valsky, po které by byla policie musela hraběte Narkina vést, kdyby se ho byla zmocnila. Po každé, když

zahlédl v dáli skupinu lidí, domníval se, že to je zatčený, doprovázený kozáky!

Ve svých zmatených představách nemyslel už pan Cascabel ani na svou ženu, ani na své děti, ačkoli při zatčení hraběte Narkina by byli ohroženi všichni! Úřady by se velmi snadno dověděly, za jakých podmínek se Sergej vrátil na ruské území a kdo byli ti dobří lidé, kteří mu k návratu pomáhali. A to by přišlo Cascabelově rodině velmi draze!

Zkrátka – pan Cascabel dlouho přecházel a dlouho čekal na silnici k Valsce, a proto ještě nebyl v aréně, když se tam po něm asi v deset hodin dopoledne ptal jakýsi člověk.

V té době tam byl jen Hřebíček, zahalený v oblaky prachu, který poletoval nad manéží. Vyšel z prachu ven a spatřil zcela prostého mužika. Protože Hřebíček nerozuměl řeči mužikově a mužik řeči Hřebíčkově, nemohli se dohovorit. Hřebíček neporozuměl ani jedinému slovu, když mu návštěvník řekl, že by chtěl mluvit s jeho pánem, že ho napřed hledá v aréně a že za ním pak půjde ke Krásce. Potom udělal mužik to, co měl udělat hned: podal mu dopis s adresou pana Cascabela.

Tentokrát Hřebíček pochopil. Dopis nesl slavné Cascabelovo jméno a byl tedy určen jedině hlavě rodiny... Ledaže by patřil paní Cascabelové, Janovi, Sandrovi nebo Napoleoně!

Hřebíček dopis vzal a posunky vysvětlil mužikovi, že dopis odevzdá svému patronu. Pak se četnými úklonami s mužikem rozloučil, aniž však mohl vyzvědět, odkud ten chlapík přišel a kdo ho sem poslal.

Za čtvrt hodiny, právě když se Hřebíček chystal vrátit se ke Krásce, objevil se u vstupu do manéže pan Cascabel, vzrušenější a znepokojenější více než kdy jindy.

„Patrone!“ zvolal Hřebíček.

„Co je?“

„Dostal jsem dopis.“

„Dopis?“

„Ano, dopis, který právě někdo přinesl.“

„Pro mne?“

„Pro vás.“

„Kdo ho přinesl?“

„Nějaký mužik.“

„Mužik?“

„Ledaže to mužik nebyl...“

Pan Cascabel popadl podávaný dopis, a když poznal na adrese Sergejovo písmo, zbledl tak nápadně, že jeho věrný služebník zvolal:

„Co je vám, patrone?“

„Nic.“

Nic? Proč však muž tak energický málem se skácel do Hřebíčkovy náruče? Co Sergej v dopise oznamuje? Proč panu Cascabelovi píše? Jistě proto, aby ho informoval o příčinách, které mu zabránily v nočním návratu do Permi! Že by byl zatčen?

César Cascabel dopis otevřel, protřel si napřed pravé a pak levé oko a dopis naráz přečetl. Z úst se mu vydral výkřik – výkřik, jaký uniká z hrtanů lidí napolo uškrcených! S křečovitě staženou tváří, s očima obrácenýma v sloup, s obličejem ztuhlým v nervovém ochromení pokoušel se něco říci, ale nevydal ze sebe ani slova.

Hřebíček už věřil, že se jeho patron dusí, a počal mu rozvazovat nákrčník.

César Cascabel náhle vyskočil a prudce odkopl židli, která odlétla až na první lavice v aréně. Točil se sem a tam, prohýbal se a na konec rychle ušetřil Hřebíčkoví tradiční kopanec, který nebyl tentokrát jen předstíraný a dopadl plně na místo méně tradiční... Což se patron zbláznil?

„Patrone!“ zvolal Hřebíček. „Vždyť ještě nemáme slavnostní představení!“

„Ale ano! Máme slavnostní představení!“ vykřikl pan Cascabel. „Nikdy jsme neměli představení tak slavnostní! Prrrravá nedělní parrrrádní prrrrodukce!“

Hřebíček se musel před takovou odpovědí jen sklonit což také udělal; při tom si třel bedra, protože onen kopanec byl prrrravý parrrrádní kopanec!

Ale César Cascabel se už uklidnil a spustil tajemným hlasem:

„Hřebíčku, dovedeš uchovat tajemství?“

„Jistě, patrone! Nikdy jsem nevyzradil svěřené tajemství... ledaže...“

„Pst! Mlč! Vidiš tenhle dopis?“

„Ten od mužika?“

„Ano, ten! Jestliže někomu řekneš, že jsem ho dostal...“

„Dobrá!“

„Ani Janovi, ani Sandrovi, ani Napoleoně!“

„Dobrá!“

„A především to nesmíš říci Kornelii, mé ženě! Přísahám, že bych tě dal vycpat!“

„Živého?“

„Živého... Abys to cítil, pitomče!“

Pod touto hrozbou se Hřebíček začal třásti na celém těle.

Pan Cascabel ho pak chytil za rameno a šeptal mu do ucha hlasem plným nádherné a tajemné nestoudnosti:

„Kornelie je totiž hrozně žárlivá! A ty víš, Hřebíčku, že jsem docela hezký muž... Jedna půvabná dáma... ruská kněžna... Chápeš? Píše mi! Chce se se mnou sejít! Tobě se to s tím

tvým nosem nikdy nestane!“

„To ne,“ odpověděl Hřebíček, „ledaže...“

Nikdo se však nikdy nedoví, co měla tato výhrada v Hřebíčkově představě znamenat.

XIV

ROZUZLENÍ, KTERÉMU DIVÁCI NADŠENĚ TLESKALI

Němohra, která měla titul stejně nový jako lákavý – Loupežníci z Černého lesa – byla pozoruhodné dílo. Podle starých předpisů dramatického umění zachovávala jednotu času, děje a místa (Starořecká dramata zpracovávala jen jeden jednoduchý děj, který se odehrával na jednom místě (zpravidla před chrámem) a v krátkém časovém období, od rána do večera.) . V úvodu se prostě představily jednající osoby, zápletka rozvinula rychle děj a rozuzlení jej obratně vyřešilo. A toto rozuzlení, ač nebylo nečekané, mělo velmi pozoruhodný účinek. Nechyběly ani dekorace, které přísná moderní kritika vyžaduje, a byly udělány dobře.

Nikdo ostatně nemohl po panu Cascabelovi chtít hry dnešního vkusu, v nichž jsou všechny podrobnosti soukromého života přenášeny na jeviště, hry, v kterých snad ještě nevíteží zločin, ale jistě v nich není dost odměňována ctnost. Ne! V poslední scéně Loupežníků z Černého lesa je nevinność poznána okamžitě a zlo je podle všech patřičných pravidel přísně potrestáno. Ve chvíli, kdy se vše zdá už ztraceno, objevují se četníci, a když popadnou zločince za límec, bouří hlediště hromovým potleskem.

Nelze pochybovat o tom, že kdyby byla bývala tato hra napsána, byla by měla prostý, strohý a osobitý sloh, byla by respektovala gramatiku a nepoužívala by nabubřelých novotvarů, důrazných slov a realistických výrazů nové školy. Ale hra napsána nebyla. Jako němohra se však mohla hrát na všech jevištích a na všech kejklířských lešeních ve Starém i v Novém světě. To je nesmírná výhoda těchto her, vyjadřovaných prostými pohyby, nemluvě ani o gramatických a jiných chybách, kterým se lze v tomto uměleckém oboru snadno vyhnout.

Už jsme řekli, že nikdo nemohl po panu Cascabelovi chtít... atd. César Cascabel byl totiž opravdu autorem tohoto jarmarečního veledíla. A veledílo je správné slovo, protože tato hra už byla provozována ve Starém i v Novém světě třítisícešestsetdesátkrát. Nevíte možná, že jenom slavná hra Medvěd a stráž z cirkusu Franconi – největší úspěch zaznamenaný v letopisech dramatického umění – překonala tento počet představení. Ale zcela jistě lze tvrdit, že literární cena onoho díla nedosahuje ceny Loupežníků z Černého lesa.

Hra byla ostatně složena proto, aby dala vyniknout zvláštním schopnostem členů

Cascabelovy rodiny, schopnostem tak výrazným a tak rozdílným, že podobnou uměleckou skupinu nemohl nikdy představit obecenstvu žádný ředitel žádné usedlé nebo kočující tlupy.

Mistři současného dramatu velmi správně vyslovili tuto zásadu: „V divadle se musí obecenstvo neustále smát nebo plakat, jinak zívá.“ Nuže, jestliže v tomhle tkví celé dramatické umění, pak si Loupežníci z Černého lesa stokrát zaslouží název veledíla. Při nich se obecenstvo směje až k slzám a pláče – také až k slzám. Není v nich jediná scéna, jediný výstup, při němž by se i nejlhostejnějšímu divákovi zachtělo zívnout. A i kdyby ho k tomu třeba špatné trávení nutilo, skončilo by jeho zívnutí výbuchem smíchu nebo záchvatem pláče.

Jako všechny dokonale sestavené hry byla i tato hra jasná, prostě pojatá a prostě provedená a měla rychlý dějový spád. Scény se logicky rozvíjely. Na konec by se mohl divák ptát, zda se to opravdu nestalo!

Z tohoto výkladu vyplývá, že většina kritiků mohla tuto hru uvádět jako vzor.

Byl to velmi dramatický příběh dvou milenců, kteří se zbožňovali. Pro zjednodušení výkladu uveďme hned, že dívku hrála Napoleona a jinocha Sander. Sander je však na neštěstí chudý a Napoleonina matka, pyšná Kornelie, nechce o sňatku ani slyšet.

V této hře je nové to, že oba milenci jsou znepokojováni hrozným ťulpasem Hřebíčkem, velmi bohatým a zároveň velmi hloupým, který je do Napoleony zamilován a chce si ji vzít. A tady právě vyniká autorův vynalézavý duch: matka, která má ráda peníze, nechce nic jiného než vdát dceru za toho ťulpase.

Bylo by opravdu nesnadné zosnovat děj obratněji a udělat jej zajímavějším. Hlupák Hřebíček nemůže samozřejmě otevřít ústa, aby neřekl nějakou pitomost. Je směšný svou neotesanou postavou a svým strašně dlouhým nosem, který do všeho strká. A když přichází se svými svatebními dary, s opičákem Johnem Bullem, který se hrozně šklebí, a s papouškem Žakem, jediným hercem, který ve hře mluví, je to opravdu k popukání.

Ale smích brzy ustává před nezměrným bolem obou mladých lidí, kteří se mohou scházet jen tajně, jak se říká „pokradmu“.

Tak přichází den svatby, kterou Kornelie své dceři vnutila. Napoleona je oblečena v nejkrásnější šaty, ale utápí se v zoufalém pláči. Je to opravdu hrozný pohled na tak hezkou dívku, zaslíbenou tomu hroznému vesnickému kohoutovi!

To vše se odehrává na náměstí před kostelem. Zvony zvoní a vrata chrámu jsou otevřena; zbývá jen vejít dovnitř. Sander klečí na schodech před vraty...! Budou muset jít přes jeho tělo...! Může být něco dojímavějšího?

Náhle – a ve všech hrách Francouzské komedie nebo divadla Ambigu (Názvy pařížských

divadel.) nebyla snad nikdy podobná scéna – náhle se objeví mladý voják, při jehož příchodu se roztřeše celá zadní plátěná kulisa. Je to Jan, vlastní bratr nešťastné nevěsty. Vrací se z války, v níž porazil nepřítele – nepřítele, který se může stále měnit podle země, kde je hra předváděna: v Americe porazil Angličany, v Německu Francouze, v Turecku Rusy atd.

Statečný a sympatický Jan přichází právě včas. Bude umět prosadit svou vůli. Dovídá se, že Sander miluje Napoleona a Napoleona že miluje Sandra. Odrazí mohutným rozmachem paže Hřebíčka, vyhrožuje mu a ten zbabělec dostane takový strach, že se ženitby ihned zřekne.

Z toho je vidět, jak jadrné to bylo drama a jak se v něm situace zaplétaly...! Ale to ještě není konec!

Náhle se ozve křik ze sousedního hlubokého lesa. Sander poznává hlas paní Cascabelové, a ačkoli jde o jeho budoucí tchyni, neváhá... Běží jí na pomoc! Ta pánovitá dáma byla patrně unesena Fracassarovou tlupou, nebo snad samým Fracassarem, proslaveným náčelníkem lupičů z Černého lesa.

To se opravdu stalo. Jan zatím zůstává u sestry, aby ji v případě potřeby chránil, kdežto Hřebíček zvoní na poplach a přivolává pomoc. Náhle se ozve výstřel... Obecenstvo ani nedýchá. Lze si těžko představit, že by kdy v některém divadle mohlo zavládnout větší vzrušení!

Na scéně se objevuje v kalabrijském (Kalabrie je nejjižnější část italského poloostrova.) kroji strašný Fracassar, doprovázený svými kumpány, kteří vlečou statečně se bránící Kornelii. Ale hrdinský milenec se staví v čelo oddílu četníků, kteří mají boty až po pás... Jeho tchyně je osvobozena, loupežníci jsou pochytáni a zamilovaný Sander se žení s Napoleonou.

Musíme dodat, že vzhledem k nedostatku personálu se loupežníci a četníci neobjevují na scéně nikdy společně. Hřebíček má za úkol napodobovat za scénou různé výkřiky a dělá to tak, že dosahuje dokonalého dojmu. Pan Cascabel si musí nasadit pouta sám. Ale znovu opakujeme, že účinek rozuzlení je vždycky neobyčejný, poněvadž scény jsou jasně sehrány.

Tak vypadala tato hra, která vyšla z geniálního mozku pana Cascabela a která se měla hrát i v permské aréně. Nelze pochybovat o tom, že tam bude mít obvyklý úspěch, budou-li herci na výši.

Pan Cascabel byl vždy velmi divoký, Kornelie velmi domýšlivá na svůj původ i na svůj majetek, Jan velmi rytířský, Sander velmi sympatický a Napoleona velmi dojmavá. Říká

se, že role dělá umělce. Ale třeba si uvědomit i to, že celá rodina nebyla toho dne právě v dobré náladě. Všichni byli velmi smutní a na scéně jim bude jistě chybět pravý zápal. Hra tváří bude nejasná a příslušné pohyby nebudou zcela přesné... Jedině pláč bude snad opravdovější, protože všem bylo skutečně do pláče, kdežto projevy smíchu nebudou stát za nic.

Když v poledne zasedli ke stolu a viděli Sergejovo místo prázdné – bylo to jako předehra k jejich blízkému rozloučení – všeobecný smutek ještě vzrostl... Nikdo neměl hlad, nikdo neměl žízeň... Bylo to srdcervoucí.

Jedině ředitel skupiny se choval zcela normálně. Jedl za čtyři. A po jídle se neostýchal dát najevo svou nespokojenost.

„Nu tak!“ zvolal. „Kdy to konečně přestane? Všichni máte obličej na loket dlouhé! Tebou počínaje, Kornelie, a tebou, Napoleono, konče! Jedině Hřebíček může slušně vystoupit! K čertu, mně se to také nelíbí, děti, ale to nám nesmí vadit! Očekávám, že budete všichni veselí, že budete i vesele hrát, že do hry vložíte vše a že se to přenese i na obecenstvo, sice se d'ábelsky dopálím!“

Když použil César Cascabel tohoto výrazu, který byl jen jemu vlastní, nikdo se neodvážil nést následky jeho hněvu. Nezbývalo než poslechnout... a tak poslechli.

Ostatně tento vynalézavý duch dostal výborný nápad – jako vždycky za vážných okolností. Rozhodl se doplnit svoji hru, lépe řečeno zlepšit její režii. Uvidíme jak.

Už jsme řekli, že pro nedostatek herců se loupežníci a četníci neobjevili na scéně nikdy společně. Ačkoli představoval celou loupežnickou bandu pan Cascabel sám, uvažoval teď zcela správně, že hra bude mít větší úspěch, bude-li v závěru více účinkujících.

Tak ho napadlo přijmout na toto představení několik statistů. A neměl snad ještě Ortika a Kirševa? Proč by ti dva stateční námořníci odmítli hrát roli loupežníků?

Proto než odešel od stolu, obrátil se pan Cascabel na Ortika, vysvětlil mu situaci a zeptal se ho:

„Chtěli byste se oba zúčastnit mého představení jako statisté? Prokázali byste mi tím velkou službu, přátelé!“

„Velmi rádi,“ odpověděl Ortik. „Kiršev i já si nepřejeme nic jiného.“

Protože bylo v jejich zájmu, aby zůstali s Cascabelovou rodinou zadobře, je pochopitelné, že si pospíšili tento návrh přijmout.

„Výborně, přátelé, výborně!“ zvolal pan Cascabel. „Nebudete ostatně dělat nic, než že se objevíte na scéně se mnou, to jest v závěru hry. Budete dělat to co já, stejně koulet očima, dělat stejné posuňky a stejně zuřivě křičet. Uvidíte, že to půjde samo, a já vám zaručuji úžasný úspěch!“

Po krátkém zamyšlení dodal:

„Myslím však, že vy dva sehraje jen dva loupežníky...! To by nestačilo! Ne! Fracassar musí velet celé tlupě, a kdybych k vám mohl najmout ještě pět nebo šest jiných chlapíků, byl by úspěch ještě větší. Nemohli byste mi v městě sehnat několik gentlemanů bez zaměstnání, které by neodstrašila láhev vodky a půl rublu?“

Ortik pohlédl úkosem na Kirševa a odpověděl:

„To by šlo, pane Cascabele! Včera jsme se právě seznámili v hostinci asi s pultuctem dobrých chlapíků...“

„Přiveďte je, Ortiku, přiveďte je dnes odpoledne a já pak ručím za svůj závěr!“

„Ujednáno, pane Cascabele!“

„Výborně, přátelé! To bude představení! Jaká atrakce pro obecnostvo!“

Když oba námořníci odešli, přepadl pana Cascabela takový záchvat smíchu, že mu na břicho praskl opasek. Kornelie se už bála, aby z toho neomdlel.

„Césare, to není právě rozumné, smát se takhle po jídle!“ řekla mu.

„Já že se směji, má milá...? Nemám k tomu nejmenší chuť...! Směji-li se, pak o tom vůbec nevím...! V hloubi duše jsem hrozně smutný...! Pomysli si jen, že už je jedna hodina a ten výtečný pan Sergej se dosud nevrátil! A nebude tu, aby po prvé vystoupil v roli kouzelníka naší skupiny! Jaká smůla!“

Protože se pak Kornelie věnovala svým kostýmům, César Cascabel odešel, aby vykonal ještě několik pochůzek, o kterých jen prohlásil, že je pokládá za nezbytné.

Představení mělo začít ve čtyři hodiny odpoledne; rodina aspoň ušetří výdaje za osvětlení, které bylo v permské aréně nedostatečné. Není ostatně Napoleona dost svěží a její matka dost „zachovalá“, aby nemohly vystoupit na denním světle?

Lze si těžko představit účinek, který v městě vzbudil Cascabelův plakát, nemluvě o bubnu, s kterým Hřebíček vyhlašoval představení celou hodinu v městských ulicích za velmi umného víření paliček. Div neprobudil najednou celé Rusko.

Není proto divu, že v určenou hodinu se k branám arény diváci jen valili: permský gubernátor s rodinou, několik úředníků, důstojníci z pevnosti, několik místních velkoobchodníků, velký počet kupců, kteří se sjeli na trh, a konečně obrovský dav prostého lidu.

U brány se ozývaly všechny hudební nástroje skupiny. Sander, Napoleona a Hřebíček tu stáli s trubkou, s pozounem a s bubínkem. Kornelie v trikotu tělové barvy a v růžové sukni tloukla do tureckého bubnu. Dělalí úžasný rámus, který musel uši mužiků přímo okouzlovat.

A do toho vyvolával César Cascabel dobrou a srozumitelnou ruštinou:

„Vstupte...! Vstupte, dámy a pánové...! Jednotné vstupné čtyřicet kopejek...! Vstupte!“ Jakmile dámy a pánové zaujali svá místa na lavicích v aréně, členové orchestru zmizeli, aby se ujali svých rolí podle programu představení.

První část proběhla bezvadně. Malá Napoleona na napjatém laně, Sander se svými šaškovskými přemety, cvičení psi, opice John Bull a papoušek Žako ve svých veselých číslech, pan a paní Cascabelovi se svými cviky síly a obratnosti, všichni měli opravdový úspěch. O živý potlesk, který tak významným umělcům právem náležel, zasloužil se i Jan. Protože však myslel na něco jiného, zdálo se, že mu ruka někdy zaváhala a že jeho ekvilibristická zdatnost trochu poklesla. Ale toho si mohlo všimnout jen mistrovské oko. Obecenstvo vůbec nepozorovalo, že chudák chlapec není zcela ve své kůži.

„Lidská pyramida“, kterou končila první část programu, musela být na všeobecnou žádost opakována.

Pan Cascabel ohromoval při představení svých umělců vervou a dobrou náladou a burcoval obecenstvo k zasloužené pochvale. Výtečný ten muž neukázal nikdy tak dokonale, jak se může energická povaha ovládat. Čest Cascabelovy rodiny byla zachráněna. Cascabel bylo jméno, které budou ještě potomci dnešních Rusů vyslovovat stále s obdivem a s úctou.

Jestliže obecenstvo sledovalo první část programu s velkým zájmem, na druhou část čekalo s nesmírnou netrpělivostí! O přestávce se v ochozech hovořilo jen o ní.

Po desetiminutové přestávce, kdy se lidé vyšli nadýchat čerstvého vzduchu, vrátil se dav do arény, kde nezůstalo ani jediné místo volné.

Ortik a Kiršev se už před hodinou vrátili ze své obchůzky a přivedli s sebou šest statistů. Byli to pochopitelně jejich bývalí společníci, s nimiž se setkali v uralském průsmyku.

Pan Cascabel si nové představitele pozorně prohlédl.

„Nádherné hlavy!“ zvolal. „Skvělé tváře! Úžasná těla! Jen vzhled snad mají pro role lupičů příliš počestný! Ale s rozčuchanými parukami a se strašnými vousy z nich přece jen něco udělám!“

Protože se měl pan Cascabel objevit až na konci hry, měl dost času, aby své nové zaměstnance „připravil“. Oblekl je, učesal a udělal z nich dokonalé loupežníky.

Pak zavířil Hřebíček třikrát na buben.

V dobře zařízených divadlech se na toto znamení zdvíhá při posledních akordech orchestru opona. Jestliže se tady nezdvihla, bylo to jen proto, že v cirkusové manéži opona není, i když manéž slouží jako jeviště.

Nemyslete si však, že tam nebyly dekorace nebo aspoň náznak dekorací! Vlevo stála skříň s namalovaným křížem, která představovala kostel nebo spíše kapli, jejíž zvon byl za kulisami; uprostřed se prostírala vesnická náves, představovaná přirozeně manéží; vpravo

bylo několik truhlíků s keříky, rozestavených tak obratně, že budily dostatečně dojem Černého lesa.

Hra započala za hlubokého ticha. Jak byla Napoleona půvabná v krátké pruhované sukénce, jen lehce pomačkané, v hezkém čepci, který jí seděl na plavých vlasech jako květ, a především svým prostým a něžným vzhledem! První milovník Sander v oranžovém trikotu, na krajích trochu vyrudlém, dvořil se jí s tak vášnivými gesty, že ani dialog by byl nevyjádřil jeho city srozumitelněji. A což teprve když vstoupil Hřebíček ve směšné, ostře žluté paruce a klátil se na svých dlouhých nohách, dívaje se hloupě a domýšlivě a maje brýle na nose! A opice, která se šklebila, a papoušek, jehož výkřiky byly tak duchaplné! Nic nemohlo mít větší úspěch než tato jarmareční slátanina!

Pak přišla na scénu Kornelie, žena, která bude jako tchyně strašná! Odmítá Sandrovi Napoleoninu ruku, ačkoli člověk vycitňuje, že pod cetkami této středověké šlechtičny bije lidské srdce.

Velký úspěch sklidil Jan v roli italského karabiniéra (Karabiniéři jsou příslušníci střeleckých pluků italské armády.) . Ubohý hoch byl velmi smutný a velmi vyhublý. Vypadal, jako by myslel na něco zcela jiného než na svou roli. Raději by byl hrál Sandrovi úlohu, aby Kayetta byla jeho nevěstou a on ji mohl odvést do kostela! Co tu bylo ztraceno hodin z oněch mála, které mohli strávit ještě pospolu!

Ale dramatická situace byla tak silná, že unesla i herce. Nebylo možné nerozvinout největší talent v takové roli! Jen si představte bratra, který se vrací z války oblečen jako karabiniér a ujímá se své sestry proti povýšeným příkazům matky a směšným úmyslům hlupáka!

Scéna Janova a Hřebíčková byla nádherná. Ten pitomec se třásl strachy tak, že mu cvakaly zuby, zrak se kalil a nos se mu nesmírně prodloužil – vypadal jako konec meče, který pronikl hlavou a vylezl středem obličeje ven.

Tu se ozval v kulisách křik, tentokrát velmi zvučný. Mladý Sander, unesený svou odvahou a snad i úmyslem dát se zabít, protože život se mu stal přítěží, vrhl se do hlubin lesa, t. j. mezi stromky v truhlících. Ze zákulisí je slyšet ryk zuřivého boje a střelba...

Okamžik poté se objevil na scéně Fracassar, náčelník lupičů. Byl strašný v růžovém, téměř bílém trikotu a s tmavým, téměř ryšavým plnovousem. Doprovázela ho gestikulující tlupa zločinců. Mezi lupiči vynikali Ortik a Kiršev, k nepoznání změně parukami a starými hadry. Kornelie, ohrožená na cti, byla strašným náčelníkem zajata. Sander se jí vrhl na pomoc. Zdálo se však, že k obvyklému rozuzlení nedojde, protože situace byla dnes jiná.

Když celou tlupu loupežníků z Černého lesa představoval jen pan Cascabel, stačili na něho Sander, Jan, matka, sestra a Hřebíček snadno až do příchodu četníků, kteří se už ozývali v

dáli za kulisami. Ale tentokrát náčelník Fracassar v čele osmi zločinců z masa a krve, viditelných a hmatatelných, byl oříškem velmi tvrdým. Právem se tedy mohli lidé ptát, jak to dopadne, aby pravděpodobnost nebyla příliš otřesena...

Náhle však vnikl do manéže oddíl kozáků. Byl to výstup zcela nečekaný.

Pan Cascabel nezapomněl opravdu na nic, co by dodalo představení neobyčejného lesku. Jeho režie byla dokonalá. Četníci a kozáci jsou jedno a totéž. Ortik, Kiršev a jejich šest kamarádů bylo okamžitě sraženo na zem a spoutáno, a to tím snadněji, že jejich role je nutila k tomu, aby to strpěli...

Tu se náhle ozval křik:

„Mne ne, stateční kozáci! Tyhle chlapíky si svažte, jak chcete...! Ale já tu jsem jen pro smích!“

Kdo to volal? Byl to sám Fracassar, vlastně pan Cascabel, který se zdvihl s volnými rukama, kdežto jeho statisté, pečlivě spoutáni, byli v rukou policie.

To byl zas jednou úžasný nápad Césara Cascabela! Když poprosil Ortika, aby mu se svými kamarády zahrál role loupežníků, odešel na permské úřady a oznámil tam, že budou moci provést „úžasný kousek“. Tím je vysvětleno, proč se četa kozáků objevila právě v závěru představení.

Ach, ten kousek se zdařil, dokonale zdařil! Ortik a jeho spoluvinníci byli bez dlouhých cavyků skřípnuti úředními orgány.

Ortik se však vztyčil a ukázal veliteli kozáků na pana Cascabela:

„Udávám vám tohoto muže! Umožnil politickému vyhnanci návrat do Ruska! Ach, ty prokletý komediant! Udal jsi mě, ale já teď udám tebe!“

„Udej, příteli, udej!“ odpověděl mu klidně pan Cascabel a vesele zamžoural.

„A onen odsouzenec, který utekl z pevnosti v Jakutsku, je hrabě Narkin!“

„Výborně, Ortiku!“

Kornelie, její děti a Kayetta se k tomu seběhly a všichni zůstali celí zkoprnělí.

V tom okamžiku vstal jeden z diváků... Byl to hrabě Narkin.

„Tady je!“ zvolal Ortik.

„Ano, jsem hrabě Narkin,“ odpověděl Sergej.

„Ale hrabě Narkin, který byl amnestován!“ zvolal pan Cascabel a vypukl v bouřlivý smích. Obecenstvo bylo nesmírně vzrušeno. Tato skutečnost, promíšená s fantasií hry, byla by vzrušila i nejlhostejnější povahy! Nebylo dokonce jisté, zda část diváků neuvěřila, že Loupežníci z Černého lesa končili vždycky takto!

Postačilo však krátké vysvětlení.

Od té doby, co Cascabelova rodina přijala mezi sebe na aljašských hranicích hraběte Narkina, uplynulo třináct měsíců. Sergej za tu dobu nedostal z Ruska žádnou zprávu. Mezi Indiány na řece Yukonu a mezi domorodci na Ljachovských ostrovech ji ani dostat nemohl. Nevěděl tedy, že car Alexander II. vydal před šesti měsíci zákon o amnestii pro všechny politické odsouzence, kteří byli v takové situaci jako hrabě Narkin. Kníže, Sergejův otec, psal synovi do Ameriky, že se může vrátit domů, kde je netrpělivě očekáván. Ale hrabě zatím z Ameriky odjel a nevěděl tedy nic o tomto dopisu, který se vrátil na zámek ve Valsce jako nedoručitelný. Je pochopitelné, že kníže Narkin byl velmi znepokojen, když nedostal od svého syna už žádné zprávy. Byl přesvědčen, že jeho syn zahynul... zemřel ve vyhnanství. Jeho zdravotní stav se velmi zhoršil a v době, kdy se Sergej objevil na zámku, byl život knížete vážně ohrožen. Jakou radost teď prožíval kníže Narkin, který v setkání se synem už nedoufal! Hrabě Narkin byl svobodný! Carské policie se už bát nemusel!

Sergej nechtěl otce v jeho stavu opustit, nechtěl od něho odejít už za několik hodin po shledání, a proto poslal panu Cascabelovi dopis, v němž mu vše vysvětlil. Oznámil mu také, že za ním přijde do permské arény až ke konci představení.

A tehdy právě napadla pana Cascabela skvělá myšlenka, kterou už známe, tehdy učinil všechna opatření, aby Ortikovu tlupu v závěru hry vydal úřadům.

Když bylo obecenstvo do všeho zasvěceno, vybuchlo ohromné nadšení. Na všech stranách se ozývalo hromové hurá, když kozáci odváděli Ortika a jeho kumpány, kteří tak dlouho hráli roli skutečných lupičů a měli teď odpykat své zločiny – přirozeně také skutečně.

Sergej byl okamžitě zasvěcen do všeho, co předcházelo: jak Kayetta odhalila spiknutí proti němu i proti Cascabelově rodině, jak mladá Indiánka nasadila i život, když sledovala v noci 6. července oba ruské námořníky, jak to vše pak vyprávěla panu Cascabelovi a konečně jak ten všechno před hrabětem Narkinem i před svou ženou zatajil...

„Měl jsi tedy přede mnou tajemství, Césare! Přede mnou!“ řekla mu vyčítavě Kornelie.

„První a poslední, Kornelie!“

Kornelie to však manželovi už odpustila, nemyslila už na to a zvolala:

„Ach, pane Sergeji, musím vás obejmout!“

A zmateně dodala:

„Odpusťte mi to, pane hrabě!“

„Kdepak... pro vás budu vždycky jen Sergejem, přátelé! Vždycky jen Sergejem! A pro tebe také, dceruško!“ dodal a sevřel Kayettu v náručí.

Cesta pana Cascabela skončila – a skončila dobře! Kráska měla projet už jenom Ruskem a Německem, aby se dostala do Francie a přes severní Francii do Normandie! Bude to cesta sice ještě dlouhá, ale ve srovnání s dosud projetými dvanácti tisíci čtyřmi sty kilometrů to bude jen procházka, pouhá procházka, „výlet v kočáře“, jak řekl pan Cascabel.

Ano! Cesta skončila a skončila lépe, než mohli všichni po tolika nebezpečích doufat. Nikdy nedošlo k rozuzlení tak šťastnému, dokonce ani v obdivuhodné hře Loupežníci z Černého lesa, která přece skončila k velkému uspokojení obecnstva i herců – kromě Ortika a Kirševa! Ti byli skutečně oběšeni o několik týdnů později a jejich spoluvinníci byli posláni doživotně na Sibiř.

Teď však mělo dojít k rozloučení se všemi jeho smutnými důsledky. Jak je rozřešit? Bylo to velmi prosté.

Když se toho večera sešla celá rodina v Krásce, řekl hrabě Narkin:

„Přátelé, vím, za co vše vám musím být vděčný, a byl bych nevděčníkem, kdybych na to někdy zapomněl...! Co pro vás mohu udělat? Při vzpomínce na rozloučení se mi svírá srdce. Uvažte, zda byste nechtěli zůstat v Rusku, usadit se zde a žít na statcích mého otce.“

Pan Cascabel, který takový návrh nečekal, odpověděl po krátkém přemýšlení:

„Hrabě Narkine...“

„Říkejte mi Sergeji,“ přerušil ho hrabě Narkin, „a nikdy jinak! Uděláte mi tím radost.“

„Nuže, pane Sergeji, moje rodina i já jsme velmi dojatí... Vaše nabídka svědčí o vaší šlechetnosti... Jsme vám za ni vděční... Ale tam v dáli... víte... je země...“

„Rozumím vám,“ odpověděl hrabě Narkin. „Ano, rozumím vám... A protože se chcete vrátit do Francie, do vaší Normandie, budu šťasten, až se dovím, že jste se usadili doma... v hezkém venkovském domku... s hospodářstvím a s kouskem polí kolem... Tam byste si mohli po svých dlouhých cestách odpočinout...“

„Nemyslete si, že jsme unaveni, pane Sergeji!“ zvolal pan Cascabel.

„Hled'te, přátelé... mluvme upřímně! Záleží vám tolik na vašem zaměstnání?“

„Ano... protože se jím živíme.“

„Nechcete mi rozumět,“ pokračoval hrabě Narkin, „a to mě trápí. Nebo mně odepřete tu radost, abych pro vás něco udělal?“

„Prosíme vás jen o jedno, pane Sergeji,“ odpověděla Kornelie. „Nezapomeňte na nás, protože ani my nikdy nezapomeneme na vás... a na Kayettu!“

„Maminko!“ zvolala dívka.

„Nemohu být tvou matkou, drahé dítě!“

„Proč ne, paní Cascabelová?“ zeptal se Sergej.

„A jak?“

„Kdybyste ji dala za ženu svému synovi!“

Slova hraběte Narkina měla nesmírný účinek – účinek mnohem větší, než jaký mohl vyvolat pan Cascabel za celé své umělecké kariéry.

Jan byl zaplaven bláznivým štěstím, líbal Sergejovi ruce a tiskl Kayettu k srdci. Ano, stane-li se jeho ženou, nepřestane být adoptovanou dcerou hraběte Narkina! A Sergej si ho nechá u sebe, protože chtěl chlapce k sobě připoutat! Mohli pan a paní Cascabelovi snít někdy o lepší budoucnosti svého syna? Pro sebe nechtěli oba manželé přijmout nic jiného než slib přátelství hraběte Narkina; s ničím jiným nemohli souhlasit. Mají své dobré řemeslo a budou je provozovat dál...

Ale tu vystoupil mladý Sander, aby trochu rozechvělým hlasem, ale se šibalstvím v očích řekl:

„Proč bychom se namáhali, otče? Jsme bohatí a nebudeme už muset pracovat...“

A uličník vytáhl vítězně z kapsy valounek, který našel v lesích Karibu.

„Kde jsi to našel?“ vykřikl pan Cascabel a popadl vzácný nerost.

Sander vypravoval celou příhodu.

„A nic jsi nám neřekl?“ podivila se Kornelie. „Tys dovedl tajemství uchovat?“

„Ano, maminko, ačkoli mě to stálo mnoho námahy. Chtěl jsem vás tím překvapit a říci vám, že jsme bohatí, teprve po návratu do Francie!“

„To je obdivuhodné dítě!“ zvolal pan Cascabel. „Nuže, pane Sergeji, tady přichází bohatství v pravý čas...! Podívejte se...! Je to vskutku zlatý valoun...! Je to pravé zlato...! Stačí je jen vyměnit za peníze...“

Hrabě Sergej vzal kámen, pozorně jej prohlédl, a aby odhadl jeho cenu, potěžkal jej v ruce a pozoroval jeho zářící plošky.

„Ano,“ prohlásil, „je to opravdu zlato a váží nejméně deset liber (Míněna tím nikoli obyčejná libra (asi půl kilogramu), nýbrž stará libra zlatnická.) .“

„Jakou má cenu?“ zeptal se César Cascabel.

„Dvacet tisíc rublů.“

„Dvacet tisíc rublů!“

„Ovšem... pod podmínkou... že valoun vyměníte... že jej vyměníte... hned! Hled'te... tak jako já!“

A Sergej jako dobrý Cascabelův žák předvedl obratný kouzelnický trik, při němž vyměnil báječný valoun za peněženku, která se octla v chlapcových rukou.

„To je kousek!“ zvolal pan Cascabel. „A když jsem vám říkal, že máte podivuhodné vlohy...“

„Co je v té peněžence?“ ptala se Kornelie.

„Cena valounu. Nic víc... a nic méně,“ odpověděl Sergej.

V peněžence byl opravdu šek na dvacet tisíc rublů, splatný v bance bratří Rothschildů v Paříži.

Jakou cenu měl ten valoun? Byl to opravdu kus zlata nebo jen prostý kámen, který Sander tak pečlivě opatroval cestou z kolumbijského Eldorada? To nemohlo být nikdy vysvětleno. Pan Cascabel musel rozhodně uvěřit hraběti Narkinovi, důvěřuje v jeho přátelství, jehož si vážil víc než všech pokladů Jeho Veličenstva cara!

Cascabelova rodina zůstala celý měsíc v Rusku. O trhy v Permi a v Nižním Novgorodě se však už nezajímala. Otec, matka, bratr a sestra přece nemohli chybět na svatbě Jana a Kayetty, na svatbě, která se slavila na zámku ve Valsce. Byl to slavný obřad, při němž byli novomanželé obklopeni velkou skupinou šťastných lidí.

„Nu, Césare... Kdo by si to byl kdy pomyslíl?“ řekla Kornelie, když vycházela ze zámecké kaple.

„Já!...“ odpověděl prostě pan Cascabel.

Po týdnu se pan i paní Cascabelovi, Sander, Napoleona a Hřebíček – na kterého nesmíme zapomenout, protože byl skutečně členem rodiny – s hrabětem Narkinem rozloučili. Nastoupili cestu do Francie, ale vlakem! Vzali s sebou přirozeně i Krásku, která tak jela velmi rychle s nimi.

Návrat pana Cascabela do Normandie byl velkou událostí. On a Kornelie si zakoupili u Pontorsonu velkou usedlost, která zajistila krásné věno Napoleoně i Sandrovi. Hrabě Narkin, Jan, který se stal jeho tajemníkem, a Kayetta, nejšťastnější ze všech žen, přijížděli k nim každoročně na návštěvu a byli vždy přivítáni s bláznivou radostí! Toto slovo je zcela oprávněné, protože v ten den členové Cascabelovy rodiny ztráceli radostí rozum.

Tím končí věrné popsání cesty, kterou můžeme pokládat za jednu z nejpodivuhodnějších z celé sbírky Podivuhodných cest. Všechno skončilo opravdu dobře. A jak jinak to mohlo skončit, když šlo o počestnou Cascabelovu rodinu?

VÝSLOVNOST CIZÍCH SLOV

(A) – slova anglická, (F) – slova francouzská, (N) – slova německá, (Š) – slova švédská

Albany (A) – elbeny

Allison Rauch (A) – elisn rók

Ambigu (F) – ánbigy

Anjou (F) – ánžu

Aubury (A) – óbery

Bainer (A) – bejnr

Baker (A) – bejkr

Barrow (A) – berou

Bérat Frederic (F) – béra frederik

Boston (A) – bostn

Buffalo (A) – bafelou

Bulxley (A) – balxli

Calais (F) – kalé

Canemah (A) – kenema

Cascabel César (F) – kaskabel sézár

centime (F) – sántym

clown (A) – klaun

Coast Rangers (A) – koust rejndžiz

Croozer (A) – kruzr

Dease (A) – dýz

département (F) – départmán

Douglas (A) – dagles

Dover (A) – douvr

Edincott Ranges (A) – edynkot rejndžiz

Erie (A) – íri

Eugene (A) – júdžín

Eugène (F) – ežén

Fairfield (A) – férfíld

Fracassar (F) – frakasár

Franklin John (A) – frenklin džon

Fraser (A) – frejzr

Georgia (A) – džórdžia

Grass Valley (A) – grás veli

Great Trunk (A) – grejt trank
Gris-Nez (F) – gri né
Harrisburg (A) – herisberg
High Street (A) – háj strít
Hudson Lowe (A) – hadsn lou

Chicago (A) – čikágou

Jackson (A) – džeksn
Jacksonville (A) – džeksnvil
Jefferson (A) – džefrsn
John Bull (A) – džon bul

La Manche (F) – la mánš
Langley (A) – lengli
Lapérouse (F) – laperúz
le Havre (F) – l'avr
Lemaître Frédéric (F) – l'métr frederik
Lewis River (A) – luis rivr
loafers (A) – loufrz
Lynch (A) – linč

Mac Clure (A) – mek kljúr
Mackenzie (A) – mekenzi
Marseille (F) – marsej
Marysville (A) – merysvil
Melbourne (A) – melbrn
Mocquelenne (A) – mokelen
Monnier Henri (F) – monié ánri
Monroe James (A) – manrou džejms
Morlan William (A) – morlen viljem

Ned Harley (A) – ned hárli
Newfoundland (A) – njúfaundlend
New Orleans (A) – njúórlienz

New Westminster (A) – njúvestminstr

New York (A) – njújor

Nordenskiöld (Š) – nordkenšeld

Norton (A) – nórtin

Ontario (A) – ontériou

Oregon – origen

Philadelphia (A) – filadelfia

Placerville (A) – plejsrivil

Port Clarence (A) – pórt klerens

Portland (A) – pórtlend

Provence (F) – prováns

Prudhomme (F) – prydom

Roques (F) – rok

Rothschild (N) – rotšild

Rowdies (A) – raudyz

Sacramento (A) – sekrementou

Saint Louis (A) – sent luis

San Francisco (A) – sen frensiskou

Shasta (A) – šasta

sherry (A) – šeri

Simpson River (A) – simpsn rivr

South Foreland (A) – saus fórlend

Steward (A) – stjúerd

Stewart (A) – stjúert

Turner Edward (A) – térnir edvrd

United States Fractional Currency (A) – junajtyd stejts frekšnl karenci

Vancouver (A) – venkúvr

Vermont (F) – vermu

Villametta (A) – vilemeta

Waldurton (A) – valdrtn
Wales (A) – vejlz
Washington (A) – vošingtn
Whatcome (A) – votkam
Whimper (A) – vimpr
William Creek (A) – viljem krík

Yankee (A) – jenčí

"

"

JULES VERNE

OCEÁNEM NA KŘE LEDOVÉ
(CÉSAR CASCABEL)

Z francouzského původního vydání César Cascabel, vydaného nakladatelstvím J. Hetzel et Cie v Paříži, přeložil a poznámkami opatřil Václav Netušil. Původní ilustrace George Rouxe. Obálku navrhl a graficky upravil Josef Prchal, mapky nakreslil Jaromír Vraštil. Vydalo jako svou 1309. publikaci Státní nakladatelství dětské knihy, n. p., v Praze roku 1958

Odpovědná redaktorka Dr Arnoštka Kubelková

Výtvarný redaktor Vlastimil Lažanský

Z nové sazby písmem Old Face, se 70 původními kresbami v textu a s 2 dvoubarevnými mapkami vytiskla Svoboda, grafický závod, n. p., v Praze. Formát papíru 70x100, 80 g, 22,15 AA (text 18,02 ilustr. 4,13), 22,28 VA, D – 584593

Náklad 30 000 výtisků. Thematická skupina 14/3

1. vydání v SNDK

Vázaný výtisk 25,50 Kčs

56/VII – 10